1 Historia virg: et martyris S.ae Barbarae
2 ——— devotae virginis Lydwighen vel Lydiae de Scheydam.
3. Wandalberti diaconi Vita S.ae Goaris.
Passio S.i Pantaleonis.
4. Revelationes cujusd: Gebÿdonis vel Guidonis. ms. de 1420.

C.19

Incipit prologus sup hystoriam btissime virginis et martiris xpi barbare.

Viro cuidam deuoto spectabili ex pro
sapia oriundo. viro inquam magne
bonitatis maioris honestatis ac
maxime caritatis. Quidam licet in
dignus sacre pagine professor. salutem et os
culum pacis. cum oronum suarum munere in presenti
per gratiam celestium incrementa donorum. et in
futuro eterne felicitatis brauium cum sanctis omni
bus perhenniter adipisci. Multifarie nempe quam
plurimisque donis creator omnium deus suorum
in cordibus effulget. Ex ore enim infantium lau
dem perficit. ora obstruens superborum. Omnia cum
operatur in omnibus. proprium tamen ad libitum gratiarum
diuidit dona. vni quinque talenta tribuens alteri
duo impartitur. ut manante virtute sua ex
alto. a bene operantibus suum sumat vtique cum
vsura. Non linquens lucrum reportantem irremu
neratum. sed gloria circumfultum in septuplum re
tribuit. dans bene ministranti gradum potiorem. tor
penti vero accidia repudians ad tenebras ex
teriores. Igitur ne minimus ego talentulum quale
cumque a gratia michi diuina porrectum abscondisse
reperiar. balbuciendo magis quam compilando aut
dictando. intar pro modulo mei intellectus a
tiem dirigere ad promulgandum vitam. passionem.
translationem. ac miraculorum enodationem. deo
dicate virginis generosissimeque martiris btis
sime barbare. Ad cuius compilationem quatuor

induxere me cause videlicet vestri zeli im
mensitas dicti veri necessitas mei studii utili
tas ac nostri gaudii felicitas. Induxit me in
quam primo nostri zeli et amoris immensitas quem
ad vos specialiter gero qui non carnalis sed
spiritualis existit. Caro enim et sanguis hoc mi
chi minime revelavit sed pater meus qui in celis
est. Quia ut ait speculum ecclesie doctor egre
gius beatus augustinus octavo libro de trini
tate. Qui amat homines aut quia iusti sunt aut
ut iusti sint amare debet. Sic enim seipsum quis
amare debet aut quia iustus est aut ut iustus sit
qui autem aliter se diligit iniuste se diligit. Hec
augustinus. Vir igitur iste predictus tam venera
bilis et valens peritus in eandem sanctam mentem fix
it et super huiusmodi compilacione non modicum
me instigavit. Impulsus proculdubio ad hoc
speciali devocione quam precipue ultra omnes alios quos
novi gerit ad tantam talemque magnificam beatam
martirem deo videlicet et angelis placidam.
Per hoc quoque et a sancta romana matre nostra
ecclesia bene ratam ut luculenter apparet per di
versas ecclesias rome et alibi in eius nomine deo
dicatas et presertim per ecclesiam cathedralem tus
cie in civitate arechia satis prope romam nomine
ipsius strenuissime fabricatam. Secundo
induxit me dicti veri id est huiusmodi histori
e necessitas quo ad ipsius ampliorem extensionem.
Licet enim nonnulli legendam de beatissime virginis
et martiris barbare passione superficialiter

constripserunt seu ediderunt ⁊ pauci tamen
modum eius mire conversionis aut eius sacre trans
lacionis vel innumerabilium eius miraculorum eno
dacionis ad spiritualem excitacionem vestre devocionis
nobis in scriptis tradiderunt ⁊ quinymmo huiusmodi
materia videlicet de eius conversione et trans
lacione simul in certis mundi partibus nullate
nus reperiri potest. Et idcirco huiusmodi complemen
ti ad hystoriam passionis que communiter in ecclesia legitur
ut videtur magna adest necessitas. Quamque
necessitatem pre oculis cordis habens et diligenter
attendens huiusmodi defectum nobilem supplere
ferventi animo curavit venerabilis vir antedictus
potissime in hoc sacrosanctam matrem nostram ec
clesiam in sancta sua felicissima barbara quam
summa habuit in veneracione devote honorare
desiderans ⁊ per multa annorum curricula va
riis laboribus et sumptibus sua sollicita requi
sicione ad diversas mundi plagas a quam pluribus
per se investigavit et per alios investigari
et diserte inquiri procuravit ubi posset repe
rire hystoriam sanctissime virginis barbare omnia
defecta specialiter translacionem ac miraculo
rum manifestacionem compendiose et copiose
continentem. Cuius diligenti requisicione et piis
affectibus precibusque tam humiliter quam devote deo
oblatis et sic diu desideratis inclinatus benig
nissimus deus annuit et intercedentibus meritis
beatissime barbare pie prebuit assensum. Et tan
dem inter alios nutu dei deoque hoc sua gratia institu
ente eidem venerabili viro supradicto occurrit

quidā sacre pagine doctor venerādꝰ cla
rens excellentissīe nō solū sacre doctrine
eruditiōe et veritate sed et copiose uite sci
tate satis familiariter sibi notꝰ. Accessitq;
ī xpō p̄dilectus versus curiā romanā. te
dēs. et ad vota sua graciose se offerēs spō
dēsq; se illiꝰ ob amorē diserte inquisiturū
ī vrbe romana et alibi de materia p̄habi
ta. Qdq; p̄dictꝰ venerādꝰ magister ī the
ologia p̄ opis execucionē et iuxta uotū pri
us meōrati viri p̄ oīa fideliter adīpleuit.
Nā ipē rome existēs diuersas circūiit et
p̄trāsiit ecclias: et q̄ plures ecclīarū rectores
ac alios quos aliqd de huiꝰdi materia scire
putabat. sedule et freq̄ter īquisiuit ac in
terrogauit. Et tādē deo glorioso gressū
eiꝰ dirigēte p̄uenit ad ecclīam scīssime vir
gīs et martiris barbare ī vrbe eadē: ubi
tam p̄clare patrone legēdā ut asseruit ī
uenit. pulchriorē in sīma. et latinitate.
ac rōnabiliorē et cōpletiorē. q̄ vnq̄ re
cordatur se de ea vidisse: et erat valde an
tiq̄ scriptura cōuersionē eiꝰ copiose cōtinēs:
sed de trāslacioē mīme tractabat. Et ut
eciā ipē affirmat. cōpilauit eā qdā petrus
dyaconꝰ ī ecclīa scē anastasie rome ad īsti
gacionē cuiꝰdā noīe gracīam sacerdotis eius
dē ecclīe: vbi vbera scīssime barbare p̄ reli
quiis p̄cipuis venerātur. Prefatꝰ īsuper
venerabilis doctor plura de beata barbara
iā dictis sup̄addidit: q̄ ī vrbe scā lrātorie

eidē viro īsinuauit se veridice vidisse et le
gisse ī diuersis ac ātiquis valde scripturis.
De materia vero trāslacionis eiusdē virginis
reperienda quēdā suū p oīa fidelē nūciū cō
missiue obligauit ad eā diligētissīe pqui
rēdā. Quiqz diuersas pābulās ciuitates
ac opida q̄ plurima ytalie tādē deo duce
puēnit ad ciuitatē quādā noīe placētia:
ubi ad votū suū ex ātiquis gestis et scrip
turis ī mōsterio beati sixti verā trāslacio
nē virginis sepedcē īuēnit. Nā mihi cor
pus eius sctissimū veracit possidet: put hoc
innubilose ex pnti patebit hystoria. Ex
qbus oībus hinc et aliūde per pdictū virū ha
bitis et repertis: pns hec hystoria ē cōpila
ta. Nō video igitur q si alicui legēde fi
des adhibeat: quin sup alias legendas pn
ti huic legēde īdubitāt oīqz ābiguitate
postposita fidē plenioreē adhibē debeamus:
cū ita rōnabilit et luculēt in ea oīa et loca
tēpora ac modi explicēt. Est nēpe pns
hec hystoria sīmalit ut pmittit ex ātiquis
passionalibus et scripturis fidelit approbatis
trāsscripta a psonisqz autēticis deuotis et
fidedignis publicata ac tādē maxima di
ligētia multisqz laboribus per pfatū virū
acquisita: put p partes ī diuersis mūdi
ecclesiis celebrat ac p lcionibus habetur et
singularissīe ī scta romana eccia q oīm ec
clesiarū pnceps ē et dna. Nulli ergo sit
dubiū: quin pnti hystorie sic variis mūi

mentis solidate ac ratificate · firmam fidem ad
hibere debeamus · Nobre quoque · hystoria in eadem
mente pura fide integra · deuotionem nostram ex
citemus crebro quia huic proculdubio laus sit di
uine bonitati ac beatissime barbare gloria et serui
cium gratum per hoc exhibetur · ab omnibus in eadem
uigiliis meditantibus et eidem sanctissime virgini de
uote famulantibus · adeo · ut omnes eius memoriam
sic uenerantes in quacumque necessitate ipsius auxi
lium deuote imploraverint · petitionis sue salu
tare consequantur effectum · Tercio ad hoc me in
duxit mei studii utilitas · Nam propter hoc presens
opus compilandum · et tandem diuina gratia preuenien
te subsequente et perficiente · ac vestra dilectione me
purgente perficiendum necessarium fuit · me quamplura
scripta ad dicta diuersa de beatissima barbara
diuersimode occurrentia et sic per uos acqui
sita · mee armariolo condere mentis · quibus de
uota mente degustatis et ore licet polluto
perlectis · spiritali quadam refectione ego ieiunus
et quoad hoc famelicus · dulcorose sum refo
cillatus · Nec mirum · Nam deuotissima xpi
sponsa barbara · ex repertis eius in gestis
tamquam ex suo opulento conuiuio tot michi ea
perlegenti proponit fercula deliciosissima quot ha
buit in hac lacrimarum valle virtutum opera ·
Talibus nempe virtutum operibus anima xpiana non
mediocriter saginatur · teste doctore eximio au
gustino quinquagesimo primo supputatio
num · parte secunda capitulo secundo sic inquiente deo

sacrarū scripturarū et scōrū exemplorū a
mena prata īgredior · viridissimas sentēci
arū herbas exarando carpo · legēdo ꝯmedo ·
frequentando ruīno · atq; tandē congregando
in alta memorie sede repono / ut tali mō tua
dulcedīe gustata · minus istius miserrime vite
amaritudines sentiā · Hec ille · Et hinc ē
ꝑ ego exiguus qui sum vermis et nō homo
humili corde cunctis terrenis et transitoriis vna
cū btissima patrona mea barbara pernitus
spretis et derelictis q̄ ī inferioribus diu mora
ri nō valeo rrē meritoq; cōuertere debeo · et
festine eleuare mee cōtēplacionis radiū scilicet
oculū īteriorē · ad auide querēdā ebrietatē tu
e suauissime ꝯsolacionis o dulcissima virgo bar
bara · Ego si iebriari valeā ab vberibus mīe tue
ad quā suspiro · Iam ēi satis diu silui · q̄ q̄
intercedēdo apud dnm̄ ꝑ me et aliis tuis ser
uitoribus īpetrasti · cū delectacōe et āmiracōe
nimia audiui · mente cōcepi et ore licet pol
luto ꝑlegi · Iā igitur dilcā tabernacula tua
desidero · habitare ī atriis domus tue totis
viribus ꝯcupisco · O q̄s det michi sugere vbera
mīe tue · O q̄n īueniā te ut deosculer te la
biis deuocionis et āplectar te brachiis dilcio
nis · Cōcupiscēcia tua ēi erga me indignū
famulū tuū īflāmare me merito debet ꝓpter
tuā dulcedinē · nā fructus tuus dulcis ē guttu
ri meo · Cōplacēcia tua me allicit ꝓpter tuā
pulchritudinē · vnde cādor es lucis eterne et
speculū sine macula · Adherēcia tua merito

me cōglutinare debet in vinculo caritatis: ad
sufferendū tecū quecūq; aspera et dura. Unde
augustinus. Nichil amantibus durū: nullus labor
eis difficilis. ut sit tandē diuina fauente gratia terre
nis exoneratus et expeditus concupiscenti animo ve
ridice dicere valeam scissime dne mee barbare.
Surge veni. Propera amica mea: formosa me
a. columba mea. Iam enim hyemps terrenorū tran
siit: ymber abiit et recessit. Inueni namq; quam
diligit anima mea: tenebo ergo eam in omni venera
cione et deuocione. nec dimittam ymmo sibi tamq;
eleganti dne quero sociari: tamq; decenti iuue
cule opto copulari: tamq; nobili puelle volo
desponsari dicens. hanc adamaui et exquisiui a
iuuentute mea: et quesiui sponsam assumere mi
chi et amator factus sum forme illius. Quarto
dixi quod ad compilacionem presentis historie me induxit
nostri gaudii felicitas: licet enim compilacionis actus magis
in sit laboris eius tamen fructus est gaudii plenio
ris. Spero namq; propter laborem compilacionis quem
in nobis et me dignabitur deus operari: mercedem
duplicem duorum denariorum in languente fideliter
dispensatorum. ac totius superogacionis samari
tanus cum venerit vitam nobis tribui sempiternam.
Quia ut dicit crisostomus. Beneagente populo:
vnusquisq; pro suo remunerabitur. Sacerdos vero
aut supple eius vice fungens: remunerabitur pro
bonis omnium. Habebit enim pro bonis propriis auream
pro exemplari autem exhibicione aliorum aureolam
prima ad thymotheum secundo. Que est spes
nostra et gaudium aut corona glorie. Nonne vos:
Auditis ergo pariter et audiendis tantis deuocio

nibus et veneracionibus deo dicate virgini bea
tissime barbare non immerito impendendis. hu
militer hortor quod vos omnes et singuli xpi eius
denique sanctissime sponse. fideles et devoti famuli
ac servitores iugiter compungamur mente atque ad
memoriam revocemus divinitus tante domine promissa.
et ad ea obtinenda devotum famulatum eidem pre
beamus. Quod si stimulus carnis obiciat. ipsam
dei sponsam cordis oculis contemplemur. Quid
autem fuit illa quod nos non valeamus esse? Nonne
nobilis et potens filia regis. vel ne delicata
tenera et iuvenis? Attamen mori pro xpo non
distulit. non timuit. aut omnium tormentorum gene
ra nec abhorruit. Nimis ergo delicatus es
o xpiane miles. si sine pugna vis ad glori
am evolare. Non sis quaeso beata xpi sponsa deli
catior. quam torturam mamillarum cum aliis multis
tormentis et mortem pro xpo gloriantur sustinuit.
Non sis ea tenacior. quam ydola patris confracta
pauperibus erogavit. Non sis etiam ea accidi
osior. cuius corpus totum fuit ~~confractum~~ con
bustum undique sauciatum. et penitus confractum.
tamen gaudentem cum patre montem ascendit ab eo con
secutura capitis truncacionem. Imitemur quod
veneramur dilectissimi. et ad sinum tante marti
ris et patrone cum orationibus et devocione cur
ramus. Unguentorum eius fragranciam hauriamus.
obsequendo dominacionem suam. quam cum ipsa sortiri
poterimus habundanciam divine largitatis. Ipsa
est enim cum qua omnia bona sua nobis provenient.
Cum autem pagani et increduli eius meritis sufful

no

hic no

ti gratiam supne bndictionis accipiunt et salu
tis. Pro obsequio sibi prestito extra ecclesiam
ubi nemo pt saluari. ut luce clarius atque
diffuse infra ex hystoria et miraculis eius
de virginis patebit. quanto magis nos xpi
am fide catholica imbuti. beate dei sponse
seruiendo poterimus brauium optinere glorie
facialis. Utique ieiuniis ergo et orationibus
eandem propulsemus in eius obsequio perseueremus:
nec morte impulsa interire poterimus nec
gaudia eterna amittemus meritis suis erga
sponsum suum interuenientibus dnm nrm ihesum
xpm. Deuote igitur queso accipite o xpi fi
deles et btissime barbare deuoti: pns hoc
opus paruum. affectu magnum. Et si quid minus
bene dictum in eo repperieritis: mee assribite
simplicitati: bene dictum vero diuine imputetis
bonitati. Ab ea at est oe datum optimum et oe
donum perfectum descendens a patre luminum: cui sit
honor et gloria in scla seculorum Amen:

Incipit hystoria btissime virginis et martiris xpi barbare
et primo de vita eius et passione capitulum primum

Veridica euangelii sanctione compe
ritur. caput triumphantis et milita
tis matris nre ecclie dnm vniuer
sorum xpm hoc verbum protulisse:
ne animos fidelium feriret durius iacula non
preuisa. Trademini a parentibus et amicis in
morte. Quod quidem verbum adimpletum est in ex
itu israel de egipto: die videlicet illa qn bea
tissima virgo barbara uere israhelitica deum vi

dens mentis oculis post varia tormentorum ge
nera · patris proprij decollata manibus · de egipto
tenebrarum huius mundi exiuit · celicum ad lumen
euolando · Quod sic diffuse declaratur · Nam
postquam aurelius alexander qui romanorum im
perator et semper augustus existens · piis ma
mee matris sue precibus deuictus ab effusione san
guinis xpiam cessauit et ob id omnibus amabilis ·
Sub quo vrbanus primus rome episcopus et post
modum martirij palmam victoriose adeptus
multos nobilium ad fidem xpi et tandem ad mar
tirium perduxit · Etiam et venerabilis origenes
presbiter · alexandrie primo toto orbi doctor
preclarus emicuit · Maximianus filius dyo
cleciam primus successit · qui ex militari cor
pore absque decreto senatus in apicem regni sub
rogatur · et in xpianos crudeliter grassatur ·
Quique aduersus ecclesiarum sacerdotes et doctores
propter origenem presbiterum uel maxime propter
xpianam fidem · in alexandrum cui successerat
et mamea matrem suam eiusque familiam maiori
furia persequendi exarsit · In diebus illis · sedi
cio quasi infinita et persecucio permaxima erat
xpianorum per totum mundum · ut fides catholica
dense obfuscaretur · Lege enim imperatoria publi
cum per vniuersum orbem exijt edictum · ut ubicum
que inuenirentur xpiani diuersis penis affice
rentur · et ad vltimum capitali sentencia irre
missibiliter omnes ferirentur · Et tantum creuit fu
ror hostilis · ut infra vnum mensem · decem
et septem xpianorum milia interimerentur · Vn

de et tercio imperij sui anno · vir sanguinum non
dimidiabis dies suos mortis iudicio periit ·
Cum is autem sic furibunde ut premissum est imperabat ·
Incipit histo[ria] fuit in oriente apud egiptum · dux illustris
et nobilis diues valde sed paganus existens
et colens ydola que in ciuitate residebat nomine
vel nychomedia solis · ad quam ioseph cum dulcissimo puero ihesu
et benedicta matre eius gloriosissima virgine mari
a propter metum herodis regis veteri dinoscitur
hystoriographorum confugisse testimonio · insuper
et de qua ysaye nono decimo legitur · Alioquin in
uenitur ipsa a nichomede rege bithinie fore
condita · etiamque nichomedia uocata · Prenomi
nus vero dux maximus erat xpianorum persecu
tor · nomine dyostorus crudelior bestia tygri
de · et extollens deorum fauorem iuxta sui nominis
ethymologiam · Nam dyostorus interpretatur
deorum fauor et gloria · Siquidem chorus ven
tus est flans ab occidente vocatus · eo quod circulos
ventorum claudat · et quasi chorus contineat dyos
id est deos per immutacionem litte · Secundum quoque
aliquos alios dyostorus nec re a suo nomine or
bitauit · dicitur enim a dyo quod est duplex et scho
ros quod est abhominacio · quia deo pariter et nature
fuit abhominabilis · Deo propter ydolatrie et in
fidelitatis crudelitatem · quam exercuit immanitur
xpi fideles persequendo · Nature vero quia ut in se
quentibus patebit geniture proprie interemptor · Dux
itaque talis nobilissimam sibi genere duxerat vx
orem · antiqua quadam narrante hystoria de radice
Mr barbari. yesse que nobis ad salutem dei et hominis genitri
cem dignissimam fructificauit procreatam et coro

nā cuiusdā regni a pgenie ī pgenies ei ex
inde successam possidēte: vnde et ipe rex
efficitur. Sed ppter nepharia sue tyrāniza
cionis seueritatem: post decessū vxoris xpi
anā fidē veluti pie matrone occulte secta
tis regni fruicōne defraudat: tn nō noie.
Hij etēi tā nobiles supradcī coniuges: vni
cā genuerāt supna opante grā magnifice
ac mire circūspectionis sobolem vultu et cor
pe p ceteris illius tēporis filiabus hoīm specio
sissimā. Cuius iqm sobolis facies tāti decoris
exemplabat īdicia ut elegāciā formosita
tis eius oīs ītuens miraretur. Hec at diuīa
pvidēcia nomē sortita ē barbara. qd syri
ace dicit aliena: qr ab oī ritu ydolatrie et
gētilitatis erat aliena et expers. ut de xpo
voce spōse resonet. Dilcus meus michi et
ego illi. Interptat eciā secūdū aliquos fi
lia tritici: illius mqm tritici de quo beatissimus
ewāgelista iohānes ita ploquit. Nisi gra
nū frumēti cadens ī terrā mortuū fuerit
ipm solū manet. qd ē cristus: put hoc
pulchre attestat lux doctorū beatus augus
tinus ī omelia super iohānē ubi supra dicēs:
q ipe dns ihus cristus erat grānū mortifican
dū et viuificādū. Mortificādū quidē in in
fidelitate iudeorū multiplicādū vero ī fide
pplorū. Contextū quippe eminētissīe pul
chritudīs tante īfantule: seiator casti consi
lij cristus sigillo signauit castitatis. Nam
ut pia ples prem sequit quocūqz ierit. vi

delicet xpm ipa etiā a primeuo etatis sue flo
re regina pia mrē eius defuncta licet ex gen
tilibus fuerit orta nichilominus tamē quemadmodū
liliū inter spinas: ita religiosissima semper mo
rū virtuosorū duxit insignia. capl' 4.

Hec igitur cū a prē liberalibus eēt tradita
studiis: et ipsis sūme vacaret ac sedu
lissime insisteret: tandē mentis eius oculis
lumine diuino apertis frequentans ad ritū gentis
templa deorū: facta ē curiosissima inuestigatrix pro
phane superstitionis donec peruenirent ad indagi
nē superne veritatis. Quod inquiens assistentibus
volunt hee speciose hominū similitudines: Cui dictū
ē taceas: non hominū sed deorū sunt similitudines.
et volunt adorari tamquam id quod nescitur per id quod
videtur. Fuerunt ne ayt barbara quondā homines
quos nunc colimus deos: responsum ē ei vtique ut
nos sed meliores nobis: utpote celestē dei
tatē in terris habētes. Prosequar inquit barba
ra intencionis mee desiderium: ut et numerū si
fas sit nominaque eorū discere valeā. Quis enim
colit quod nescit. Nichil namque scitur nisi ex
suo nomine. Aiunt ei. Nimirū studiosa puella
quod nec nomina queras nec numerum nam ignorantur
pre multiplicitate suorū cū in toto mundo il
le hic alius illic: quisque tamen eorū pro voto hominū co
latur. Sed perstringemus tibi ex multis pauca:
que cognita tibi sufficiant sine aliis ad cultū de
orū omnium. Ysis namque apud egiptū primo cla
ruit. Iupiter apud cretā. apud romanos qui
rinus. apud mauros iuba. apud latinos fan
nus. apud athenas minerua. apud samū

iuno · apud paphos cytharea · apud vem
mos vulcanus · apud iraxos liber · apud e
pyron ceres · apud ledos apollo · apud erys
tā troyā neptunus · Quicūq; hos cognouerit :
alios etiā in hijs agnoscet · ad quorū ꝓpor
ciones isti īstituti sūt · Non ītelligo respō
dit iuuēcula quid ēē velit hoc · īstituti sūt · Nā
si īstituti sūt / ergo nō secūdū se · sed secūdū
alios dij sūt · Responderūt ei rursū · Sūt
equidē ut ibi dicit² et ipi īstituti : sed miro
quodā et īeffabili mō · qd' negare o puella
nephas ē · Cuius rei questionē virgo barbara
die noctuq; diu ac multū mēte se volutās in
q̄ deserēs etiā ingrōs cōsulē licet pagana ·
luce tn̄ diuī spūs intrīsecus obūbrata : īuē
nit aliud ēē · et aliud īstitui · nec ea vni
uersalit' cōuenire : sed vnū īstitutū fore verū ·
alterū in veritate deesse · Itaq; sensit hoc pac
to mūdū errare · et veri dei noticiā nō habere :
continue hoc tacite sic replicādo · Si ei hoī
nes ut didici dij nri forent · ergo nati sūt
ut hoīes / mortui sūt ut hoīes qd' nō ē dicē
dū · Nā si dij eēnt · nec nati eēnt nec mor
tui : cū ī illis nec sit miciū nec finis · De
itas nāq; ut michi videtur · nō ē nisi qd'
nec incipit nec desinit : ergo quidqd tē
pore apitur seu tēpore claudit² deus non
ē · Item ꝓponā michi aliud rōnis aut ar
gumēti genus tale · Hō habet originē t're :
terra vero ē materia · Si igit² hō de terra ē ·
et hō deus ē / ergo aliqd p̄cedēt deū qd' eēt o
rigo dei scilicet terra · Et ita apcius dicerē

terram deum quam hominem deum: ex qua ipse homo pro-
cessit. Item arguitur sic. Nec terra est a se. nec
aqua nec aer nec ignis puta quatuor elemen-
ta. ex quibus materialiter physici diffiniunt homi-
nem constare sunt a se. immo nec celum a quo effec-
tive est homo etiam secundum physicos a se est. quia ista
omnia operata sunt et creature. Necesse igitur est
hiis esse creatorem. qui ante ea intemperaliter fuit:
et ipse creatura non sit. Hic utique michi que-
rendus est. si forte inveniam apud aliquem noti-
ciam eius: hic solus desideriis omnibus est peten-
dus. Quem confido unum esse hac ratione: quia nisi
unus esset tanta rerum concordia non foret. Omne
enim quod unum est. id est per id quod unum est. Quomodo
celum perpetua curreret volubilitate. nisi esset una
eademque voluntas unius creatoris: qui in idem
perduraret et sententiam non mutaret. Si enim
duo vel tres essent: hic diceret currat ille autem
stet et sic varia voluntas varium pareret ordi-
nem. Igitur immutabilis voluntas unum commen-
dat rerum dispositorem: qui mobilitatem celo.
stabilitatem terre. variacionem aeri. liquorem a-
quis. calorem igni induxit: quibus quasi seminibus
et agente condita sunt cetera. Que quidem sunt
talia ut nec concordia eorum concordet ea nec
discordia discordet. Et quo pacto mundus
tam consonans stabili fide narraret vices: ut
sol diebus luna noctibus semper imperet. ut avi-
dum mare certo sese fine coherceat: estas ca-
lorem yemps vero frigus. ver et autumpnus inter
utramque temperiem inducant. non hoc perpetuis le-
gibus constaret. si tot deos mundus haberet quot
humana sibi vanitas errando invenit. Unum itaque

et sine cōione credo cōstare deū: q̄ nō athlan
teis humeris uersilē celi molē cōtinet: sed
in virtute sua p̄ stellas retrogradas et direc
tas cetera regulat. et nō ī dextras pōderosā
libret tellurē. Cui abyssus multa obedit cui
manes quoq̄ eternū debent tremorē: ac cui
quidq̄d supius ē exhibet honorē. Talibus de
inq̄ ingeniosissima virgo barbara adhuc sub
puerilitate cor suū cōsiliis muniebat. talibusq̄
se mūdiciis p̄parabat: q̄ liberalibus studiis excel
lentissimē erudita philosophiā naturalē cogno
uit. sed diuinā carismate sc̄i spūs fulcita pe
nitus adoptauit. Cū ergo iā poeticas legeret
nugas et speciosa mēdacia ac aristotilici et
platonici maris alta tr̄ansnataret: assiduis
animū suspiriis purgēdo int̄ se ayt. Cur
hiis defuisset ueri dei noticia qui tā p̄clara
meruissēt ingenia. Vitas uero eorū quos pu
tari deos videbat hic et illic ī libris respersas.
et ī tēplis circūquaq̄ depictas ītuens. sub oc
culto cordis tacita discuciebat. tacita rep̄hē
debat. et velut iustissima iudex tacita cōdep̄
nabat. ita cōsideratiē diffiniēs. si lex p̄rici
das ī eculeo demergēdos clamat: iupit̄ at
fuit saturni p̄ricida. Quō igit̄ deus dicit̄
qui ī lege hoc cōmisit: et pelago deditus
fuit? Nobrē ut michi videtur. aut lex er
rat aut iupiter: uel forte diis solis licet pa
tres occidē ut hec eorū p̄rogatiua sit. q̄tenus
ī pune quidq̄d voluerīt faciāt. Putas ne
absq̄ cōdicione īest eis equitas et iniquitas?

Qualit' ei licuit iouis sororem corrumpere · concu
binas habere · quod in hominibus non remaneret inultum ·
Unde inique sunt leges · aut iniqui sunt dii ·
sed leges eque sunt / dii autem potius iniqui · qui
tanta scelera perpetrare non erubuerunt · Qua
propter mirum valde cur putant homines hiis in
esse deitatem · qui nullam respuerant iniqui
tatem · Hec et quamplura alia de diis in pretorio
industriosa virgo tractabat · et se sola inde
consilium tenebat · Consequenter quotiens instigaci
one paterna ad delubra pergeret · corpore ac
cedit non corde · Cumque vidit vulgus omne et proce
res genua curuare · et inclinare capita lig
nis lapidibus ac metallis · supersticiosum iu
dicauit ritum eorum · et cecam deuocionem · sibi ip
si in hunc modum consulens · Si michi sors eue
nerit sillicet faciendi quid agam · Bonam me ad
genua an reluctabor · Si genua posuero
sensibilis sensibiles · loquens mutos videns
non videntes · audiens non audientes · odorans
non odorantes · palpans non palpantes et caro non
carnem · quamuis habere videantur membra carnis
adorabo · Si autem resiliero · quid interrogatis
respondebo · Si igitur habere veri dei noticiam
illam utique michi pre facie ponerem · cuius cau
sa falsos deos repudiarem · Quid ergo eligam
incertum teneo · Quoniam si flexero genua corporis
et cordis nequaquam · quid michi obeit · Nichil
utique · sic etiam nec prodeit · Inter hos autem fluc
tus animi posita · quid ageret virgo discreta nes
ciebat · et licet ipsa tunc adolescencie carpebat
iter et tempus · tamen incentiua carnis viriliter

domando: carnem spiritui subiecit. Cupido enim
diuine cognitionis que in eius regnabat apice
cordis: extinguebat in ea penitus omne bellum
Interea uero peruenit capitulum. iij. carnis
rumor laudis nychomediam insinuans alex
andrie fore sapientie summum virum nomine origi
nem: cuius facundia tantum perfluet ad ostensionem
veri dei quod ei in facie nullus philosophorum sto
ycorum uel paripatheticorum resistere posset:
qui certis indiciis commendaret veram diuinitatem
ac ydolorum confunderet uanitatem. Cuius rei au
ra barbare auribus infusa totam pectoris sui do
mum exhilerauit: et perturbationis nebulas ex
cussit. Tunc incipit virgo subtilissima cum seipsa
sola tractare et sedule deliberare quo genere
fieri posset ut super hoc tanti doctoris informa
tionem perciperet: non audens adhuc misterium
suum dyoscoro regi patri suo reuelare nam eum fer
uere circa deos videbat et maxime quia deuo
ta erat ei ueluti vnica in perhenne dearum obse
quium specialiter tamen dee veste: cui ipse eam deuoue
rat perpetuo castam conseruari. Quid faceret virgo
cum se nemini creditura decerneret nesciens recur
rit ad hoc consilium ut litteras eidem sapientis
simo viro origeni dirigeret: quibus ei secretum
suum patefaceret in huiusmodi uerba describens.

Epistola beate barbare virginis ad origenem

Viro alexandrino nobilitati animi
longe lateque conspersio origeni. Barba
ra nychomedie ciuis et ancilla decus
et honorem: desiderii mei desideratum accepi fauo

rem. te vē diuīitatis fore ostensorē. A prima
eī scintilla īgenij mei hoc toto semp corde cō
cupiui ut quāquidē ad veri dei noticiā puem
rē: raciocinata mecū sola falsā ymo nullā
lignis lapidibus nec metallis īēe diuīitatē īue
ni. Figura quidē hūana arte cōposita nullo
mō deitatē: sed neq ullā recipit sensibilita
tē aīarū quocūq genere figuret. Quid mq
ē aliud q aurū. similit de lapide et ligno sen
cio: q licet qbuslibet formis īformētur. non
tamē desinūt ēē qd fuerūt. Res at ipa cog
noscit: ut ueritas habeatur: frequēt ascitī eis
expiendi causa magis q venerādi: sed ut ī
former significo q illius mōi forme michi sūt
vise. et sūt nec loquētes. nec audiētes. nec
palpare nec alit sentire potētes. q ad huiusmodi
videāt potētes. Inquirenti uero michi sepe
an hoīes fuerūt. qui ut dij colūt: et hoīes et
liberos clamauerūt eos fuisse. et vitā cōtēpti
bilē exegisse. Unde mecū diu ptractās depre
hēdi falsos dici deos quos hoīes etiā cōstaret
ēē malos nec posse hoīem cū inicio et fine fo
re qui an secula fuit et post secula ēē habet.
Deus eī si tēpora fcā sūt ut michi videt an tē
pora fuit: a quo tēpora sūt. Hō at fit ī tem
pore. Quō igit aut tēporale ītemporalit. aut
intēpale solū tēpalit esset. Nō ergo vnq
deos credē potui: quos hoīes mortales cognoui.
In multis tn motibus animi posita. ppendi de
ū pculdubio nobis ignotū ēē: qui solus ītēpa
liter tēpalia per tempa fecit ī quibus sūt hoīes
quos pphana supsticio deos putat. Hūc qmuis

me latentē semp amaui · huic me semp
deuoui a quo sum id qd' sū · nisi me sentē
cia fallat · cuius spū me aīatā sencio ut nō
desistā donec ad eū ptingā · Quapp̄t fame
urē tumultu pr̄ venerabilis pculsa · mentē
meā hijs apicibus īuoluere cēsui · ut pateat
vobis velut ī verbis oris mei q̄ irritos ex
osa penates et īanes deos · illū deū solū
mō īuestigem · cuius cognicōnē apud vos
eē pcepi · vnde si ita ē ut fama refert · sup
plices offero p̄ces · deducite noctē ignorā
cie chaosq̄ cōfusiōis ab ancille vrē p̄cordijs ·
et īducite ī me solē sciēcie lumēq̄ discreci
ōis · Appeto eī verū deū scire · qui fecit visi
bilia et īuisibilia · et utrū sit vere vnus · ut
ego ipā mecū iā dudū argumētata fui · Qs
āt sit et qlis et quātus apire michi digne
mī · et legati vrī testimonio cōprobāe · si
me dignā vrā iudicatis cōione · Valete ·
Hāc eplām īueto cui credēt cautissīe direx
it alexandriā ad origenē presbiterū barba
ra · Et q̄ hee due vrbes alexandria videli
cet et nychomedia altrīsecus lōge distant ·
dubitat pspicacissiā virgo barbara q̄ spe
delata · nūciū quē legauerat debitū sortiri
effcm̄ · ne aut īfortunio aduersitate aut lā
guore intueniente nūcius moreretur et sic ip
sa tā cōcupita legacōe priuaretur · Vnde
p nūcio quē sup hoc miserat · sepe ī cubicu
lo cordis lacrimabiliter fudit orōnē dicens ·
Dnē deus cuius amor et cognicōis desideriū

tanto tempore me non frustra excussit. Domine
quem solum et absque societate credo deum. De
us ad cuius circumferentiam dii quos colit humana
cecitas nichil sunt. Deus qui antequam venias
cor illuminas: ut te exspectet te venientem vi
deat. Deus qui me fecisti cupere te inauditum:
et ratione uere distinctionis per ydolorum stul
ticiam ad tuam perduxisti sapientiam: tu domine si a
te est appetitus meditationis mee si michi
temetipsum reuelare dignaberis. dirige que
so et firma pedem eius quem ad famulum tuum
misi: ne aut me aut illum mors preueniat
priusquam relegatio veniat. Capl' iiij

His itaque et aliis piis postulationibus
virgo barbara intenta. et prefectum dyos
corum regem. pretextu egritudinis delu
dente: hospes legatus alexandriam ingreditur.
et exquisitum sapientissimum origenem reppe
rit intra palatium mamee venerabilis ma
trone matris alexandri cesaris prius memo
rati ubi occupabatur in docendo eam: eiusque fami
liam fidei xpiane religionem. Cui presentatis illus
trissime virginis barbare litteris: tanta irrepsit
leticia. ut protinus terram oscularetur benedicens
et laudans deum: qui huiusmodi semen abrahe sus
citauerat de saxo gentilitatis et unctione sue
solite mine produxit semen verbi spiritus. Quod
mamee non celans. apicem demonstrat ad
mirabilem mulieris fidem predicat: ymmo deum
qui talia operatur magnificat. Hinc nouelle

plantacionis corda · in radice xpiane fidei so
lidat · Hinc diuine amore per medullas etiam caritatis
animarum fidelium confirmat · Et ita accendit ut
iam nil quereret preter eum · quem tanto studio et
sola sponte mulier pagana quesisset · Tunc
accelerat doctor prestantissimus fluuius erida
nus ecclesiastici dogmatis · et tractatorio pec
toris sui vento velocius edidit quod desiderio bar
bare responderet in hunc modum scribendo ·

Origenes indignus ueri dei Responsio origenis
sacerdos et ad hoc prout possibile est ostensor
etiam nunc alexandrie degens · Barbare bar
barice gentis bene degeneri filie in adoptionem
filiorum dei transgressure · in xpo ihu veram salu
tem · Nouum diuine operacionis genus · nouum no
bis suscitat gaudium · aliis nouum prebet spec
taculum · Quis enim audiat ab errore gentilitatis
ad normam fidei xpiane quemquam a deo tantum in
spiratum · sua spontanea voluntate declinare
et hoc non habeat in stupore · Nemo hactenus
optinuit hanc a deo gratiam · ut non indigeret
exteriori magisterio ad eiusdem noticiam capi
endam · presertim irretitus laqueis ydolatrie ·
Nam tibi iam nil remanet suadendum · nisi ut
ipsa scripseras · quis sit et qualis et quantus ·
Quoniam quis sit ipso auctore iam nosti · Que
et alia que visa fuerunt oportere prout ipse dona
uerit conabimur te breuiter docere · Deus igitur
est nomen a se dictum substancie significatiuum ·

et vnus tantummodo proprium quo non sit alter appel
labilis. Qua superficie exprimitur quod sit diui
nus et prestiat omnia uel quod diligat que condidit
vniuersa. Huius autem ethymologia nominis a
grecis est sumpta et dicitur a uerbo otheoro
quod est video uel a uerbo theoteos quod est curro
quia omnia que sunt in seipso videt et dum nichil extra
seipsum aspiciat quia nichil extra seipsum est. Et
quia velociter currit et omnibus eque presens est. Cuius eti
am motus est stabilis cum in seipso stat incommuta
biliter numquam suam stabilitatem deserens. Mouet per
seipsum omnia ut motu suo essencialiter subsistant.
Sunt etiam alia nomina que diuine substancie possunt
aptari significatiua qualitatis et quantitatis ut
omnipotens magnus bonus immensus eternus et huius
modi alia in quibus nichil aliud est ipse quam ipsa
qualitas siue quantitas. Omnipotens enim quia omnipo
tenciam habet et omnipotencia est. Sic et bonus est et
bonitas. Itaque et de ceteris est sentiendum. Unde
sicut non est preter deum omnipotens ita nec preter
deum bonus in quo non est bonitas accidentaliter
sed substancialiter. Sic etiam cognosce deum mag
num sine quantitate bonum sine qualitate cui non
est accidens magnum esse uel bonum sed hoc sem
per esse quod semper est. Ideo enim nomina quantitatis ha
bet sine quantitate quia immensus quia eternus est. Ide
o qualitatis sine qualitate quia bonus et plus quam bo
nus est quia virtus et plus quam virtus est. Unde nul
lius cathegorie proprie preceptiua predicabilis
est illa summe maiestatis diuine diuinitas cum sit
plus quam vsyaotya quod omnium oycia vsyarum cre

atrip̃ē · cū sit plus ꝑ p̃tas p̃ius nois̃etur
p̃tas · ꝙ tocius p̃tatis p̃mapn̄ē tenu
sa · Est m̄s super plus ꝑ qualitas · p̃ius ꝑpri
us p̃ dicetur de eo qualitas · eo ꝙ totius q̃li
tatis cōditor ē · uel ꝙ sigm̄ficatio virtutū
eiꝰ per hāt expr̄imitur · Que cet̄arū quoq;
cathegoriarū mmutatur ꝗetia · q̃b licet no
mterrogatꝰ · ꝙ nr̄ē video ut te pauas m
struā · quō saluet tāta methaphoīce de deo
p̃dicent̄ · ac eo ordme declarat̄ue ē dicēdū
m quo tanta te paulo latius ē ī mozandū ·
Est ā deq; qđ n̄cēdū te sc̄ire ī trib̄ ī nuūsu ·
sicut ī eēncia vnꝰ uta et ī ꝑsomb trinus ·
q̃ trinitas ē pater et filiꝰ et sp̄ūs sc̄us · Tri
nitas m̄p̃ s̄m̄gulāb · et nō aliud · ꝙ vna e
ademq; natūa ī trib̄ ē · Vnde et nōia que
naturā uel eēncīā sigm̄ficat ī plurali dcīa
ūt nuūo · ut deus · omn̄ipotens · et quidq̄ ab
eo dia p̃t · Pat̄ ergo m filio et filiꝰ ī p̃rē ·
sp̄ūs scūs ī p̃rē et filio · Pat̄ aūt ē a
se · filiꝰ a p̃rē · sp̄ūs scūs ab vtroq; · Sicut
ei filiꝰ ē a p̃rē · ut sit p̃ūs filiꝰ · ita sp̄ūs
scūs ab vtroq; · ut sit amborū sp̄ūs scūs ·
Pater tn̄ nō p̃cedit filiū tēpōe · ꝙ semper
p̃r̄ · semp habuit filiū · Nec sp̄m scm̄ p̃r̄
et filius · ꝙ semp p̃cedit de p̃rē et filio · cū
sit ispabilit̄ vtriq; coetnꝰ · Sic ī effabili
mō deus · et trinitas ē et vnitas · duūduus
et ī duūduus · Duūduus ꝙ p̃r̄ genuit · filiꝰ
genitꝰ ē · sp̄ūs scūs nec genuit nec gen̄ta
ē · sed ē amborū caritas et cōmūio · Individu

nō

diuis vero · quia vnum atque idem est pater et filius
et spiritus sanctus · Quia ergo pater ad filium et
filius ad patrem spiritus quoque sanctus ad patrem
et filium merissime refertur · videtur relacio quo
damodo de deo dici · Sed diligenter inspecta · ipsa
etiam inuenitur translatiua · pater enim et filius et spiritus
sanctus nomina habitudinum sunt · Unde si dicamus
ea ipsius habitudinis · que dicitur ad aliquid nomina esse ·
et plusquam habitudinem non abhorret · At uero cum
non sit credendum eandem habitudinem in excellen
tissimis diuine essencie substanciis · et in hiis que
postea ab ea condite sunt · Nam quemadmodum
in fallor superat omnem essenciam · sapienciam | virtu
tem · ita eciam et omnem habitudinem ineffabiliter su
pergreditur · Nolo quod credas habitudinem inter
patrem deum et filium deum esse · qualis inter te · et pa
trem tuum potest excogitari · Hic enim habitus carna
lis · ex diuisione nature post peccatum primi hominis
in multiplicacione inquiritur · Sed quia longum est tam
multis intendere · ad narracionem vnius rei re
deamus · Quicumque igitur hec omnia inter sacre fidei
septa non recipit · non habebit quod ad eum pertin
gere possit · Tu autem hec intellige · intellecta crede ·
et si quid defuerit ad plenitudinem desiderii tui
in legato nostro require · qui te legem sanctam eru
diet · et libris quos secum defert instruet · Pro
moneo tamen · quod si sors euenerit quod pro xpi
nomine non dubites te omnibus tormentis tradere ·
ymmo eciam et morti offerre · Ipse enim dicit · Qui
perdiderit animam suam propter me in hoc mundo · in
vitam eternam custodit eam · Vale sempiterne

salutis filia · ad vota tua cotidie melius pol
Ecce at suptu | Caplm. v. | lens ·
de cōpresbiteris vnū cū lr̄is eisdē
origenes doctor honore dignus · festi
ne misit ad pelcam barbarā · remisso simul
legato eius illi ī ducē dato · Qd tūc · Cum
diuersis peregrinacōnis euētibus se expone
rēt · affectabāt quāquidē fines nychomedi
e cōtingere · uoluētes sup pectore plures cau
sas astucie · ut īgressi ciuitatē palaciūq dy
oscori regis eiusdē fallerēt arbitriū · et de
siderio filie sue barbare ad grām xp̄ianita
tis venture satisfacerēt · Audiūt igit ea lcō
iā ex lōgo pstratā · indeq trahūt argumē
ta fallendi · Illa at nō corpali laborabat lā
guore · sed solo diuinitatis amore · adeo succē
sa spiritali igne ut iā dicē cū xp̄i ecclia pos
set · Ite dicite dilcō · qr amore langueo · P
cessit itaq pclare barbare nūcius · et nun
ciauit ei nūciū viri ad quē ierat p foribus
stare · optentuq medendi uelle intrare · ut a
lexandrinus archiater putaretur · Qd illa p
cipiens auribus plusq mellis dulcedīe saci
ata · ptinus has voces ymo pectore fudit · O
desideriū vere deitatis īstinctu cōceptū · uē
fecundis flatibus agitatū ē · quo nūc ad portū
diuīe cognicōnis attigere merear · Vix adhuc
int media verba · hoīem postulat aduocari ·
Qui īgressus · officiosissima ī xp̄o uero deo
infert salutē · Illa at a diuisioe eius cōsurgēs

salutata. humotenus inclinatur: et tam dei
nomen quam hominem veneratur. Noxque insonu
it auribus eius: patrem suum dyostorum advenire.
Illa vero confestim insiluit cubili: ut patrem lan
guendi colore sicut pridie defraudaret. Qui
accedens ad filiam visitacionis gratia: ut vidit
ignotum virum se nescio aggressum torvus in
fit dicens. Quisnam hic et cur hic? Cui filia.
Est pater alexandrinus medendi peritus. qui mi
chi subitum spondet valorem: nam magistrum fa
tetur se alexandrie habere: qui contra usus me
dicorum etiam animas curet. Quod pater audiens in
gaudio securo reversus concedit filie cum eo
frui colloquio. Ipse autem recessit: memorans se
circa alia occupari. Accepta igitur colloquendi
licencia: soli sacerdos et virgo barbara confe
runt inter se sua misteria. Interea prolata orige
nis epistola relegitur: et a bene docta bene intelli
gitur. Secundum vero tenorem epistole si quid de
fuit: ad plenitudinem desiderii sui in legato
requisivit. et ad libitum invenit. Cognito itaque
quod pater et filius et spiritus sanctus sit solus deus. ple
nus et perfectus: et quod missus fuit filius a patre
per susceptam humanitatem. hominemque perditum revo
casset captivum redemisset. ac per sanctum lava
chrum eius peccata lavisset: accelerat toto corde
ad baptismatis gratiam. anhelat ad fontis po
tenciam. licet nondum propter patrem desiderium
poterat adimplere. Sed que ut regina saba
veri salomonis consolatorio refocillata colloqui
o. deum laudans et collaudans leta comparet: et

egreditur dicens patri se melius habere. Quo
audito: pater totis visceribus cepit iocundari.
Ab illo ergo tunc egregia virgo barbara in no
uitate vite ambulans. solum que sursum sunt que
rens. solum que sursum sunt sapiens cupiens.
meditabatur in lege domini die ac nocte: euan
gelistas quoque paulum et psalmistam discuciendo
perlegens. libros scilicet quos ad cognici
onem uere deitatis et fidem xpianitatis. viteque
modestiam venerabilis doctor origenes ei
transmiserat. Unde per exercicium studiose va
cacionis. ultra modum creuit in scientia diuinarum
scripturarum: etiam absque magistro fouente spiritu sancto
qui rigat penetralia cordium. Sed quia frigidis
animis loquendi dilacio solet in fastidium
verti. omissis bonorum operum fructibus quos
intimidos sine intermissione in abditis peperit
domino barbara virgo adusque tempus illud transi
liamus: ex quo ei occasio martirii secundum
supernam disposicionem manifesta prouenit.

Capitulum vii. sextum.

Quadam namque die
dum inter septa palacii speciosissima
virgo barbara per filiabus hominum vera
luce illustrata. delicata ut regina hester xpo
summo regi benplacens deambularet: occurrit
ei pater dyoscorus rex. et figens in illam curio
sius oculos. pulchritudinem vultus eius conside
rabat diligenter. Rex etenim pestifer peruersus
bonis male utens. filie uenustatis eminenci
am exteriorem sibi notam audiens. intantum lon
gelateque esse diuulgatam: interiorem que permaxime

extellencior erat penitus ignorabat. Quique
conferens hec in corde suo sollicite apud seipsum
modum inquirit et excogitat: qualiter et quo
tanti decoris ymaginem abscondere posset: ne
hominum aliquis eius tam preclaro fruetur aspectu.
Tandem quoque rex prefatus habito exquisito et
oportuno suorum proceru consilio. ad diuersas re
giones mittit discretos nuncios. studiose ex
quirens artifices in sectionibus et sculpturis la
pidum peritos. Quibus ad nutum adductis con
uenit singulos ex denario diurno iuxta sue
artis facultatem. exponens illis cuiusdam decentis
sumptuose et magne turris dispositionem. quam
sibi etiam quadratam fortissimam sublimem mac
cessibilemque construendam ordinauit. Fit ergo
festinus fabricandi apparatus: instruitur omnis huius
rei necessitas. accuuntur instrumenta. politores
sumunt opus. radiuntur fundamenta: tunc impo
nitur edificium turrisque in altum tollitur et ad im
perium dyostori decenter extruitur. Quia turri
um vero forma quadrangularis quadratum respicit
orbem si undique fenestretur: dyostorus non
iussit ibi fieri plusquam geminas fenestras. ac
quilonem scilicet et meridianam. indignam iudi
cans orientalem et occidentalem: ne splendor orien
tis solis delicate puelle matutinum fugaret
soporem. ne ue discedens calefaceret locum plus
moderato. Et preparatis regalibus ibidem neces
sariis: dyostorus rex filiam suam formosam ve
luti quendam thesaurum nobilem et insignem inclusit.
Hinc cum iam plenis nubilibus annis hec a rege

pre multorum nobilium · potentum ac magno
rum principum prece humili per nuncios solempnes
et litteras queretur in coniugem · quodque pater nul
lo modo suaderet · omnibus id renuendo sic respon
dit · Hercule · nemini unicam sociabo spem
meam · matrem familias meam · fulcimentum vite
mee solamenque oculorum meorum · Sed tandem
huic rei pater corruptus ad terrena aspirans · suo
rumque baronum consilio informatus · ut et ipsa de
liciis diviciis ac dominacionibus seculi · ac ipse etiam
pater principum amiciciis magis fruetur · tur
rim ascendit · quique filiam ad hoc exhortans ·
pretendit ei regna divicias · potencias et de
lectaciones mundi admodum patris sui sathane
super montem excelsum · montem inquam dyaboli sug
gestionis · Que tunc finaliter a patre temptatur ·
non voto volendi · sed si ipsa vellet consentire
hiis verbis pulsata · Quid filia · est ne tibi vo
luntas nubendi · Agitur enim non modicis de te pos
tulacionibus nec michi hattenus ulla huius rei
constitit sentencia · sed si sors tibi ceciderit pro
tinus assentabor · Ac virgineum decus barbara
prudentissima · paleam mundi flores et poten
cias abiudicans dixit · Absit pater · non discre
pet a corde tuo cor meum fateor et quod intus
habeam testificor · Nullus tam nobilis · nullus
tam pulcher · nullus tam ~~dives~~ fortis · nullus
que tam dives est · cuius amore hec mea revocetur
intencio · immo non si filius esset imperatoris qui mi
chi spospondisset coronam regni · et dominacio
nem imperii · Aliter pater et aliter propositum est michi ·

Ad qd' ipe iqt arbitreris ⁊ Respondit rursu
filia · Recedat hinc pcerū bladicies · pollici
tacio multifaria ⁊ sordet oculis meis aurearū
formatū pulchra diuersitas · pciosa mom
lia pedibꝫ cōculco · famulorūqꝫ plura obse
quia respuo · satis ei pater i tua gra habe
o · Votū at castitatis ia voui ⁊ cuiꝰ non e
digna oīs rei ponderacio · Et hec dicente ea
pat' ruit i aplexū eiꝰ diu ea deosculās ⁊ eo
q tale in ea repperisset nupciarū repudiū
affectui suo votiuū · Nox igit' p munē
iuratꝰ pmittit ei pat' oīa que p suo cōmo
do ac delcacioē turri possint aptari ornatis
sime se cōstrui iussurū ⁊ et pcipue i ea bal
neādi causa lauacrū ope nobilissio circū
textū · Quiqꝫ tūc descendēs recessit ⁊ et mag
natorū nūcios vacuos remittēs · pmanebat
vbi opus ut filie assueuerat fieri intebat' qd'
signū federis eēt ⁊ qr secū filiā suā pepigis
set ne quondā copulā maritalē voluisset ·
Interea dyoscorus rex · qr psidis pcepto i
piali auctoritate ibidē regētis vrgebatur
stare nō pualēs · designata magistris icep
ti laboris qlitate et qtitate ac cōmissis oīm
bꝫ sue possibilitatis rebꝫ cōfisus filie et fide
i eiꝰ · istituta quoqꝫ multitudie artificū ut
opꝰ cicius pficeretur · anumerās cuilibet ex
itegro ppriam mercedē suā · ē p ipatoris
qbusdam negociis i regionē pfecturus lō
ginquā · Et cōuocatis militibꝫ suis pociori
bꝫ ⁊ mito cōsilio qrit quali mō viā arripiat ·

Qui consilio pacto illuc pfectus e: faciens
ibidem tempus no modicu. Capl' septimu

Absente pre ergo et mora faciente
inquirulosa famula dei barbara turri
descendit ut lustraret opis mirabili
tate. Que cu p structure loca deambularet pe
nes lauachru suo p solacio fabricatu ac mico
artificio decoratu: vidit illud solis et lune
stellarumq supcelestiu figuris ingeniose sculp
tu. et depictu. ut oes intuentes amirarentur
de tam precioso facto. Et meditante ea de
origine motu et influenciis earu quaru figu
ras ibide intuebatur astitit ei angelus dni de
celo sapienciam diuina ei infundens tamq in va
se pportionato. Veru q nisi super humile et
quietu requiescat spus dni. Declarauit ita
q ei angelus vniuersa orthodoxa concernencia:
ut prius efficacissime ex phabitis origenis le
gacionibus fuerat edocta. Et sup hec oia nar
rante ei angelo de incarnacione xpi et quomo
bonitate sua gratuita caracterem specialis priuile
gii ei impresserat. cor eius velo castitatis sig
nando quatenus nullu preter ipm amatorem admit
tat apparuit ei dns illico in similitudine pulcher
rimi pueri in quo magis q exprime sufficit
delectabatur. Intera notificans ei angelus diuersas
penas tormenta et morte quas ipe dns mere gra
tis p ea et ceteris hoibus sustinuit: pnunciauit
ea multa supplicia noie ipius oporte pati
ut no solu corona virginu doctorumq optine
at. verunciam et martiru possideat. Hec at

angelo dicente tpamq; adhortate. qtenus ob
xpi sponsi sui amore ad martiriu se dispo
nat: mutatus e puer qsi totus passus et sa
guinolentus. Quapropter mestissima virgo bar
bara i extasi p dolore et cordis cōpunctione
posita ymo tota amens ex cōpassione facta:
recolenda dni nri passione et morte cu oi
amaritudine et deuocione plangebat. Et sic
merito dicat ei ille angelus: prout ea triplici
aureola affirmauerat coronanda. Specie
tua et pulchritudine tua: intende prospere pro
cede et regna. Huic nempe purissime vir
ginu gemme angelicis declaracionibus celitus
sic confirmate: necnon origenis sacris lega
cionibus prius ut premittit imbute. sca et in
diuidua trinitas supna in ea luce manante
p ceteris luculencius claruit ut nondu renata
baptismate cu aplo valeat dicere qd mirandu.
Nra conuersacio in celis e. His etem p
actis celica virgo barbara ptransiens et cor
de volues apice lucis sce et indiuidue trini
tatis oem hoiem vemente i hunc mundu illu
minari: consideauit duas solumo fenestras
i turri supastantes. Cur inquit artificibus du
as tantu fenestras instituistis? Sic aiunt
pater tuus constituit. Num illa ait michi
hanc pater edificat? Respondet ita. Si ergo
ita est ymo qr ita e: licebit vobis parere
iussioni mee. ut et terciam noie meo fixam
ab oriente supaddatis his: quas dilcus pater
ipauit ut fierent. Hec dicens. numeru sce
trinitatis ipleri volebat: qua toto corde tpa

colebat. Illi aut dicunt obedientiam sibi exhi
bere curantes. licet remordeat intrinsecus timor
dyostori. Adiciunt tamen terciam quam preceperat
puella fenestram. Superna sic disponente gratia
ut perpetuo sit memoria: quod etiam ante baptis
ma lux ista celestis. beatissima barbara sancte
trinitatis maiestatem agnouisset. Nec a
liter procedere res poterat quam diuinus preuidebat
intuitus: immo diuina preordinacio sic exige
bat. Siquidem inde ut in processu narracionis
patebit virgo serenissima ad martirii pal
mam accinxit. Postmodum barbara variis
virtutum floribus insignita intrat lauachrum
supra enodatum: ubi in orientali plaga in co
lumpnis marmoreis quasi in molli cera dextro
suo pollice viuifice crucis impressit signa
ut intuentium mentes incitarentur usque ad presens ibi
dem permanencia. Et descendens in absidem
lauachri aquam nullam habentem: prostrauit se
cum lacrimis et orauit dicens. Domine ihesu xpe
qui per famulum tuum moysen de petra in deser
to aquam produxisti: aperi michi in loco isto
fontem aque viue et benedic eam ut in nomine
sancte et indiuidue trinitatis hic possim baptiza
ri: et a peccatis omnibus emundari. Et facta ibidem fi
gura preciosi pedis eius dextri in perpetuum non
delenda: tanta illic aquarum confluencia emer
sit. ut ad vmbilicum illi pertingeret. Que qui
dem aqua mox ibi diuisa est in quatuor partes ad
modum crucis: et per quatuor riuulos velud ex
paradiso terrestri flumina emanauit. Et quod

amplius ē ac laude dignus ad modū xpi
in iordane tactu huius diuīe creature aqua
scīficatur / nā ibi influūt usq; nūc grē salu
tis ac sanationes oīm languorū ad laudē
alme xpi sponse barbare deuote ītrātibus. Ho
eī lauachrum simulat pbatice piscine in
q paliticus verbo dn̄i sanatus ē. Hoc lauachrū
simulat aque viue: quā samaritana ad fon
tē a xpo petiuit. Hoc lauachrū simulatur
natatorie syloe ī q a natiuitate cecus lauās res
pexit et vidit. Hic ē fons īcorruptibilis fons
signatus fons ortorū: puteus aquarū viuēti
ū q fluūt īpetu de lybano. In eodē itaq; la
uachro agna xpi barbara eo disponēte qui
nosat que sua sūt. etiā cui nichil īpossibile
ē per gloriosū eius pcursorē iohānē baptis
tam sacrosci baptismatis ē renata fonte:
que trina capitis submersioē xpo cōsepul
ta. cōsurrexit ei a mortuis per īnouacio
nē spūs. Nec istud videlicet / q tā pelcā
dei barbara a baptista iohāne sit baptiza
ta generare debet ī audiēciū cordibus scrupu
lū hesitacionē seu dubitacionē quoquo mō
nec etiā offensiue pias aures mouere hūc pas
sum ptractātes. Qm̄ ī diuersis gestis legi
mus et scripturis aīas scās a carne solutas
varia misteria circa hoīes ī terris obsequiose
pegisse. Legimus eī aplorū pncipē petrū
dudū scm̄ ī anexis corporeis separatū: beate
virgini aghate curā salutis misterialit ī car
cere adhibuisse. et mamillā suā dilamatā

pectori suo integraliter restituisse. Sic etiam le
gimus beatum martinum. beatum nycholaum et be
atum augustinum et quam plures alios dei sanctos et
sanctas: nonnullis viatoribus beneficia plurima
ministerialiter et obsequiose. ymmo et quodam
modo miraculose impendisse. Quare non mi
rum si imitatrix omnium virtutum barbara per bea
tissimum iohannem baptistam sit baptizata. qui
scola est virtutum. magisterium vite. sanctitatis
forma. norma iusticie. virginitatis spe
culum. pudicicie titulus. castitatis exemplum.
penitencie via. peccatorum venia. fidei disciplina
: cuius etiam normam et regularem vitam ab
illa hora perfectissime est imitata. Quamobrem
non immerito tanta ac talis virgo per ipsum in
xpo est regenerata: fonteque sacro dignissi
me baptizata. Ex tunc igitur xpianissima
virgo barbara perfectissimam eligens vitam locus
tis ac melle silvestri contentabatur: prelibatum
imitando. de quo dominus noster xpus attestatur
dicens. Inter natos mulierum non surrex
it maior iohanne baptista. Ea propter non est
aut fuit talis mulier super terram. Unde me
rito sibi dicamus illud iudith tercio decimo
scriptum. Benedicta es a domino deo excelso pre
omnibus mulieribus super terram: et benedictus dominus
qui direxit te. et nomen tuum ita magnificavit:
ut non recedat laus tua de ore hominum. Unde
superaddere possumus hoc tercio ruth. Scit omnis
populus te esse mulierem virtutis. At vero feli
cissima virgo barbara turrim leta ascendens:

videns quoque simulachra et ydola patris auro et gem
mis circumornata preciosis. suscepit spiritum sanctum
multipharie bene mobilem. disertum incontaminatum
luculentum intactum benignum acutissimum
beneficum certum diligentissimum securum
cuncta superinspicientem. Vapor enim deifice trinitatis
sic girauit et circumuenit mentem eius
etiam et affluentia glorie et sinceritatis dilecti
sponsi sui fide catholica eandem repleuit
ut admirando ei dicat etiam et congratulando. O
mulier magna est fides tua. Beatissima igitur
virgo barbara sancti spiritus illustratione insigniter
decorata. arduissima extitit triumphatrix
tenebrarum omnium deiciens potestatem. Nempe
turrim ascendens intuita est ut supra dinoscatur
simulachra et ydola patris. quoque expuendo in facies eorum dixit. Similes vestri fiant
qui faciunt vos. et omnes qui confidunt in vobis.
Et accedens ea confregit ac pauperibus fragmenta
erogauit. nam beatam se fieri cupiebat
iuxta illud propheticum. Beatus qui intelligit super
egenum et pauperem. Et iterum. Dispersit
dedit pauperibus. iustitia eius manet
in seculum seculi. Cumque in arce turris esset die noctuque
studebat ymnis et canticis spiritalibus
cantans et psallens domino sic. Benedicam dominum in omni
tempore. semper laus eius in ore meo. Beatitudines
quoque quas dominus in euangelio omnes habere desiderabat.
scilicet pauper esse spiritu. ut diuicias
consequeretur regni celorum. Mitis. ut possideret
terram repromissionis. terram videlicet viuen

cium. Seminare luctum cum habitantibus cedar
ut consolaretur in requiem ihrlm. Esurire et
sitire iusticiam in terris: ut saturaretur in ce
lis. Misereri et filia misericordie fieri: ut ipsa misericordiam
consequeretur. Esse mundo corde: ut deum pos
set videre. Pacifica fieri: ut vocaretur filia dei.
Persecucionem pati propter iusticiam: ut suum quo
que esset regnum celorum. Ad ultimum maledici
et omne malum propter deum audire propter deum: ut beata
esset et copiosam mercedem habere mereretur in ce
lis. Hiis autem omnibus dum in domino crescere volebat:
volendo crescebat. Iuit itaque de virtute in vir
tutem: quatenus etiam ut angelicos tangitur vatici
mo. cum sanctis martiribus videret deum deorum in
syon: quibus eternaliter promissa est aureola mar
tirii cumulata dyademata. Capl' viij.

Preterea regressus longo tempore post pre
beatissime barbare dyoscorus rex mi
ratur perfecti operis qualitatem: et memor
adhuc constitucionis quam posuerat in edifica
cione turris. Quis inquit cum duas tantum fenes
tras preceperim fieri tertiam addere presumpsit? Cui
unus respondit. Filia tua domina mea id ab ar
chitectis impetravit et quodammodo extorsit.
Continuo autem pater filiam accersitam: post os
culorum libamina diligenter ita interrogavit.
Tu ne filia terciam speculam fieri voluisti?
Ipsa vero respondit. Immo et bene pater:
quia tres fenestre omnem hominem illuminant
due autem domum obfuscant. Quomodo inquit pre

habundancius illuminant tres fenestre duabus
spu sco repleta virgo beata respondit
Tres illuminantes euidencius sunt pr et filius
et spus scus non tres dii sed vnus verus
deus plasmator omnium in quem credere et hunc
adorare oportet. Quobrem per verba affla
ta intrinsecus flamma caritatis que foras mittit
timorem et inperterrita virgo barbara sic prem
insuper aggreditur dicens. Est misterium
pater quoddam in duabus fenestris sed ma
ius est in tribus ubi vario nuo carnalis con
stat condicio. Siquidem non nisi de utroque
sexu nascitur homo et ideo quantum ad nos bo
num est duas fore fenestras ut a gelido ax
e vir a calido mulier designetur in qua
est omnis sanguinis feruor. In trinario vero
nuo si pacienter audias quod nondum didiceris
latere videbis. Est enim pater ut premonui ipsa
diuinitas que cuncta creauit visibilia et inuisi
bilia miro quodam et ineffabili modo in tribus per
sonis consistens que sunt pr et filius et spus
scus indiuisibiliter indiuisibilis ut quamuis per
se sit pr in eo quod pr est nunquam tamen sit si
ne filio sine spu sco in eo quod deus est. Quod
etiam de filio et de spu sco salua fide est sen
ciendum. Sicque in turri et fenestris licet nul
lo modo similiter videatur esse. Turris enim in
eo quod turris est cum sit vna simpliciter tres ha
bet fenestras tripliciter quarum vnaqueque
fenestra est tantum et non turris sed in tur
ri est in qua deficiat similitudo. Nam vnaqueque per

ſona m ſcā trinitate ſi pat̄ ē ⁊ q̄ ꝑ ſus ſit
ſola per ſe pr̄ ⁊ eaā tn̄ pleng deus eſt ⁊
Si filig ē q̄ ꝑ ſus ſit ſola per ſe filig ⁊ veriꝰ
tamē pleng deus ē ⁊ Si ſp̄s ſcs ē q̄ ꝑ ſus
ſit ſola per ſe ſp̄s ſcs ⁊ attamē pleng
deus ē ſalua mmtrū iſe pabilitate ⁊ q̄ vng
verus et ſolg deg ē pr̄ et filig et ſp̄s ſcs ⁊
Quatrū pſonarū vna ꝑ carnē aſſūpſit
me ia ī quigū duxit ⁊ nā pr̄ deus filiū
deū ſoluebat mihi q̄ ꝑ ſus eaā q̄ tu pegre
ꝑ ſiaſtēris ⁊ au meā deſpōdi virginitatem ⁊
et īuiolabilē fidē ⁊ Itaq; at amore non
me ſepabit ulla tribulatō nō angustia ⁊
nō pſecutio ⁊ nō fames ⁊ nō nuditas ⁊ nō
gladius ⁊ nō periculū ⁊ ſed ſi ſors cōtigeit
ſtolā corpoream tīgā ei ī cruoe martiriꝫ
ut fiat biſſg purpurea q̄ dignet̄ idū m
ſolio celeſtis ī perꝫ ⁊ Hec dūte ea oblatg
ſui pr̄ dirigit ⁊ et cadēs ī terrā ut ſimu
lachꝝ cōfūmme iacebat ⁊ Qui poſt aliqd
tēpois īterualli m ſe reuerſus verboꝝ
ꝑ filie recordatg ⁊ itellexit eā xp̄iana ef
fectā ac xp̄m ſuū dicē ſponſū ⁊ Moꝛ igi
tur pr̄ furoe repletg gladiū arripuit ⁊ ut
filiam tam ſibi dulcem trūcigeret ⁊ Pā veo
nō moꝛi ꝑ xp̄m tenuet ⁊ ſed ꝓtinꝰ cōpa
uit ⁊ oꝛauit ad dnm ⁊ Et mīa dei ſeltna
clemētia ſtatū abſtſg ē marmoꝛ ⁊ ea mtus
ſuſcipiens ī moteꝫ trūſuehēs eiecit cauer
noſū ⁊ In illo at monte erāt duo paſtoꝛes
oues paſcētes ⁊ qui hoc ītuebāt ⁊ Cuꝫ ōibg

pstrutatis triclinijs pat' eā nō īuenisset:
urbis portā egreditur et mōte ascēdens
pastores interrogat ab hijs quo sese filia
recepisset sciscitatur. Unus cōpassus puelle
eiq; timens ꝓpter furorē pr̄is: nō vidi pu
ellā inquit constāt nō meis occurrit oculis
nec ī me ē sciēcia ubi sit. Alter vero cru
delis īdignū iudicās prem̄ diu molestari
īquisicione filie: temere eā digito demōstra
uit. Qd' factū iustus iudex nō sustulit
īpunitū: nā eius ulcione mutatus ē pastor
ilico ī statuā marmoris ouesq; eius facte
sūt locuste: q̄ sic ī spectaculū ad p̄ciosū
virginis ꝑmanet sepulchrū diē adusq; p̄
sentē. Virgo itaq; obedientissiā cū prem̄
audiret: nil remorata vltro sese ei obtu
lit. Qui dū eā sponte sibi occurrētē aspi
ceret: insertus eius uibratū gladiū cōdidit
vagine: nec ipam occidere quouis mō sed
corrigere tēptauit. Igitur pat' filiā reper
tā īpie flagellauit et apphensa eius coma
de mōte attraxit et ad palaciū reduxit:
ubi tūc ī arta ac tenebrosa cellula īclusit.
q̄ et cathenis clauiq; eā munies: usq; in
crastinū alloquēdi morā ꝓlongauit. Nec
hijs cōtētus sed mala malis accumulās: ne
q̄cūq; via exeat custodes statuit. Ipā vero
imbi āgelorū suffulta cōsortio: agonē suū
dnō cōmēdabat. dicēs cū psalmista. Adhe
sit aīa mea post te.

Cumq;
pr̄ die crastino
conaret filiā ab intēcione scā reuocare

nec vllatenus posset : furiosus ad ijt p̄side
nomine martianum et narrat sibi sinistrum
de vnica cōtigisse filia videlicet eā ēē auer
sam a cultura deorū ad cultura xp̄i sic inqu
ens . Infelix fortuna necessitate michi illic
eūdi īposuit : ideoq̄ filiā p̄didi . Longa
eī mēbrorū passio : aut vix aut nūq̄ cura
tur . Si recens hic eēt īsania : fortassis amo
uētur . Sed afferatur hic et mō leniter et mō
duriter tractetur : an forsitā duorū quouis
mō consenciet . Sinat : hāc amēciā ego ipē
in ceruice eius post diuersa penarū gene
ra ultiō gladio resecabo . Hec itaq̄ dicēs
p̄sidi : adiurauit eū p̄ deorū potenciam
ut atrocioribus eā tormētis deleret : et ap
paritorē cicius ad eā mitti p̄suasit . Que
cū talit' se videt cōuētā : ita deū orare cepit .
Dnē dnē cui suppetūt vires oīa q̄cūq̄ vis
facere : p̄ te trahor / p̄ te ad p̄toriū feror :
nūq̄ talibus astiti locis : vem mecū . sta me
cū . suggere vim aīo / subministra arma po
tēcie tue . p̄ficiscor eī ad bellū : nō meum
sed tuū . Cū cuneis īpiorū cōgredior / o
portet īduar armatura tua : ut possim
stare . possim vincere . ac possim tibi refer
re signa victorie . Est fragilior viro muli
er . sed tu virū de muliere facis : nō perti
mescā barbatas acies te comite / sola multos
oppugnabo . Magnū erit spectaculū si vi
cero : tuusq̄ magnus honor . et nō modicū
forsan aīarū lucrū . Statī vero ut barba
ta mūdi lampas ducit' an p̄side p̄ tribu

nali sedentē: corde et oculis ī celū intētis
prior eū affatur. Quid me tibi p̄ses adeē
voluisti? Vis ne fidē meā agnoscē? Cristi
ana sum deū verū adoro: falsa simulachra
respuo. Cui p̄ses ait: Inebriata es vene
no fallacie: ideo frontosa prior q̄ interro
gata fueris respōdisti. Sed q̄s tibi hoc virus
infudit? Decepta es filia: aliter sese veritas
habet. q̄ ut arbitreris. Gratissima xp̄i spō
sa barbara respōdit. Nō virus bibi: sed
veritatē cognoui. nec arbitror: sed credo
ita ēē. Marcianus dixit. Redi puella: nō
mirū si te illusit hec sup̄sticio. q̄ quosdā
senes etiā occupauit. Forti aīo barbara res
pondit. Redij: q̄ iā errauerā. utiq̄ ad cre
atorē meū ab ydolorū p̄fidia: nec ē sup̄sti
cio ī nobis. sed ī vobis. q̄ lapidibus et metal
lis capita īcliātis: nō attēdētes ēē facturas
artificum. de re īsensibili p̄ductas. Mar
cianus dixit. Miserēdū ē aspectui tuo p̄ crete
ris formosissimo et adolescētie tue: ideoq̄
ī primis sustinēda ē grā p̄ris tui. cui te
restituē cupimus purgatā ab huiusmoī demē
cie genē: sed si diucius ī hoc statu mētis
p̄duraueris ī ultimis fortitudinē tuā expi
ar. Inuicēda virgo barbara respōdit. Mi
chi miserēi vis: tibi miserē. Michi penas
minaris: tibi penas p̄timesce. Me tempa
lia tormēta mittēt in requiē eternam:
te tēpalis dignitas et huiusmoī p̄posicio gā
diis mūdi oībus et deliciis adornata. diri
get ad penas p̄petuas. Tūc ira p̄motus

mariang ꝑsecb⁹ suggerẽte dyoscoro ꝓce
pit eã nudãi ⁊ et vnctꝰ tedidicẽb⁹ ¶ Ver
ba verbꝭ rectedũt ¶ Gloriosissima autẽ
virgo barbara exultabat ĩ verbꝭ eo q̃
tã digna cẽt ꝑ noiẽ dn̄i verbꝭ pati tã
tamb⁹ ictꝰ ⁊ ¶ Benedctꝰ dn̄s q̃ nõ amouit de
ꝓcacionẽ meã ⁊ et mĩam suã a me ¶ Ihũ
diẽ expectaui ⁊ hũc diẽ qsiui et ĩuem ¶ Cũ
q̃ acriter cesa cẽt nec desitet ⁊ iussit eam
ꝑsecb⁹ iterũ sisti cõsperꝭ suis ¶ Quã lymꝭ
verbis aggressꝰ ẽ ¶ Num tibi cornea fibra
ẽ ⁊ ¶ Dñe lapidosũ pectus nutris ⁊ Que
nec consilijs salubꝭ acquiescis ⁊ nec fla
gella ꝓhorrescis ¶ Respice natales tuos
et nuptijs maiorũ miserẽ ⁊ aut dce vestre
aui te genitor deuouit casta deseruĩ ¶ Nã
si aliter placuit misite deorũ sacrificiũ e
mpiat ⁊ tarmbꝭ tuis redũdabit desperisse
primcipalia ussa pt̃ qsuetudmẽ tocaus or
bis ¶ Barbara respondit ¶ Iustice rigor flec
ti nõ nouit ⁊ si forti vtꝰ pectore ¶ Ego at
melꝭ cẽseo oĩa mẽbra mea tormẽtis ex
ponẽ ⁊ q̃ a semita iustice declinaẽ ¶ Ni
chil ã tam iustũ ẽ ⁊ q̃ colẽ deũ vnũ et verũ
qui diat ¶ Ego sũ deus ⁊ et nõ ast aliꝰ
ꝑter me ¶ Et michil erã tã iustũ ẽ q̃ ius
sis ĩpatꝭ obedie ĩ hac pte ¶ ut demom
a adorẽtur ⁊ de q̃bꝭ diat ꝓpheta ¶ Os ha
bẽt et nõ loquẽtur ⁊ oculos habẽt et non
videbũt ¶ Aures habẽt et nõ audiẽt ⁊ na
res habẽt et nõ odorabũt ¶ Manꝭ habent

et nō palpabūt · pedes habēt et nō ābula
būt · nō clamabūt ī gutture suo · Silēs il
lis fiant qui faciūt eā · et oēs qui confidūt
ī eis · Ad qd̄ marcianus ait · Verbis vteris
pluribus q̄ sit satis · Depone cōtencioēs ·
et flectere mōitis nr̄is · adhuc eī saluari
potes · q̄ semel cecidisse correxisse fuit ·
Cui illa spū scō aīata · et ī fide catholica
roborata respōdit · Nō ē aliq̄ alia salus ·
q̄ ihūs xp̄us totius mūdi saluator · q̄ me
saluā fecit · Nox igit̄ ut ꝓplo cōsonuit
q̄ adolescētule brachiū tribunitiuā confu
taret ptātē · p̄ses rugiēs et tabescēs · ut
seuus leo iussit eā expoliari · et carnem
eius tenerrimā absq̄ miseracōe aliq̄ nerius
taurinis dilamare · ac cilicinis textūs atro
cissime defricare · O dira crudelitas tyrām
talia īferentis ī corpe tenerrīo puellari · sed
cōstāctior mens virginalis · q̄ nō euellitur
ab amore creatoris · gaudēs p̄ dilcō suo spō
so hec patitur · Que cū diu illatas sustinu
isset plagas ita ut oē p̄ciosū suū corpus
p̄fundētur sanguīe · insup̄ et crepitanti
sale ī vulneribus recētibus cōsperso mādat
eā ī pyssimus p̄ses ī carcerem tetrimū tru
di · et sup̄ acutissiā testarū fragmēta volu
tari · p̄crastinās ipius īteritū · si forte stabi
litatem animi emolliret · uel plagis cor
palibus tā crudelit̄ fatigata · quoadusq̄ per
tractaret qualit̄ per penas deterius eam
interimēt · Ibat at̄ ipā gaudēs a conspcū

consilij ⁊ sentiens se pro nomine ihu contumeli
as et terrores pati. Nempe nocte media
circumfulsit eam in carcere lux de celo ⁊ saluator
que in quo omnem spem suam locauerat ei appa
ruit dicens. Nea preclara filia et sponsa bar
bara confide atque confortare ⁊ quoniam copiosum ac
magnum gaudium fit in celo et in terra super
tua passione. Ne ergo timeas diri tyrani
minas aut verbera ⁊ ego enim tecum sum
et eruam te ab omnibus plagis que inferuntur tibi.
Statimque plage eius omnes sanate sunt ita ut nec
cicatrix sola in ea remanebat. Et dominus super
eam signo crucis edito ⁊ ipsa cernente ascendit
in celum. Gaudebat autem nimium et exultabat
barbara virgo benedicta inenarrabili gaudio
super visitatione domini et exhortatione ⁊ queque
gratias agens dixit. Quia vidi dominum facie
ad faciem ⁊ et salua facta est anima mea.

Capitulum .x.

Lucescente quippe die se
quenti belua neque preses humanum sitiens
sanguinem pro tribunali sedens iussit
sibi rursum sacratissimam presentari barbaram ⁊
cuius omnes preciosi corporis ictus mira erant sani
tate consolidati. in tantum ut pulchrior quam vni
quam prius visa fuerat apparuit. Tunc vero preses
hilari animo sic vociferatur. O pietas o clemen
cia nondum beniuolencia deorum te destituit ⁊ qui
circa vitam tuam adhuc tam grati sunt ut a nobis
inflicta hesterno tempore vulnera ⁊ miserti
iuuentutis tue sub nocte curarent. Cernis ut

iniuriam suam pretereat si iusto deliberaret ex
anime non salutem donaret sed nimios do
lores inferret. Sed idcirco misericorditer e
gerunt tecum ut quinquidem recorderis et supplex
ad deorum libamina revertaris. Tunc sponsa
xpi barbara respondit. Obstruantur labi
a loquentium iniqua: dii tui qui scelerum suo
rum vices sub tetro inferni barotro luunt: quos
etiam frivole colis. siles sunt tibi sine motu
et intellectu. ipsi in terris non possunt aliquem
reddere salvum: sed si hoc prevaleret. magis
sibi succurreret. Vos increduli exhibetis
illis libamina. vos thura prebete: quibus huius
modi sacrificiis apud inferos magis penas
exaggeratis quam veniam. Ego autem domino meo
ihesu xpo qui me salvam a vulneribus meis fecit:
pro thure oratione offero: pro victima animam me
am macto. Insuper pro eius amore corpus
meum ad omnia supplicia preparo: quem nec vidis
ti nec agnoscis eo quod cor tuum induratum est a
dyabolo. Tunc marcianus preses videns eam
constantiorem quam pridie separatam fratrem: iubet quas
tionariis ipsam nudam suspendi in eculeo. sanctis
pedibus eius sursum versis: et arpaginibus
sacra eius perforari latera undique dignissimum
corpus crudeliter lacerando. Sanguine itaque
inundante veluti rivus ex fonte: lampadarum
ardentium appositione. horribiliter plagas uri
iudicat. Que cum fierent et virgo fortissima
alacrior appareret cantans domino et pro gaudio
psallebat: adiciuntur ad eius latera lamine
ferree incandescentes ab igne ut quod ungule cru

entarent lampades pariter et lamine coquerent.
O crudele genus hominum talia homini inferentium:
sed stat diuinitus armata virgo nec ullo terretur
passionis molimine: semetipsam tali spe cir
cumuniens. Anima mea exultauit in domino: et
delectabitur super salutari suo. et in domino laudabitur
anima mea. Non sunt condigne passiones huius tem
poris ad futuram gloriam: que reuelabitur in nobis.
Quod cum senserit preses et pre furore cerneretur
hesus sensibus: deponi precipiens facit eam coram
se in stipite verso capite pessundari. et illud
malleis ferreis hinc inde contundi: donec flu
ore sanguinis pauimenta madesceret. Quo
passionis genere sacra virgo laborans: hanc
precem dirigit ad celos. Qui habitas in celis in
clina aurem tuam ad precem meam: rex meus et
deus meus. Reuoluta sum in opprobrium: ver
sa sum in ridiculum. Tu es causa. tu occasio:
apprehende dnem arma et scutum et exurge in
adiutorium michi: dic anime mee salus tua e
go sum. Quo audito preses debachatur animo:
quo pacto posset hanc tolleranciam superare.
curiosius exquirit. Raptus itaque beluina fu
ria. et reguli veneno repletus. ad vbera cele
res carnificum manus commouit: que gladiis am
putarent obtusa sua. ut morosa censura. ar
ciorem ingereret dolorem. Quam magna mul
titudo dulcedinis dei. in qua natans alma vir
go tot dolores quasi ludum sufferens: pre nimio
amore dilecti videbantur dies cruciatus pauci. Nam

cum hoc pateretur virgo pacientissima: conver
so in presidem vultu orsa est fari. O truculenta bestia o antropofuge. quod lupinis dentibus mamillas dilaniasti: nescis quod quo magis carnes meas excrucias. eo etiam michi palmas accumulas. Dolor enim uberum: parat michi refrigerium. Cur secas in me femineum decus? His me virum efficere? Fac quod facis gaudeo. placet enim virum effici: ut viriliter vincam. Decet quas non suxit proles sic enervari mamillas: ut expedita ora brachia reddantur ad pugnam. Hoc itaque dicto suspexit in celum: et oravit in celum dicens. Deus qui sedes super thronos et iudicas equitatem: esto michi in deum protectorem et in locum refugii: ut salvam me facias. Surrexit enim in me iniquus mordet carnes meas canina rabie. misit truces manus ad ubera. et impinguantur sanguine meo. Tuus est amor tua fidelitas: vir esse pacior pro te auferuntur michi poma pectoris mei: sed credo quod redditurus es ea michi in illa felicitate ubi nichil innocundum. nichil inhonestum. nichil quod est imperfectum. Divisis igitur pigra sectione uberibus cum se nichil in ea proficere impiissimus preses vidisset: voluit mox determinare virginis interitum. Sed mutato animo addens maliciam super iniquitatem: pudicissimam xpi sponsam barbaram adiudicat sic exinanitam vulneratam et excruciatam per omnem provinciam nudam circumduci. et plagis a ministris inferentibus ubique incessanter flagellari: ut ab omni

pplo inspiceretur. Ubi vnquam tortor tantus?
Ubi dolor talis? Ubi ve horror consimilis?
Hoc autem pius sponsus patitur, ut gloriosius
sponsa triumphans sublimius et coronetur.
Nec per hoc vincitur, licet honestatis virtus
in ipsa veratur. Cum igitur hec crudelia fierent
iussa, virgo verecundissima tormenta perpendens
pudicitie gerit curam, sponsumque eleuatis in
celum oculis ita exorat. Omne deus qui operis
celum nubibus, sed et lilia agri flores que mul
tiplici vestis colore, ut non salomon in omni glo
ria sua sic cooperiri valuerit, esto protector
meus et adiutor in hac hora et tege tegumen
to mine tue denudatum ancille tue corpus, ne
ab hiis malignis videatur hostibus, aut a
quocumque homine. Et hec orante ea, deus cui cu
ra est et sollicitudo suorum angelum suum misit
stolam e celo deferentem candidam, qua virginem pu
dicissimam cooperuit, ac sicut sponsam orna
tam viro suo decorauit. Insuper confortans et
consignans eam angelus ita sanitati restituit,
ut nec lesionis signum aliquid in ea appareret.
Satellites quoque ipsam vrgentes, per nimio ful
gore stole de supernis sibi transmisse in samendo
excecati sunt. Tunc merito visa est altera nobi
lis iudith, capite oloferni abscisso letanter a
gere, et victrix gaudiosa ab omnibus collaudari.

Cum autem per quendam capl' xi
in eadem vrbe vicum qui thalassis vo
cabatur, regiraret perfidi almam ad
conspectum presidis barbaram, et ipse eam conspicatus

eet sanam effectam rubicundam et fulgentem fa
cie etiam et alacrem vesteque improvisa nobilissime
indutam: obstupuit ex manitus sensibus et
velut carneus lapis sedebat. Que viso:
beatissima ferro durior barbara sic clamare
cepit. Consimilis patri tuo dyabolo et confu
sus a domino ihesu xpo: quid conturbaris de gratia
per ipsum sponsum meum michi facta? Con
fundantur omnes qui adorant sculptilia: et qui
gloriantur in simulachris suis. Marcia
nus autem preses exprectus a suis et in se re
versus tamquam leo rugiens: gloriosissimam
virginem in gladiis acutissimis mucroni
bus sursum erectis mici. et sic undique per
forari precepit. Et tandem eam insuperabilem
inveniens in humano fremitu omnino magna est
dicit: ab alienatrix mentium evacuatrixque est
sensuum. Si diucius vite reservata fuerit:
aliusmodi membris nostris inferet debilita
tem. Cui militaris officialium turba: ac populus
circumstans protinus aggarire cepit dicens.
Perde magnam maleficam: perime quesine
poculis solo carmine sensus aufert novo ge
nere. Continuo igitur preses dictavit adversus
eam iniquissimam sententiam taliter inquiens. Im
peratorum maiestas decrevit: ut si quis deo
rum numinibus sacra thura ponere recusaret.
capitis subire sententiam. Sanctissima autem virgo
barbara sampsone fortior veruentia invic
tissima edictis imperialibus contradicit nec
acquiescit: variis ac omnibus tamen tormentorum
machinamentis affectuosissime se subicere parata.

Marciano namque preside sic victo virgo in
fide constanter immobilis stetit ⁊ ipsumque cum
suis parvipendens refert per omnia xpo sponso
suo gratias. Nec pro hiis sedatur impiissimus rex
dyoscorus ⁊ sed furens devictum propter preside
promptus more illorum qui letantur cum malefece
rint affuit ⁊ unde in foveam quam foderat de
cidit. Quia dum gloriatur in malicia potens
iniquitate ⁊ ut a deo destruatur in finem. obli
tusque quia semen et caro sua esset ⁊ omni fera atro
cior filiam propriam sceleratis arripuit manibus
ad decollationis montem eam secum trahens. At
ipsa vero gaudens festinabat illuc imitatrix
salvatoris nostri ⁊ qui voluntarie pro nobis volens
mori. ante horam loco approximavit passionis ⁊ sic
et consimiliter preclarissima eius sponsa barbara
ut perfectum victorie bravium obtineat accele
rat ad montem ubi pater eam licet unigenitam
suam voluit sanguinolentis suis decapitare
manibus ⁊ propter quod in corde et ore decantabat
inquiens. Nonne deo subiecta erit anima mea ⁊
quoniam ab ipso enim salutare meum. Nam ipse de
us meus et susceptor meus me non derelin
quens ⁊ quem credo honoro et diligo salutaris
meus michi subveniens. quem desidero amplec
tor et laudo. pro eoque nec per malignorum
tormenta vel eorum documenta ⁊ quoniam firmiter
teneam fidei sacramenta non movebor amplius.
Et ympno dicto cernens finem laboris vite huius
introitumque glorie et perpetue felicitatis imminere ⁊
devotissime orationi se dedit dicens. Domine
ihesu xpe qui celos extendisti et terram fundasti ⁊

qui abyssos cōclusisti et mari terminū po
suisti. qui p̄cepisti ymbriferis nubibus
pluere sup̄ bonos et malos. et sup̄ mare
ambulasti: qui fremētes eius fluctus cedasti
et tumētē ventū ītrepasti. quiq̄ p̄ciosas
ī ara crucis manus expandisti: ac multa
alia clemētissīe deus opera mirabiliter fecis
ti. exaudi me famulā tuā in hac necessitate
ultiā. Oīa nāq̄ obediūt iussioī tue. Onē
deus a iuuētute mea p̄tector meus fac
me nūc in bonis cōsummare agonē me
ū: et miserēcordit̄ michi cōcede ancille
tue grām hanc. ut oēs qui ī necessitatibus
seu angustiis suis mei memoriā agentes
fideliter te īuocauerīt: largi flua tua
pietate cōsolētur. Et p̄cipue passioīs
mee diē ānua deuotione ad laudē tuā
recolētes. q̄tenus morte nō p̄uemātur ī
p̄uisa: sed vera cōfessioē cōterātur habita
cū munimīe p̄cepcioīs sacrosci corp̄is et
sanguīs tui: ne a dyaboli illaqati sacrali
tua gloria priuētur. Onē ne meminerīs
pcca eorū in die iudicij: sed p̄piciare eis.
Scis eī oīm benignissime conditor: q̄ ca
ro sumus. Et dicēte ea a mē. fcā ē repēte
de celo vox dn̄i ad eā dicēs. Veī electa me
a veni sp̄osa mea. veī amica mea formo
sa. veni coronaberis aureola: quā tibi ab
et̄no p̄parauī ī regno meo. Oīa vero q̄
cūq̄ postulasti: data sūt tibi a me. His
auditis. letissime grās deo agens collum
candidissimū ymo ac scissimū extēdit:
ut p̄ genitoris īpiissimi manū. caput eius

tam preciosum amputaretur. Quod et factum est ut
rei exitus approbat. Nam rex pater eius dyosco
rus gladium arripiens iuxta sponsionem
quam fecerat cum furore decollavit eam: et quam
genuit mundo semine suo misit ad celos cri
mine suo. Sicque anno dominice incarnacionis du
centesimo sexagesimo septimo pridie nonas
decembris imperante maximiano rome ac
presidente marciano ut premittitur nychome
die gloriosum martirium felicissima virgo
barbara quindecim annorum iuvencula consuma
vit: cuius sanctissima anima ab angelis exultantibus
assumpta cum ingenti laude et gloria in celum
delata est. Postquam autem sacro agone completo
preclarissima martyr barbara in domino victo
riosissime obdormierat: rex ferocissimus
filicida dyoscorus de monte decollacionis des
cendens perimpendensque quod genituram interemisset
non evasit tanti sceleris talionem. Dominus namque
dicens michi vindictam et ego retribuam. ig
nem de celo misit: quo dyoscorus consumptus
est ita ut nec cinis de eo remansisse videretur.
Quia cinis factus in athamos defluxit: rap
tus ferentibus et furentibus auris in calidissimum
aggerem gehennalis faville ubi anima socia du
plici conteritur in eum commocione. Capl' x

Ne igitur sanctum daretur canibus ac porcis
margarita videlicet gloriosissimum
intemerate virginis martirisque bar
bare corpus esca fieret volatilibus celi aut
bestiis terre: valentinus presbiter quidam christiane re

ligionis cultor · nō tamē beatissīe virgini
cognitus · ut cognouit eā ꝓpter fidē xpi ad
palmā ꝑuenisse martirij / int' diu ꝑparato
mausoleo cū nox atra bigis subuecta cerne
ret / abijt abstulit attulit / et virgineū corpus
fragrās odore martirij multis aromatibus
ꝯditū cōposito capite digno ī vrbe eadē se
peliuit honore · Qui quidē ꝑsbr habitaculū
modicū ibidē edificauit · ī quo ad laudē et
gloriā dei oīpotentis intercedētibus meritis et
ꝑcibus eiusdē sctissime virginis et martiris barba
re · crebro choruscāt ꝓdigia multa et miracu
la stupēda · Nā cecis vero redditur lumē · clau
dis ābulacio · mutis locucio · debilibus viriū res
titucio · mestis cōsolacio · obsessis demonū ef
fugacio · aliarūq; egritudinū ꝑfecta sanacio ·
in diē usq; hodiernū · Intuētes aūt incole ci
uitatis illius licet pagani innumerabilia mi
racula sic ibidē cotidie īualescēcia · capsulā
mirifice structure et solēpnis pulchritu
dīs fabricari ꝓcurauerūt · opē nobilissimo
auri lapidūq; ꝑciosorū circūtextā · ut īcon
taminatū corpus īclite virginis decēcius atq;
magis honorifice condirētur · Hijs itaq;
rite ꝑactis capsulā cū sctissimo corpe ī quo
dā eiusdē vrbis tēplo quatuor cathenis aure
is cū gaudio et leticia suspēderūt · lāpades
q; reuerēter ī circuitu ardētes adhibuerūt ·
Disponēte sic dno · nā quatuor euāgeliorū
nō solū ꝑcepta ymmo consilia adimpleuit
quatuorq; eciā virtutibus cardinalibus oīno de
corata fuit · Hee etēi cathene nō īmerito

auree extiterunt: verum quia aurum nobilissimum
est metallum per quod caritatis virtus designatur
quam sacrosancta virgo barbara nobilissime pos
sedit. Suspensum quoque erat tante martiris cor
pus: quia a terrenis ipsa elongata in eum virgo
permansit et humana cum esset angelice vixit:
ut cum beato iob dicere poterat. Suspendium ele
git anima mea: id est a terrenis corporeis et
caducis ac concupiscentiis mundique delectatio
nibus elongationem: ad divina vero pariter et
celestia voto insu et opere proximationem.
Unde omnibus oratoribus ac servitoribus vel colonis
suis voce ecclesie dicit. Imitatores mei esto
te: sicut et ego xpi. Sanctissima nempe vir
go et martir barbara multis ut prius est
divulgatum tribulationibus agitata: dealbavit
stolam suam in sanguine agni qui tollit peccata mundi:
quem modo sequitur per paradisi amenitates virginia
libus inserta choreis ferens coronam regni rosis
et liliis intestinctam: cantansque canticum novum in ex
ultatione et gaudio voce infatigabili. Apud
hunc agnum dignetur pro nobis intervenire: ut ma
culis omnibus expiatos suo nos vellere velit induere
et quos redemit sanguine suo non sinat iuri
subiacere alieno: ad laudem et gloriam nominis sui
qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat in secula se
culorum Amen. ¶ barbare. capitulum primum

Sequitur de translatione beatissime virginis et martiris xpi

Benedictus dominus deus israel qui sic digna
tur visitare populum suum xpianitatis ca
ractere insignitum: ut equalitate quadam

pares oēs faciat ī sanguīs ꝓfusiōe sui la
teris pariter et aque. Nec ꝑsonarū ē excep
tor. sed habūdācia sue pyssīe caritatis lar
gitor grārū. Is vero suū ad libitū ire cernēs
mūdū ꝑ abrupta viciorū īfidelitatēq; suc
crescere ꝑ maxīe circa ꝑtes egipti. cogitauit
ī infidelitate ꝑseuerātes delere ī nequitatibꝫ
suis. Suscitātur itaq; qdā xpianorū mētes
fidei catholice augmētū. et dn̄i nr̄i ihū xpi
honorē desiderantes. q̄ versus egiptū ꝓfec
ti sūt. ut imbi et aliūde rebelles et īcredulos
dn̄acōm dei sponseq; sue scē mr̄is nr̄e catho
lice ecc̄ie subiugarēt. Hec igitur cōgregaci
o nobilis exercitꝰ xpianorū ꝑcūctando pa
triā illā ritꝰ paganorū seruātes plures he
ticos et alios īcredulos dire ꝑtractabāt. mi
tissīe cōuertētes et pēitētes ad baptisma
suscipiēdo. Et licet nō sine magno sui su
orūq; xpianorū grauamīe. tamē semꝑ vic
toriosissīe ꝓficiscebātur. Dn̄s eī exercituū
a quo oīs ptās ī celo et ī terra noīatur pug
nauit ꝓ eis. nec ē qui eiꝰ q̄at volūtati re
sistere. Dn̄s vniuersorū ipe ē suꝑbis resis
tēs q̄ hūilibꝫ grām et victoriā īꝑtitur. nec
vult scm̄ dari cāibꝫ. aut porcis margaritas.
q̄nymo deuotas sibi aīas assumere. ꝑpetuo ut
regnēt vna cū ipo. Quorū etiā scā corpora
ī ecclesiis vult sublimari. nā ī ipis sibi cō
placuit ab eterno. In veteri testamēto hoc
ꝑsignatur. dicitur eī ibi q̄ enoch placuit deo
et ad ꝑadisū ē terrestre tr̄slatꝰ. Si igitur enoch

ꝓpter iusticiā suā solū · tantū deo placuit
ꝙ trāslacionē ad paradisū terrestrē cōsequeret ·
quāto magis btissima virgo barbara sponsa
et martir xpi | iusticie ~~feruen~~ seueritate radi
ans excellētissie · caritate ardēs feruētissie ·
fortitudiē rutilās potissie · paciēcia peitē
cia humilitate puritate ac īnocēcia decoraba
tur pfectissime · queq; omnibꝰ pollebat virtu
tibꝰ habūdātissime · trāslacionis scē glorie et
exaltacioē fulciri debuit | merito plane · ut
rei geste notat effectus · ¶ Honor eī virtuti
debetur · tamq; primū · dno attestāte q̄ ait ·
Dāti michi honorē · dabo gloriā · ¶ In pgres
su quidē tēporis xpicola dcā turma ad vrbē
noīe solis seu nychomedia peuenit · ubi inco
le q̄ infinita ad btissime barbare sepulchrū
pspexerāt miracula | corpus eiꝰ gloriosissi
mū licet pagani ī capsula ope nobilissio
auri gēmarūq; circūornata ab eodē loco
ubi reqeuerāt reuerēt trāstulerāt · et ī quo
dā eiusdē vrbis tēplo q̄tuor aureis cathe
nis suspēderāt · ut acerbissie sue passio
nis sacro scā scripta lucidius demōstrant ·
¶ Quā quidē vero vrbē xpicole obsederūt
plibati · sed et nō sine magno suorū dāp
no obtinuerūt | et violātes eā oēs īcredulos
deoq; odibiles absq; intermissioē aliq̄ ī occisi
one gladij tradiderūt · semp tn cōuertētes
et peitētes ī augmētū catholice fidei pie as
sumēdo · ¶ Hoc āt pculdubio totū factū ē ut

ab indigne possidentibus tam nobilis thesaurus
corpus videlicet beatissime barbare auferre
tur: et ad dei ordinacionem in sanctam matrem
nostram ecclesiam catholicam sublimaretur. Nul
la enim conveniencia dei ad belial. nec etiam spur
cissimus ydolorum locus tanti sanctitati convenit:
quem tanto zelo dum in humanis ageret glorio
sissima virgo et martir barbara spreuit.
ymmo et regis ydola dyoscori patris sui proprii
fregit. dispersitque fragmenta et dedit pau
peribus: agnoscens in domino deo solo fore gaudendum
et elemosina regnum celeste promerendum.

Adiuncillo nempe illius capitulum ij.
qui in sancta pro nobis cruce triumphauit:
captiuata ciuitate prehabita victores
tam vulnerati quam sani per vicos plateas.
domosque discurrunt ut moris est bellatorum:
inhyantes ad lucrum. Tandem templum intrarunt
non orandi causa: sed thesaurum sperantes inue
nire. Mira res. deum non querunt: propiciatorem
tamen inuenerunt. Beatissimam virginem et mar
tirem barbarem nec nouerunt uel audierunt: nichil
omnino tamen adiutricem eam habuerunt. Quotquot
namque xpianorum vulnerati aut lesi intrauerant:
plene sani facti sunt in instanti. A domino factum
est istud: et est mirabile in oculis eorum et nostris.
Pro cuius leticia magis sollerter exquisierunt ut
tanti beneficii causam perpendere possent et inuen
ire. Natura quippe homines scire desiderant. Non
ne audiuimus dominum loquentem ore serui sui mo
ysi de egipciis: Foris vastabit eos gladius
et intus pauor: et multa alia mala que enumerat.

Hinc vero subdit. Sed propter iram inimicorum dis
tulli ne superbia inflati dicerent. Manus nostra ex
celsa: et non dominus fecit hec omnia. Si ergo in
micis parcitur ne infideles superbiant. dominique in
membris suis pervipendant. et in hoc glorientur:
quanto magis ut dilectam sibi sponsa barbara transfer
retur gloriosius et incredulos percussit et xpi
colas sanavit: intemeratum corpus ipsius ventila
do. Triumphatores denique huius virtutis et gratie
gavisi: et pre gaudio super insolita curatione
stupefacti nescientes plane dei virtutem: ad ulte
rius templum lustrandum se dederunt pulsando per
severantes. Et ecce votum dei gratia obtinuerunt.
Quinquidem sanctissimum ac gloriosissimum famule
dei corpus quatuor cathenis aureis suspensum in
preclara capsula forma et modo prelibatis invene
runt. lampadibus reverenter circumquaque ardentibus:
ut tante decuit virginitatis et martirii beatitudi
nem que in beatissima barbara singulariter rutila
verat. Ipsa enim nec segnis. nec vacua. ut fa
tue a celesti introitu repulse: sed sole clari
or effulgens obviam domino processit preparata. et
cum eo ad regales introivit nuptias regis filia.
Nec solum. Astitit nempe ut fortis patientia ar
mata in vestitu deaurato caritate: circumdata
varietate omnium virtutum. catholiceque fidei omnium
articulorum. Oblita est itaque domum temporalium ho
norum divitiarum et potestatum: postremo etiam
et pro amore sponsi sui xpi cum aliis et regis pa
tris sui proprii et naturalis unde et super terram sic
meruit honorari. Visis autem tantis miraculis
ac solempnitatibus ibidem in templo circa capsulam

illam factis: senē quēdā respiciūt gentilē
sacerdotē iuxta capsulā sedentē. qui pter
ritus aspectū venientiū viuere desperauit: et
statim moritinuit. Sed i quē intuētes facti
sūt mansueti: et benigne alloquētes ipm̄
interrogauerūt qd nā ibi actitaret: et que
causa tāte solēpnitatis magnificētie ac
pciositatis circa capsulā illā agebatur.
Qui respōdēs dixit q̄ i capsula eadē recō
ditū erat gloriosissimū corpus excellētis
sie virginis ac martiris barbare: quā rega
li psapia astruxit oriūdā. Insup oīa eius
gesta merito pdicāda recitauit. et q̄ ad
ultimū a rege dyoscoro genitore suo pprio
decollata. spm̄ sposo suo tradidit xpo quē
p suis deuotis exorauit seruitoribus: affir
mās etiā post durissimā eius passionē ip
sa opitulāte innumerabilia miracula facta
fuisse in vrbe eadē. et ob hoc tāte solēp
nitates ac honores et reuerētie exhibicio
nes eidē corpori ad capsulā illā facte sūt
et acte. Quē cū audissēt deuota āmira
cioē repleti exultātes ut gygas ad curre
dā viā vulneratos suos intuēdo meritis
et pcibus pspicue virginis et martiris bar
bare recepisse sanitatē: oīm xpianorū cor
pora ibidē in bello occisa attulerūt qd tē
plū. Mira dei potētia mirabilior clemē
cia sed mirabilissimū quō dn̄s sacrosce sue
sposē nomē ut hereditaret et manet ieter
nū opatus ē: cuius meritis et pcibus oīa xpi
anorū corpa a morte suscitauit. Tūc oēs

iocunditate p̄ nimia ac deuocioē vnam
inter se ī terrā p̄strātes · p̄m lacrimas ef
fuderūt ⁊ et deū cūctipotentē ī sc̄issima
sua sp̄osa barbara laudātes benedixerūt ·
Et uere beata gens cuius ē dn̄s deus eius ⁊
populus quē elegit dn̄s ī hereditatē sibi · In
honorē dn̄i nr̄i ihū xp̄i · q̄ in oībus cūcta be
ne opatur laudēq̄ et memoriā eximie sp̄o
se sue barbare corpus eiusdē p̄clarissimū
humilit̄ cū oī alacritate sup̄serūt ⁊ deuotis
sīa sollicitudīe agitātes · quō illud ad emi
nētissimū ut deceret locū tr̄sportaretur ·
Qui ob hoc obliti victoriā · solū de thesau
ro spiritali gratulabātur inuēto ⁊ quē vide
licet tam beate et īquerulose virginis cor
pus romā usq̄ deuotissime deduxerūt ·
ubi ī loco qui dicit̄ cimiteriū calixti quo
plurimorū sc̄orū corpa requiescūt decent̄
cū gaudio et honore exhibito collocatū fuit ·

Postea vē cōditor capl' iij.
omī deus tēporū tēpora dans tam
q̄ abyssus abyssū īuocās bōitatis
ad nr̄am īstructionē suorūq̄ sc̄am recōmē
dacionē elc̄orū · sicut sc̄e et īdiuidue trini
tatis illustrissīa virgo et martir barbara
insignit̄ p̄ ceteris erat cognicioē decorata ·
ita tribus vicibus ipam de loco ad locū voluit
tr̄slatari · A loco scilicet prime q̄etis p̄mo ⁊
deinde in sc̄am ut p̄notatū ē vrbē roma
nā · Denuo itaq̄ tercio sequitur q̄ karolus
ille q̄ korolus magnus dicitur ⁊ romanorū
imp̄ator francorūq̄ rex existēs · deuotā val

de habuit sororē noīe angilbergā ⁊ q̄ apud
ytaliā ī ciuitate dcā placencia · mōchorū
ordīs sc̄i bn̄dicti fundauerat monasteriū ⁊
qd̄ vulgariter monasteriū bt̄i sixti ē nūcupatū ·
Cū aūt karolus īpator nobilissimus romā acces
sisset bt̄orū apostolorū petri et pauli visita
re limina ⁊ humiliter et deuote supplicauit dn̄o
pape tūc existēti honorio videlicet primo ⁊
ut sibi donare venerādū alme virginis et
martiris xp̄i barbare corpus dignaret ⁊ Sū
mus vero pontifex īpatoris sacris deuocōibus
humilibusq̄ p̄cibus īclinatus ⁊ vna cū cardinalibus
totoq̄ clero sacrosc̄e ciuitatis p̄cessionaliter
plebe subseq̄te ad bt̄i calixti p̄rexit cimiteri
ū sup̄ enodatū · Et factis cū omni solēpnitatis
deuocōe orōnibus dn̄s papa corpus beatissime
barbare humiliter eleuauit ⁊ īpatoriq̄ donauit ·
sed p̄ciosū eius caput īppetuū huius rei testimo
niū p̄ thesauro sibi ipi dignissimo retinuit ·
Qd̄ aūt nō solū ob hoc factū ē · ut a capite vi
cariorū xp̄i tā nobile caput seruaret ⁊ sed q̄
eciā in sc̄a vrbe romana q̄tocius mūdi ē ca
put honorifice sublimaret ⁊ Illustrissimus ita
q̄ īpator karolus spiritali gaudio ē nō modi
co p̄fusus ⁊ tanti ac talis clenodij senciēs se mu
nere ditatū · Qui cū grāriū actiones deo egis
set p̄paratis sibi necessariis ad tā p̄ciosū corpus
locandū ⁊ cū oīmoda reuerēcia et honore illud
placenciā secū deduxit ⁊ et in beati sixti mōs
terio qd̄ soror eius p̄libata fundauerat officiosis
sime āno ab īcarnacōe dn̄i octingentesimo
nonagesimo quīto secūdo idus februarij de
posuit · Notata siquidē illa die p̄ sc̄a trāsla

cione venerande virginis et martiris xpi be
atissime barbare. Tunc ad modum regine hes
ter placentinis noua lux oriri visa est. honor
gaudium et tripudium: sed potissime conuentu
monachorum beati sixti. qui recte nunc de tam
gloriosa virgine dicere potest illud sapientie. Ve
nerunt michi omnia bona pariter cum illa. Hec autem
in quodam domini imperatoris karoli magni qui
nunc sanctus karolus dicitur: continentur priuilegio.
Interim elapso tempore multo:
contrauersie ac rumores in ciuitate placentina
sortite sunt. quibusdam suspiciose inter se dicentibus
corpus egregie virginis et martiris barbare
precibus aut muneribus inde esse delatum. Hoc et
eum omni instituente scrutatore cordium: quia dubitacio
nes de tam preciosi corporis possessione ut inferius
innubilose patebit. ex fidelium mentibus digna
tus est remouere. In pluribus namque locis nonnul
li se affirmant sacrum illud corpus habere forte
secundum aristotilem partem pro toto accipientes. Con
similiterque fit de eiusdem virginis glorioso ca
pite. Que quidem vero tam capitis quam corporis re
liquie que de tam sancta et immaculata virgine ha
bentur quamuis parue sint aut minime quantitatis at
tamen maxime sunt dignitatis reuerencie eci
am et preciositatis. Eapropter loca cuncta eius reli
quiis decorata uel sacro eiusdem nomine deo di
cata: vniuersi xpi fideles humili deuocione pre
ceque confidenti adeant venerando. Placenti
nis igitur adhuc sic inuicem questionantibus: dominus
abbas et conuentus monasterii sepedicti cum maxima
deuocione quam decuit et reuerencia locum in quo tante

virginis martirisq; corpus erat reconditum
q̄ pluribus fidedignis ibidem p̄sonis existen
tibus aperuerunt: in quo illud anno a natiui
tate dn̄i millesimo tricentesimo septuage
simo i p̄libate translacōnis p̄festo inuene
runt. Nec imerito istud in eius translacōnis
contigit p̄festo. sed ut qua per hanc nobi
lissimi corporis inuencionem translacio eiusdem
venerāda magis lōge lateq; diuulgaretur:
et nō solū tanti corporis foret translacio ymmo
etiā eēt inuencio. Illo nēpe die sopite sunt
questiones placentinorum de hac materia in
ter se altricaciū. Facti eī cor vnū sunt et aīa
vna: volentes denuo meritis excellentissime
virginis et martiris barbare iocunde tamq̄
fr̄es habitare in vnū. Sane vero ac p̄culdu
bio hoc ē illius venerabilissime virginis et marti
ris xp̄i barbare corpus q̄ post multa seuera
tormentorum genera a rege dyoscoro ferocissimo
pr̄e suo capitis sui expectans aputacionem.
sponsum suum dn̄m nr̄m ihm̄ xp̄m p̄ suis de
uotis exorauit venerātoribus p̄ut vite ac pas
sionis sue luceclarius salutifera designat p̄
coma: ne eos sineret egredi de ergastulo
vite p̄ntis donec confessi et cōtriti p̄cepcio
ne corporis et sanguinis eiusdem sui sponsi fir
marentur. Qd nobis ipse largiri dignetur:
qui per infinita viuit et regnat deus scl̄a
seculorum Amen: Sequuntur ex inuenabilibus
q̄dam miracula de bt̄issima virgine et mr̄e xp̄i barbara. cap. v.

Promere cupiens laudes excellentissime
virginis et martiris barbare sponse

xpi btissime: menti occurrit illud psalmiste.
Quam bonus israel deus: hijs qui recto sunt corde.
Hijs repromisit universaliter sine quacumque excep
tione: quidquid petierint nichil hesitantes se eis
daturum. Hac in spe roborata prudentissima
virgo prelibata agonis trophéo propinquante:
quo per mortem vitam est adepta. pro se venerantibus
preces fudit: ne fraudarentur sacramenta
li viatico. sed ut etiam eterno fruantur saciali gau
dio. Nec pius dominus immemor promissi: sed ut
fidelis sponsus actu laudavit eam dicens per salo
monem. Date ei de fructu manuum suarum: et lau
dent eam in portis opera eius.
Miles enim quidam beatissimam virginem et marti
rem barbaram summa cum devotione et dilectione
coluit. attendens illud daviticum. laudate do
minum in sanctis eius. Ad cuius laudem vigiliam
sacratissime sue passionis ieiunavit. diem pre
claram sabbatizando: pro eo non frustraretur
mercede. Bonum autem nunquam manet irremu
neratum: deo prorsus exhibetur. data sanctis suis
reverentia. Properante igitur milite ut inimi
cos quos plures habebat potentes persequere
tur: ab ipsis captivatus capitis detruncatione
perimitur. Cuius cruore perfusus equus in quo
sederat: domum suam usque pervenit. Super quo
familia eius obstupefacta. sacerdotem adijt
consulendi gratia. Illico pariter versus locum ubi mi
litis corpus iacebat examine quo citius pote
rant properarunt: sacerdote secum deferente mu
nimine communionis eukaristie sacre. Cum autem ad
locum pervenissent: caput divisum a corpore reperiunt.

Accedentem vero propius sacerdotem caput sic allo
quitur prefatum. O dei famule domini et saluatoris
mei baiulus. accede huc ne pigriteris: per te
vtriusque hominis potero recipere sospitatem. Pres
biter itaque territus credebat fantasma esse: et
propius verebatur accedere. Tunc iterato caput
diuino nutu. et beate barbare amiculo. loqui ad
didit inquiens. Accede huc et iunge me cor
pori meo: et meritis domine mee beatissime bar
bare in eo qui est omnium salus sanabor. Quo pre
ces complente miles surrexit: nullaque in eo
vulnerum cicatrix remansit. Quique veridica
locutione narrauit. quomodo xpi sponsam sanctissimam
barbaram eius vigiliam ieiunando. et diem preclarum
solempnizando habuisset deuotissima in veneratio
ne. et ob id ipsum defenderat. ne vera confessio
ne facta fraudaretur sacramentali viatico: sed et
ut post mortem eterno fruatur gaudio. His dic
tis miles confessus presbitero. dominici corporis sa
cram suscepit comunionem: et sic guerra paci
ficata meritis illustrissime virginis et martiris
barbare requieuit in domino.

Sceleratissimus homo quidam in malicia sua
ducens gloriam potenter iniquitatem exer
cens quasi semper cogitauit nequitiam:
ut nouacula acuta dolose egit. Ideoque des
tructus fuisset in finem et deletus de terra viuen
tium: nisi misericordia adeet illius qui pro peccatoribus dig
natus est mori. Eius namque instinctu seruicio
sponse sue beate barbare se mancipauerat:
ut qui ductus consuetudine cotidie aliquid deuo
cionis pro suo modulo ei impenderet: non tamen a
malicia destitutus. Accidit vero ut eius nequicia

iusticie innotesceret sancte ciuitatis colomensis:
a qua captiuatus dum suas fateretur nequicias
morti adiudicatur traditurque iugulatori
ut moris erat illi patrie ponendus viuus super
rotam. Ille insuper eius custodia iudicatur
usque dum tempore completo quo fregerant spi
nam dorsi cum tibiis turpissima morte vitam
finiret. Ipse vero iudicatum adimplens: die
illa nocteque sequente eum custodiuit. Sed deus
cui proprium est misereri semper et parcere meritis
preclarissime sue sponse barbare. non angelum
non archangelum aut quencumque supercelestium
ordinum quinymmo propriam dignissimam matrem
legauit: non sine prefata sua sponsa barbara.
Que etenim mater miserarum et totius consolacionis:
peccatorem non abhorrens blande leniterque alloqui
tur dicens. Confide nam pro impenso seruicio caris
sime adolescentule nostre barbare non potes pre
ueniri morte. donec digne confessus fueris
et munitus viatico corporis et sanguinis filii mei:
attamen multa es pressurus prius quam hec conse
quaris. Non ergo dubites sed confortetur cor tuum
et sustine: fiduciam habens in me et sponsa filii
mei barbara michi dilecta. His allectus ver
bis et tantarum presencia confortatus resumpsit vi
res ad modum illius qui dicit. In domino sperans
non infirmabor. Indubitanter vero teneo hoc
promissum fore domine mee sanctissime barbare: et
in me et in omnibus suis oratoribus expleturum. Re
uolutis autem die iugulator ipsum forciorem cernens
et hylarem: fremuit in seipso et mente agit propri
am. Inuidus namque bono alieno dentibus stridet:
nec reueretur duplici contricione ferire proxi
mum. Nempe dolet diuciorem solito vitam paciem

tis ⁊ simulq; prorogatam custodiam. Et spiritu neq;
cum saul agitatus ⁊ lancea tamen suerberat dictum
penitentem nouendecim ei vulnera infligendo.
Quo cruciatu lesus miserabile emittit cla
morem ⁊ ad quem confugiunt plures equites et
pedestres gratia liberandi ⁊ existimantes ne forte
quis ibi vita aut rebus spoliaretur. Inibi ve
ro circa auroram cum peruenisset dixerunt. Hic
si aliquis est in nomine domini loquatur. Iugulatore
autem effugiente ⁊ iudicatus ille qui erat super
rotam locutus est. Ego huc sedi super rotam
iam sunt quatuor dies elapsi ⁊ meritis tamen
beatissime barbare mori nequeo quoadus
que confessus eucharistia sumpta actu confortatus
fuero. Et hoc idem inquit a beatissima vir
gine maria matre domini et eius alma sponsa
barbara oretenus accepi. Narrauit etiam
de ferocitate iugulatoris ⁊ et plagis que in
flixerat. Quibus auditis propere tendunt colo
niam ⁊ que audierant et viderant voce precona
et fama publica enodando. Populus hiis
attonitus clerus vero spiritali gaudio reple
tus deum collaudantes super iudiciam iusticie sue
processionaliter ad locum usque deuenerunt ⁊ et an
nuente iusticia penitentem cum rota coloniam detu
lerunt. Quo de rota amoto ab eius perceperunt
ore quare et quomodo a dei genitrice piissima con
fortatus esset et beata barbara ⁊ ac pro seruici
o eidem ut premittitur impenso mori nequiret
nisi confessus sacrosanctoque munitus corporis et
sanguinis xpi sacramento sicut nec eandem mar
tirem venerantes valent. Postmodum vero
confessus sacrum domini corpus deuotissime suscepit.

scamq deo aiam tradidit. Huic at nota
bilis sepulturam in eande scam ciuitate manet.
ad honore dei cuius mie no e finis: et laude
sue sponse beate barbare promocionemq sibi
deuote et constant famulanciu oratoru usq
in hodiernu diem.

In monasterio quide dicto parreke dnoru in
brabancia iuxta louaniu premonstratensis ordi
nis erat quida monachus deo dicate virgi
nis et martiris barbare seruicio peculiari
ter et intente deditus: qui equitans in aqua
sibi ignota vna cu equo intrauit minus a
gens caute. Forte hoc deo prouidente: ut exim
e martiris merita delucidaret beatissime
barbare. Quo fundu petente et demergente:
pulcherrima affuit domicella. monachu
cu equo educens ad pristina. Qui cu in secu
ru et tutu positus eet: cu oi timore et hono
re que na foret domicella requisiuit. Cui
illa blande et pie arridens ait. Ego sum
dni nri ihu xpi famula barbara: tu michi
multociens grata obtulisti obsequia et ideo
perire no poteris deo hoc gra sua instituente qdiu
michi deuotus prstiteris. Ea ppter deuocior denuo
excellentissime virgini et martiri barbare ex
citit: ut postmodu abbas i monasterio eode
factus ipam speciali deuocione coluit et ad ea
deuote colenda alios p posse instigauit: se
per memorie miraculu hoc reducendo.

Quida legem dei
ignorans catholicamq ecciam. insup
et retribucione eterna: gene gygas
ritu gentilis maxima deuocione ad xpi famu

lam habuit btissimā barbarā et p posse ei
honorē exhibē decreuit. Oī vero die anni
uersarij virginis p̄libate per magnas elemo
sinas i eius honore largiebatur. nā illū die
scilicet passionis eius p̄cipuū ac venerabilē
ex relatu aliquorū reputabat. Illo potius
pietate et leticia p̄ ceteris insudauit: oībus
diebus vite sue. Gygas eī iste nō ille qui a
sūmo celo egressus eius: tamē meritis beatissi
me barbare ad celū tendūt gressus eius. Adue
niente igitur tr̄mino quē deus posuit nec ē qui
transgredietur. gygas a quodā captiuatur i
bello et sentēcia capitali plectitur. mādā
turq; caput sepulture: datus obliuioī tamq̄
mortuus. Miranda cū deuocione p̄missorū
dei infallibilitas: nō minus sponse xp̄i barba
re virtus et dilcionis integritas. Post sexa
ginta at̄ ānos fossores quidā fodientes i loco
sepulture: caput magnū et pulcherrimū
coopertū coma decētissima recens ac si illo die
fuisset abscisū inuenerūt. Quippe mirātes
obstupefcti sūt: et adeūt illius dyocesis epm̄
rem gestā ventilādo. Is vero hoc sine mag
no misterio ēē nō posse aīaduertens diui
nū cucurrit ad auxiliū: qui et ieiunū suis
et orōnes indicauit. Quibus pagratis: pro
cessionalit̄ cū omī deuocioē qua decuit et
timore accessit ad spectaculū. Et inuēto capi
te adiurādo illud in noīe scē et i diuidue tri
nitatis respondē sibi p̄cepit cuius eēt caput:
quo tempore ibi fuisset. quanā virtute tā
recens p̄mansisset. In instāti caput respō
dit dicēs. Ego pagani cuiusdā sū caput et
gygātis: et hic p̄ sexaginta ānorū curricula

iacui prestolans dn̄i dei volūtatē. ꝓfectoq̄
noueritis me fuisse dāpnatū: sed ꝑseruatꝰ
sum ꝑcibꝰ btē et gloriose virginis ac mar
tiris barbare iuxta eiꝰ peticionē neq̄ mor
tē gustare valeo: quoadusq̄ baptismatis sa
cri ꝑcepero sacramēta et penitēcie. Tūc oī
bꝰ benedicētibꝰ deū et glorificātibꝰ btissimā
eiꝰ sponsā barbarā: ēpus ipm̄ baptizauit.
Quo ꝑcepto confessꝰ est et penituit: nulli
q̄ dubiū q̄n etiā sacramētū eucharistie spū
aliter obtinuit cuiꝰ aīa cūctis astātibꝰ ꝑadisū
ascēdit. Illico vero caput admodū aliorū
sepultorū aridū mansit. Hinc laus diuīe
bonitati: et btissime barbare gloria et seruī
ciū ab oībꝰ ī eternū.

In vigilia nēpe natalis dn̄i et saluatoris nr̄i
xp̄i quidā mercatores et lanefici dei ꝑcep
tū nō reuerētes quo dicit sabbata stīfices:
ī portu sc̄i botulphi ī āglia cupiditate et a
uaricia excecati ad ꝓpria intebātur remeare.
Immēores vero tāte ac talis solēpnitatis:
intrauere nauigiū. Quibꝰ nauigātibꝰ: ille
cui vēti et mare subsūt et obediūt spm̄ pro
celle excitat ut demergat operarios iniqui
tatis: deuotos ꝑelcē sue sponse barbare btē
supaltās. Nā cū mediū silēciū tenerēt oīa
et nox in suo cursu mediū iter ꝑaget repē
tinꝰ ventꝰ ītonuit cōmotūq̄ ē mare ita ut
oīs spes euadēdi submersionē effugeret.
Pluribꝰ āt desperātibꝰ atq̄ mergentibꝰ va
se confracto: duo de louanio ī brabāncia spe
ciali diuturnaq̄ deuocioē flagrātes circa mar
tirē et virginē egregiā beatissiam barbarā.

lacrimabiliter fuderunt preces ad eam: quatenus
iuxta gratiam ipsi in sacra sua passione adeo
factam. ne eos sineret exire de huius flebi
li corporis ergastulo: donec confessi et contriti
communione eucharistie sancte munirentur.
Quorum precibus benignissima virgo barbara
pie prebuit assensum. Nox enim omnibus submer
sis et perditis: duo hii super duos asseres
maris in profluuiis undique volutabantur per tri
duum. Tandem meritis beate barbare: mortifica
tis pre frigore membris deuenerunt ad litus.
Quo peruenti piscatores inuenerunt quibus de
periculis et labore enarrant: supplicantes tam
humiliter quam deuote ut intuitu beate barbare eis in
pendant auxilium. Insuper asseruerunt se diuinitus
accepisse: quod de hac miserabili vita non egrede
rentur. nisi confessi corpus perciperent domini nostri ihesu
xpi: et hoc meritis alme virginis barbare.
Quibus auditis piscatores sacerdotem adeunt
et dominicum corpus baiulantem adducunt: cui con
fitentur penitentes infirmi. et cum omni deuocione
saluatoris corpus suscipiunt. Quique ilico
dominum laudantes intemerate virgini barbare se com
mittunt ultimum spiritum salutifere exalando. ex
equentes meritis eiusdem virginis illud euan
geliste iohannis. beati qui in domino moriuntur.

Accidit apud sanctam
ciuitatem coloniensem in ecclesia fratrum mi
norum quadam die quasi solempnitas sacra
tissime passionis agebatur alme virginis bar
bare: quod pplus concurrebat oblaciones mag
nas facturus. missarum sanctionem horarumque
diei officium sollempniter ac recordaciones tante

martiris per sacros sermones auditurus
ut moris est annuatim prefata in ecclesia. Pro dolor
quia cum essent congregati filii dei: affuit et inter
eos sathan. cum ecce ribaldus quidam astitit in
via de illorum numero qui locuti sunt falsa. quibus
furor ut serpentis et aspidis surde nolentis au
dire. quatenus bene ageret: in blasphemiam
prorupit dicens populo. Prevaleret michi dare
has oblationes: quam sancte vestre barbare. Profecto
miracula que de ea recitantur: ita sunt vera si
cut modo hic iaceo mortuus. Quem clamorem
ille non sustulit in punitum cui dicitur. Perdes
omnes qui loquuntur mendacium. Non enim viri san
guinum et dolosi dimidiabunt dies suos. Nec
mora cum eius capulus ulcione dei in cor proprium
infigitur et omnibus videntibus qui aderant exani
mis cecidit mortuus. Recordatus est enim dominus
misericordie sue sponsam suam beatissimam barbaram ho
norando et veritatis sue severe blasphemiam
in eandem virginem acrociter puniendo.

capulus

Sub illustri quodam duce
Gelrie reynaldo in novimagio opido
erat burgensis honestus et prudens:
qui religiosam valde duxit uxorem. Hos autem
plurimum dux diligebat: quia boni sui natura
allicit ad dilectionem sanctitas vero ad venera
tionem. Burgensis vero iste habuit in venera
tione maxima ab ineunte etate excellentissimam
xpi sponsam barbaram: eidem impendens singulis
diebus speciale servicium. et sperabat hanc habere
pro eo ante dominum deum mediatricem: forte previdens
in spiritu quia humano generi multiplicate sunt in
firmitates. Ideo dicit apostolus. Dum tempus

habemus operemur bonum ad omnes. Hic titubans
sensibus amisit quam habuerat discretionem ita ut
generali constitutione amicorum suorum unus ei
constitueretur tutor et pedagogus. Quadam
die vero mane venit toga indutus de ecclesia
ubi missam audierat: ut antea habebat consue
tudinem. Quique domum intrans accessit ad ca
meram solus sine pedagogo: ubi uxorem geni
bus flexis orantem invenit. Et videns cultellum
quem deferre consueverat acutum: accepit uxore
ignorante. Ponens itaque cultellum secrete sua
sub toga perrexit ad stabulum: ubi postea cum fo
ramine inveniens non pertruso penitus manubrium
cultelli infixit contraque cuspidem currens in ventrem
percussit: et corde perforato dorsum pertransivit.
Tunc sub toga tegens ad uxorem rediit. quod
fecerat ostensurus. Cernens hoc uxor eius pre do
lore clamavit: et cecidit exanimis. Quo
audito familia accurrens quoad poterat domine
sue obsequebatur: que in seipsam reversa ait.
Curam domini vestri habete potius: semet ei inter
fecit. Que quidem familia togam levans: quod fe
cerat inspexit. et stupefacta amicos convoca
vit: insuper et curatum pro audienda confessione
ut veniret rogavit. Is cum advenisset lesus
contritus valde confessus est devotissime et cum
magna instantia et humilitate petiit eucharis
tiam sibi ministrari: sacerdote metu iustitie re
pugnante. Prenotatus vero dux aderat in opi
do tunc eodem: et rumores audiens xpm imi
tans ad sibi subditum venire personaliter non des
pexit. Amor ei non coegit eum. In quem intu
ens paciens et lacrimabiliter et devote sup
plicavit. ut de suicidio quo meruerat temporale

indulgere dignaretur: et quia dei ~~pietate~~ pieta
tem beatissime barbare precibus se expectantem
esse fatebatur. Princeps egregius ad mo
dum ioseph pie commotus super dolore fratris vo
lens ecclesie obedire et discrete iusticie insudare:
sacerdotem ad partem duxit: diserte inquirens
an si super facto isto iusticie remitteretur ecclesias
tica sacramenta conferret illi cum sepultura.
Quidam sacerdos ad hoc respondit vere primo
domine mi. nam ad hoc compellor multis ex causis:
promissiones videlicet sanctissime virgini et mar
tiri barbare in hora mortis a domino deo collate.
quarum unam paciens iste obtinuit. Verum quia
magis discrete et cum maiori compunctione quam unum
quam audieram est confessus. Insuper domine et quia sine
aliis migrare nequiret iuxta seruicium ab ip
so eidem virgini impensum prout michi extra con
fessionem reuelauit: et potissime tante ac
talis virginis sacra absque nubilo recitauit
gesta. Huiusmodi auditis princeps deuo
tus cum gratia et laude dei beateque barbare: stipen
dia sceleris quo ad iusticie executionem penitus
deleuit. Tunc a sacerdote Iesus beneficio ab
solucionis cum munimine eucharistie sacre percep
to: signum edidit quod cultellus extraheretur. Quo
facto: spiritum deo reddidit. Quia vero admira
ri questionem parit et ut magnificencius mi
raculum dilucidaretur: impetratum est a duce et in
dultum quatenus mortuus aperiretur. Et sic fac
to compertus est cultellus per medium cordis transegis
se. Unde cyrurgici et alii naturales et astuti
existentes cum duce ibidem: asseruerunt dicendo hoc
esse supernale et vere miraculosum. Ex hinc dux p

fatus cum pluribus magnatorum et aliis deuotus
seruiens permansit beatissime barbare in ea
laudans dominum ihesum xpm.

Tres abbates ordinis cisterciensis de
frisia: ut moris est eorum ad capitulum
generale ire debebant. Unus vero e
orum abbas aluerdensis monasterii erat iuxta
gronynghen nomine iohannes. vir religiosus et
timens deum. Qui cum quoddam nemus periculo
sum plenum latronibus pariter et celeriter transire
deberent: vox horribiliter humana clamauit
de nemore in loco magis periculoso post
eos dicens. Domine abbas iohannes ob reuerentiam
et honorem nominis cristi adiuua me. Qui
omnes exterriti magis ac magis equos urge
bant calcaribus: ut illius loci horrorem citius per
transirent. Et ecce vox illa citius et attentius
iterum clamare cepit. Domine abbas iohannes:
pro nomine xpi adiuua me. Tunc abbas bis audi
to nomine xpi: plenus dei gratia et fortitudine con
uertit se ad locum in quo sibi videbatur vocem
audiuisse. Et cum ibi peruenisset: nichil in
ueniens dixit. O bone ihesu que poterat fore vox
que sub tuo nomine tantum supplicauit ut veniret.
Quique tandem circumspiciens vidit caput cuius
dam viri amputatum apertis oculis sub trunco cuius
dam arboris iacens: et dicens ita. Nullus terror
sit tibi pater: sed voca alios duos fratres: et in
dicabo vobis mirabilia que dominus operatus est in me
misero peccatore: per gloriosam virginem et mar
tirem suam beatissimam barbaram. Qui confestim ad
uocauit alios duos abbates: et eorum famili
am. Et cum stupore non modico aduenientibus:

caput coram ipsis ayt. Hec aiaduertite et
predicate: fui quondam satis diues mercator
et merces hinc inde deferebam: et cum ante tri
duum in hunc peruenissem rubum incidi in latrones
qui auferentes sicut in presencia cernitis caput
absciderunt: merces que abstulerunt. Et quia tan
tis obruta erat peccatis aiam meam: demones qui
grando de nubibus corruentes irruerunt ut eam
tollerent et perpetuo cruciarent. Sed ecce beatissi
ma virgo et martir barbara xpi assistens
me eripuit de faucibus ipsorum: propter modicum
seruicium quod ei deuote singulis exhibui die
bus et presertim in eius preclarissime passionis
festiuitate quam semper cum deuocione precipua
celebraui: et ideo veste sue claritatis me ob
umbrat. Et ut huius rei euidenciam plenius at
habeatis: tollite me a loco isto et deferte
ad corpus meum quod a dextris vestris non longe
in maiori densitate silue est coopertum et diligen
ter in nomine xpi me in locum pristinum adapta
te et ego surgens vobiscum pergam: quatenus
per confessionem puram perceptis ecclesiasticis
sacramentis: remissionem omnium percipere va
leam delictorum. Ad hos igitur sermones in
clinati predicti abbates: omnia que caput pecierat
in nomine xpi compleuerunt. Quique tunc tamquam il
lesus surgens festinabat cum ipsis ad quoddam
paruum opidum: ubi statim ecclesiam intrauit. Et
facta ibidem confessione domino abbati iohanni cum
lacrimis receptisque deuotissime eciam ecclesie sa
cramentis per plebanum: in presencia abbatum
cum eorum familia necnon pluribus aliis perso
nis secularibus ibi existentibus quibus optime no

tus erat: feliciter migrauit ad dnm.

Contigit in brabancia
mechilinie ubi corpus bti rumoldi
archiepi et martiris honorifice reco
ditur: quod in vigilia passionis excellentissime
virginis et martiris xpi barbare diuersi hoi
nes fuerunt in quodam hospicio multa de tam
bta virgine inter se recitantes. ita ut aliqui eorum
voluerunt ad honorem a carnibus abstinere. A
lii vero maiori compuncti deuotione sic facere vo
luerunt et cum hoc ieiunare verum quia perfecte in
tellexerant ex eiusdem virginis sacra historia quod
quicumque annuatim passionis eius deuote recordati
fuerint mori non possent absque vera confessio
ne. necnon sacramentali viatico. Quod hospes
eorum audiens temere dixit. Bonum feci assare
caponem de quo comedam et videbo si non tam
bene loquar confessionem et eucharistiam accipi
am antequam moriar sicut et vos. Qui quidem
hospes sanus corpore eadem nocte iuit cubitum
et altera die inuentus est mortuus in lecto.

Quidam bonus homo de bonaque
parentela natus ac deuotus existens
illustrissimam virginem ac martirem bar
baram specialiter dilexit: quam venerabatur
annuatim in vigilia passionis eiusdem per ie
iunium et orationes ymmo diem preclarum et sanctum mul
tis temporibus festiuando. Contigit vero quod ipse
in taberna sedebat pluribus cum sociis. ex vasis
bibentibus argenteis: et que dum sero colligere
tur. hospes se vnum perdidisse cyphum indicauit.
Quique ostio clauso neminem exire permisit:
donec omnes requireret singillatim. Et facta commo
cione magna in taberna. latro vero qui eum fu
rabatur in illa pressura posuit eum in saccum

illius boni viri predicti et permittens se tangi
ut non habens de ostio exiluit. Tandem ille bo
nus ut nocens capitur ad iudiciumque ducitur
ac tamquam latro suspenditur. Hinc luctus itaque
factus est omnium amicorum et aliorum tam magnus
quod nullus explicare posset. De sero autem cum grex
porcorum curreret ad hospicium: currentesque per
patibulum insequebantur eos custodes. Et ap
propiantibus ibidem: clamavit ille suspensus di
cens. Venite et deponite me quia vivo. Quod
annunciaverunt in civitate custodes: quapropter ac
currentes maiores et minores specialiterque a
mici et cognati invenerunt illum ut dictum est vi
ventem. Et inquirentibus ipsis quomodo hoc fieri pos
set suspensus respondit inquiens. Nori
non possum quia preclarissima ac martirum virgo
barbara tenet me et in manibus suis preci
osis sustentat. Illo etenim iusticia consencien
te de patibulo deposito: duo narravit. Pri
mum videlicet quomodo in festivitate passionis
alme virginis barbare semper ei singularem
exhibuit honorem et ei merito exhibendus est.
Secundum vero quomodo innocens suspensus esset et quod
ille qui hoc factum procuravit et invasit: pes
sima morte infra annum foret moriturus.
Qui cum cibum accepisset confortatus est domum
que suam intravit: et satis diu superviventes beatissi
me barbare denuo devocior permansit. Acci
dit autem postea breviter: quod ille nequam propter quod
dam homicidium captus mediante iusticia pessi
ma morte interiit: quique confessus fuit
quomodo in hosaccum cyphum illius iusti prenota
ti viri posuerat.

Tempore quo normanni venerunt na
uigantes per mare cum magna po
testate armatis manibus in flandria
ad locum usque qui dicitur terbaye prope kalgant
obuiauerunt eis flamingi: quique deuastaue
runt quasi omnes normannorum naues percuciendo in
eis existentes ad mortem. ita ut eorum sanguinis
effusione mare rubescebat. Inter quos nor
mannos quidam miles qui per longum tempus spe
cialiter seruierat beatissime xpi sponse barbare
cum magnis ac multis plagis submersus fuit
in litore maris. Hic autem habebat semper cor et
mentem ad beatam barbaram: stans coopertus totus
arena maris. vi vndarum et cursuum usque ad
per dies quindecim uel amplius. Qui etenim sic lan
guens: deuotissime pelcam dei virginem beatam
barbaram in iuuamen vere confessionis et eucha
ristie sacre perceptionis requirebat. Conuenit
itaque quod quidam piscatores tempore dum maris
vnde fuerunt retracte et in ea valde serenum
esset pisces intendentes capere: audierunt vocem
militis illius dulciter ac deuotissime clamantem
sic et deprecantem. O beatissima virgo et mar
tir xpi barbara cui tam diu seruiui non me
tradas obliuioni: sed per gratiam a deo cuncti
potente tibi concessam succurre michi pec
catori quatenus possim recipere vere confessionis
et eucharistie sacre inunctionis sacramenta:
antequam moriar. Qui audientes vocem tam humi
liter et deuote orantem: nunciauerunt illius loci
sacerdoti quod talem vocem audierunt: sed fan
tasma fore putantes. Discretus vero sacer
dos accepta stola et que ad sacrosancte eucharis

tie ptinet sacramentu ad locu usq cu naui
gantibus adiit: quiq voce ut pmissu est
audiens inibi accessit. ac milite e ultore ingra
na cu deuocione eleuauit. et audita eius co
fessione dnicu sibi corpus amnistrauit. Q
bus tam digne pactis miles i pace obdor
mies expirauit: corpusq eius apud clusa
i fladria decent fuit sepultu.

Pictor quida bonus sui officii magister.
quoda historia btissime virginis et
martiris xpi barbare pingebat: et
puemens punctu ad illu. q oues pastoris
in locustas fuerut verse: ut eius de scissie
virginis lucide veneranda continet historia
oblitus fuit ipe speciei et forme taliu besti
olaru: et erat tepore quo no poterat ule
niri. Quapropter pictor pdcus genua deuo
te flexit: rogans et deprecans egregia xpi
sponsa barbara. qtenus sibi dignaret oste
dere spem et formula earudem. Et hoc
orante eo: aduenit ptinus locusta saltan
do an eu. Qui bn respiciens notauit spe
ciem eius et formula et i quoda ea pixide
clausit: et sic vlterius historia pingebat
ut vnicuiq ea intueti videbat q locuste
secudu pdicta figurate qi viuentes essent.
Insup et cu iteru pictor ad pixide pueit:
nichil ibide inuenit illo attu clauso.

Erat qda vir apud almania
ptibus hassie i oppido vulgariter dicto
vuolfhage: q p maxima maxia
in deuocione xpi sponsa habuit beatissima
barbara singulis diebus eide ipendens spea

le orōnis suffragiū vigiliāq; passiōis sue
ānuatim ieiunando ac diē scm̄ ut merito
decet solēpnizando. Qui quidē vir dum
dyabolica victus suggestione feminā quā
dā violēter oppresserat: accidit ut p eo
a iudice captulatur. suasq; fatens nequicias
iusticia p̄sidente morti adiudicatur. ac
tortori traditur. ut moris ē illi prīe stipite p
mediū ventris firmissime ī terrā tr̄affigē
dus. Insuper a iudice quibusdā eius indi
citur custodia ne exinde tolleretur: sed ut
ibidē in tāto diligenter custodiatur supplicio.
donec ut p̄missum ē turpissima morte
vitā finiat. Quo cruciatu dies per tres le
sus ille miserabilē ad p̄tereūtes et tr̄aseū
tes emittit clamorē. quiq; vero p̄cipue cus
todes sic alloquitur dicēs. Qd p̄dest q̄ me
custoditis. Meritis inq̄ scissime barbare
dn̄e mee et ob seruiciū per me eidē ipen
sum mori nequeo. quoadusq; pure cōfessus
ac sacramēto corporis xp̄i munitus fuero.
Audiētes quippe hoc custodes iudicē adeūt:
qd audierāt et viderāt publice notificando.
Hinc etēi iusticia ānuēte pariter et iubēte
eū de terra amoueri. necnō sacerdotē dn̄i
cū corpus baiulātē sibi adduci. Iesus ille de
uotissīe ē confessus: q̄ tūc oīmoda cū alacri
tate saluatoris nr̄i corpore suscepto. obdor
miuit in pace: aiāq; eius ī p̄petuū cū tam
gloriosa virgīe barbara regnatura celum
ascendit.

In eodē territorio non multū distanter oppi
do a p̄dcō corruit turris magna cuiusdā

notabilis castri ꝓpt' eiꝰ debile et minus i
uetera̅tu̅ fundamentu̅ cu̅ q̄ pariter quedā ce
cidit domicella ibidē familiaris existēs pe
disseq̄. Hec etēi domicella tātu̅ lapidibꝰ
et terra onerata erat. eā tōlit' opprimētibꝰ
et operiētibꝰ: q̄tu̅ cētu̅ cōtinē plaustra
estimātur. Qd' ꝑcipiētes q̄dā ut eā a tā
to liberarēt onē mīa moti laboratores cō
stituerūt: q̄ cu̅ curribꝰ et carrucis lapides
vna cu̅ t'ra inde portarēt. q̄tenꝰ eā a mor
tis si fas eēt periculo cōseruarēt. Tali ita
q̄ labore circa domicelle sublevamē ipendē
du̅ per diem nālē durāte: tandē fere ad e
am ꝑuētu̅ ē. cuiꝰ quidē mēbra oppressioē
p̄mīna lapidu̅ et terre oīno erant morti
ficata et fracta: sed voce magna extlama
bat dicens. Nolite expauescē: viuo ego
nec mortē gustare valeo. donec prius sa
lutaris penitētie ac sacrosci corpis xpi sa
cramēta ꝑcepero. et hoc ꝓpter seruiciu̅ licet
modicu̅ per me btissime virgini et marti
ri barbare oblatu̅. Quibꝰ intellcis adductꝰ
ē ei presbit' q̄dā eiꝰ audiens cōfessionē
ac dīna corpis sacramēta sibi āministrans
cōmūionē. Hijs vero sic rite cōpletis domi
cella mox expirauit. scamq̄ deo aiam red
didit.

Iuuenis quidā diues orphanꝰ existens ser
uicio sponse xpi btissime barbare se man
cipauerat intantu̅. q̄ q̄i ductꝰ cōsuetudine
dictu̅ aliq̄d seruicij eidē deuote ipenderet:
et p̄serti in eiꝰ recolēde passiōis solēpni

tate. Hoc aut inuidiose gerens. dolosequ fal
sa sua instigatione cupiens dyabolus animarum p
do superseminare zizania: consanguineis et
amicis iuuenis persuadendo quatenus eidem de vx
ore prouiderent sibi ac suis proficua et hono
rabili vnde liberos et heredes procreare posset.
Inimicus vero virtutum dyabolus non ea de ca
sa hoc procurauit. sed sub spe ut seruicium per
eundem beatissime virgini et martiri barbare
offerendum impediret. Sperauit namque ut tantum di
lectionis et amoris coniugi adderet quod de cetero
alme virginis barbare famulatum postponeret.
Et factum est dum consanguinei et amici iuue
nem ad vxorem ducendum sedule requirerent et
quodammodo astringerent: quod eorum annuit petici
oni. Porro concordatio fit per eos quandam
in domicellam vnanimi consensu: cui ipse ma
trimonialiter copulari debet. Interea visum est
iuuenem noctis silentio suo in sompno: se in quo
dam ameno fore pomerio. ubi quamplures pul
chras et opulentas cernebat puellas domi
cellas quarum vna singularis pulchra primo in
imum decora erat que suam abscondens faciem
eidem dorsum continuo vertebat. Hanc igitur
indignationem quedam alia precipua considerans
puella domicella: ab ea petiuit cur taliter in iu
uene foret offensa. Cui illa. Hic meo de
uote insiste solitus erat seruicio: nunc aut alia
quedam inchoauit. quibus implicatus michi amodo
seruire nequaquam valebit. Insuper rem gestam
de matrimonio ut prius habetur contrahendo ei
dem per omnia enarrauit. Que cum hoc audis
set: optulit se velle huius esse negocii medi

atricem. Et accedens ad iuuenem causam quare
talis domicella sibi hanc indignacionem exhibu
isset: diligenter ab eo perquisiuit. Iuuenis ve
ro hoc penitus ac earum nomina se ignorare affir
mabat. At iterato illa eum sic aggreditur dicens.
Amice noueris nos omnes creaturas esse celestes
que nempe tibi huiusmodi exhibet indignacionem sanctis
sima est sponsa domini nostri ihesu xpi barbara.
quam te scias incepisse grauiter offendere verum quia eius
postposuisti obsequium aliis intendendo. Et sic
eidem quare et quo dyabolus matrimonium prenotatum
procurasset declarans inquit. Si nosse velis que
nam sim ego profecto tibi patefacio: quoniam vocor
katherina domine tue beatissime barbare familiaris
consocia. prona existens si libeat apud eam meis
te sibi reconsiliare precibus. Quibus allectus verbis
humiliter respondit se fore paratum omnia excellentissime
virgini barbare displicencia pretermittere: dummodo
eius possit rehabere gratiam. Beatissima igitur vir
go katherina eum cum manu accipiens ad predilecte
sue ingrem et domine alme barbare perduxit con
spectum: pollicendo quatenus veniam ab ea consequere
tur. Quid tunc? Piissima quippe virgo barba
ra iuuenem suam preclaram ostendens faciem: e
um ad familiare eius recepit consorcium. dicens
sibi ut domui sue disponeret/ nam in breui de hoc
esset seculo migraturus: ac vna secum vitam
beatam eternaliter possessurus. Et excitatus
iuuenis: noluit quod sibi dormiendo visum fuerat illud
sompnium sed veridicam reputari visionem. Quique
de mane suos conuocari faciens consanguineos

et amicos dixit se nequaquam processui consentire
matrimoniali. alia propter quedam tempore sibi
interdum occurrentia. Illico iuuenem quedam inua
sit infirmitas. qui per sacerdotem mittens. hanc
eidem enodauit visionem. a quo etiam ecclesiasti
ca salubriter sue domui disponendo suscepit
sacramenta. Hinc hiis deuote perceptis deo
beatum suum tradidit spiritum. requiem cum egregi
a virgine barbara adepturus eternam.

Fuit quidam negociator
qui nauigandi causa suis cum sociis na
uim ascendens transfretare intendit. Por
ro quia cum per aliquod temporis nauigare ceperit.
impetuose surgens ex casu extra nauim in mare
dilapsus est. Socii hoc vero sui videntes et
iuuamen ei nullum porrigere valentes vltra pro
cesserunt omni spe priuati. quod nunquam essent suum vi
suri socium. Mira res et omni admiratione predi
candum immensa xpi potestas. Immo et quanta apud
ipsum sit beatissime sponse ac martiris sue
barbare auctoritas. cui iste annuum solitus erat
exhibere seruitium. Que quidem virgo ista in
tanto mortis periculo constituto protinus subue
niens. eum ne mergeretur supra fluctus aquarum
quod est supernale tenuit. quousque alii superueni
entes nauigio eum periclitantem et ad sanctissi
mam barbaram speciali deuotione clamantem audi
uerunt. Qui vero tunc pietate moti nauim
suam velocius ad eum duxerunt introrsusque e
um trahentes incolumem seruauerunt. et sic
prospere de cetero progredientes ad portum beata
ducente barbara. citius quam nauis ex qua anxiatus

cecideat peruenerunt. Is autem deo et alme vir
gini barbare gratias agens reuerentiamque illis
qui eum liberauerunt exhibens nauim exiit: et sup
litus stans inter omnes naues suam non reperit. Qu
dum sic stabat ac per oculorum intuitum nauim suam
inquirebat: mox peruenit ad ripam et eam agno
uit esse propriam. Tunc vero quidam ex illa ad suos
dixit socios. En nostrum video consocium: quem es
timamus in mari fore submersum. Alii autem dice
bant nequaquam sed similis est eius. At ille. Vere
ipse est. Quique tunc ad terram venientes et ipsum esse
non dubitantes: diligenter interrogauerunt quo
tam horribile mortis periculum euasisse pote
rat: cum a procellis maris eum minime dubitassent
fuisse absortum. Respondit eis. Solitus sum
et iam pluribus excolui annis vigiliam passio
nis gloriosissime virginis et martiris xpi
barbare deuote ieiunare: et diem eius sanctum pro
posse solempniter celebrare. In cuius dignis
simis confido meritis quod ab hac non discedam
vita: nisi prius ecclesiasticis munitus fuero sacra
mentis et sic meam domino animam commendabo.
Deinde recitauit eis qualiter alii nauigantes
virginem mediante prehabita subuenientes eum
a fluctibus marinis eripuerunt: et in litore
ut cernere poterant illesum restituerunt. Igi
tur negotiator iste sacratissime virginis ac mar
tiris xpi barbare per amplius denuo se mancipa
uit obsequio

Factum est autem ut quadam in die recolende pas
sionis beatissime virginis et martiris xpi bar

bare. quidam frater heremitarum regule sancti augus
tini predicaret in ecclesia sancti iohannis ewan
geliste apud furam in brabancia historiam iam dicte
virginis barbare. ut multis in locis est consue
tum. Qui siquidem predicator in fine sui sermo
nis subscriptum miraculum de eadem virgine
predicabat dicens. Erat quidam vir in duca
tu iuliacensi vilis et inutilis vivens ut puta
porcus. nulli quam suis gule et ventri amicus.
Is namque cotidie bibendo et comedendo suum
gulose ingurgitabat ventrem. timens se
nunquam saturari posse. Cumque prefatus potor
solus nocte quadam in sua domo iaceret
ebriosus prout sibi consuetum extitit. accidit
ut casu inpuiso domus eiusdem potoris una
cum aliis suorum vicinorum quam pluribus de propriis
suis ignibus incensis arderet et an dictus vir
qui seipsum per nimia repletione et ebrietate
iuvare non poterat. comburetur in eadem. Cuius
siquidem potoris amici ad dictam domum tunc qui
penitus concremata accurrentes ac de morte
ipsius viri timentes. ipsum totaliter fore combus
tum perceperunt. Post lapsum vero unius anni
et amplius heredes prenotati viri volentes de
novo reedificare super domi stadium domus an
dicte. convenerunt cum quodam operario certo precio
mediante. ut immundicias pecias lapidum et
consimilia abinde removeret ac deponeret.
Cum ergo iam dictus operarius in eodem labora
ret opere. audivit vocem dicentem sibi. Noli
fodere profundius. Operarius autem hoc audi
ens minime curavit. sed fodit ulterius.

Quapropter eandem denuo audiuit vocem sibi ut
prius dicentem. Noli fodere profundius. Et tercio
audiuit eandem vocem in hec uerba. Tu mihi nimis
appropinquas fodiendo. Tunc vero operarius stu
pefactus timens quod malus spiritus huiusmodi fecis
set voces: dixit. Benedicite. quid est ibi?
Vox autem respondit inquiens. Dominus. Ego sum
vir ille: qui hic habitare consueuerat. Operari
us dixit. Quomodo posset hoc esse: vir etenim ille quem
te dicis in loco isto fuit combustus ad cineres.
Cui vox illa. Verum dicis: penitus ego tunc
fui combustus lingua mea dumtaxat excepta:
que adhuc viuens et illesa permanet. nec mori
poterat sine vera confessione dignaque sacrosancti
corporis domini nostri ihesu xpi perceptione: quia licet ego
toto tempore vite mee incuriose ac indiscretis
sime vixerim non tamen pretermisi. quin domine mee sancte
barbare beatissime virgini ac martiri xpi a
liquod speciale seruicium licet exiguum cotidi
e impenderem: que dignissimis suis precibus ad
dominum nostrum ihesum xpm pro me fusis impetrauit
ut ipse michi parceret miserando. Quibus au
ditis: prelibatus operarius maxima cum festinatione
recedens cucurrit ad illius loci curatum: sibi que
audierat notificando. Curatus autem ille in dila
te non modica cum admiratione et deuotione
sacerdotalibus indutus hostiamque immaculatam sa
crosancti corporis xpi secum deferens. properauit vna
cum viro sequentibus se multis ad domisticadium pre
notatum: eandem vocem alloquendo. Vox autem sibi
copiosa hominum multitudine audiente respon
dit: velut antea fecerat operario. Sed cum
memoratus operarius suo cum fossorio de cemento

terra et immundiciis a loco audite uocis bis
uel ter leuius quo poterat amouisset: inuenta
e lingua de qua predicitur viuens et illesa. Que
inquam lingua tunc eidem sacerdoti perfectiore et pu
riore quam unquam audiuerat confessionem fecit:
idemque sacerdos dicte lingue sacramentum corpo
ris xpi supposuit. cum quo felix anima sepedicti
potoris beate tamen barbare seruitoris: que in hac
lingua latitabat refecta et conuinta omnique pec
caminum remissione percepta ad eterna gaudia
conuolauit: lingua quoque ad modum pertacti
corporis igne consumpti euanuit. Affirmauit
autem prefatus sermocinator in uerbo sacerdocii:
quod ipse personaliter cum innumerabili hominum mul
titudine interfuit ubi et quando hoc miraculum con
tingebat.

Iam dictus insuper frater heremitarum eisdem in
die et ecclesia recitauit hoc miraculum infra
scriptum de gloriosa virgine et martire spon
sa xpi beatissima barbara: sic inquiens. Sex
uel septem clerici de uno consorcio missi fu
erunt causa addiscendi et sciam acquirendi
quandam ad ciuitatem famosam: ubi studium ar
cium liberalium viguit gloriose. Cumque prefati cle
rici ingeniose suis profectibus ibidem insudarent:
contigit ut suadente dyabolo a quo cuncta pro
ueniunt mala unus ipsorum propter iniuriam sibi
illatam quendam burgensem ciuitatis illius inter
ficeret: et ob hoc captus in instanti duceretur ad
pretorium iusticie secularis ciuitatis prenotate.
Sed quia in hac ciuitate iudicabatur secundum le

ges ⁊ decretū fuit sentēcionalit' eūdē hoī
cidā fractis suis cruribꝰ et brachijs viuū
poni et alligari sup̄ rotā ut sic post lōgas
penas vitā finiret. Qd' dū ita factū eēt ⁊
p̄fati sui consocij qui nimio dolore p̄fusi
ad locū penarū assecuti erāt manserūt ibi
sub rota iusticia et cohorte recedētibꝰ do
lētes flētes et plāgentes suū p̄dilcm̄ so
ciū tam diu donec eū amplius singultā
tē et gemētē nō audirēt ⁊ ac indubitāt'
mortuū eē crederēt. Tūc recedētes inde
maximo cū dolore ⁊ deuote p̄ eiꝰ aīa oraue
rūt. Die vero sequēti sepedcī clerici qd p̄
mesticia facere nescientes iterū exiuerūt et
adiuerūt locū ubi heri suū cōsociū defunctū
dimiserāt l' ululātes lacrimātes plāgētes
et clamātes creberrime. Heu sociorū pre
carissime heu amicorū fidelissime heu ubi
te dereliquimꝰ. heu quid ad p̄riam reuertē
tes tuis dicemꝰ amicis. Heu bone cōso
dalis quid faciemꝰ tibi subuenire nequaq̄
valemꝰ ⁊ deus oīpotens tibi misereatur
aīam tuā ad eterna gaudia p̄ducēdo. Hijs
et cōsilibꝰ eisdē multiplicit' repetētibus
et ululatꝰ maximos et clamores q̄rulos
p̄ tristicia facientibꝰ audiuerūt p̄notatū
suū sociū sup̄ rotā grāui aīo vociferātem.
Et auscultātibꝰ eis si adhuc viuēt ⁊ locutꝰ
ē ad eos dicens. O socij mei quid fecistis ⁊
q̄ de sōpno tam cōuenienti me excitastis.
Cui responderūt clerici p̄libati dicentes.

Pchdolor socie diligende: quam durus et
amarus fuit ille sompnus. Dixit rotatus. Nes
citis quid dicitis. Melius enim et quietius
dormivi et requievi quam unquam de vita mea
feci: quia in precioso sinu sanctissime virginis
et martiris xpi barbare fidelissime intentri
intuentricis pro se diligentibus cui a iuvenili
etate non tamen cum tanta diligencia ut decet ser
vivi. requievi: que suis meritis et precibus gratis
simis in conspectu domini pro me oblatis in
hac michi necessitate succurrit ac ab omnibus
lesionibus plagis et penis corpus et membra
mea veraciter curavit. Accedite ergo et
soluite me et ego vobiscum abibo. Pro quibus
siquidem verbis et miraculo predicando pre
libati clerici ultra quam fari potest gavisi: iussum
sui compatriote prope implentes ipsum omnino
incolumem et sanum deduxerunt. Sed quia me
morati clerici timentes tam iusticiam civitatis
quam amicos ipsius interfecti civitatem intrare
cum dicto eorum socio non audebant: consilio
mito ipsum una cum quibusdam ex eis in silua
ibidem contigua dimiserunt. aliis ad iudicem
civitatis properantibus et sibi rem gestam ac mira
culum inauditum enodantibus supplicantibusque quate
nus amore divine pietatis et ob reverenciam al
me virginis ac martiris xpi barbare una
cum eis ad memoratum eorum socium heri rotatum ve
raciter tamen ut premittitur ab omnibus lesionibus et
penis miraculose curatum accedere velit: quia e
um sine tuicione ducere non auderent propter metum

amicorum ipsius interfecti. Quorum vero pre-
bus idem iudex pie annuens de sibi recitatis
tam dubitans et admirans, omni mora post posi-
ta, una cum ipsis sequentibus se quam plurimis ad
spectaculum prexpressum commeauit. Ubi
dum prefatus iudex veniret prefatumque heri rota-
tum sanum perspiceret ac veritatem omnium premissorum
cognosceret, laudans deum et predilectam eius
sponsam sanctissimam barbaram adduxit secum
clericum eundem in ciuitatem. Quo viso sui ad-
uersarii iterum accurrentes requirebant a dicto
iudice ut de nouo iusticiam faciendo eundem
suum inimicum interimeret. Quibus iudex res-
pondit quod clericus ille secundum leges iudicatus
et rotatus ac ultimo supplicio ad eorum requi-
sicionem traditus erat, quamobrem eum amplius iu-
dicare non deberet nec etiam auderet, quia deus
omnipotens ob merita et intercessiones alme
virginis barbare eum saluum faciebat, et ab
omnibus ut liquide apparet doloribus et penis
et lesionibus perfecte sanabat. Sicque clericus
ille liberatus non audens tamen diucius ibi rema-
nere propter amicos dicti interfecti ad patriam re-
gressus est beatissime barbare deuocior seruiendo,
ac in eius laude et seruicio usque ad mortem
fideliter perseuerando. Quem vero clericum supra
dictus frater dixit in verbo fidelitatis se vidis-
se et ab ore suo omnia premissa audiuisse, infra
eundem annum quando hoc miraculum predicabat. Virgo et mater

Explicit vita et passio cum miraculis beatissime barbare

Plura aut adhuc inueniuntur miracula per
illustrem virginem barbaram perpetrata et
de quorum numero primo illud ponitur. quod etiam
inter gentiles deum non cognoscentes fuerat opera-
ta. quemadmodum sacerdos repertus in templo si-
cut supra in translatione eiusdem virginis gloriose
capitulo 2o dicitur. post cetera que dixerat narrauit
sic.

Terram istam numquam pluuia contingit. sed
cum necessaria habuimus. cum magna
reuerentia sepulchrum pariter aggressi. suspi-
mus sarchophagum eius cum cathenis argen-
teis quibus pensus est. et ad aquam que circa ciui-
tatem defluit cum gloria deportantes immi-
simus. Et ecce in momento supernatans
sarchophagum sursumque se extendit. ita
ut per medium meatum sicco pede transiri po-
terat. et inebriauit totam terram. ita ut
germinaret herbam. in procreatione florum
et graminum. Deinde postquam pluuia suf-
fecit. extracto sarchophago reuerse sunt
aque in meatus suos. His auditis. fide-
les gauisi sunt unanimiter geniculantur. et
et deo gratias egerunt. Decretum quoque habitum
est inter eos. ex quo deus tanta propter in ipsis
virginem fecerat miracula. ut apportarent
ipsorum cadauera mortuorum. Quibus adduc-
tis. cum appropinquarent templo. christianis oranti-
bus. mortui erecti sunt. et ad vitam restituti.
gratias agentes domino nostro ihesu christo qui ad meri-
ta beate virginis barbare saluasset eos. Et vi

dentes xpiam p gaudio flentes grās ege
rūt ⁊ et cū ingenti reuerētia et gaudio
corpus ipius romā duxerūt ⁊ laus deo qui
regnat trīnus et vnus.

De translatione capitis sancte barbare in Culmen in prusia

Erit in prusia marscallus quidā fr
theodericus noīe ordīs frm theutho
nicorū religiosus valde ⁊ i psecutiōe hos
tiū crucis industris ⁊ eo tēpore cū swāde
boldus dux quidā pomerāncie ꝓnus ad se
diciones et ad bella contra fideles ⁊ ita ut
vexillis erectis cū sarracenorū comitiua
expeditione armorū sollēpniter expedita
dāpna q̄ plurima iferret ⁊ ipōrū sāgui
nē effundēdo. Cognita tandē ipius ma
licia ⁊ oīa q̄ cōmiserat contra fideles pn̄cie
sedis aplice deferēdo signū saluatoris
contra ipm̄ publice pdicatū ē ⁊ qd quidā
ex fidelibus i remissionē pccōrū suorū
sumētes ad bellandū viriliter egressi sūt.
Iā dictus vero marscallus assūptis secū
viris fidelibus et idustribus ⁊ venit i vigi
lia noctis bte barbare virginis et expugnauit
castrū quoddā ipsius swādeboldi ⁊ q̄ pli
mos sediciosos intus pdens ⁊ quosdā ca
piens ⁊ multa repperit spolia. Et cū socijs
ad qd'dā festinās cellariū ⁊ sperās se intus
inuenire thesauros ⁊ irruit in illud ⁊ et inue
nit qd'dā scrinium ferramētis artificiosissime
circūfabricatū ⁊ seris fortiter obseratū ⁊ fori
secus ducis anulo signatū ⁊ qd aperiens in

uenit caput bte barbare mebrana appe
sa. Et ille cu socijs audientes nomen
barbare et p gaudio lacrimantes. pstrati in
terra et deo gras egerunt. Qd cu queda
ex captiuis videret mulier et dixit marscal
lo cunctis audientibus. Bene gaudiu et ex
ultacio sit vobis et qr oia que ad effectu
ia pducta sut et hac nocte in sopnis vi
sa michi sut. Beata ei barbara ter mi
chi se obtulit et dicens ab hinc se recessura.
Tercio quoq cu se michi offerret tanq
i enigmatis specie et diliget ab illa di
dici quo vellet. At illa respondit et au
dire missam i culme su itura. Illi at
cu honore et reuerencia caput bte barba
re virgis i culme pstate dno direxerut.

Aliud quoq si audire
delcat de bta virgie barbara refer
re no piget virtutis misteriu et signo
ru qddam isigne miraculu et qd a fre her
mano de marpurg frm ordis domus theu
tonice viro religioso pcepimus. Erat
mulier queda queda habens ifantulu et
que nocte cu se sopori iniecisset oppressit.
Que cu mane exsoporata fuisset et sicut
solita erat cantauit sup puerum fescenninas.
Cu at ipm nullas audiret crepndias fa
ciente et credens ipm dormiente et melius
et melius aure puero accomodabat. Ad
ultimu tn ipm repeit mortuu et q i cla

more vehemēt' prūpēs fleuit amare.
Tandē p̄tendēs quid faceret ⁊ arrepto pu
ero festinabat ad altare btē barbare. po
nēsq; ipm̄ desup̄ ⁊ orat obortis lacrimis
ut restituat illi infantē. Post breui
quoq; intuallo tēporis ⁊ expergefactus ali
quociens oscitauit ⁊ p̄iciensq; visu hic
inde vite pristine restitutus ē. Mulier
hijs visis ⁊ p̄ gaudio lacrimata ē ⁊ cla
mās grās egit bn̄dicēs deo ⁊ deinde btē
barbare ⁊ q̄ reuixit puer. Et factus ē
cōcursus ꝓplorū magnus ⁊ habēs scruti
nū de causa. Illa autē manifeste clama
bat dicens ⁊ q̄ ego paupercula hodie circa
horā primā cū haberē puerū cadauer
mortuū ⁊ ecce meritis et intuēcōnibus beate
barbare nūc habeo infantē viuū. Et reuer
sa ē in sua cū puero suo ī exultacōe et gau
dio ⁊ bn̄dicens dn̄o ⁊ cui laus ē p̄ infinita
seculorū secula Amen.

Rursus aliud miraculū qd' circa an
nos dn̄i mille ducētos nonagīta
quatuor fcm̄ p̄hibetur. Dn̄s philippus
comes de nasz au. quēdā habebat inimi
cū armigerū in t̄ra sua. Qui licet sibi et
hoībus suis fecisset iniurias et molestacio
nes infinitas ⁊ tn̄ iā captū publice inter
ficere erubescens ꝓpter cōsanguineos et ami
cos suos ⁊ disposuit eū in turri clausa fame
necari ī castro suo qd' weilburg appellatur.

Et recedens vocato castellano et alijs
seruitoribus eiusdem castri et contestatus fuit
eos et inhibuit sub pena mortis et p
iurij ne dicto captiuo usque ad reditum suum
aliquid esculentum uel potulentum ministrare debe
rent. Si secus fieret et multas penas fuit
comminatus. Et sic recedens absens man
sit usque ad vicesimum quartum diem. Serui
tores autem timentes transgredi mandatum
domini et cum magna diligencia et rigore fe
cerunt claudi turrim ne aliquid fieret con
tra mandatum domini supradictum. Qui tandem
reuersus cum quesisset si cadauer illius cap
tiui hominis adhuc iaceret in turri castel
lanus respondit se aliud nescire et nisi quod
turris a tempore recessus sui ita erat custo
dita et rigorose clausa quod nullus hominum
sibi interim poterat loqui vnum verbum.
Et quod absque potu et cibo remansisset us
que modo. Sed vtrum viueret an non dixit
se nescire. Tunc comes mandauit statim
exhiberi cadauer mortui ne fetore turrim
defedaret. Intrantes autem famuli inuene
runt eum viuentem et loquentem sano animo. Quod
cum nunciatum fuisset comiti et furore magno
tactus comminatus fuit castellano et alijs
seruitoribus castri grauissime eos puniendos
reputans sibi interim victualia ministrata
fuisse et eo quod impossibile reputauit aliquem
tanto tempore sine cibo et potu viuere potu

isse. Ministri autē se iuramētis et a
lijs quibꝰ poterāt excusarūt. Comes
igitur iussit captiuū extrahi de turri ⁊
desiderās ab eo scire veritatē ꝑ tormen
ta uel alijs modis quibꝰ poterat ⁊ ꝓmit
tēs etiā sibi veniā. si veritatē diceret.
Ille aūt extractus. sentiens se diutius
viuere non posse ⁊ veritatē narrauit fir
miter asserens sibi interī nec cibū nec po
tū ministratū fuisse ⁊ sed ꝑ cibꝰ et meritis
sctissime virginis et martiris barbare. quā
oībꝰ diebꝰ vite sue. ī aliq̄ sūma venerati
one ꝑ alijs sctis dei se honorasse dicebat ⁊
usq̄ nūc in vita sustētatū fuisse sine ci
bo et potu ⁊ adiciens se nō moriturū ni
si pius corporis et sanguinis xpi misterijs
ꝓcuretur. Et hoc comes audiens et am
miratōne forti ꝑcussꝰ ⁊ mādauit ꝓ ple
bano et clericis collegij canonicorū sclariū
qd' ibi erat. rogans ut secū ferret sacra
mēta ecclie ⁊ volens videre huiꝰ rei exitū.
Quibꝰ veīentibꝰ ad dcm̄ hoīem ⁊ ipē
adhuc loquēs fecit cōfessionē sacerdoti ⁊
et cōmunione suscepta. cūctis videntibꝰ
in multa frusta resolutꝰ cadensq̄ expi
rauit.

Nouissime paucis āmis iā trāsactis
cū heynricꝰ de wenckheym miles
cū filijs suis et amicis expugnaret

castrū in gochsheym ꝓpe sivemfurt ⁊ cog
nouit in eode castro ee armigerū quēdā
inimicū sibi capitalē. De quo disposuit
ne viuus caperetur ⁊ sed sine mīa statim
occideretur. Sed cū iā totū castrū staret i
flāmis ⁊ et mulieres ignē sentientes fu
gerēt viis et modis quibus possent ⁊ dic
tus armiger se sub pallio seu clamide
dnē elyzabeth dcē kuchenmeystersyn. cuius
erat dcm castrū se occultauit. sperans se
posse euadē mortē ⁊ uel ꝙ saltē ob eius re
uerēciā rcipetur captiuus. Inimici aūt eius
pdcī. stantes an ostiū castri et custodiē
tes ⁊ cū sentirēt eū ee sub clamide muli
eris. violent extraxerūt ⁊ asserētes. ipos
sibile ē ut vlterius viuas. Quē statim
lanceis et gladiis trāsfixerūt ⁊ ac scide
rūt in tot pecias ⁊ ꝙ vix poterāt discer
ni. an fuisset corpus hūanū. Illis autē
recedētibus ⁊ dcm corpus adhuc clamauit
voce magna se corpus xpi posse susci
pe ⁊ asserens se non moriturū nisi hoc fi
eret. Qd' circūstātes ut audierūt ⁊ ~~voca~~
vocauerūt sacerdotē ⁊ qui portato sacra
mēto corpis xpi. eū cōmunicauit. Quo
facto ⁊ statim tradidit spm̄.

Deuotissima et veridica relacione
multorū ꝓborū et honestorū viro
rū didici ⁊ ꝙ tēpore pcesclay epi

wratislamensis i poloma · quidam homo erat
multum flagitiosus : qui nulla die preter
mittere consueuit quin aliquibus orationibus cer
tis scam barbaram adoraret : sperans se
eius precibus de hac vita nullo modo exiturum :
nisi prius sacramentum corporis et sanguinis
xpi perciperet · Factum est autem : ut successu
temporis pro magno quod commiserat facinore
deprehensus : per curiam sclarem condempnare
tur ad rotam · Ubi confractis immaniter et
crudeliter cruribus et aliis ossibus totius cor
poris · sicut moris est fieri : contritus et con
minutus · positus erat super rotam : et erectus
in altum · permansit viuus in dicta rota in
quartumdecimum diem : licet tunc esset intentis
simum frigus : ita ut sanus homo per noctem
vix in eodem loco mortem potuisset eui
tare · Et non cessauit die ac nocte clama
re ad populum transeuntem per viam ad ciuitatem ad
forum : supplicans ut de hac acerbissima
pena mortem consequendo posset liberari ·
Quibus omnibus in ciuitate et locis vicinis
publicatis · multi homines ad istum locum conue
nerunt : quibus de rota clamauit se nullo
modo moriturum : nisi prius percepto sacra
mento corporis et sanguinis ihesu xpi · Illo i
gitur rumore ad episcopum preteslaum veniente :
mandauit ut nichil circa hoc immutaretur :

donec ipe i ꝓpria ꝑsona veniēs. hoc stu
pendū miraculū ꝓpriis oculis videret.
Eo aūt veniēte cū multitudiē ꝓpli: ea q̄
p̄missa sūt hō de rota clamauit. se p̄ci
bꝰ sc̄e barbare obtinuisse. Itaq; ille hō de
positꝰ de rota deportatꝰ fuit ad vnū hos
pitale ꝓpe ciuitatē: vbi p̄missa ꝯfessio
ne et euidētibꝰ signis cōtricōnis ostensis:
de manu epi accepit cōmūionē. Quo
fc̄o: oībꝰ videntibꝰ mox expirauit: ibidē
q; sepultꝰ fuit. Et hoc iauditū et stupē
dū miraculū mox fuit publicatū ꝑ totā
terrā polonie et prusie: et usq; in pn̄
tē diem p̄dicatur āmirabile. Explicit

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Incipit prefatio in vitam cuiusdam devote virginis famule xpi lydie de scheydam.

Venite et videte opera domini que posuit prodigia super terram. quia ecce ait dominus ego operor opus in diebus vestris. quod non omnis qui audierit credet. Quamvis ad profectum vite spiritualis morum quoque institutionem sufficere nobis deberet priorum exempla sanctorum qui intuiti conversationem domini ac salvatoris nostri ihesu xpi imitatores eius effecti sunt. quia tamen idem salvator ait pater meus usque modo operatur et ego operor non solum videlicet corporalia quelibet in usum humani corporis. sed etiam spiritualia in usum spiritus et anime. dignum profecto est ut quod singulis annis divinitus renovata et collata corporalia sollicite colligimus sustentacula multo studiosius divinitus procurata. oblata et propinata spiritus et anime queramus. ac in horreo mentis scripture quoque ad posterorum edificationem recondamus nutrimenta. eo quod saluti spiritus quia nobilior est. sollicitudo maior est adhibenda. quam saluti corporis. Horum autem vitalium ac spiritualium alimentorum anime celestis agricola. quod eadem multifariam multisque modis olim operatus est in utriusque sexus sanctis veteris ac novi testamenti. copiosissima valde multitudine. novissimis hiis temporibus plantavit in duplici agro videlicet corpore et spiritu cuiusdam virginis. corpus quidem eius vomere quodam iniquitatum a seculo tribulationum et infirmitatum quasi circumfodiendo et arando expurgans. ut fructum multum afferre posset in patientia. spiritum autem ineffabilibus divinis consolationibus. tamquam irriguo superiori perfundens. ne spiritus idem cum corpore in tantis

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

tibulatoribꝫ aꝛ paulibꝫ defect. ⁊ue vẽꝫ. videb
tur tbulatoꝛes ee q̃ ꝯsolatoꝛes tales ac tante fue
rut. q̃ nõ solu nõ effici. ꝫ n̄ estimꝝ valeat ī
cognitiõi. ⁊ 26 2 si multꝰ simplicit fide 2 cõ
citate adhibeat. nõ multꝭ in q̃m sõm carne a
bulatoꝛes. 2 sensu aliꝰ habundatoꝛes nõ pcipiut
ea q̃ sũt spũs dei ꝛoꝛde 2 voce valde ꝓdicut.
vnde 2 nõ inmeꝛito ꝑ tales sup̃ dictu e. vere
2 vdete opꝰ dm̃ q̃ne posuit pduxit sup ter
ra. q2 ait dñs ego operoꝛ opꝰ m̃ de hiis
vꝛbꝭ q̃ nõ dic q̃ audeat cõdem. ⁊ Non q̃ dic nõ
cõdem. ꝫ tm̃ q̃ secundu rone2 aliꝰ iudica
tos. nõ cõdut. q̃ q̃ne q̃ possibilia sũt apud hoi
nes. possibilia sũt apud deu. ⁊ mirꝰ si in
vigne hac dñmꝭ facta. nõ cõdut. q2 ut vetꝰ
in hiis beda dicit. tanbis q̃ minꝰ docte videbat
dm̃ facta miraculis 2 cõdemnabꝫ. scribe 2 pha
risei caute ꝫ ut negabat. ut q̃ negare nõ pote
rat blasphemabat. ⁊ Dñs 2 cetꝝ discipꝭ iohis dicit
⁊ Quid̃ aliꝰ ex phariseis. d̃ ex principibꝫ cõ
dit ī cil. ⁊ 27 tanbat. q̃ nõ nouit locꝰ unde
ti sũt. ⁊ Dicit 2 cetꝝ dulia hoꝛu miraculoꝝ ī fide cõ
firmabit. 2 ī cetꝝ dulia ad fide tantabit. plus
dñs q̃ fiant miracula magꝭ sol̃. miracula ad
sensꝰ 2 miracula dei ꝑ os oculos ꝑ 2 cetꝝ
huiꝰ gloꝛiose dignitatis e. q̃ opa videntur
duc. si ipa nõ cõdit sille opibꝰ meis cõdic.
⁊ Non solu dicit. ꝫ cet nomiꝰ de celestibꝫ de
mudie dignitatis e. ꝺ fides 2 cõdulitas ad
dei domiꝰ ꝑ q̃ cui cet dñmꝭ aprobat. ꝑ
ifyi pcedit. ⁊ uidulis ꝫ ꝑ deuotionis ia
culo dignitatis. hoꝛu miraculoꝝ ꝑ dulie

ꝑ fer dom̃ patꝛa 2 vc̃ ꝑ patꝛat valde i ll̃o opuſc̃lo
collegerit̃ no tꝛa ll̃ fec̃i ut ch̃i ꝓ vite illi⁹ legẽda
retinedat̃ ꝫ ꝓpꝛ ut eruditi 2 ſapiẽs q̃s hoc ſa
beat tꝑ occaſionẽ 2 matꝛiã opꝰ ꝑdi alij⁹ dꝫ
mi tute ſcãdi. 2 vtile poſſẽs ad patꝛe ẽ unitã
tionẽ. ꝛouit dit̃ q̃ ll̃ lectuꝝ ẽ. ꝛne cade pꝛe
ꝓſſe ꝓ maꝛcꝛi ꝓte ex oꝛe dñi wlſami valꝫ
walteꝛi de leydis q̃ octo fere anis q̃ ſſoꝛ. iſti
vẽnis exiſtẽs cade ꝓpꝛ reuelate dixe dat̃ ꝑ
ptim ex ſcꝛiptꝭ wlſamis gerlaci cognati ẽde
vẽnis q̃ multꝭ anis i domo ẽ q̃moꝛati ẽ. ꝑ
ti. ex lꝛa q̃d ꝛeꝛes ciuitatẽ ſcḣeydamenſis
teſtimoꝝ infirmitatis ẽ. tꝫ dixerut dño wlſa
in capli de dꝛdzato ordinis ꝓmoſſtꝛi. de ma
neꝛ wcert. q̃ ꝓ tuc erat abbatiſſa eiꝰ ciuitatꝭ
cauſde. ꝫ patꝛat vc̃ ex oꝛe aliox fide dignoꝝ.
ordis. q̃ ꝑ cꝛꝛectione. ul̃ approbatꝛ ꝑfati dñi
wlſis q̃ſſoꝛis ll̃ vẽnis. 2 wlſis gerlaci. q̃ue
dat ſcꝛiptꝛ veritatẽ q̃ſtẽ coꝛ pꝛipe potui. atq̃
ut valui ſcꝛipto q̃medũ ꝛogatꝰ ſcꝛipſi. bꝛeuit
te. etiãdz dñm veritatẽ. q̃ te ſi q̃ minꝰ q̃ſond
veritati fuit ſcꝛipta. ipa publice delect. 2 wzrgat.
ne falſa veꝛa mi ſcꝛipſiſſe. ac vꝛa falſis q̃ſudat.

Explicit ꝑfatio. Incipit vita dece
te virginis ſimule & lydie. Vulga
ꝛiter lydewy de ſcḣeydã. ꝓmo
de ꝑ mirabili natiuitate ꝓpꝛe
alijs liberis ꝑentũ ꝑ. et de ꝓ
batꝛe eiꝰ ꝑ. Capitulũ. ꝓmũ.

In occidentali plaga holl adie ſitꝰ
e ciuitas q̃dam nobꝛe ſcḣeydam.
q̃ erat in occidentali ſuꝝ ꝑte poſitꝰ
ll̃z qui mediante moſa tendẽs i mare oc

de tale transitu pandit in universas mundi partes.
In hac civitate tempore ducis alberti comitis holla-
die qui fuerat filius ludwici imperatoris. erat vir quo-
dam nomine petrus. qui et si nobilis fuerit secundum
seculi dignitatem et militari progenie exortus. ad
tantam tamen devenit inopiam quod tempore ducis wilhelmi
filii prefati ducis alberti et successoris eiusdem in comi-
tatu hollandie nocturnas vigilias civitatis cus-
todiendo necessaria vite sibi quaeritaret. Pater autem huius
petri iohannes petri nomine post obitum uxoris sue
plus quam quinquaginta annis permanens in hac vita
et viduitate videlicet donec fere nonagenarius
effectus est. tantam continentiam et abstinentiam exercu-
it. ut mulierem numquam cognosceret. duabus vicibus
per ebdomadam in pane et aqua ieiunaret. et semel
tantum in ebdomada dominica videlicet die in prandio car-
nibus vesceretur. In cuius morte sathanas cernens quod
ei appropinquare non posset. aut nocere. tantum tumul-
tum in aliis partibus domus suscitabat ut vasa tes-
tea frangerentur. absque tamen detrimento et effusione
butiri quod in uno vase testeo conservabatur. Huius
vero iohannis filius petrus nomine cum secundum communem mo-
dum secularium annos vite sue simpliciter et in mul-
tis laboribus pro vite necessariis acquirendis expen-
disset. accepit uxorem petronillam nomine feminam vite
virtutis de villa nomine ketel prope scheydam. de primo
genuit quatuor filios. deinde unam filiam de qua
specialis intentio nobis est. ac consequenter iterum quatuor fi-
lios. Quare vero voce dominica dicitur. omnis qui se humi-
liat exaltabitur. ipse autem secundum promissionem di-
vinam simpliciter sustinuit amittere celsitudinem dig-
nitatis terrene. genuit ex ea filiam lydiam

nouē fuit lydwighe natū tue typs i dñe pal
matie. z hōzē qđ qđ i eāđ passio dñi annūciabat.
q̄ salutē meā multo nobiliozē ea reddiderūt dō
q̄ duōbus iudicū q̄tuoꝛ mūdo. ſ. ram p ea
nomē ē scptū ē in libzo vite. q̄ tm̄ dūtaxat
tm̄ eāt absoluta cozā deō. hui q̄ dñm patrū q̄
mr̄ eoꝝ tanta difficultate patet q̄ q̄ p sinḡlos
duos) a tb) mirū dcb) laborādet. i ſſ) tm̄ filie
ꝑtu. nulla pemt) difficultate patebat. ſ. ra m
dñe palmaꝝ eaꝝ ī ſſa. dñi filiꝰ typs pariēdi
ſentiret mistiē. tu celeritate ꝛ causa domus absq;
difficultate. z q̄ sine magno dolozē typs missa q̄
passio dñi ut ꝓcul dubio ē. i gaudio ē. et filiā
hanc peperit. anno dñi q̄ ar. lxxx. xv kls aprilis.
Non ar fuit gradi mysteio tale nomē ē sortī
ta. vlgariē em nomē ē lyedwy. ex duab) syl
llabis ꝯpositū. sc. lyet. z wy. q̄ sup̄fluē videt
patē late. ꝛ dilatāē i patria. ꝑ multitudinē v
icinā tribulationis. q̄ ex ordinatione dñi sup ea erat
ventura. dicto at latine lydia vocat. q̄ sinu
lut z ꝓmittendo. cpm. bonis q̄libz hospitio acti
dē suscipe meruit. ꝛ. q̄ lydia purpurarū ea
tatīe nozā. quādā m dictib) q̄libz cozpulent
ēt hospitio susceꝑisse. De ymagine bte vḡis
et reuerēcia quā habebat ad illā. Cap̄ 2m
Ante q̄ natiuitate q̄ligt dñi nr̄ ihesu
mitat. q̄dā ꝑfecta ciuitate ītrēsu
deferre secū lignea ymaginē quādam bte
virḡis. q̄ quā nauī ꝓpositū volebat cū ipsa ire
ad mūdanas cōtinuenses ut ea vendēt. ꝛ
ecce dñi ꝓuī nauē soluta nauē vellet a littore
nl̄ a terra ꝑmouē. ꝛ ecce ꝛ cōm plenā mi
racio. ſ. ram ex ymagīe talē lenitatē q̄ ex cōm

vir vnc) poterit posset. cetis ꝯ tribꝫ naute nauie
ſancꝫ vellet ſine difficultate peruenit. nuꝫ
in eam. vigili vna. ſine plebꝫ tote conatibꝫ labo
rat. mouere no poterat. Vnde z̄ conſiderates fi
nalit̄ fratres ymaginē fore cam̄ ꝑtē difficul
tatis. admonet ꝯ ſe ꝑ hꝰ. q̄ eccle ymaginē loca
illa elegit ut ibide habitaret. ad expoſitam
ta. ꝯſilio vto abſq; multa deliberatiōe mandauit
no prius vedidit ei rebꝫ eme tantitatē cuꝰ
dem. Q̄ locati ei deputatis i cimā z̄ ſingulari
bꝰ. ad legitimā hoīm vtriuſq; ſexꝰ ſuccessiōe
ꝑtib; ꝯſequēdā. q̄ nuc vſq; ſmgldre reue
lauit. eide exhibet. z horē bte z glose vigiliꝫ
mane. dñi ꝯ hꝰ vigo septe ul octo eſſ admoꝝ d
deo magnā deuotiōē z affectū. ꝯbat mirāde ad
hāc ymaginē bte vigiliꝫ. q̄ ad duobꝰ fratrib;
ſuis ſolidꝫ ſiccq; tribꝫ gentilicū deferret de
ꝑ domū rediret. ibiq; ſſd eidē z eide ymagine
ꝑ angelica ſalutatiōē z ꝓut ꝓtulat horauit.
Cui ꝯ d mane de mora redit. cōripiēs. mōt
ſe itroiſſe ecclām. ac beatā vigiliā ſalutaſſe illā
q; ſibi vultū admiſſe. z duo ducato mōtis
ſcripta ſatisfactiōe. ꝯtentabat z̄ q̄ euit abed.
dicta ſcā ꝯ dñs ecclie. cū puerōe cuiꝰ
tatis corꝑis pulchritudie z animi ꝺuſtid re
tiſq; nāe domꝰ dimitēs michilomi ꝰ collatē cepit
velle. ut cū duobꝰ eſſ admoꝝ d milꝰ ꝺuchi
tū peteret. Ad ꝯ tū ꝓ ſuꝰ ed horatet. mōs
ꝑ ignoratiā. z puerōe etatis ſuadet. ponꝰ
ne moleſtet ea. q̄ ꝑ eā ſtat̄ ꝓmitt. ꝓ
q̄ ed ad hꝰ nullatenꝰ nullo mō poſſe mōtē. ꝺ
ymo ſi alio modo cuadere no vicet. ſepiꝰ

ita tractaret quod eam nullus in consortium coniugii postula-
ret. Unde et cotidie dominum rogabat. quatenus omnem
carnalem et noxium amorem a corde suo tolleret. ut
ipsum solum deum et dominum suum puro corde et corpore
diligere posset. De initio infirmitatum eius et statu
trium primorum annorum et de homicidio apud
eam prohibito Capitulum tercium. 3

Huius ordinem exaudiens opus et misericors
deus qui eam ab eterno sibi in sponsam ele-
gerat. mirabili et inaudito a seculis modo. quo homi-
nibus in ea videbatur amabile et utile illud quidem des-
picabile reddidit et inutile. sibi autem amabile. et
appetibile. ut in ipsa quoque profiteretur quod apostolus ad co-
rinthios scribit dicens. Que infirma sunt mundi
elegit deus ut confundat fortia. et ignobilia mundi
et contemptibilia elegit deus. et ea que non sunt ut ea que
sunt destrueret. ut non glorietur omnis caro in conspectu
eius. Hoc autem interpretationi nominis eius aptissime congru-
it. interpretatur enim lydia nata ei. scilicet domino. vel edi-
ficatio eius. hoc est domini. Recte enim nata domino dicitur. que
mundum habet ingressa non humano more humanis u-
sibus et voluntatibus. sed solis divinis usibus vixit et volun-
tati. Unde et vere dicere poterat cum apostolo. Vi-
vo ego iam non ego. vivit vero in me christus. Edifica-
tio quoque quoque domini congruentissime dicitur. quia non nisi divina
virtute tanta in ea mirabilia tribulationum. et
patientie et consolationum perpetrari poterant. Que
cum impleto quarto decimo sue etatis anno quintude-
cimum annum ageret. anno videlicet incarnationis domi-
ni. Mo. ccc. xc. v. egrotaverat quadam infirmitate.
ac de ea pro parte convaluerat. Circa festum vero
purificationis beate virginis eiusdem anni in fine

ap. ea prohibito c. 3
de initio infirmitatum eius et statu trium primorum annorum et de homicidio ap.

videl3 q̄ tuden dñi etatl3 sue. nat9 ei dñs pal/
matꝰ sꝫ pdict9 est. ēt dñs sāt̄ dies natiuitl
ei9 gladiū tpe mutatꝰ a sōdalibꝫ suis vgnibꝫ
2 a pre obtēt luctā. egressꝰ ē tu ei9de postul
dñi sue sup̄ glare sandaliꝫ pedes mutat.
In du q̄dam vigo de q̄sōdalibꝫ ei9 cursu rapido tu/
ices sup̄ glare veniet ad istas ulas stiteꝫ. 2 pre
su fugē volēs. ni tu ut volebat valeꝫ apphendi/
set hāt vgines lydia. ꝫ qđ lydia erudit sup̄ aer/
uū. q̄da fragmeta glādiū. adeo velemt̄
q̄ vna minor costā dexter lateꝫ ei9 fudit. 2 ex
qua fractā multa ei domine dā pueniert. ꝫ. 2 mo
q̄de apostema valdū crat̄ pfata costa. pro
ei9 matrōe q̄nꝫ ventes ei9 exposuisset multū/
tu poterat. q̄ sāt̄ salutē ei9 q̄d optabat. affir/
mabat hꝰ ipm̄ medicū q̄dam de decl̄st mgr dā/
dreas nom̄. 2 q̄ phetico ore p̄dicebat. q̄ si
multā sūmā exponeret no tu posset obtīe
salutē ei9. Iebat q̄ de medicū q̄ talia 2 talia
supradicta de ei9 patrīo ei9 ēt erat oriūd. vbi
q̄ optabat pro tanto ponderē. fuit magnitudo
auri. q̄tū ut q̄tā caput hꝰ vgīs ēre posset.
q̄te ei9 cōde vigō foret filia sua. Tu dat p̄fatus
postema. d nemē auri. posse. dr multo tpe
de loco ad locū. de lecto ad lectū exigere q̄etu
2 q̄etudē infirmitatē tñ lata fuisse. tande sex
todecīo anno etatꝫ sue vigilia natiuitatꝫ bti
iohīs baptiste. pre ei9 decedēte ut ei9 q̄sōdalet.
q̄d m̄ de lecto su9 q̄ rebat. exilies ruit su/
p genua p̄fati sui. m̄ q̄ saltu. rupto apostema
te. sanies mīde p̄fluēs p os ei9 medicū vo/
mitu. tā copiose decreuit. q̄ ei9 in scutellis

mensurabat. et in cacabum eneum transfundebat. Cuius
lapsus et vomitus occasione in tantum debilitata fu-
it. quod quasi mortua putabatur. Ex hinc iam cepit con-
tinuis infirmitatibus laborare. ni quibus antequam inciperet
spiritualia gustare. necessitate cogente mendicabat
quodammodo consolationes licet valde miserabiles. Nam
primo triennio in quorum duobus primis in sancta sollempni-
tate paschali ad ecclesiam pro sacra communione duc-
ta vel portata fuerat. quamdiu vel pedibus incedere
poterat. vel postquam officio pedum destituta baculo
vel scabello ubi poterat domi videlicet. vel foris ser-
pendo quodammodo circuibat. Fosse nonnumquam appro-
pinquans. de ea aquam licet turbidam statim evomendam
copiose potabat. Ad ignem quoque veniens si ubi ca-
cabum cum aqua tepida et potabili reperisset. nichilominus
quantum poterat bibebat. quam tamen statim per vomitum
effundebat. Non autem hec uncia dolorum eius absque mi-
raculis extiterunt. Infra hoc namque triennium conti-
git duos viros contra se invicem concitatos unum al-
alterum evaginato gladio cutello persequi. ut eum
lederet. vel necaret. alium vero fugere in domum et cellam
huius virginis. ut persequentis se manus evaderet. Quem
alter insecutus cum a matre virginis petronilla inquireret
utrum domum suam intrasset. illa volens mendacio
suo salvare fugientem et alium a sanguine preservare
respondit eum non intrasse. Deinde ingressus cellam egro-
tantis huius virginis cum interrogasset utrum eandem cellam
intrasset. illa respondit quod sic. Super quo commota mater
dedit alapam filie. tamquam que miserie quam propter
infirmitates suas patiebatur proditionem hanc super-
addidisset. Tunc filia constanter respondit se propterea

veritate dixisse. quia sperabat quod veritas occultaret ad
se fugiente. Quod et factum est. Nam qui querebat ante
querentis se oculos stabat. et penitus videri non poterat.
Quo viso mater eius magnifice preferens fidem filie fi-
dei sue. amplius cepit affici ad eam. et tolerabilius in-
firmitates eius sustinere. gratias agens quod tantum malum
conceptum tali fuerat iudicio prohibitum. De refectione
eius persequentes fere xvi annos. Capitulum iiii.

Post hec in tantum convalescebat et multiplica-
bantur infirmitates eius quod omnibus viribus
corporis destituta. finaliter lecto penitus decumbet.
ita quod in spatio xxxiii annorum ante mortem suam
terram nunquam tangeret. Interim autem usque ad decimum no-
num fere egritudinis sue annum. a principio pauco
valde et incredibili satis alimento utebatur. interdum
scilicet modico fragmento de pomo ad spissitudinem
hostie parve que pro communicandis consecratur in altari. quod
tamen in tenella. solet calefieri super ignem. aliquando
autem valde parum de pane cum tamen modico sorbel-
lo. sive hausto cerusie spumantis. nonnunquam vero
parum dulcis lactis. Postquam vero pre debilitate
talibus amplius uti non poterat. per aliquot annos
annos utebatur in ebdomada media pinta vini
puri et sine aliqua admixtione. quod postea per aliquot
annos oportebat cum aqua misceri. Interdum sume-
bat modicum sucari. vel cynamomi. vel dattulorum
sive muscati. Post hec cum hiis amplius non po-
terat uti. vel comedendo. vel bibendo. sola aqua
~~bibebat~~ sumebat videlicet media pinta aqua
mosalis in ebdomada. que per singularem domini gratiam
tante suavitatis ei erat quod omnem saporem vini
excederet. super quo et domino gratias agebat. Habe

d. refectione eius persequentes fere sedecim annos. c. iiii

bat. quod tunc temporis tantam gratiam a domino quod ex solo gus-
tu discernebat inter aquam mose defluentem et affluen-
tem. Et hec quidem refectio eius post tres primos annos
usque ad decimum nonum fere egritudinis sue annum ab
uno inclusive. quam pro parte testatur littera quam rectores
civitatis scheydamensis in testimonium infirmita-
tis eius tradiderunt. scripta quoque iohannis gerlati cog-
nati eiusdem virginis. et postea dominus iohannis walteri de
leydis confessor huius virginis ab eius ore plenius audi-
uit. Ab hinc autem usque ad mortem suam nullo cibo
corporali utebatur et potu. sed ipsa de semetipsa per-
hibuit. Dicebat autem namque anno domini M° CCC° XXII
post exaltationem sancte crucis quatuor fratribus nostris de brie-
lis quod pro tunc in octo annis non comederat nec bibe-
rat. qui anni computati cum hiis qui restabant usque
ad mortem eius que erat. anno domini M° CCC° XXXIII si-
mul faciunt circiter decem et nouem annos. Eo quoque
tempore dicebat eisdem. quod pro tunc in viginti tribus annis
non videbat solem. neque lunam. neque pedes eius
terram calcauerant. qui etiam computati cum residuis
usque ad mortem eius simul faciunt plus quam triginta
tres annos. Ex quo autem terram non tetigit. usque ad
mortem suam. vix ~~visa~~ usa est pane ad valorem
dimidii grossi. De statu et infirmitatibus eius post
tres primos annos usque ad annum domini M° CCC° XXI.
in profesto beate marie magdalene. Capitulum. v.

Ut autem prosequar infirmitates eius et statum post
prefatos tres annos. adiciam reliqua predicte
littere que de eis loquitur usque ad annos domini M° CCC°
XXXI. in profesto beate marie magdalene. Igitur se-
cundum illam litteram que in hoc satis concordat cum p-

cedentibus. infra septem ultimos annos. scilicet ab anno
domini M° CCC° XIIII° usque ad annum domini M° CCC° XXI
nulla re corporalis refectionis usa fuit. neque dor
mierat infra prefatos annos. quantum duarum noctium
tempore capere poterat. Iacebat itaque ita miserabiliter
quod amittebat intestina sua. et multi grisei vermes
pleni grisea aqua habentes quasi grossitudinem
extreme partis unius fusi. et longitudinem quasi articuli
humani digiti comedebant carnes eius. sic tamen quod nul
lus fetor. aut malus odor ex eis procedebat. Et si
quando moveri. sive verti solebat in lecto. tunc oporte
bat corpus eius circa scapulas cum mappa. vel leni
fascia ligando firmari. alias enim debuerat. aut
periclitabatur membrati dissipari. Prefato autem de
cimo quarto anno domini usque ad vicesimum primum nullo
modo poterat moveri. aut verti. et iacebat ipso septem
nio. et postea resupina usque ad mortem. nec quicquam mo
vere poterat excepto capite suo. et sinistro bra
chio cum scapula. Ex quo autem tam parco corporali
sustentaculo usa est. et postea cum nullo penitus utebatur
multum frequenter emisit sanguinem per os et nares
et aures. atque per ceteros corporis meatus. Quem
sanguinem cum per os propter aliquam difficultatem evo
mere non poterat. eundem per occultos corporis me
atus. in tanta copia nonnunquam emittebat. quod lectus
eius quasi sanguine perfusus videbatur. Unde et honeste
fecit quod frequenter lectum eius circumdabant eundem sangui
nem vestibus suis nonnunquam conabantur operire. ma
lentes ex eo maculari quam tantum fluxum eius ad as
pectum hominum pervenire. Laborabat autem eadem virgo.
predicto septennio videlicet ab anno domini M° CCC° XIIII°
usque ad annum domini M° CCC° XXI vel ultra gravissima

terciana febre de qua infra dicetur capitulo vij. cuius acces
sum primo habebat cum indicibili ~~[illegible]~~ quadam calore.
quem similiter sequebatur indicibile frigus. deinde predictus calor
et postea frigus. que vicissitudo durabat fere per dimi
dium annum. Postea vero habebat eandem febrem primo
cum magno et indicibili frigore. et postea cum valido
calore. quod durabat donec tempestas penitus cessabat.
Cessante autem febre ita insensibilis quodammodo permane
bat. quod seipsum penitus ignorans. nec audire pote
rat nec loqui. Cum enim sentiret accessum febrium
aptabat se ad exercitia dominice passionis. suasque pas
siones illius passioni commendabat. qui eam per exces
sum mentis adeo a corporalibus alienabat quod sicut dictum
est. nec se nec cetera quelibet sciebat. Durante vero eadem
febre rubeam quandam aquam per os in tanta copia euo
mebat. quod eius quantitas infra biennium ad duo vasa
taxari poterat. Preter quos vomitus sanguinis de quo
supra dictum est. et huius rubee aque interrogata unde tan
ta proveniret cum tamen nullum penitus cibum aut potum su
meret. ipsa consequenter interrogabat. Unde tanta proveni
ret humorum habundantia in vite que tamen hyemali tempore
videtur penitus arida et mortua. Dicebat enim quod tamen
confortabatur in corpore de aliqua bona meditatione.
quam aliquis confortari posset cum preciosissimis et delicatis
simis ferculis vescitur. Dicebat quoque quod nisi hominum
potentia et infirmitates sue obstitisset. non mirata
fuisset si per habundantiam divine gratie quam experiebatur
per singulos menses in corpore suo ad capacitatem vasis
habundantes carnes nutriuisset. Circa annum do
mini. ccc. xij. ex vehementia infirmitatum suarum
particulatim euomuit pulmonem et epar cum

pluribus intestinis. absque tamen aliquo fetore. immo quicumque ea manibus contrectasset adeo eedem manus fere per diem redolebant quasi species aromaticas tetigisset. sed multis eo tempore comportum fuit. Habebat quoque in corpore suo tria foramina. singula fere latitudinem palme manus habentia. ex quorum uno circa ventrem posito copiose fluebant interdum predicti vermes. Supponebatur autem huic vulneri sive foramini emplastrum ~~copiosum~~ compositum ex melle et recenti triticea similagine. ut ex illo predicti vermes sugerent. alias enim eam corrosissent ad mortem. Si autem idem emplastrum confectum fuisset ex veteri similagine vermes non suxissent ex eo. sed experientia docuit. Miscebatur quoque supradictis in emplastri confectione crema et arvina de albis anguillis. vel capone. ex quibus simul mixtis composito emplastro supponebantur eidem cineres antique carnis bovine in furno siccate et in cineres comminute. Occasione huius arvine contigit aliquid circa eam quod dignum arbitror memoria exempli gratia contra tenaces et gulosos. Dominus andreas ordinis premonstratensis curatus ecclesie scheydamensis de quo infra dicetur capitulo. xxxiiii et xxxiiii quodam die circa carnis prium mactaverat quinque vel plures capones quibus ~~bufdi~~ bus rectores civitatis eiusdem reficeret quos ad prandium invitaverat. quod et hanc virginem non latuit. Eo tempore ingressum ad se eundem curatum. ut audiret confessionem suam virgo rogabat. ut sibi daret adipem de uno capone pro compositione emplastri. Quod cum ille recusabat facere. causabatur enim capones ipsos satis macilentos fuisse. et ideo os adipes non sufficere pro impingua

roe eorum tpe assate. Virgo petijt instantius vnum si
bi dari. promittens se pro illo ei redditura vnam
mensuram butiri pro impinguatione caponum eius
Cum autem ille adhuc recusaret virgo respondit Do
net dns ut ossa a muricibus comedantur. Cuius pe
titionis celere effectum paulo post cum gaudio renun
ciabat virgini dns iohes post pbr. qui eis ad tpe
fuit confessor eiusdem virginis. Habebat quoque ipsa virgo
vlcus quoddam cui remedij causa supponi solebat frag
menta pomorum que dicuntur metsercs quorum copiam
habebat idem curatus. Cum ergo ad se quadam vice in
gressum rogasset virgo ut sibi aliqua de illis pomis
daret pro prefata necessitate sua. ille quoque dubitatiue
quodammodo respondisset. an videlicet ea haberet eo
quod eis inuite careret. reuersus domum cum se plura
ex hijs habere comperisset virgo quoque nuncium pro pomis
misisset. ille memor prioris maledictionis quam
circa adypes caponum suorum incurrerat. dabo inquit
ei ex eis aliqua ne a gliribus comedantur. Hijs igitur
per digressionem interpositis ad illud propter quod digressio
facta est reuertamur. Cum ergo huiusmodi emplastrum propter mu
tationem auferebatur remanebat in eis parui gri
sei vermes cum nigris capitibus. longitudinem fere
vnguis humani digiti habentes. Nec emittebat
hec emplastra nec vermes aliquem fetorem. sed mag
nam suauitatem prout multis notum est. Eo tpe erat
in dyocesi coloniensi medicus quidam. qui fama egritu
dinum huius virginis attractus pro curatione prefati fora
minis misit ei quandam aquam. que in nemoribus
predicte dyocesis tpe siccitatis celitus rorata. de si
gulari quadam herba colligi solebat. Ex hac igitur
aqua cum aqua cyndonave permixta cum aqua liquefecisset

emplastra et predicto foramini per aliquantos annos suppo-
suisset. foramen illud curatum fuit et redintegratum.
Post cuius curationem tantos dolores ex ydropisi sen-
sit quod libenter foraminis cicatricem cultello resecasset
si relevamine eorundem dolorum recipere potuisset.
Erat quoque eadem virgo in inferiori parte usque ad ven-
trem putrefacta. unde et oportebat eandem partem
obturari cum quodam cussino. sive sacculo magni-
tudinem manus habente ad hoc aptato et repleto cum
molli lana. alias enim intestina eius penitus efflux-
isset. Tales autem et tante tamque mirabiles et magne
atque multe erant circumstantie infirmitatum eiusdem
virginis. quod nec plene nec lucide verbo aut scripto
poterant aut possunt explicari. Et hoc quidem ex pre-
dicta littera cum quibusdam superadditis verbotenus expres-
sa. quantam consideracionem requirat quod legit intelligat.

Testimonium magistri godfridi de futura ydropisi eius et qualiter
extraxit intestina eius ac de reliquis intestinis eius et
carencia somnum Capitulum sextum. vi.

Cepit igitur fama harum infirmitatum eius longe
lateque dispergi. Eo autem tempore quo sicut supra dictum
est. quarto capitulo modico ad aque poculo ute-
batur. intrabat ad eam famosus medicus magister gode-
fridus de haga medicus predictorum dominorum ducum
alberti et wilhelmi. missus ab eodem duce wil-
helmo cum uxore ipsius domina margareta comitissa
hollandie. ut si posset scrutaretur causam et radicem
prefate putrefactionis viscerum eius. salubreque reme-
dium apponeret. Quantum sibi et sexui illius licuit. vi-
su et tactu. appropinquans eidem. Primo quidem non
putrefacta intestina eius prout poterat in-
extracta in pelle pelvem recepit. deinde intuitus
sive scrutatus interiora ventris eius invenit predictos
vermes ex putrefacta medulla spine dorsi eius

affluere causari vero putrefactionem ipsam iudicionali
li eo quod nullo salso uteretur. Quo facto videns se non
posse ei in aliquo proficere reposuit intestina eius in
ventre sicut prius. Putrefacta autem aliqua multis annis
ante mortem eius sepulta erant in cymiterio. aliqua
vero pendebant apud eam in partica. Ex quibus pos
tea desiccatis et cum aliis prioribus sepultis cum par
ticula quedam arefacta quam aperuit se in pixide re
servaverat aromaticam quodammodo sicut prora de
se filagrantiam odorantibus spargeret et ob hoc visitationes
multas et concursus volentium eandem particulam odora
re pateret. fatigata eorum frequentia iussit et pe
cijt a fratre suo ut eadem pixide cum predicta particu
la inclusa circa alia intestina in cymiterio sepeli
ret. Huius magistri godefridi instantia medicus colo
mensis de quo precedenti capitulo dictum est mittebat huic
virgini aquam illam que in nemoribus eiusdem dyocesis colli
gi solet de qua et ibi dictum est aliam vero i. cyndonium
ipse ei turbabat. et ut post mortem suam ei non de
esset magistro nicolao reyneri apothecario genero
suo supplicabat ut ei eiusdem copiam semper procuraret
quod et ille similiter ex caritate fecit. Dicebat quoque hic
idem medicus eam infra dimidium annum ydropicam
futuram. Nec amplius bibitam quin humores eiusdem egritu
dinis timens lingue eius per vomitum transirent. Incurrit
autem hanc ydropisim fere decem et novem annis ante
mortem suam. in quibus etiam nullo cibo nec potu nec somp
no utebatur. Quemadmodum autem ipsa nullis naturalibus
alimentis utebatur. ita et nulla naturalia superflua
per secessum aut urinam emittebat. Agnoscatur in his
opera divinitas. ~~Carentia autem somnij~~. Causa autem
carentie somnij hec erat. More ceterorum hominum quod

uel ꝑ naturalem infirmitatem siue dyabolicam temptati-
onem. potius a somnolentia temptantur tempore diuini offi-
cii quam alio tempore. ipsa etiam eo tempore quo uel exercitiis spi-
ritualibus per ~~idem~~ diem intendebat. uel diuinum offici-
um summo mane in ecclesia celebrabat plus solito a
spiritu pigritie. uel somnolentie solebat temptari.
Cum igitur tunc temporis valde parum dormire posset
et grauiter super hoc modo temptationem doleret. nec ei auderet
consentire. confessor eius timens periculum sensuum eius sua-
sit ei ne amplius resisteret. sed in quacumque festiuitate sibi
aduenire. quocumque tempore. uel hora. se ad dormiendum
aptaret. In quadam itaque festiuitate paschali cum
eadem temptatione sub summa missa grauaretur. ipsamque ei-
dem violentissime resisteret. quemadmodum in illa prima
temptatione celesti que angelos eidem consentientes de celes-
tibus eiecit. alii qui resistentes in humilitate perstite-
runt. ne amplius peccando posset eadem diuinitus confor-
mati sunt. ita et ipsa pacta hac una victoria
de somnolentia diuinitus ita contra eam roborata est
quod usque ad mortem non dormierit. nec a somnolentia
temptata fuerat. De reliquis infirmitatibus eius
et tertiana febre Capitulum vii.

Alias quoque quam plurimas patiebatur infirmi-
tates. videlicet dolores capitis excessiuos
usque ad mortem. et dolores dentium multiplices se-
pissime etiam usque ad mortem. febres quoque diuersas us-
que ad mortem. et sicut predictum est ydropisim plus quam
decem et nouem annis ultimis usque ad mortem. sed et
epidimiam. cum simul et semel quadam vice tria ha-
bebat apostemata. calculum quoque per grandem ante mor-
tem cum quo sicut infra dicetur capitulo xxxix moriebatur

Quantum vero crescebat in ea corporales egritudines et
corpore ab hijs deficiebat tantum fortis in ea augebatur
ut mors dilectio dei et proximi. in tantum quod per habundantia
dilectionis ausa est domini quodammodo provocare quatenus eas su-
per se multiplicaret. Nam cum per quindecim fere ante mor-
tem suam regnante epydimia. ipsa ante omnes duo pes-
tilentia apostemata haberet. unum in ignine. et aliud
in pectore circa cor. petijt a domino ut si hoc sibi ab illo
et de beneplacito eius foret. tertium quoque sibi superadderet
ob reverentiam sancte trinitatis. Cuius preces dominus exaudiens
destinavit ei tertium in gena. Per triennium autem vel
amplius ante mortem eius aliud pestilenticum apostema
supervenit sibi in ignine. Quod introrsus adeo computrescebat
quod fragmenta carnium plura frequenter ex ipso
extraheret. Huius apostematis reliquias. in interioribus cor-
poris sui reservavit usque ad mortem. Et ut pa-
tis multa perstringam omnibus generalibus infirmitatibus
quibus communiter homines gravari solent labratum. quas mira-
bili et inaudita a seculo patientia sustinebat amore
domini ihesu christi crucifixi. quod multa plura pro salute ge-
neris humani pertulerat. In fronte quoque habebat frac-
turam tendentem usque circa medietatem nasi. similiter
et in inferiori labio et mento. quod nonnumquam adeo gravabat
tum sanguis ubi coagularet quod perfecte loqui
non poterat. Dexter oculus eius omnino cecus erat. sinis-
ter vero adeo debilis quod non poterat uti materiali lu-
mine. nec per diem nec per noctem. unde et continue in tene-
bris iacebat. Si quando ei materiale lumen videbat
vel quod ab altari quod erat in cellula sua resplendebat
vel per minimam apertionem cortine lectuli sui. vel per
amotionem asserum parietis eiusdem cellule sue. quod

factum fuerat tempore incendij. Unde infra dicetur capitulo xvij quo
quasi tota civitas illa combusta fuit ut per foramen il-
lius parietis de domo auferretur si eam incendium in-
vasisset. Statim propter hunc modum lumen quolibet oculi eius
vehementer cruentabat. Per decem et septem. Aut per decem
et octo vel plures annos ante mortem suam. Per annum
patiebatur febrem tercianam. Quo pacto interroga-
bat eam angelus suus an haberet affectum amplius eandem
febrem sustinendi. Et hoc ad liberationem animarum ani-
torum suorum que in purgatorio erant. Cumque ipsa per-
atam se usque ad mortem fore responderet ait angelus
quod eas passura erat usque ad mortem. Sic tamen quod
per eas liberaret de purgatorio omnes usque ad no-
num gradum consanguinitatis sibi attinentes et alios
innumerabiles. Dicebat quoque idem angelus quod omnes
quos sic vel precibus suis de purgatorio liberaret
vel verbo exhortationis aut orationibus ad emendationem
vitam reduceret in futura vita sub ipsius protectione fu-
turi essent. atque ipsa eis tamquam princeps et domina pre-
esset. Patiebatur igitur prefatas febres ita penaliter
quod nulli homini comprehensibile erat aut effabile. Quar-
tanas quoque et interdum cotidianas. Licet autem tantis
gravaretur infirmitatibus tam plenos tamen habebat
sensus. Rationem quoque tam vivacem et memoriam quod cum
multi etiam de longinquis partibus gratia devotionis
et consilij frequenter eam visitarent. Raro tamen quis ab ea
recederet nisi sanum consilium reportaret. Non so-
lum autem in spiritualibus sed etiam corporalibus quasi per medi-
cinalia que nescio ubi didicerat multis subveniebat
multasque feminas partu gravatas et periclitatas con-
siliis relevabat. Inter hec autem non inflabatur nec
magnifice de aliqua sua in presenti aut futura

gla psumebat. s3 i humilitate confessu ingelt figebs
pacientissie qz oia z i caritate fens qz p9 hac
vita purgatoriu ad passura eet valde tiebat
Tanta at aput dnm obtinuerat gram. qz si
domestici e9 ex ore e9 referebat. angeli sci imitac
solebat eoru vestigia qui ea deuocois ca visita
bat. Qui cu visitat ea nonuq hac de ea se cau
saret lassari. ipa consolas eos hortabat ne sup
hac fatigacoe dolerent p eam pdicta De infirmi
tate eis quod a dno impetrauerat. Cap viij.

Instante ipa vite sacro qdragesimali tpe cu fra
tercia ante caput ieiunij secudu more tpis illi9
auditu pcipet hoies circa cellula sua i multa
lusibz z dissolucoibz vacare. orabat dnm ut sibi
impletitu foret sibi de ea ul ipe ea q pateba
tur ea cparet h sibi p sig aliqd nobie cst tu
dis onde diguaret. Cui oracoe e9 dns exaudi
es tradidit ei noua quada molestia i vno crur
u e9 ac itomodo adeo usqz ad tue pxim pascha
vexata fuit. qz cstui ppie ifirmitate no audebt
ampli9 postulac augmetu futuru ifirmitatu.
Solita tn erat dice i cotidianis ifirmitatibus
suis. qz ad eas libet vellet ptinuac p qdragi
nta anos pmo usqz ad fine mudi. pro qusioe
tumsibz paccis. a pro liberacoe cuiuqz aie
de purgatorio De morte mris eius et singulis

Talicionis quibz ab hinc usqz ad morte vtebat. C. ix

Transiactis ab exordio cstitucois sue octo
anis. scilz anno dm. mo ccc. nn e9 petro
nilla cstitucoe ticidit. de qz mortua est du
qz morti appropinquans cqspet se min9 iuste vix
isse. dixit tn se libet se velle mori i tm qz nol
let qz mim9 vmiculus pro ipa debet mori.

uice 2 collo ꝯ reliqui de statu ei⁹ p⁹ morte mris
De de dño rege ebdo ac de mutua ꝓbõ mor vtiꝰ r.r
ost morte ei⁹ mris sue relata sibi ab
ea domodia ꝯfecta. 2 alia qbz vi
silia ꝓ nritate mi⁹ valde ꝯdigno ꝓio ven
debat⁹. prudz petiuit de suptu tam lange
pauperib⁹ erogabat⁹. q ad ext⁹ma ꝓuptate
deueniret. Nam ꝙ diu potẽt vtebat lecto
de plumis. ꝑ tñ ꝓ multitudẽ vulneru ea
de ferre no posset. eo ꝙ ꝙsupto pulmonari
plumariu tegumto cede plume adhentes i
durdent⁹ i vulnera ei⁹ ꝯ ablato ablato lecto
iacebat ad tpꝰ sup nuda stramia. 2 ꝯ ꝓtrie
mi nudo dorso sup dura asseres de fudo vsq
suptu. Nulla ꝑ valida hyeme q careat dam
dm. q. cat. vnj. i tm audiui ꝙ multozi ꝓ
detur 2 sep tm dnozu hyemꝑ. tñ tpis longi
tudo. ꝙ frigoz⁹ debilitate ꝓcedebat. q ex
vehemti minus frigore 2 nuditate i tm fre
ꝑ obrigui⁹. membra ꝙ ꝯ adeo mis⁹ sebat.
dolozidz ꝯ lacme ꝙ gelu i glacie strige
bat⁹. ital ꝙ vide no potẽt. nisi medite ig
ne resoluent⁹. aliudz ꝙ plui⁹ ꝯmoda pa
tebat⁹. ꝙ misi auctoz nature suggessit⁹ eam
rexiss⁹ 2 ꝓseruass⁹. atqz aliꝰ de ea desiꝓsu
iss⁹ i dubitate mortua fuiss⁹. Nu qb⁹ oib⁹ 2 alijs
multis miserijs 2 ꝯmodis tu ꝓa uxꝰ vote
apli pauꝑ ms meoz esse. adeo q ꝑ subtrcti
one ꝓuentu nritatiu illozu nritatib⁹ suoz
ꝓt⁹ quites tu hi⁹ sedi 2 q ni deluis⁹ ac epi
bus suis ꝯstant⁹ ei⁹ pedi⁹ oblui sebat⁹ ac⁹

tpe int multos religiosos pres gre spualis ex
ptos. affcu caritatis familiaris erat ei venerabil
pr dns Werebold rector 2 cfessor sororu i
traiecto ad scam ceciliam q erat pro cordis sui
puritate crebris diuinarum reuelationum cosola
tionibus ferebat visitari. Id hoc at pris noti
cia no humano iudicio puenerat, sz diuina
reuelacoe. Ra cu ipa circa ~~dimictatis~~ di
mictatis fere tpis egritudinis sue i festiui
tate diuice annuntiacois 2 incarnacois ad ce
lestiu cotemplacoez rapet. Contigit eundem dom
Werebold eade hora. ad eade silit rapi.
atqz ex hac simul 2 semel vtriqz facta con
templacoe. mutua cognicoez quam prius no
habebat ceperit. Unde 2 idem venerabi
lis pr cupiens ea etiam corpalit agnoscere
2 vide. quam ita i spu cognouerat. ingressus
ad ea. oculoqz cordialis compassionis intuitus
calamitate eius. primo quidem dedit ei circit tegmi
ta grossos pro duobus linteaminibus emendi
ac deinde ingressus eciam ascenso ambone i ser
mone q loquebat ad pplm grauibus increpacio
nibus castigauit tenacia 2 immisericordia eorum
ut pote qui de sua superhabundancia tali crea
ture dei i tanta necitate degenti no subueni
ret. Et merito. Probata at virtus corripit
insipientes. Hic igitur reuerendus pr transacto fere
medio tpe ab exordio egritudinis huius sacre
virginis. ingressus ad ea cu inter cetera mutua
colloquia diceret sibi ante pascha. diuinitus quoda
modo reuelatum. qi ante idem pascha de hoc

mundo transiturus esset ad patrem. illa respondit expec-
tandum sibi potius fore usque ad futurum penthecostem.
quoque ipse post pascha eam esset visitaturus. Quodque quam
verum fuit rei postea probavit eventus. nam
obiit in vigilia penthecostes. Deinde cum ipsa quo-
dammodo conqueretur se gravari ex prolixitate infirmita-
tum suarum. ille respondit oportere eam amplexari
adhuc earundem patientem tolerantiam. eo quod vix for-
sitan medium temporis earum implesset. Sed hoc ita con-
tigit. sicuti postea rei veritas ostendit. Dicebat
enim eam in celestibus fundamentum valde latum et am-
plum collocasse. cuius structura superedificanda bre-
vi tempore non poterat consummari. Defunctus autem pre-
dictus venerabilis pater per novem fere dies dilatus
est ab aspectu glorie divine faciei sicut huic virgini
revelatum fuit. Quod cum adhuc egrotaret. sororem
quandam de scheyda in vigilia penthecostes ad hanc
ingresse virginem dicebat se velle transire traiectum.
ad visitandum patrem suum sic egrotantem. Quibus
illa respondit quod quantocius properaret. si vellet vi-
dere viventem. Cum ergo de vespere traiectum intraret.
audiebat sollempniter pulsari campanas pro
exequiis illius quem venerant visitare. Qualiter
prefatus dux wylhelmus subvenit paupertati patris
huius virginis et de incendio in lectulo eiusdem virginis
exorto. atque per eandem extincto. de illusione
quoque dyaboli circa patrem eius. Capitulum xi.

Pater quoque huius sacre virginis petrus prefatus ad
tantam sicut predictum est inopiam pervenerat.
quod ut sibi vite necessaria procuraret. se ipsum ad cus-
diendas vigilias nocturnas civitatis scheyda
mensis pretio qualicumque exposuerit. Non

ei volebat eliras filie devorare quas dicebat esse
peccata hominum. Sed potius ut ipsa easdem in pios
usus expenderet. Unde et in predicta valida hyeme
de qua precedenti capitulo dictum est adeo gravatus
fuit huiusmodi vigiliis. quod contractione maioris
pedis dextri pedis sui ex frigore reportavit
Quo in tempore intravit predictam civitatem prefatus dux
wilhelmus comes hollandie. cum uxore sua domina
margareta comitissa. et alia multa comitiva. Quod
dux comperta paupertate eius. compassione motus propter re-
verentiam sanctitatis filie eius iussit ei ut quantum sibi
sufficere putaret pro annuis expensis et necessita-
tibus fiducialiter peteret ab eo. Cumque ille simpliciter
postulasset duodecim coronatos ~~iussit ei~~ francie
dux ipse miratus modestiam petentis. postula-
tos coronatos iussit ei singulis annis dari. as-
serens etiam se paratum duplicatos tribuere ne tante
necessitati et miserie subiaceret. Quod primo quidem fide-
liter. successu vero temporis tepidius dati sunt. Cum autem
post mortem matris sue pater eius adhuc vigilias civi-
tatis observaret. quadam vice absente patre de
vespere frater huius virginis quia post patrem etiam servabat
vigilias noctis posuerat candelam ardentem.
secus caput lectuli eius in eminentiori loco angu-
li. Que decidens in stramina cum magna parte
lectuli et straminum in quibus iacebat combussisset
ipsa vero virgo aperta facie devotioni sue vacaret
tandem ad se reversa. apertis oculis videns se in me-
dio incendii positam. et neminem qui extingueret
adesse. manu sinistra omnem ignem extinxit absque
lesura manus eiusdem. admirantibus cunctis

q̄ mane facto ad eā ingressi ex cōbusto pul
uinari ⁊ lecto videbāt q̄z facta fuerāt. ipāz
vō ī nullo lesam. Quis āt hic mētio lecti
fiat. cū tn̄. sup dcm̄ sit eā nō in lecto. ꝫ ī st̄
mibꝰ iacuisse. nō tn̄. ipā hō lecto vtebatur
ꝫ ul' filiꝰ uel filia fr̄is eꝰ. q̄ ei die noctuq̄z suc
cessu tp̄is mīstrabāt. ipā vō circa lcm̄ in
stramibꝰ iacebat. Igit̄ p̄fatꝰ petrꝰ p̄r hꝰ sacre
vrgīs mediāte elēosina a predicto duce sibi
cōcessa. obtētu victu ⁊ vestitu cōtētꝰ visitabāt
ecclīāz. ceterisq̄z deuocionalibꝰ suis p̄ut po
terat intendebat. Qualit' āt huic deuotioni
sathanas īuidebat. ex sequēti liq̄bit ex. Cū
ei pre senio tāte debilitatis effectus fuisset
q̄ vix incedere valeret. q̄n ob modicā occasionē
cadēdo freq̄ter lesꝰ domū rediret. ita tn̄
feruēt. visitabat ecclīāz. q̄uis cōtra voluntatē
filie p̄p hmōi frequētes lapsꝰ ⁊ lesuras.
q̄ etatē adhuc iuuentutis. a adolescētie egisset.
Quādā ꝯ vigilia pēthecostes ecl cōtra volūta
tē filie egressꝰ ut transiret ad vesperas obuiū hē
bat dyabolū ī specie hōis sibi noti īuitātis
eū ut paululū iret spaciatū ex ciuitatē.
q̄ satis tēpestiue adhuc venturi esset ad vespa.
Cūq̄z ille ignorās q̄z dyabolꝰ esset cōsensisset suade
ti. venerūt sil' extra portā ciuitatis ad locū q̄
dicit̄ damley. Et ecce dyabolꝰ subito irruēs
ī p̄rem vrgīs. ipō nō vidēte. nō sentiēte pro
iecit eū in fossā ⁊ disparuit. Ubi cū mer

gi incipet. contigit quedam auriga sibi notum preter
consuetudinem suam cum curru per eandem viam de agro
~~venire~~ redire ad ciuitatem. Qui videns petrum in
fossa iacentem et sibi ipsi in nullo subuenire va-
lentem. extraxit et currui suo suppositum reuexit
ad ciuitatem. Statimque cunctorum aures rumor
percellens quasi petrus foret submersus et mortuus.
aures filie in tantum conturbauit quod eandem vigiliam
penthecostes ob miseriam patris sepheret in me-
moria. Hec igitur breuiter et valde breuiter immo
et quasi nulla in comparatione totius aut omnium que corporaliter
passa est dicta sint. Et simpliciter et verbotenus que
quanti ponderis sint quis ponderare potest pondet. Ad
consideracionem nunc spiritualium carismatum quibus
eam dominus deus et sponsus suus vngere dignatus est et tri-
bulaciones eius liuire pre participibus generis sui
quemadmodum eam pro illis flagellauit. pauca
nichilominus et vere valde pauca de innumerabilibus
colligendo transeamus. De inicio spiritualium consolacionum
eius per exercicia dominice passionis. et per sacra-
mentum corporis dominicum Capitulum xii.

Sed ad hec enarranda quis ydoneus. In-
icium tamen spiritualium consolacionum eius erat in
exercicio dominice passionis. et in sacra dominici corporis
communione. Nam ne in tantis tribulacionibus infirmitatum
suarum pre impaciencia deficeret. Pius dominus verus pa-
ratus et merentium consolator multifariam multis-
que modis diuersis. ~~[illegible]~~ videlicet consolacionibus diuinarum
reuelacionum quasi leuigatiuis vnguentis die noc-
tuque dignatus est eam reficere. ut sicuti scriptum est
secundum multitudinem dolorum que erant in corde
et corpore eius. eius diuine consolaciones letificarent.

animam eius. Transactis namque tribus vel quatuor circiter an-
nis ab exordio infirmitatum suarum cum ad modo
ceterorum infirmorum potius sanitatem corporis affecta-
ret quam ita languere et super presentibus tribulationibus
nonnumquam murmuraret. videndoque consodales suas
que gratia visitationis interdum ad eam intrabant sanas
et incolumes se autem languere et super hiis adeo doleret
quod etiam amarissime fleret. nec aliquam consolationem
a quocumque posset admittere. ingressus ad eam confes-
sor suus dominus iohannes pot. qui eam bina pro tunc
vice per annum communicare consueverat. cum nec ipse eam
quibuscumque consolationibus posset inducere ut ab huiusmodi
se lacrimis et doloribus temperaret. suasit ei ut se
divine voluntati conformaret. et in dominica passione
exercitaret. spondens ut ea mediante faciliter
consolationem reciperet. Sciscitata igitur modum eiusmodi
exercitationis et ab eodem sacerdote modo acceptorum
cum se in eadem secundum traditum modum exercitare
vellet. nec farinam prophetica eidem messe gustaret.
quasi mors in olla fuisset. irruente statim fastidio
quicquid acceperat a corde quod est meditationum sedere
abiecit. Deinde cum ille quemadmodum ieronimus dicit
labor improbus omnia vincit eam hortaretur ut sibi
ipsi aliquam violentiam in hiis faceret quam fastidium
hoc superare posset. illaque suadenti consentiret.
tandem per violentiam inducta consuetudo. tantam succes-
su temporis generavit ei suavitatem quod dicebat
quod si per unam salutationem angelicam potuisset ple-
nam salutem corporis reparare non tamen fecisset aut
optasset. Unde et suavitate dominice passionis

allecta hystoriam eiusdem passionis secundum numerum septem
horarum canonicarum in septem partes divisam. statutis
temporibus die noctuque cogitando retractabat. in cuius
exercitiis sicut dictum est. tanta suavitate replebatur
et gaudio. ut iam non ipsa. sed ille cum passione cogi
tabat. versa vice videretur sustinere que ipsa hactenus
pati videbatur. Et vere sic erat. Nam quemadmodum
ipse ait. non enim vos estis qui loquimini. sed spiritus patris
vestri qui loquitur in vobis. ita et de eodem scriptum est. quia
est agnus qui occisus est. ab origine mundi. et in hiis et
pro hiis qui fuerunt ab origine mundi. De hoc quoque sic
scriptum est. capitulo v. et infra dicetur de statu raptuum
eius. capitulo xiiii. In quibus exercitiis dominice passionis
et ceteris orationibus suis tam indeclinabile et infalli
bile quodammodo consuetudine acquisierat. quod quemad
modum per horologium. ita et ipsa per eam certitudina
liter discernebat nocturna tempora. Eodem quoque tempore pre
fate ariditatis sue cum eam idem sacerdos communicatu
rus esset. ostendens ei sacram et incontaminatam hos
tiam. intimabat ei seriose satis et affectuose quatenus
aspiceret et susciperet eum quem in manu tenebat. sci
ens pro certo. quia ille foret dominus deus et creator
suus qui pro ipsa fuerat incarnatus et passus et mor
tuus. quoque omnem quam patiebatur tribulationem
copiose sibi esset remunerature. Quibus illa
verbis adeo compuncta fuit. et quasi quibusdam igniferis
amatoriis iaculis vulnerata. quod quemad
modum prius pre dolore cordis et impatientia ita
et nunc per quindenam fere vel amplius non poterat ab
stinere a lacrimis compunctionis et amoris. do
lens et flens pro cecitate preterita in qua

ita impaciens fuerat. adeo quod nec matris nec cuiusquam con-
solationem admittere poterat. nec tamen lacrimarum
indicare. Ex hiis iam cepit frequentibus consola-
tionibus licet non per raptum contemplationibus divi-
nitus tamen refoveri. nec tamen interrogantibus volebat
tamen tantarum lacrimarum suarum patefacere.
Utebatur autem per divinam dispensationem huiusmodi conso-
lationibus octo fere annis priusquam extra sensus
corporis extatice rapi inciperet. Hiis igitur duobus
id est dominici corporis sacra communione et eiusdem passi-
onis exercitatione. quasi duobus quibusdam brachiis a-
morosis amplexata. pro parte dilectum per patien-
tiam imitationem ex hinc fiducialiter dicere pote-
rat quod in amoris cantico sponse voce dicitur. Fasci-
culus mirre dilectus meus mihi inter ubera mea
commorabitur. Nam quia amore mirre quod mortu-
orum cadavera preservat a putrefactione. ita
et ipsa se virtute huius sacre communionis et exercitationis
dominice passionis ab impatientia et murmure quibus
spiritualiter corrumpi ceperat sanari ~~ceperat~~ sentie-
bat. non immerito eadem tamquam efficacissima sue e-
gritudinis ~~medicina~~ medicamina. secum deferre
et commorari in cordis hospitio curabat.

De captivis eius in generali et de modo eorum atque initio. Capitulum tertiumdecimum xiij.

Cum igitur secundum mensuram divinarum
consolationum proportionaliter etiam in pa-
cienti tolerantia. immo et in amore adversitatum
proficeret. ad eum usque gradum divina miserati-
one perducta est. ut de illorum numero fieri mereretur
de quibus fortissimus in tribulationibus. et ex-

cellentissimus celestium contemplator apostolus paulus ait
mente excedimus deo. Rapiebatur enim in extasim et
excessum mentis. sed non erat in eius raptu rara hora
et brevis mora. Cum enim die quadam ingressus ad
eam religiosus quidam interrogaret eam. super statu suo.
et patientia tribulationum suarum. respondit se excessi-
ve satis et super vires suas gravari. ita ut facile
deficere posset. nisi prius dominus eam baculo consolationis
sue sustentaret. Dicebat autem se quasi omni nocte per
longum spatium temporis videlicet interdum unius hore. inter-
dum plus aut minus rapi ad celestia quorum adeo de-
liciis reficiebatur. quod non solum tolerabilis. sed etiam de-
lectabilis sibi foret. amarissima quam patiebatur
amaritudo. Rapiebatur autem et ad diversa loca. scilicet
ad gaudia regni celestis et paradysi. ad purgato-
ria quoque loca. et infernalia ut videret et videndo com-
pateretur. compatiendo quoque penitentiam ageret pro hiis qui
ope eius indigebant. ad diversa etiam orbis terrarum
loca. videlicet terre sancte. urbis romane et alia plu-
ra loca sacra et monasteria. ut reliquias sanctorum ubi con-
stitutas devotionis affectu visitaret. Nec solum
unum aut duos vel tres. sed fere viginti quatuor annos et
quasi omni nocte in hiis raptibus continuavit. Certe
tamen ex causis aliquotiens huiusmodi ad divina raptibus
continuavit. caruit. sicut infra dicetur. capitulo xxvi et xxvii
et etiam xxvii. Quorum raptuum occasionem cog-
noscebat multas ecclesias et monasteria. disponere
quoque et modum structure ecclesiarum. Personas quoque reli-
giosas quas numquam viderat etiam nominatim cognos-
cebat. et qualia circa eas divinitus acta fuerant
aliis nonnumquam referebat. Quod ut clarius

pateat aliqua referam que ab hiis quibus et de quibus
eadem dixerat percepi. Priori quidam aliquando dixe-
rat quod ita cognoscebat monasterium ipsius et ecclesiam
sicut ipse. Eidem quoque quadam vice dicebat quod ipsa per
noctes dormientibus fratribus solebat visitare mo-
nasterium ipsius et dormitorium. quodque fere circa sin-
gulorum fratrum lectos singulos angelos sanctos stantes
videbat. Erat quidam iuvenis Henricus no-
mine de Haga Hollandie. quem ipsa corporaliter numquam
viderat qui divina gratia inspiratus nescientibus
parentibus habitum sancte religionis in monasterio Carthu-
siensium prope diem susceperat. Cuius pater Wilhelmus
nomine nesciens quod circa filium suum factum fuerat
ingressus domum huius virginis audivit eam se ex nomine
et agnomine reverenter satis vocantem. prospera filio
suo imprecantem. ac super hiis que divinitus circa eun-
dem filium facta fuerant quodammodo congaudentem.
Super quo ille admiratus cum eam interrogasset causam
huius congratulationis. illa stupori eius superaddens
respondit eum in supradicto monasterio sancte religionis
habitum induisse. Hoc ego ipse ab eiusdem fratris He-
rici ore percepi. Erat et alius religiosus natione
Dordracensis professus in Eemsteyn. quem vice quadam
cellam suam ingressum. hec virgo gratiose satis et ex
proprio nomine nuncupatum salutavit. cum tamen eum et si
prius semel viderat. nunc tamen corporaliter non vi-
debat. Super quo ille miratus cum eam interrogasset
unde se adesse nosset. illa simpliciter respondit quia
dominus donavit. Hec et ego similiter ab ore eius-
dem fratris audivi. Cum autem sicut dictum est et ad talia
loca raperetur complebatur in ea divinitus quod etiam

moysi et filijs israel ex egypto ad terram promissionis pro
perantibus a domino dictum est. Ecce ego mitto angelum
meum qui precedat te et custodiat semper et sit ductor iti
neris tui. Visitabat enim frequentissime et tangebat
ab angelo suo sancto. quem ita personaliter cognoscebat
sicut amicus amicum suum. Similiter cognoscebat angelos
confessorum suorum. aliorum quoque familiarium suorum et
multorum hominum. Apparebat autem ei idem angelus diu
simode. Interdum in forma viri pulcherrimi. Semper autem cum
magna claritate. Nonnumquam claritas illa tanta
erat quod si mille soles invicem lucerent in virtute sua.
non tamen posset equiparari et assimilari claritati eiusdem
angeli. Interdum vero minor. Semper tamen preferebat
in fronte vexillum dominice crucis. Ne ab angelo satha
ne qui sibi frequenter apparebat transfigurato in angelum
lucis deciperetur. Si vero propter frequentiam visitationum se
aliquando turbabatur et ob presentiam atque attactum in ho
nestorum hominum quorumlibet puritas eius ut assolet
maculabatur propter huiusmodi qualescumque maculas et in
quietudinem pruabatur angelicis visitationibus et rapti
bus divinis. Interdum etiam si spiritualibus quibusdam
divinitatis oculo. aut angelico cognitis defectibus qui
apud homines defectus non sunt occulte gravabatur
et earundem occasione a consuetis raptibus eam impedi
ri necesse erat. De eisdem angelo sancto ductore suo
confiteri solebat. Sicque purgata ab eodem precedente
ad quod ducebatur sequendo procedere. Docebatur ab eo
dem. qualia sibi et qualia confessori suo confiteri debe
ret. quia cotidie confitebatur. Quando ergo primo rapere
in illa indicibili nobis separatione spiritus et ab
anima. tanta circa vitalia pectoris et cordis sen
tiebat angustiam. quod vix prevalens trahere

anhelitum putabat se moriturā. Postea aut in
huiusmodi raptibus propter consuetudinem assuefacta non sen-
tiebat tales angustias. Et cum spiritu ad predicta
loca rapiebatur, corpus eius quasi mortuum et exanime
remanebat in lectulo adeo quod si quis illud tetigisset
ipsa non sensisset. Deinde angelus nonnumquam de pre-
hensa manu eius primo ducebat eam usque ad ante
altare chori beate virginis ecclesie scheydamensis, ubi
cum orasset, aut beatam virginem salutasset, statim post
orationem ducebat eam versus orientem per amenissimo
ta rosarum et lyliorum ac aromatum, atque omni
genere florum consita et respersa. Quibus locis cum
appropinquasset, et ut ea ingrederetur ab angelo inui-
taretur, illa quoque propter earundem reuerentiam non auderet
intrare, videlicet ne pedibus suis eadem conculcaret. Tan-
dem illo affirmante quod a se non foret conculcande, illa
sic admonebatur et inuitabatur ingrediens precedentem
quocumque ibat sequebatur. Interdum aut iidem flores ro-
sarum et lyliorum tante celsitudinis erant et densitatis,
quod dum ipsa quodammodo causaretur se eos non posse pe-
netrare, apprehensa eam sicut quondam abbacuck
prophetam angelus transferret per eosdem et transpone-
ret in eum ad quem pergebat locum. Quod etiam corporaliter
rapiebatur et de hoc diuersa exempla. Capitulum xiiii.

Beatus apostolus paulus loquens de raptibus
contemplationis sue ad tertium celum et in para-
dysum, quamuis asserat se audisse archana verba
que non licet homini loqui affirmat se tamen nescire
utrum in corpore uel extra corpus ad eadem raptus
est. Hec aut virgo sancta que et si pre inualitudine cor-
poraliter in oculis hominum incedere nequibat. Di-

uisis tn̄ mōis quodāmo certificari meruit. q
etiā corpaliter ad diuersa loca rapi solebat. Dicebat
eī q ita sicut iacebat i lectulo sine stramentis. pre
vehementia mentalis eleuationis. etiā cū ipso lectu
lo et corpore nō nūq̄ ultra sollariū cellule i q
iacebat. sursū eleuabatur. In exercitiis q̄ dīn
ce passionis. interdū ab angelo sancto etiā corpore ra
pi solebat ad loca illa terrestre. ni quibus i
dem saluator nascendo. conuersando. et patiendo. sa
cramenta salutis humane operatus est. Ubi cū siue
i monte caluarie. uel i aliis locis. ad oscula dīn
ce crucis. aut vulnerum eius admissa pro refocillatione
tribulationum suarum sugeret mel de petra. ole
umq̄ de saxo durissimo. puncto q̄ siue ad am
plexus pedum crucifixi ex illius commendans spiritum suum
i manus eius. licet frequenter a vulneribus carnis
quibus compassiue coniuncta fuerat. transiret cū spo
sa i amoris cantico ad penetranda per contemplatio
nis raptum. abyssalia foramina immutabilis
petre diuine. et cauernas macerie. i. profundissi
mas diuinorum inuisibilium theorias. Ita ut p
habundantia suauitatis spiritualium carismatum a
sensu penarum corporalium penitus deficiens. dicere
posset. cū sponsa. ego dormio per soporatio
nem et defectum corporalium dolorum quibus grauari
solita erat. et cor meum vigilat i cognitione et
gustu ineffabilium atq̄ occultarum diuinarum
suauitatum. Tantis tn̄ interdum nouis infirmitati
bus diuinitus flagellabatur. ut etiā aliquando reu
sa ab illis osculis dīnce crucis aut vulnerum eius

in labijs suis impressa quodamodo ulcera repor-
taret. Quatenus non solum secundum multitudinem dolo-
ris in corde suo divine consolationes letificaret
animam eius. Sed etiam secundum multitudinem divinarum con-
solationum. Tribulationes quoque eiusdem et flagella con-
tristaret eam et humiliaret. Tunc ait angelus
ad eam. Hec ulcera propterea in corpore tuo suscepis-
ti. ut scias te etiam in corpore fuisse raptam fore.
Alio quoque vice cum per supradicta transiret amenis-
sima loca. atque pre lubricitate qualicumque quo
ibi forsitan erat gressum figere non valens
lapsum quendam pedis dextri. quem et se corporaliter
sensisse dicebat. pateretur et ex ipso lapsu pe-
dis eiusdem divaricationem. tanta ex ipsa divari-
catione in pedis ipsius exteriori talo inflationem. et
denigrationem atque dolorem reportavit. quod plu-
ribus diebus ex ipsis torqueretur. Similiter modo cum qua-
dam vice rapta fuisset ad urbis romane loca sancta
atque intra ecclesias quasdam principales ambula-
ret intra arbusta et spineta. et ut moris est
per similia euntibus corporaliter hinc inde brachia
quodamodo ventilando incederet. susceptam ex eis-
dem arbustis spinam in digito reportavit. de
cuius incommodis sicut de alijs infirmitatibus suis
per biduum fere non modicum querebatur. Propter has
corporales lesuras quas sic reportabat. soli-
ta erat dicere secundum verbum angeli quod putabat
se etiam raptam in corpore fuisse. Qualiter autem
huiusmodi fiebant huiusmodi corporales raptus. no-
vit ipse angelus qui tale de eis testimonium perhibe-
bat. Verisimile quoque videtur eam etiam corporaliter
fore raptam. quando sertum illud manu

bte virginis capiti suo suppositum reportabat. de
quo infra dicetur capitulo xviii. Interdum quoque saluator
ipse dominus noster ihesus xpc celestium ciuium vallatus agmi
nibus ingressus cellulam eius. quemadmodum imperator aut
rex cum principibus suis ad mensam ordinate se col
locat. ita ut ipse circa lectulum eius. deinde ceteri
in circuitu eius secundum ordinem suum circa salua
torem dominum se collocantes celestibus eam et diuinis
epulis copiosissime refecerunt. De mirabili claritate
Vsma et suauitate quam apud ipsam in cella sentiebant. Cxv.

Venerabilis doctor hugo de sancto victore in
libro de tribus dietis loquens de spiritualibus
carismatibus quibus contemplatiui non solum mentaliter
sed etiam corporaliter nonnumquam diuinitus vnguntur. sic di
cit. Dum de intimo diuine contemplationis secreto reuerti
mur quid nobiscum afferre poterimus. quid nisi lucem
de regione lucis venientes portamus. Hoc enim
et decens et necessarium est. ut cum de regione lucis venimus
ad fugandas nostras tenebras nobiscum lucem
apportemus. Et quis scire potest quod ibi fuerimus si illu
minati non redimus. Si vidimus patris potentiam.
apportemus nobiscum lucem timoris. Si vidimus filii
sapientiam. apportemus lucem veritatis. Si vidimus spiritus
sancti clementiam. apportemus lucem dilectionis. Potentia
torpentes ad timorem excitet. sapientia ignorantie
tenebris excecatos illuminet. clementia caritatis
calore frigidos inflammet. et hec quidem hugo.
Sed hec quoties et qualiter mentaliter et corporaliter circa
sacram hanc virginem diuinitus perficiebantur quis nouit.
Excepta mentali eius illustratione quam etiam
magni et litterati viri atque in spiritualibus studiis
et exercitiis fundati ac eruditi. qui cum ea frequenter
locuti ipsam non intelligentes mirati sunt

tanta sepius diurno et nocturno tempore divina clarita-
te. cum vel ab angelo sancto visitaretur. vel a superiorum
contemplatione reverteretur a condomesticis circumdari
et circumfundi reperta est. quod eam videntes vehementi
timore perculsi non audebant eidem appropinquare.
Cum enim semper in tenebris iaceret. eo quod ma-
teriale lumen oculis eius infirmis intolerabile fo-
ret valde divinum tamen lumen eisdem valde e-
rat amabile et tolerabile. quod etiam nocturno tempore
sepius atque excellenter perfundebatur. quod cella ipsa
in qua decumbebat aspicientibus plena materialibus
pro luminaribus vel incendio crederetur. Quod cum ali-
quotiens etiam ipso anno obitus sui videret filius
fratris eius balduinus qui ei die noctuque in necessita-
tibus serviebat. turbatusque vellet aufugere. illa
econtra territum consolabatur. ac ne timeret et au-
fugeret hortabatur. Divina claritate tam perspi-
cue contemplata fuerat. quod ab ea tantum distare
dicebat plenitudinem luminis huius materialis solis.
quantum minimus radius solis eiusdem per cacumina
montium transiens ad abdita vallium refert a
pleno lumine eius. Non ergo mirum si divina clari-
tate etiam corporaliter perfundebatur. quod iuxta vocem
apostoli revelata facie gloriam domini speculando co-
tidie in eandem ymaginem transformabatur a cla-
ritate in claritatem. tamquam a domini spiritu. Aliaque vi-
ce in festo conceptionis beate virginis apparuit ei angelus
domini cum magna claritate predicens quod infra de-
cimum et septimum annum egritudinum suarum salva-
torem in carne. carneis oculis esset visura. qui
et postea in die ante vigiliam sancti thome de ves-
pere crucifixus et vivus eidem apparens cum

magna claritate ⁊ suc hostie ⁊ silitudie ⁊ cel qua
vngit⁹ egroti postulatꝫ ab eo ⁊ sig⁹ ⁊ testioni
ū mitte suc hostia alba paulo maiore hijs
q̄bus vlꝫ cōsuat⁹ cui quidē cyatis rubeis
⁊ sag⁹ uncis sup̄ lōi q̄ relict⁹. ⁊ dē hijs mfia
dict⁹ ⁊ de statu sacre cōmunis q̄ al xxvij.
¶ Qui sōlū diuina claritate sōluta erat sic ad
ariude⁹. ꝑ ⁊ mirabili suauitate ad uel a sal
uatore. uel ab angelo sco. visitat⁹ ⁊ ul⁹ tact⁹
vel ad pad̄y siam⁹ dūs ⁊ celestib⁹ ad colus
⁊ ozt⁹ ⁊ apotheosis redūct. tūc ipā q̄ cellu
la q̄ recta ⁊ redole. ita ut qui intrabat
putabat se cadē cella diuisas sues aromā
tias fore reductas. ¶ ⁊ suauissi⁹ odor no
solū odoratū. ꝑ cel in gustu ꝓpiciendo
dubitabat. ita ut q̄z mziber. uel piperis
ymamomi q̄ medias. fortē q̄dam alterius
vlꝫ q̄ angelis sapor ac suauitate linguā
⁊ palatū. q̄ dulcedo mozderet. ¶ ⁊ ad arzp
tū⁹ bte vgīnis vlneib⁹ ⁊ ydropisi tumet
de imbib⁹ ut ꝑdem est fateret. ꝓ fetore
abhorrendo qui prius eam laserat fidei fabrā mi
re suauitatis ide ꝓdijt. ⁊ ꝓcipue a manu
⁊ ea ab angelo sancto ad suprna gaudia ꝓ
ducta. ⁊ ide reducta fuisse. ¶ Ac tūc aromā
tici odoris priua no tota ꝓ eo odoris affec
tat⁹. ¶ ⁊ ne hijs mundissi⁹ ꝓ ⁊ suauissime
odoris afflatus no delectaret. ¶ Nec de medal
lis de ozpalib⁹ raptib⁹ q̄ aut de diuinis
cruſmatib⁹ ꝓ eoſde orta ea celitus effusis
⁊ q̄dalis odoris esse sufficiat. nūc ad ſsideranda
ſpualia tr̄a scam⁹. ¶ Qui nocte et hō dīne ītra
dōis plibus vigilib⁹ et diuīs āmis vberā eis fuerunt
naturaliꝫ

Alacter ple et de mirabili visione quam hoc contigit. Cap. xvi

Anno domini m° cccc° xxviii nauta quidam de
scheyda pro allecibus mare intraturi more tali
bus solito cenam magnam fecerunt cum sociis et amicis
suis in die sanctorum frederici episcopi et martiris et arnulf
phi confessoris. quam valedicerent eis. Pacta ce
na ignem quo fuerant usi circa parietem cannineum sub
modio taliter recondiderunt. quod de vespere que et domi
ca erat. orto ex eo incendio circa undecimam ho
ram. per reliquum noctis quasi tota ciuitas cum ecclesia
et domo sororum ecclesie proxima. combusta est. Post
hoc igitur incendium intrabat domum huius virginis ut habita
ret cum ea vidua quedam boni testimonii katherina
nomine. cui anno ante prefatum incendium. quadam vice per
aliquot dies ante sacratissimam illam sollempnitatem
dominice natiuitatis per visionem somni indicatum est.
quod eidem virginis ubera in nocte proxime tunc festiui
tatis dominice natiuitatis lacte forent replenda.
quodque ipsa katherina vidua idem lac esset sucta.
Quod cum vidua virgini retulisset. illa vero in vera
humilitate fundata. quod dicebat latere malens quo
damodo negare niteretur. Vidua autem eam super hoc
corriperet. quia auderet negare quod sibi ab angelo re
uelatum fuerat. Virgo necessitate coacta precipit
vidue ut ad gratiam tantam recipiendam dispo
neret. admonens sibi ut obseruaret tempus noctis
dominice natiuitatis quod sibi deputabat. Quatenus si quod
sibi promissum et predictum fuerat ab angelo contingeret
ipsa parata foret tantam gratiam percipere. Adeo enim
hec vidua frequenter molesta erat virgini ad hoc
videlicet ut scrutaretur vitam ipsius quod eam sepe impe
diebat a refectione panis celestis. Similiter

et dominus Ihesus confessor eius et alii quam plures utriusque sexus.
Unde et virgo in hoc ipso et in aliis pluribus se ei plus
quam volebat affabilem exhibebat ut vel sic fre-
quentia eius carere posset. Cum igitur vidua secundum amo-
nitionem virginis prefate preparationi operam daret. Ecce in
ipsa sacratissima dominice nativitatis nocte virgo in spiritu
vidit innumerabilem multitudinem virginum feminei sexus
quibus tamquam princeps et domina astitit regina virginum. Sanctis-
sima dei genitrix perpetua virgo Maria. Seque ad ea-
rundem chorum virginum admissam. Astabat quoque virgi-
nibus hiis innumerabilis multitudo sanctorum angelorum velu-
ti pedissequi et eunuchi. Qui eisdem tamquam cognata sibi
virtute florentibus devotum obsequium exhibebant. In-
stante igitur hora dominice nativitatis vidit hec virgo omnium
illarum virginum ubera. Similiter et sua prelactis ha-
bundantia intumescere. Tantumque lactis habere prout ab
angelo suo didicerat. Quoniam beata virgo cum salvatorem
peperit in virgineis uberibus suis habuit idem ad
similitudinem illius omnium ubera lacte repleri. In
signum quod omnes ille virgines ad lactandum salvatorem
dominum erant apte. Tamque inenarrabilis erat ibi
gloria ut ipsa testabatur quod nec oculus vidit nec auris
audivit nec in cor hominis ascendit. Itaque nec lingua
exprimi nec littera scribi posset. Interim vidua ingres-
sa cellulam virginis admonet eam prefate promissionis.
Virgo manu ~~sua~~ ubera sua terit seu fricat. Tan-
taque suavitate ex habundantia lactis quod trino la-
biorum tractu suxerat vidua satiata est. Quod nisi
virgo iussisset pluribus faciliter diebus absque fastidio
et desiderio comedendi a cibo corporali abstinu-
isset. Hoc quidem anno domini M° CCC° XXVII°. Post hoc
alio quodam anno virgo eandem gratiam

...eade mo preparat. obtinuerat ab archiepo sca
q̄ professor ch̄i lat suscep̄t. & dum ille ꝑ solleꝯnitat
te mīe ẽtaz. sed habebat statutū non obstante
uti n̄ gram ꝑmissa gustat. Alio q̄ sibi anno ul'
duobꝫ vigo visione eade ꝛq̄ te plā de ꝫ habuit
ꝛ lat ꝑ vbera. ꝫ sed anno precedenti ital ꝛ cū ste ne
mo suscep̄it. Postea at vigme hat ꝑfatū mede
ta loge ante ꝑstitisse. eo q̄ prius ꝯtigerat pro
uisione asseruari fieri ussit. q̄bus ut dicebat
si ꝑ ꝯtra ꝯtendū ozat ꝯtinuo exprimēde et
tecta fossa q̄ ext̄ posthac dom̄ succrat tra
uehē possent. Certū q̄ hēnt plēs hortos ꝑ
ducte ciuitatē. idem ꝯtendu ꝑ porta q̄nda hor
tū q̄tigisse. q̄ mīe cētā pecuniā sua ꝑfate vmā
nitati vigis n̄rē cōtulerat. mīe
q̄ cat sua q̄da nōe hasa gosivini satisfe
solutā. ꝑ ea mortē plēs q̄da videz dnā rohēs
de becest. huic vigi satis faciendi ꝓpōsit ab ea
ut si fieri posset ꝑ ꝯtra alīq̄ de statu cuius de
sue ꝓpiet. dat ꝛ vigo vite q̄da ozat dimit
ꝓ eo q̄ ille postulauerat. idem plēs ꝯtra
uocē (recepta) ad ꝑpetuā locā vidit ꝑfatam
vigme sedam. cathedā ecclē lapidā. ꝯtinuo
dereliq̄t. q̄d ꝛ. Inuit vigmi ꝯtinuo ꝛpōze ꝛmutabit

De virga ꝛpressiua. qua a fluuio antiochie porte
padisi tres ales allatā angelo suis ca dedit. pl'o q
missa stipula ꝯanopi. Cap̄ decimumseptimū 18

Habebat at hec vigo virgā quādā de stipu
la ꝯanopi. quā ul' estiuo ꝛpe ꝑ mīm
tam estu refrigerādū. ul' aliā qualibz ami
corum lectuli sui solebat ꝯtegere. uel aspe
re ꝯqualibz necessitate pulsādo admouere

si quando alicuius adiutorio indigebat. Cum igitur sicut supra
dictum est anno domini M° CCC° XXVIII incendium illud fere
totam ciuitatem deuastans domui huius virginis adeo
appropinquaret quod vicini et domestici eius timentes e
ande domum etiam comburi asseres deponerent a
pud quos iacebat ut si incendium domum inuasis
set virginem inde extrahere potuissent. Tandemque di
uina miserante gratia extincto incendio ablato ve
lo quod pro defensione oculorum virginis ab aspectu diur
ni luminis appenderat. Iidem asseres iterum affi
gerentur eo quod claritatem diei sine multa sanguinis ef
fusione per oculos virgo ferre non posset. Contigit
eam ex hac agitatione que circa et propter ipsam erat
occasione huius incendii predictam amittere virgam sed
nescire. Postea igitur in nocte sancti appollinaris
martiris dum pre estu anhelitum vix trahere valens
suffocari timeret virgam consiuit ut velum amo
ueret nec inueniret. Turbata est igitur eo quod nec ipsa
sibi subuenire posset nec quod sibi succurreret adesset.
Statim igitur assistens angelus domini super hoc contrista
tam sponsionis alterius et melioris virge consolatur.
Nec mora paulo post deficientibus maioribus
doloribus febrium quas habuerat circa tertiam horam
post mediam noctem recessurus angelus ipsa sen
tiente licet satis leniter ponebat quoddam lignum
super eam longitudinem fere vlne habens protensum super
latitudinem pectoris eius. Sicque recessit. Tunc
ipsa extensa manu apprehendens lignum visum quo
dammodo peruipendit dicens mirna lingua. Nu
byn ick wel becuuscht eo quod tam tortuositate
inequalitatis et ponderositate longe a virge predic
te leuitate differens sibi non bene portabile

Nu byn ick wel becuuscht. Idem iam bene sum contentata et hoc
dixit contrarium estimans se minus bene contentatam

foret

foret et dirigibile. Rogat ergo ipso die sancti appol-
linaris martiris dominum iohannem confessorem suum ut quatenus
iret ad aliquem carpentarium. peteret quoque sibi lignum
illud dolabro formari ad modum vlne. Ingreditur
ergo ille domum cuiusdam carpentatoris. qui ex omnibus
instrumentis suis ab incendiis vix vnum dolabrum et
huic operi satis ineptum reseruauerat. Quo cum
illud lignum leuigare cepisset. et aliquociens ita va-
lide dolabrum infixisset ut vix a fractura preser-
uaret. tantus ex eo suauitatis odor euaporauit
tantoque decore ceruleo ad modum cere videlicet
enituit. ut quamuis ipsum lignum in superficie sa-
tis indecorum fuerit et deforme. propter odorem tamen et
eternum decorem indubitanter affirmaret esse cy-
pressinum. Super quo vtrique admirati cum dominus
iohannes confessor eius carpentario rationem reddere non
valeret cuius generis hoc lignum fuerit. an vnde vir-
gini prouenerit. certatim illis rapientibus absci-
sas ligni reliquias consentiente et suadente car-
pentario. confessor virginis cum ligno ad alium et
abliorem carpentarium ingreditur. Vbi cum pre admi-
ratione coloris et odoris ligni silia inter v-
trumque agerentur. ac finaliter pro reuerentia et no-
uitate reliquie raperentur. confessor virginis non sus-
tinens plus minui reuersus reportabat ad eam.
Quam cum interrogasset vnde sibi prouenisset aut cuius generis
fuerit. illaque se nescire quiditatem aut qualitatem eius
responderet. modum acquisitionis eius sicut predictum est indi-
cauit. Post hec in festo cyriaci martiris reuersus an-
gelus domini et more solito perducit eam ad amena

paradysi gaudia. Intra cum anteriorem portam cum pervenisset: tamquam corripiendo inculcans ei verba predicta, quibus lignum illud quodammodo vilipenderat, ostendit ei fluvium circa eandem portam, et supra fluvium arborem cypressinam. Unde cum precipitanter frangendo illud abruperat. Deinde post raptum reversa indicat confessori suo quod ab angelo perceperat. Dolens quod illud ita minorari visserat. Cum igitur volante rumore huius ligni frequentes propter illud visitationes pateretur, et advenientes illud videre vellent ac tangere, propter attactum hominis cuiusdam amisit fragrantiam odoris quem habuerat. Et ideo ipsa virgo doluit se illud alteri ostendisse, quod illud illi indicaverat, cum attactu fragrantiam odoris amiserat. Solita autem erat dicere quod per hoc lignum dyabolus esset castigandus, sicut ab angelo sancto audierat. Post hec eodem anno in profesto beati nycolai episcopi rapta in paradysum, videbat arborem palmam eximie pulchritudinis dattalis plenam, cum lapides ad modum cristalli perlucidi et clari videbantur. Qualiter quedam vice privata ad tempus angelica consolatione postea ad purgatoria et celestia loca rapta preciosum sertum de celestibus reportavit. Capitulum xviii.

Hoc eodem anno domini scilicet M° CCCC° XXVIII° hec circa eandem virginem contigerunt. Habebat cognatum quendam nycolaum nomine, quem quodam die festo ad ecclesiam ut missam audiret, atque post consecrationem summe misse ut pranderet rediret. Quia reversus, pacta refectione prandii cum confessore illius ingressus cellulam eius longiorem quam ei placuit apud eam moram fecit. Que indicans eis quod libenter duabus aut tribus horis so-

la in cella vellz esse. rogabatque eos quatenus ad tempus
irent spaciatum. Sperans se propter presentem tunc in-
ternorum suorum ad contemplacionem disponere. in illorum
absentia aliquid gratie spiritualis acceptura. Speci-
aliter autem nicolao supplicabat ne ante tercia vel
quarta hora reverteretur. Illo igitur quo rogatus fuerat
perficiente. confessor regressus ipsa nesciente latenter
ingressus est cellam. Putans igitur se solam fuisse
in cella. disponebat se per devotas orationes ad
percipiendam gratiam quam optabat. Et ecce trans-
acto fere unius hore spacio ante meridiem more
solito ingressa ad eam. angelus domini circumvolabat
circa eam infra lectisternium in quo iacebat. sed
amplius ei non appropinquabat. Videns igitur virgo se gau-
dio presentie eius non posse perfrui. conturbata flevit
amare. interrogans eundem angelum utrum aliqua
culpa sua. dominum offendisset ob quam hac gratia per-
frui non valeret. Tunc angelus. Nequaquam inquit. sed
propter presentiam eius qui sedens in cella tua nitur scrutari et
experiri gratiam tibi dispositam. Quo dicto. discessit
angelus ab ea. Tunc virgo vehementius conturbata cepit
amarius flere ita quod ad tempus extatice non raperetur
licet sepius frueretur solita gratia angelice visitacionis
et consolacionis. Audiens igitur confessor eius eam ita flen-
tem surgens indicavit ei se fuisse presentem. Quo
audito amplius conturbata est. quam si alius presens fuisset.
eo quod frequenter satis indicaverat sibi vitam suam. quatenus
absque exploratione crederet gratie divine que circa eam
operabatur. Cum igitur post hec ab hac turbacione pacem et tran-
quillitatem recepisset. prius et minorem dominus mi-
sertus eius sicut prius frequenter fecerat. ita et postmodum

quadam vice primo quidem extatice rapuit eam ad lo-
ca purgatoria. Ubi inter ceteras quas multifariam
multisque modis torqueri videbat. Vidit etiam plures ani-
mas amicorum suorum graviter puniri. Pro quibus ipsa
postea graviter in corpore torquebatur. Ut eas ab huiusmodi
penis relevaret et liberaret. Divisis igitur tam
purgatoriis quam aliis pluribus locis penalibus in
quibus anime pro demeritorum diversitate diversimode
puniebantur. Perducta fuit ad contemplanda vite eterne
gaudia. Ibi videbat qualiter opus dei in semetipso
frubebatur. Gloria sua. Qualiterque sancti martires et confessores
prophete et virgines atque alii beatorum ordines singuli gloria
sua fruebantur in semetipsis. Ac pre deliciis nimiis
per alterutrum fluere videbantur. Quibus gaudiis per
spectis plures sancti familiariter alloquentes consolabantur
eam. Atque ad tolerantiam patientie exhortantes dicebant.
Quid nunc hic existentibus obest quod in mundo constituti
diversa incommoda perpessi sunt. Tunc accessit ad eam
sanctissima dei genitrix virgo maria cum magna gloria.
Atque amicabiliter alloquens interrogabat eam dicens.
Quomodo mi karissima filia sic venisti nudo capite
et non ornato. Tunc hec virgo respondit. Carissima
domina virgo maria. Hoc est voluntas domini et dei mei. Et
sic ductor meus me adduxit. Post multa igitur
familiarissima et dulcissima colloquia dei genitricis
virginis marie cum hac virgine adveniente tempore
quo secundum voluntatem domini remitti debebat ad
sensus corporeos. Dicit ad eam mater domini nostri Jhesu
Christi. Carissima filia viriliter age et confortetur cor tuum
in tolerantia patientie. Quia pro hiis que nunc pateris
mirabilem gloriam recipies. Addensque beata virgo
vis ne inquit hec sertum super caput tuum. Tunc

hec virgo. ego aut non possum hec habere ~~velle~~ voluntatem.
Cum autem aspexisset angelum ductorem suum. illeque vo-
luntatem suam resignanti quodammodo non consensisset ut
acciperet. accipe inquit beata virgo hoc sertum super caput
tuum quod non nisi septem horis potest esse super terram.
et tradidit illud in manus confessoris tui. dicens quod ego de-
mando sibi quatenus credulus sit donis omnipotentis filii
dei. atque supponat illud capiti ymaginis mee que
est in ecclesia. Hiis igitur peractis hec virgo reversa est ad sen-
sus corporeos cumque ut sibi moris erat gratias e-
gisset domino super hac contemplativa consolatione. nec se sci-
visset corporaliter tale sertum suscepisse. tandem casu
vel necessitate qualicumque manum capiti suo supponens
detraxit sertum. quod ex odore suavissimo recordabatur
capiti suo manum beate virginis impositum. tenebatque illud
penes se quasi usque ad septimam horam reditus sui ab
illa contemplatione. donec videlicet septima hora in-
trasset. Erat autem hoc sertum cerulei coloris et rugo-
sum. emittebatque de se tam mire suavitatis fragra-
tiam quod illud apud se tenebat quamdiu poterat. Ante
ipsam autem septimam horam iussit excitari et celeriter
ad se venire confessorem suum. Quo ingressus cum interro-
gasset eam quid desideraret. illa respondit se interfuisse
cuidam festivitati. et beatam virginem mariam matrem
domini nostri tradidisse sibi sertum illud. ut deferret
ad terras et sibi in manus ~~tradet~~ daret. atque deman-
dasse quatenus credulus persisteret in donis dei. Tunc virgo
tradidit sertum illud in manus eius. precipiens ei intrare
ecclesiam que tunc temporis etiam combusta fuerat. et supponere
illud capiti ymaginis beate virginis marie. Hoc autem
~~beata~~ virgo propterea iussit confessori suo ut plura

ipse ad circa eam signa videret. Cumque confessor in
terrogasset virginem quomodo posset ecclesiam intrare cum
ad necdum dies esset. respondit illa. Cito vadens
pete tu a sacrista aperiri ecclesiam. quia tempus instat
quo sertum oportet referri unde illud detuli. Tunc
ille. Cum inquit ecclesiam intraveris quomodo sertum capiti
ymaginis supponam que tam alto loco sita est. Ad
quod virgo respondit. In maiori choro et in illo loco quem
ei indicabat invenies scalam. quam assumens ascen
de et suppone sertum capiti ymaginis beate virginis
Tunc ille assumpto tali signo. egressus rogabat sa
crista ut cito surgeret et aperiret ecclesiam. Quod cum
ille libenter fecisset. confessor virginis ingressus chorum in
ventam scalam in loco quem indicaverat virgo porta
bat. ad locum ymaginis. Cum ergo incepisset ascen
dere. interrogabat eum sacrista. quid sibi vellet facere. Ad quod
confessor respondit. Quod ego facio modo scire non pote
ris. sed dominus donare potest quod postmodum scies. Quam
illam responsionem quodammodo perpendens eo quod facti huius
misterium ignoraret. recedebat. Confessor autem
virginis supposito serto capiti ymaginis cum scalam
ad priorem locum reportasset atque flexis genibus
orasset et adorasset. antequam ecclesiam egrederetur an
gelus domini retulit idem sertum ad eum locum unde
illud virgo detulerat. sicut ipsa postmodum prefate
vidue katherine retulit. Habuerat autem hec
virgo predictam gratiam in nocte et de mane advenien
tis decime octave diei mensis novembris. anno domini
m° ccc° xxviii. Ante hoc vero tempus cum repararetur
ecclesia schydamensis. translata fuit ymago pre
fata beate virginis ad domum et cellam huius virginis. sicut
ipsa optaverat. et sibi per visionem apparuerat

Super cuius presentia non solum ipsa gauisa est sed et yma-
go speciem quandam speciosiorem induisse. quodammodo
visa est. quasi super presentia virginis exultasset. Sed pro-
pter ymago ad ecclesiam que tunc erat parvum tugurium re-
portata est. virgo prefatam gratiam habebat. Porro quoque
tempore duabus vicibus rapta fuerat ad presentiam beate vir-
ginis. a qua dum sibi interrogata ~~fuerat~~ fuisset cur-
ta nudo et non ornato capite venisset. illaque ut su-
pra dictum est. respondisset. Beata virgo sicut hac vice interroga-
bat eam. utrum velle habere sertum pro velamine capitis
sui. Cumque illa eodem fere modo sicut hac vice respondis-
set. intuitaque angelum ductorem suum. eum notasset si-
bi non consentire ut susciperet. reversa est absque serto.
propter maculam forsitan proprietatis et inclinationis pro
susceptione pepli. quam in ea conspexerat angelus.

De cineribus quod 3° a 4to anno ante mortem eius feria 4a
in capite ieiunii angelus domini eam signavit. c. 19

Solita erat feria quarta in capite ieiunii more
fidelium suscipere sanctificatos cineres de ma-
nu domini iohannis walteri confessoris sui. quos ille
secum ab ecclesia deferre solebat. Cum igitur quodam
tempore quadragesimali ipsa eadem feria quarta. confessor
predictus ingressus ad eam interrogasset an vellet secum
cineres ab ecclesia deferre. virgo respondit dicens
Potest bonum esse quod ita faciatis. verumptamen dominus
iam providit mihi de cineribus. Fuerat enim pro tempore
paulo ante apud eam angelus domini qui eisdem eam
signaverat de quibus cineribus ut confessor eius cer-
tificaretur. illa apprehensa manu eius posuit super
eos. illeque manifeste sensit eos. Non solum autem
sed et ipsa permittente et iubente ille frontem suam fronti
ipsius supposuit. ut aliquo modo tante gratie particeps

fiet. Docebat quoque eam angelus domini quod omnes suscipien-
tes sacros cineres cum lumine et cruce eos susciperet.
lumen videlicet defendo in cereo ardente ad altare
et cruce ni denario oblationis. atque sic semipsos cum
lumine fidei offerret deo per veram subiectionem
et mortificationem. De benedictione et gratia quam
diuinitus in elemosinis suis acceperat. et primo
de vino sibi diuinitus in amphora prouiso.
et de epylentica. Capitulum vicesimum. 20.

Eo tempore quo sicut supra capitulo iiii° dictum est per
ebdomadam modice ad vino utebatur anno
domini M° CCCC° xij circa festum remigij tale signum apud
eam contigit. Epilentica quedam femina videlicet morbo ca-
duco grauata. ostiatim potum mendicabat. Cui cum
quasi omnes pre horrore infirmitatis illius ostia claude-
rent. Percepta calamitate eius virgo appropinquante
domui sue iussit vocari et ad se introduci. Ingressa
igitur illa cellam virginis petijt elemosinam potus. Tunc
virgo compassa petenti et patienti. cum se diceret ei non
posse subuenire nisi cum modico vino quod apud eam
stabat. demonstrato assere super quem stabat amphora
sua vinaria. accipe inquit filia amphoram illam. et
quod in ea reperieris vinum ebibe. Quo hausto cum il-
la ad amplius peteret. virgo dicens se nescire quicquam
amplius liquoris in domo. tradidit ei denarium
quendam. ut pro eo ceruisiam in taberna emeret. Qua
egressa. vespere appropinquante ceperunt virginis la-
bia pre siti fatiri desiccari. Petebat igitur a pre-
sbitero quatenus afferret dimidiam pintam vini ad
refrigerandam ariditatem sitis sue. Quo respon-
dente libenter. cum tetigisset amphoram ut quod postulat
perficeret. perfudit se vino quod in ea diuinitus fuerat
procuratum. Quod cum filie retulisset. illa admirans

grās ejus dñi. Et erat ad ſ̄ vnā rubricā ꝺ et
udeꝰ i ſapore tpatis q̄ nō q̄miſcebat ei ad q̄ ad
modū alteri vnio q̄ ſolebat vti fieri q̄ ſuccēdat
Durabat vō ide vinū a tēpō pnotato. uſq̄
ad festū ꝙ pdicīs bte vḡis q̄ duo q̄ ce bat ad
ea q̄dam fem̄. ſcīz Izabell ma vxor magri Symo
nis barbitoſorīs. q̄ ex ſingulis dieb⁹ de mel
trabat ei 2 pcurabat ꝙ de vinū q̄ ſolebat vti de
faſtidio quoꝺa tactū. q̄ ſicq̄ minuā vetuſtate illud
vinū ꝺicebat ſe illud velle effunde 2 recēs affer
re. vḡoq̄ ꝺicebat illud ſibi ſatis q̄ mecū 2 ſuffice.
illa ingēs myſteriū vini illi totū effudit. ut q̄
pro recenti noui pcuraret. ſicq̄ nō eſt am
plius illa uſa bibēdi. Et erat ad hoc vinū tam bo
nū. q̄ ſ̄ vḡo ꝺicebat ſe nūq̄ ſitiſſe. Breuis
regulā predictorū. Capitulū. xxi.
Qui hec ſcīt vḡo ſ̄ anno dñi. M. cc. lxxvi. dñi
ca. xxv. ꝺie mēſis Decembr. ſcīz ſexto kl̄ Ianuarii
ſcīz vigilia natiuitatis dñi. ſ̄ ante vesp. ſcīz
anno dñi. M. cc. lxxvii. ſcīz ſexto kl̄ Ianuarii
ſcīz vigilia circūciſionis dñi. ſ̄ ante vesp. ſcīz
tātē ſue vite ſcīz festū purificationis bte vḡis
excedūt nisi infirmitatē ſuam ſuppſit ſ̄ hoc ad
mīm. p. ꝙ bē. cū anos fere quīq̄ pcēſſet. uſq̄
ad mortē ſuā ſolē 2 lunā ꝑ nō videat. nec ꝑ
deū ꝙ terrā tetigerit. ſ̄ hoc ad pīm. Refec
tio ad ꝙ p̄tēs p̄mos anos uſq̄ ad decimū
nonū annū. ꝙ ſtudiū ꝙ ab anno ſcīz ſue ꝙ
ad dñi. ꝙ ſtat. xviij. fuit ad tpus modū fratr
me de primo ad ſtudiū hoſtie. pue que
pro ſtudiis oſſerēt in alterū. aliquādo vel
de panē de panē cū modico ſorbello ſiue haſ
to cerniſie ſpūmatē. nonūq̄ vēo panē dul
cis lactē. deinde p aliquātos anos i ebdōda
media pīnā vini puri ſine admixtione aq̄.

nitidum cum modica aque admixta. Interdum modicum
succari vel cynamomi vel dattulorum sive muscatum.
Finaliter autem per ebdomadam media pinta mosalis
aque super omnem vini saporem singulariter ei suavi-
tatem dabat. De quibus omnibus capitulo quarto dictum est.
A quinto autem anno egritudinum suarum qui fuit M.
CCC. a quo etiam usque ad mortem terram non tetigit. Similiter
usque ad mortem ad valorem dimidii grossi pane non
utebatur sicut ibidem dicitur. Initium spiritualium consolationum sua-
rum accepit transactis annis fere quatuor ab exordio in-
firmitatum suarum. Initium vero contemplationum transac-
tis ab exordio quasi xij annis sicut habetur capitulo xij. Ab an-
no domini M. CCC. tertio usque ad mortem suam utebatur
cingulis cilicinis sicut dicitur capitulo ix. Ab anno domini M. CCC. xij
particulatim evomuit pulmonem et epar cum pluribus
intestinis. Brachium eius dextrum a iunctura scapu-
le quasi solutum fuit. Viditque puerum crucifixum coram
se in similitudine hostie transformatum ut habetur capitulo
xxvij. Itaque suscepit vinum miraculose in amphora.
De quo habetur capitulo xx. Ab anno domini fere M. CCC. xiiij usque
ad mortem patiebatur febres tertianas et interdum
quartanas ac cotidianas sicut dicitur capitulo vij. Eodem quoque tempore
incurrit ydropisim quam et continuavit usque ad mor-
tem. Nullo cibo utebatur nec potu nec somno nec naturalia
superflua corporis emittebat. Preterquam per vomitum ut
habetur capitulo v et vj. De multiplicatione pecunie in bursa c. 22.

Post hec anno domini M. CCC. xxiij defunctus
frater huius virginis nomine Wilhelmus Petri
reliquit debita quedam que liberi eius persolvere ne-
quebant. Quod cum ipsa percepisset quicquid sibi supperesse
poterat de clenodiis et hereditate matris sue ven-
dens pretium pecunie quod inde provenerat octo scilicet
libras hollandie vel paulo plus in denari-

os vnius monete quam melius cognoscebat permu-
tatum per dominum ihesum beest presbiterum cui pecunias
easdem mutuauerat penes se collocabat in
bursa. Quodam itaque die aduesperascente aduocatus
cognatum suum nicolaum qui cum ipsa morabatur et in cel-
la eius ipsius consueuerat dormire misit per manum
eius ad singulas domos ubi sciebat commorari creditores
fratris sui tantum pecunie quantum ille singulis debe-
bat. Persolutis igitur omnibus que nouerat persoluenda pre-
cepit nicolao ut inspiceret si quid remansisset in bur-
sa. Qui cum respondisset multam in ea pecuniam inuenis-
se atque ipsa iubente eandem numerasset dixisset quod po-
res octo libras inuenisse et adhuc superesse illa prohi-
bens eum amplius numerare. Gratias egit domino super hoc
tam mirabili dono suo promittens quod illa bursa de
cetero bursa ihesu vocari debebat atque ex ea pa-
uperibus necessaria distribui. Ex hinc ergo pauperibus ex ea
largiebatur et hoc nisi quando alias pecunias non he-
bat. Si vero interdum aliquas pecunias habebat vel proprias
vel per elias susceptas illas primo dabat. Quando
autem alias non habebat ex hac bursa pauperibus adeo
liberaliter ac large distribuebat quod quantum tactu po-
terat experiri parum in ea remaneret. Prouidebat
tamen omnipotentis dei misericordia quod semper ad usum pauperum
omnis in ea sufficientia erat. Non numquam hoc virgo ali-
cui de specialibus amicis suis tradidit eandem pecu-
niam numerandam. Qui cum ipsa iubente secundo aut ter-
cio eandem adhuc numerasset semper inuenit quantam pecuniam
per tres vel quatuor vel quinque denarios multiplica-
tam ut videlicet per tale miraculum firmam fidem habe-
ret in domo dei que circa eam fiebat. Solutis de-
bitis fratris sui sicut predictum est ex hac bursa

plusq̄ quadraginta libras ex eadem distribuit pau-
peribus. sed aliquibus secretissimis amicis suis revelaverat.
atque post hanc revelationem adhuc fere quinque vel
sex annis permanens in hac vita largitur ex ea
pauperibus usque ad mortem suam donabat. Postquam
vero migravit ad dominum inventi sunt in ipsa bursa
de eisdem denariis. quod computati cum hiis quos
adhuc aliqui habebant. quod apud eam esse solebant. et quibus
ipsa eosdem dederat fecerunt medietatem pro-
pecunie. sive summe. que ab initio fuerat in bursa
reposita et ultra. De armo porcino pauperibus
largito et de alio pro primo diminuto procurato c. 23

Adeo misericors et larga erat in paupe-
res. et specialiter in eos qui domi reside-
tes non poterant mendicare. quod quicquid habere po-
terat sive lineum sive laneum. sive pisces. aut
carnes. vel panes. vel quicquid eis utile noverat
aut necessarium hoc eis procurare solebat et
mittere. Cum ergo quadam vice percepisset in duobus
vel tribus locis pauperes domi residentes. qui
multo tempore non comederant carnes se quoque pro tunc
carnes non habere. mittens ad domum amici cuius-
dam petiit quatenus bullieret unum armum porcinum.
sibique transmitteret. Quod cum ille libenter fecisset
postulatamque carnem virgini misisset. illa in partes
divisam destinavit pauperibus quos noverat
eis indigere. Omnipotens autem et misericors deus qui novit
omnium corda. hanc vicissitudinem rependit caritati
illius qui virgini predictas carnes transmiserat. quod in-
gressus domum cum casu suspicens aspiceret carnes
suas pendentes videbat in loco prius ablati
armi virgini dati. alium pulchriorem et meliorem

pendente. Quod qui audiebant gratias egerunt omni
potenti deo et in posterum magis affecti sunt ad eam.
Ita quod quidquid ab eis desiderabat ipsa virgo vel postula
bat sibi fieri vel de caseis vel lacte vel butiro ad
usum pauperum citius obtinebat. De multiplicatis carni
bus et pisis Capitulum vicesimumquartum 24

Tempore quodam autumpnali iussit hec virgo emi
quartam partem minoris vacce et in quarta parte va
sis saliri. Mediam quoque partem mensure que vulgo dicitur
achtendeel pisarum. Ut ex hiis hyemali tempore pro
videret predictis egenis domi residentibus in maiori
bus necessitatibus eorum. Cum igitur pre nimia caritate
que circa pauperes afficiebatur ex predictis carnibus
misisset ad egenos fere xxxvi domorum. Reversus
nuncius ait cum admiratione se tantum quasi carnium distribu
isse pauperibus quantum primo in vase salierat et adhuc val
de parum ~~videbantur~~ eas minutas fore. Similiter modo
distribuerat pisas que et valde parum videbantur
minorate. Quo audito virgo gratias agens domino
super tam admirabili gratia et bonitate ipsius ait nun
cio. O quam magna est potentia domini dei nostri. O quam me
rito libenter pauperibus elemosinas dare debemus. In hoc
enim quod opus deus modo fecit indicat manifeste quod hiis
qui libenter et bono corde pauperibus largiuntur et
in futura vita multiplicem mercedem retribuet.
Et in presenti vita ~~pauperiores~~ pauperiores non
erunt. Tota autem hyeme semel et interdum bis
per ebdomadam iussit coqui magnam pollam cum pisis
similiter et de predictis carnibus et pauperibus distribui.
Raro vero talium quidquam mittebat eis qui cuilibet
elemosine superadderet unum denarium parvum aut
magnum nisi quando pecuniam non habebat. Panem
autem non dabat nisi et superadderet ferculum aliquod

cum pane comedendum vel pecuniam quam tale aliquid possit
emi. Interdum dabat panem album sive similagine-
um quem reputabat quasi panem et aliud ferculum
quem et feriis secundis mittere solebat et cum eo ova.
De predictis autem pisis et carnibus comedebant etiam
omnes qui in domo eius erant. Ideo autem dominus benedixerat
prefatis carnibus et pisis quod pacto pascha fere me-
dia pars earum adhuc supereat. Largiebatur quoque ex
eis pauperibus donec maior pars estatis transisset.
Liberalissime quoque solita erat mittere pecunias et cer-
visiam cum magnis amphoris ova quoque et panes
et butirum pauperculis feminis in puperio constitutis sol-
licitabatur quoque pro eis pro viribus suis donec sibi
ipsis possent subvenire. Nonnumquam etiam vinum pau-
peribus cum sobrietate et modestia quibus necessarium erat
et interdum lac amigdalarum mittebat. Ut autem pro-
ficeret quod scriptum est: omni petenti te tribue. non solum
pauperibus sed etiam divitibus quando petebant elemosinis
suis subveniebat. De elemosinis eius et de gloria
beatorum in paradiso terrestri et qualiter coram eisdem
videbat elemosinas suas repentari. Capitulum xxv.

Illa quoque que elemosinaliter accipiebat tanta consequenter
liberalitate et hylaritate pauperibus mittere solebat
quod hoc quodammodo volanti corde facere videbatur. Mittebat
autem de pecunia sua quecumque habere poterat scilicet pa-
nes et carnes caseos et pisces assos cervisiam
quoque cum amphora quam mater sua moriens sibi reli-
querat et si amplius quid sibi divinitus concedebatur. Et
cum hoc mitteret ipsa vacabat devotis orationibus
gratias agens bonorum omnium largitori quod aliquid in
usus indigentium largiendum concesserat. Unde et cum
raperetur in paradysum videbat frequenter primo men-
sas preciosas collocari. [illegible] ac viribus mensa

libus sericis operiri deinde suas elemosinas quasi de celes-
tibus depositas super easdem collocari. nec aliquem minui
sed potius augeri. Ceruisiam quam in amphoris la-
pideis vel fictilibus consueuerat largiri videbatur
in amphoris preciosis ad modum cristalli pluri-
dis repentari. Pisces quoque assos quos pro nepte
sua filia fratris sui petronilla nomine de qua
dicetur infra capitulo xxvi erogauerat. Et post
tres vel quatuor annos largitionis incuebatur appo-
nere. Hec parti contigerunt tribus vel iiii annis ante
mortem suam. Videbat quoque gloriosum illum co-
uentum beatorum veluti regalem comitiuam de
palatio ita de abditis quibusdam locis tempore
et causa refectionis procedentem versus mensas ipsas.
Procedebant autem distincti per gradus et ordines
singuli quoque in ordine suo presbiteri portantes cali-
ces erectos. et ceteri singula vasa siue arma-
turas dignitati sue congruas. Habuerat autem
fratrem balduuinum nomine qui ante plures annos
videlicet post mortem matris defunctus apparens ei
et eam de neglectu sui quodam corripiens. tandem
precibus eius a penis miserante deo liberatus est.
Hunc etiam videbatur in ordine presbiterorum portare qui-
dem calicem sed versum eo quod a parentibus ad presbitera-
tum dispositus fuerat. sed ex propria negligentia non
ordinatus licet competenter litteratus. Deinde appro-
pinquantes mensis vidit singulos ad easdem
in ordine suo collocatos sedere. Sequitur itaque

assistere et ministrare uel vestentibus conside-
potum assidentibus et sibi ministrari omnes in effa-
bili gaudio et iubilo repleri sicut scriptum est
in voce exultacionis et confessionis sonus epu-
lantis ac iocundari super tanta caritate sibi per eam
exhibita Si quando vero in mensis illis nichil vide-
bat repentinam quod ipsa largita fuerat vehementer
stabat confusa tamquam singuli cymbola sua appor-
tassent ipsa autem nichil Unde et tam pro gloria confu-
sione quam pertulerat festinabat elemosinas mul-
tiplicare Nonnumquam autem angelus ductor suus du-
cebat eam seorsum ad separatam quandam et speciosam
cellam in qua refectionem suam ministrabat Cuius
refectionem et si dicebat fore ineffabilem
pro ut tamen exprimere poterat aiebat fore celes-
te quoddam et diuinum lumen quo diuinitus
reficiebatur et inebriebatur Interdum optinebat
ab ipso angelo ut aliquem de familiaribus
et sibi dilectis ad hec eadem assumere posset
qui et si tale aliquid in somnis speculan-
do circa se sentirent actitari longe tamen
alio et inferiori modo quam circa ipsam fiebat dice-
bat quoque paradisum ipsum tres habere portas
intra quarum tertiam quicumque intrasset numquam exire
posset Ad quam cum ipsa quadam vice admis-
sa fuisset et introrsus introire vellet ab
occurrente sibi auo suo iohanne patre vel
patris sui de quo supra capitulo primo dictum

est expulsa retrorsum ire compulsa est. Quam
repulsam cum ipsa ut pote ab avo suo qui eam
potius introducere debuerat sibi factam moles-
tissime pertulisset ille consolans eam dicebat
tempus eius illuc intrependi nondum advenisse
sed oportere eam potius redire atque succurrendo
eis qui in penis purgatoriis constituti sibi ipsis
subvenire non poterant ampliorem vite fructum
proferre. In festivitatibus quoque pluribus quorumlibet
sanctorum frequenter rapiebatur ad contemplationem
diversorum sanctorum interdum martyrum interdum vir-
ginum aut maiorum sanctorum. Interdum rapta ad gau-
dia paradisi terrestris videbat sanctos patres
augustinum et ieronimum gregorium et ambro-
sium franciscum et alios diversos sanctos de
celestibus sedibus quasi de quodam occulto pala-
cio in paradisum ad suum colloquium descendentes.
Quadam autem vice in die conversionis beati pau-
li tribus forsitan vel quatuor annis ante mortem
suam videbat eundem apostolum inestimabili nimis
gloria circumamictum videlicet quasi clamide quadam
preciosissima ex auro et gemmis composita et adeo
solida atque forti quod videbatur non posse com-
plicari sed potius fixe et erecte stare. Erat quidem
feria de onderstre cuius confessionem vice quadam
audierat sepe dictus dominus iohannes Coalteri
confessor huius virginis in qua invenerat

quemdam epistolarem casum episcopalem propter quem eam
remiserat ad habentem huiusmodi auctoritatem Sed
non cum illa obedisset precepto eius predicta virgo
quadam vice postea rapta in spiritu videbat sibi
occurrentes sanctos doctores augustinum ihe-
ronimum ac ambrosium atque precipientes quatinus
dicat domino iohanni confessori suo ut feminam predic-
tam super hac negligentia corriperet atque ad perfi-
ciendam obedientiam admoneret Quod cum ille fecit
et obedientiam a sanctis patribus sibi iniunctam perficeret
illam vilipendentem quodammodo suam admoni-
tionem iudicio domini dereliquit De martirio eius
quod a picardis et de corona gloriosa sibi prepa-
rata per idem martirium consummata Capitulum 26.

Quadam vice rapta in spiritu videbat glo-
riosam valde coronam sibi preparatam quam
post vite presentis paciendo et labores a domino
fuerat perceptura in qua tamen plura videbantur
et erant imperfecta Restituta ergo sibi ipsi post
illam contemplationem memor illius corone rogabat
instanter dominum quatinus ita dignaretur secum
et circa se operari ut illa corona perfici posset
Eodem quoque tempore petierat a domino quatinus intro-
mitteret eam in vestigia sua per imitationem
videlicet vestigiorum conversationis eius atque post
intromissionem in ipsa vestigia ab eisdem eam
expelleret Dum hec igitur frequenter et arden-
tissime postularet a domino anno videlicet domini m°
ccc° xxv° contigit ducem burgundie philippum

picardorum et maiorum exercitu minutum hol-
landiam ingressum compellere civitates eiusdem hol-
landie ut ipsum in dominum et rectorem sustiperent
Quo in pluribus civitatibus pacto ingressus
stredam circa festum beatorum martirum gereo-
nis et victoris etiam ibidem susceptus est Post
refectionem igitur prandii quidam de familia prefati
ducis eiusdem ut dicebant medici et cirur-
gici exegerunt a curato ecclesie domino ihoe
angeli de dordraco premonstratensis ordinis
de marienwart quatinus eos ad domum huius
virginis introduceret Qui nichil mali sus-
picatus est fore in corde ipsorum fecit quod pe-
cierant ab eo Ingreditur igitur curatus cum eis sub-
sequentibus familiis eorum domum et cellam vir-
ginis claudentes Quos cum plus quam decuit
tumultuantes et molestantes eam interim com-
pescere illi eum indignanter repulsum seorsum
abire fecerunt dicentes eam esse concubinam
eius et ideo eum hec pro defensione eius agere
Mansit tamen curatus in cella prope altare
Illi vero perversi ut eam melius perviderent corti-
nam amovent candelamque oculis eius satis
intollerabilem accendunt deinde oblato
experimento quo virgo tecta erat eam penitus
denudant Quod cum videret filia fratris eius
virgo iuvencula decem et septem fere annorum
petronilla nomine obiciensque se vellet eam

defendere maligni illi arreptam irreuerenter
et grauiter satis proiectam allidunt ad stabellum
quod erat ante altare in eadem cella constitutum
ad eo quod circa renes aut iguina non mediocriter
lesa claudicaret usque ad mortem. Sed nec ita
sufficiunt. Ut non tam illa sancta virgine quam
in istis adimpleretur quod in apocalipsi legitur sanctus sanc-
tificetur adhuc et qui in sordibus est sordescat
adhuc nullo cibo corporali aut supino per undecim
fere annos usam dicebant nocturnis epulis et
conuiuiis vacantem virginitate castissimam ac iuxta
vocem apostoli mente et corpore sanctam mencibantur
nocturnis fornicationibus deditam quatuordecim
liberos procreasse et ut manifestius quid besti-
alitatis intus habuerint panderent specialiter autem
unus eorum qui lumen tenebat inter angelorum et
beatorum choros cotidie fere conuersantem bestiam
appellabat. Inter hec et his similia plura verba
contumeliosa etiam ad facta prouiunt ignominiosa propter
humorem ydropicum totum corpus eius in tantum ex-
tumuit quod cutis superducta ad modum corde in ci-
thara ita extensa videbatur. Quam cutem propter
extensionem huiusmodi attenuatam et valde debi-
lem effectam manibus pollutis attrectantes
et pungentes in tribus locis vulnerauerunt
ex quibus sanguis adeo profluxit quod oporte-
bat eum cum pelui hastum de lectulo remoueri.
Quo stelere perpetrato egressi lauerunt ma-
nus suas a sanguine quem effuderant et e-

gressi q̄ pro verbis veniē quā potius postu-
lassent in contumeliosa sicut p̄ꝰ lingwam
ūba relaxant. Tunc virgo que sicut omnis ad
occasionē ducta iacens hec sustinebat hijs
verbis et cōsilibꝰ conviciantibꝰ ac vulnerā-
tibꝰ se rūdit. Cur nō timetis ita sinistre
interpretari divinitatis in me opa? Diiudicare
qui nescitis quale nobis iudiciū divinitꝰ
imminet. Eadē hora recedente duce illi simi-
sequuntur. Statim q̄ cunctorꝝ aures pcellens
h' rumor adduxit rectores civitatis inter ūba
consolatoria quasi pro consolacione cōminātes
se q̄ gesta erant duce velle conqri quatinꝰ
contra tanti sceleris auctores exerceret vindictā.
Tunc illa memor ūbi dn̄i dicentis Da
mi vindictā et ego retribuā phibuit quidē
hūanam petere vindictā asserens qm̄ deus
esset eā vindicaturꝰ. Quod et factū est
nā vnꝰ eorꝝ qui lumē tenuerat et multa ei
cōvicia intulerat eodem ppe rotterdā s in
portu navigio veniens ab vna pte navis
ad aliam q̄si valido turbine proiectꝰ ac deinde
a principe tenebrarū proiectus in aquā atq̄
submersus confracta cervice mortuꝰ extrac-
tus in cimiterio est sepultꝰ. Secūdus ppe zerixee
in furiā conversus ac ne pntes ledēt de na-
vi in stapham proiectꝰ mortuꝰ et in civitate
sepultꝰ est. Tercius militaris in bello te

brouwershauen percussus interiit Quartus
qui et medicum se fatebatur prope slusam aplo=
pleticus effectus ita quod nec loqui poterat admoni=
tus a famulo suo de eo quod cum aliis contra virginem
in stiedam fecerat et an de eo doleret sosti=
tatus postulanti per tactum manus et gestus oris
qualecumque signum doloris et penitudinis
defunctus est famulus autem eius reversus stie=
dam pro magistro suo veniam autem a virgine cum
lacrimis petiit et obtinuit Flebat autem
virgo sancta multo tempore quod in se factum fue=
rat non sua volueram sed illorum perditionem
plangens Omnes enim valde breviter mortui
sunt videlicet eadem hyeme Consistentibus autem ad
apud se rectoribus civitatis ait ipsa virgo Ecce
quidem nunc hec passa sum sed nobis imminet
iudicium quod ignoratis Nec multo post ac=
cusantibus quibusdam cum aliqui eorum quasi
perditionis civitatis rei assecurati essent
ita quod timerent a duce capituli sententia puniri
dixerunt Ecce hoc est iudicium quod hydia
dixit nobis futurum Post hanc passionem
angelus domini sanctus apparens ei ac soro=
ris nomine appellans iudicavit qualiter sicut
petierat per irreverentem illum tactum a
picardis sibi factum posita fuerat in vesti=
giis salvatoris ac per obprobriosa verba
que ab eisdem audierat margarite que resta=
bant perfecte erant in corona sua Sequenti

anno scilicet xxxvj° circa festum gereonis et vic-
toris regresso duce cum picardis rursum a
militari quodam qui civitati stiedam preerat depre-
ti sunt sex ex eis ut observantes die noctuque
strutarent a nali vel alia quam que rumor vulga-
verat circa eam invenerunt. Qui cum nichil quam
quod rectum fuerat experientur rursum adveniente
duce in rotterdam disponebant quidam citare
et admonere dominum ihesum Walteri de leydis qui
eodem anno effectus fuerat confessor virginis atque
admirare quatinus diceret cur que dicebant de
ea ita secundum veritatem forent sicut ferebantur.
Quod utique fecissent nisi divino nutu superveni-
ens nuncius eos de hollandia recedere compu-
lisset. De morte patris eius et prefate
neptis. Petronille de revelacionibus quoque
quas pro tunc habuit ac de subtraccione
solite consolacionis post mortem neptis et fratris sui.

Post predictum martirium huius | Capitulum xxiiij
virginis cum in profesto concepcionis
virginis beate marie prefatus dominus ihesus
postea confessor eius reisam quandam haberet
pre manibus versus euderstie ut ibidem celebraret
atque eam super illa consuluisset utrum die ipso
eam perficere vellet an in crastinum differre ipsa
propter patris exequias quas dicebat die sequen-
ti futuras suasit ut eam potius ipso die perfi-
ceret ne sequenti die circa funus aliqua

negligentia contingeret. Dicebat enim se a
patre suo audivisse quod beata virgo fedus so-
cietatis cum ea inierat atque spospondisse quod
eum circa festivitatem hanc de hoc mundo vo-
caret. Post que verba mors patris mox ipso
die secuta est videlicet in profesto conceptionis
virginis beate. Post cuius mortem cum ipsa
certificata fuisset de salute illius, interdum
demones ~~demones~~ in tantum constaverunt et
asserentes se patrem eius habere in societate
dampnationis sue, ita ut quasi verum fuisset
quod a demonibus audierat inconsolabiliter
quodammodo fleret. Unde et condomesti-
cis eius causam huiusmodi lacrimarum sasci-
tantibus rendit. Ego scio quod cum patre meo
bene agitur valde, et tamen demones
dicunt quod est dampnatus. Cum enim vice qua-
dam duceretur ab angelo sancto ad ame-
na paradisi gaudia, demones iter eius
obsidentes transfiguratum quendam demonem
in similitudine patris eius illudentes et affli-
gentes ~~dicebat~~ ostendebant ei dicentes.
Eya eya ecce habemus patrem tuum. Tunc illa
cognoscens fore diabolicam illusionem non veri-
tatem, dicebat eum non fore patrem suum, statim
quod velud fumus illis evanescentibus, ipsa cep-
tum iter angelo duce perficiebat. Post hec
in die beati ponciani obiit prefata ineptis

huius

huius virginis petronilla nomine filia fratris sui
que eo quod hanc sacram virginem cum a picardis
ut predictum est ita irreverenter tractaretur de=
fendere nitebatur ab eisdem etiam ipsa iniuriose
proiecta ~~fuit~~ tractata atque lesa est Ante cuius obi=
tum cum rogasset dominum quatinus ita ordinaret febres
suas ut eidem ante mortem loqui posset pius dominus mi=
sertus moriture pervenit eas per spacium fere sex
horarum ita quod quamquam per frigus accedere solebant hora
undecima circa meridiem de mane accedebant
hora quinta calor vero qui de vespere solebat
accedere accedebat hora undecima circa meridiem
et terminabatur de vespere. Sicque temperato calore febri
li cum omni qua aderant admiratione recepit competen
tem facultatem alloquendi et consolandi mori
turam Ex vero voce dominica dicitur qui recepit
prophetam in nomine prophete accipiet et qui recipit iu=
stum in nomine iusti mercedem iusti accipiet ista vero
virgo petronilla in predicta persecutione huius sacre
virginis ut ibidem dictum est se totam pro defen=
sione exposuit et contumeliam atque lesuram cor=
poralem pro et cum paciente sustinuit libet hic
annectere visionem quam hec virgo sancta paucis
ante mortem illius habebat Tempore quodam
nocturno posita in excessu mentis videbat so=
lempnem processionem celestium civium in qua
sicut processiones ordinari solent distinctis or=
dinibus et choris singuli incedebant id est

patriarche in vicem prophete in vice silr appli et
martires confessores et virgines sacerdotes et
clerici singuli in ordine suo ac dignitate Pro
cedebant autem de ecclesia civitatis stiedam mensis pre
cedentibus more solito crucibus et luminaribus ut sol
splendentibus et veniebant usque ad hostium domus
sue de qua sumentes funus deferebant illud ad
ecclesiam Ipsa tamen sequebatur funus autem datis
sibi tribus coronis quarum unam ~~gestiebat~~
gestabat in capite reliquas singulas in
singulis manibus Cumque restituta sibi ipsi verbo
tenus diceret suspicando quasi mors ipsius in hoc
presignaretur finaliter tamen dicebat quod designabat
mortem prefate sue neptis petronille que et statim
post hanc visionem moriebatur in festo sancti
ponciani de vespere hora decima precepit tamen
ex hoc tempore feriosius preparari necessaria sepulture sue
Post huius virginis mortem que ei die noctuque as
sistens in necessitatibus ministrabat ipsa sancta
virgo tam perniciosam incidit tristiciam quasi
super destitucione illius quam utpote se cordia
liter diligentem ipsa vicissim ita affectuose di
lexerat que eius tristicia in tantum domino displiceat
quod in vindictam eiusdem tristicie usque circa vi
sitacionem beate marie virginis solita privata fuit
contemplacione ac consolacione divina Cum igitur
die noctuque fleret amarissime non solum super
mortem neptis sue sed amplius solite gracie

sup amissione ppt in ordinatam illam tristiciam
sibi substracte tandem causam earundem lacrima-
rum pcunctantibus rendit Cur non flerem Ecce pxi-
mus undecim annis vel petivi a dno quam sine con-
tradictione impetrarem et nunc in tanto tpe nullam
penitus consolacionem accipio Cum festum ac
visitacionis bte virginis tantam divine gracie sup
habundanciam recepit quod per novem vel decem fe
dies quasi in continua iaceret divinorum et celestium con-
templacione fruicione gustacione et contemplaci uibi-
one adeo quod ingredientes ad eam per eosdem
dies sentirent odorem suavissimum quem sicut solito
more ita et pro tunc de celestibus areolis ac apote-
cis reportaverat A quibus interrogata unde
pvenisset odor ille ipsa quoque ex humilitate silere
maluisset tandem devicta eorum importunitatibus
sicut dns manifestaverat odorem illum ita et ipsam
causam eiusdem unde stilicet eum reportaverat
indicavit Dicebat enim se non posse celare
quod dns iam prodiderat Simili modo ante aliquot
annos defuncto fratre suo de quo supra dictum est
capo xxiio tristiciam magnam incidit sup qua
tamen obstupuit quod dicebat se hattenus nescis-
se quod adhuc fuisset tam humana ppt quam etiam
multo tpe solita carebat annona contemplatione
divine consolacionis sicut revelatum fuit cui-
dam heremite in superiori egipto constituto
de quo dicetur sequenti capitulo

De fr̄e gerardo heremita et q̄busdā peregrinis Cap̄m 28m

Erat q̄dē iuuenis oriundus de ~~dioth~~ diothesi
colomensi. gerardus noīe q̄ solitarie conuer
sationis desiderio stimulatus fama tr̄hente pro
uenit ad hanc virginē ut ei p̄ns votū suū
exponeret atq; iter tā arduū aggressurus
se p̄cibus eius recōmendaret q̄tinus diuina grā
opitulante in eo qd̄ mente conceperat possz
p̄seuerare Cuius illa p̄posito congaudens
p̄phetico spū p̄dicebat a se recessuro qd̄ p̄mo
triduo ingressus eius in heremū penitiam
pateret̄ sit ꝛ exhortans eū ad constantiā
q̄ ante fr̄em tr̄ie diei refectionē essz p̄cep
turus Qd̄ et p̄ modū fr̄m est nā adues
p̄astente tr̄ia die cibū celestem sz mānā p̄
cepit Predictos at̄ sibi a virgine tres
dies ipse ita constanter p̄egit q̄ p̄atus
erat eos p̄p̄ p̄missionē illius etiā cū p̄iculo
vite tr̄sigere Post mutuā igit̄ in mutuis
orōibus recōmendationē atq; ad mutue fr̄m
tatis obligationē ille egressus p̄agitis p̄ti
bus superioribus superiorē ingredit̄ egiptū cū
deserta penetrans inuenit cellā p̄ gradus
in arboē a tr̄a p̄ lupos ꝛ ceteras feras ele
uatā Adduxerat at̄ secū duos socios eius
dē conuersationis grā q̄ paucis post aggres
sam heremitice conuersationis militiā diebus
p̄actis ad nomitū reuersi sūt ipo incepto

proposito permanente Partis igitur in hac solita
ria et heremitica conversatione fere decem et septem
annis contigit epm quendam de anglia cum duobus
sociis gratia visitandi sancta loca adire iherosolimam
ac deinde montem syna ad reliquias beate katherine
virginis et martiris Qui eciam meores sanctorum
patrum qui quondam fuerant in egipto eandem ingressi
si egiptum usque ad superiora eius oberrantes ut
inquirerent si forte ut prius aliquos heremitice vite
patres invenirent reperiunt cellulam quandam habentem
longe a terra in arbore constructam Cuius hostium
cum pulsassent aperto ostio vident hominem vul-
tu quidem angelicum sed corpore ita crassum quasi non
in heremitica abstinencia sed inter seculi delicias
et carnis voluptates versaretur Inter mutua
igitur colloquia distunt ab heremita in spacio
duodecim annorum et ultra eum hominem non vidisse
Interrogatus ab eis heremita quo nam alimento
vesceretur unde ita crassus effectus est Respon-
dit se sola divina gratia nutriri scilicet manna ce-
lesti cuiusmodi filii israel utebantur cum egre-
derentur de egipto quod cellule eius influens col-
ligere solebat et comedere Consequenter illis
stistitantibus utrum nam adhuc alii invenirentur
homines qui vivere possent absque humano cibo si-
cut ipse Respondit in partibus hollandie in civita-
te stiedam fore virginem que multis annis diver-
sis infirmitatibus divinitus flagellata nullo ute-
batur alimento corporali que eciam ad tantam

pfectionis celsitudinē puenit q ipm centuplo plus
excedēt vite sanctitate q̄ ipē illos ideoq; cū soliti
essent sic rapi ad celestiū contemplacōz sin-
guli de locis suis ꝛ in singularibꝫ stalis illa
tn ipm sicut vite merito ita ꝛ cōtemplacōis
excellencia sup astendēt Unde et mirari
se assēbat cū de trāsitu nichil pcepit quid
ei accidēt q eam in pfata stala cōtēplacōis
multo tpe non videt Fert tn hēmitā cau
sam assignasse q viz nimis in ordinate sup
morte ppinqōrꝫ suoꝝ dolē solebat atq; ideo
q̄uis pius quātū ipē cōis vite hōes tm et
ipa eū cōuersacōis sctitate ppt paciē mag
nitudinē et contēplacionis excellēciā pce
debat tn ipē eā nūc excedēt Qd' in mor
te frīs eius patuit de quo pcedenti ca^lo dcm
est q' eodē fe tpe obierat in stiedam quo
pdicta pēgrinis illis ab hēmita recitabā
in egipto Qua pp' hēmita rogat pēgrinos
quatinus regressuri ad ppa pius intrent
hollandiā et ciuitatē stiedam ac domū
virginis ei q tres has ex ore suo et ex pte
sui pponant questiones pmo qt ānos ipē
solitarius in hac hēmitica conuersacione pegit
Scdo q annoꝝ ipē erat qn trāsiuit ad hē-
mū Tercio qd' cāe sibi occurrerit q eā iā
multo tpe secū in contēplacōe solita nō
videt Post hc valedicēs hēmite pēgrini
reuersi veniūt in hollandiam et stiedā

Ingressos q̄ hospitiū hospes rogatus ducit
ad domū virginis Cūq̄ causam aduentus sui
et p̄sonā mittentis eos hēmite designassent
illa q̄ sicut semp̄ ita et nūc ex humilitate latē
malēs ad p̄positas interrogationes mānite res
spondē recusaret Hō tm̄ p̄mo querentibus de
tp̄e habitacionis hēmite in solitudine rūsū
dedit Quō ego illud scire possem dn̄s est
q̄ nouit Ad qd̄ dū ibi respondisset se hc̄
non a se s̄z ex ore hēmite interrogasse et ideo
eam quodāmō corriperet q̄ agnitā veritatē
vellet celare rūdit eū eū decē et septem
fere ānos in solitudine p̄egisse Ad 2m
rūdit eū decem et nouē ānorū fuisse qn̄
ad hēmiū p̄rexit Ad tertiū rūdit se in medio
hom̄ conuersante diuersimode maculari 1m
vero ab hominibus se gregatū et inter angelos
cotidie cōuersantē in contaminatā puritatē
continue conuersare et ideo nō mirandū si
ipse eā contēplōis celsitudinē excederet di
cebat quoq̄ virgo hēmitā illū fuisse tāte
crassitudinis q̄ pinguedo colli eius depen
debat p̄ superiorē orā vestimenti eius et ideo
tā debilem extitisse q̄ nec stare posset nec
sedē s̄z tm̄ flexis genibus quietē et cetera
corporis necēcia sūpsisse vel egisse Obiit aūt
idē hēmita āno dn̄i in m̄ ccc xxvi duode
cimo die octobris qd̄ et huic virgini fuit

revelatum. Rapta namque in paradisum in hora tran-
situs eius videbat animam illius corpore exutam
ab angelis deferri in paradisum atque in fontem
ablui adeo sereno quod ut sibi videbatur per unum
fere miliare fundum eiusdem fontis videre poterat

De liberatione viri et femine a fovea desperationis. Capitulum 29m.

Cuius quidem civitatis stiedam stabmatus
officio pro tunc fungens suggerentie
diabulo graviter temptabatur semetipsum laquei
suspendio necare habebat autem cappellanum quen-
dam nomine dominum iohannem pot de quo in superiori-
bus dictum est capitulo quinto et coram eo missas
celebrare solitum qui quotiens eum temptatum
noverat vix persuadere poterat ne sibi tam
crudelem mortem sibi inferret. Sed cum ille
nec violentie temptationis resistere nec confes-
sor temptatum cohibere posset iste ingressus ad
virginem interrogavit quod sibi circa temptatum
suum esset faciendum. Tunc illa certam diabulum
sustinere non posse quod arma malicie sue
verterentur in arma salutis suasit presbitero
quatinus si temptatus suggestioni resistere
non valeret iniungeret ei pro penitentia quod diabulus
suggerebat in ruinam. Quo audito dum con-
fessor quod consulebatur non auderet imponere ti-
mens ne perditionis eius causa foret illa vis-
sit ut fiducialiter id ageret in conscientia sua.
Dum ergo quadam vice nactus oportunitate

cur temptatum quod consuluerat sacerdos fecisset
temptatus flexis genibus procidens gratias egit quia
quod diu desideraverat iam saltem obtinere meru-
isset. Statim quoque domum reversus fune laqueato
tibi et collo suo circumposito sedem ut se suspen-
deret ascendit. Demones autem videntes et in-
videntes eum tali sibi morte auferri apprehen-
sum laqueo violenter abrumpentes et dicentes
non vos modo suspendetis post tergum cuiusdam
strinii videlicet inter parietem et strinium proiecerunt
et detruserunt. Unde per trium horarum fere spa-
cium multum quesitus et tandem cum omni admira-
cione inventus non nisi per strinii ablacionem
extractus est et deinceps a temptacione libe-
ratus. In eadem civitate stiedam feniam quedam
erat quam diabulus in desperacionis baratrum
fere precipitaverat obiciens ei sepius per sompnium
cedulam cum peccato quodam commisso nec dimittens
cum tamen ipsa illud sacramentaliter sepius confessa
et absolucionem sustepisset et penitenciam in-
iunctam egisset. Cum ergo sui cordis angustias
huic virgini crebrius exponeret illa quoque desolatam
benignis consolacionibus refoveret nec tamen
quantum vellet cur eam proficeret eo quod princeps
mortis feniam sicut prius novis semper terrori-
bus per sompnium conturbaret dicens nequaquam
magis meas evadere poteris quia litteris hiis te
mihi confirmatam et subiunctam habeo contigit
hanc virginem vice quadam ad celestia raptam

eundem videre demonem cartham ipsam in manu
gestantem sed manu beate marie virginis in anni
eius violenter ablatam et ruptam quod per modum
ipsa virgo corporeis sensibus restituta domino
iohanni vero alteri confessori retulit suo. Post
hec regressa predicta feminam sicut prius ceremoni-
as desolationis sue coram virgine deposuit
quam illa consolans suppressa tamen carthe com-
mitione precepit ut secura de inceps esset nec quicquam
eventurum sibi mali super illo formidaret
sed et obsidere offerens se pro constantia illius in
die iudicii ab omni prehabita trepidatione libe-
ram reddidit et pacatam. De duorum presbi-
terorum morte et a penis liberatione et v-
nius ad dominum conversionis de locis quoque pe-
narum et inferno Capitulum 30m.

Cum occasione suavissimi odoris
quem propter visitationes salvatoris vel
sanctorum vel attactum angeli sancti hec virgo
sancta reservabat vel quem de paradisiacis
et celestibus gaudiis rediens secum portabat
ut predictum est capitulo xv° multas hominum visitationes
pateretur eo quod reliquie suavitatis illius se-
pius apud eam permanerent contigit anno
domini M cccc° xxvi° feminam quandam in vicino
domini ihesus angeli de dordraco tunc curati
commorantem crebrius eam cum ceteris visitare
Quod ille videns miratus causam sistitatus
tale responsum femine audivit O domine si
stiretis qualia ego apud eam experior utique

eam sicut ego crebrius visitaretis Invitabat
quoque eum quatinus ad eam visitandam accederet
Quod cum ille fecisset in solitam suavitatem mi-
ratus visitaverat enim eam sepius sed nil tale antea
senserat interrogabat an aliqua penes eam odo
rifera forent reposita Tunc illa respondens
non inquit sed gratia domini est Ab hinc enim crebrius
eam visitans et seriosius confessionalibus eius
intendens super novitate eorum stupefactus
sistitatus est an talia prius experta fuerat Ac
illa utique ait domine nam et vobis sepius secreta
mea revelavi Ille vero respondens quidquid ait mihi
dixistis tamquam rose fuerunt ante quadrupedem
porcum proiecte dicebat autem hoc desemet ipso Erat
enim idem curatus a deo lubricus quod non veritus iu-
dicium dei contra reverentiam ordinis sui tam
sacerdotalis quam monastici cum uxore cuiusdam
secundum carnem satis turpi fornicaretur Super
quo cum a pluribus coram hac virgine accusare-
tur illa tamen accusantibus non crederet eo quod cre-
brius eam visitaret et missas coram illo cele-
braret vice quadam ad se ingresso quod ob-
audierat obiecit simul quoque et arguens quod tale
peccatum cum ligata committeret Sed illo cum iuramen-
tis et execrationibus obiectum sibi crimen ne-
gante ita quasi accepta satisfactione excusatem
se cum pace dimisit Rursum quasi de iterato
peccato coram virgine accusatur accusatum sicut
prius ipsam reprehendit sed ille veritus fateri

veritatem iuramentis et execrationibus sicut
antea se excusat. Post hec igitur virgo more
solito ad supernorum rapta contemplationem vide-
bat eundem cum predicta femina in atrio quodam
obscenis actibus deditum. Unde cum die quadam
ad se ingressum ut quam a prefata femina occulte per-
ceperat nova etiam cum eadem cura se experiretur
sicut prius quasi ex aliorum relatu super eodem
crimine corriperet ille quoque sicut prius pertinaciter con-
tradiceret cur inquit domine tam pertinaciter negatis
cum tali die et hora in excessu mentis posita
in illo vos viderim loco cum ea occupatum.
Tunc ille vehementer confusus sciebat enim se
deprehensum qui tibi hoc ait de me manifestat
etiam alia plura revelavit egressusque post pos-
ticum in ortum flevit amare. Deinde repressis
lacrimis reversus fatebatur eidem nec esse quan-
cumque illa dixerat et ipse negaverat pro-
mittens se eadem numquam iteraturum. Illa vero
videns eum divine veritatis illustratum ra-
dio non solum inquit peccatum commisistis sed alia etiam
tria vel quatuor enormia obiciens crimina exhor-
tans quoque eum ad emendationem sed quoque et cele-
rem ei mortis sue diem predicens tam salubri
compunctionis iaculo mentem eius vulneravit
ut eorundem confessionem coram ipsa quantum de-
cuit facta legitimos insuper confessores quere-
ret se quoque ab eis a suorum peccatorum nexibus

ecclesiastica autoritate absolui postularet
Quo impetrato cum pro commissis peccatis ageret
penitentiam per actis per modum ~~quatuor~~ octo fere
ebdomadibus epidimico morbo percussus est
Ingressus igitur ad virginem sciscitatur utrum
se per sacram comunionem et unctionem ad mortem
preparare velit consentit illa primo quod comu=
natus est Deinde ingravescente morbo in tan=
tum debilitatus est quod per in unctione sua con=
silium virginis adire cupiens sed non valens ad
eam se cum carruca vehi flagitaret Sed et
illud debilitate convenienter fieri prohibente
mediante nuncio sciscitatur quod per in unctione
sua consulat demandat illa quod parum cer=
visie cum pane comedat quod si per unius hore
spatium intra viscera retinere posset sciat
se nec moriturum nec oportere inungi
Sumit ille imperatum cibum et per tria fere hore
quartalia in fatigabiliter sustinens quasi iam
non moriturus exultat sed rursum subitanea
nausea provocante suspicatus se totum quod
sumpserat vomiturum vocat sacerdotem interius
ungentis se magis defunctus in die nativi=
tatis beate marie virginis anno pretacto m.
ccc xxvj° ad locum a divina iustitia miseri=
corditer sibi preparatum perductus est Cum igitur

in desinenter. pro eo virgo dominum exoraret sequen-
ti nocte vel infra triduum ad infernalia et
purgatoria loca rapta interrogabat angelum
ubi erat dominus suus iam predem defunctus Qui
ostendit ei puteum cuius horrorem mirata interro-
gabat eundem utrum iam foret infernus Qui
ait eum non quidem infernum esse sed proximum inferno
atque in eo deputari eos de quibus dubitatur
utrum dampnandi vel saluandi Alium quoque
ab extrinsecus videbat locum omnibus antea visis
horribiliorem muro nigro et alto nimis
circumdatum quem angelus dicebat esse infernum
in quo tantos demonum et dampnatorum audi-
ebat clamores et ululatus clamores non
possent comparari Prope predictum autem puteum
secus infernum positus videbat angelum quem-
dam satis tristem et quasi merentem Quem cum
aspectu illius cognouisset fore angelum dicti
curati de quo paulo ante dictum est in cella
sua conuersi interrogabat angelum ductorem
suum cur frater ille angelus ita mestus foret
Qui respondit animam quam ille regendam acce-
perat ob peccata que perpetrauerat in eundem
puteum submersam esse et necdum sententiam
sperande salutis accepisse sed datas ei in-
duciias ix dierum infra quos diffinitiua sen-
tencia daretur et ideo hunc angelum eius tristari
quia nesciebat utrum saluari debebat vel dam-
nari Cum ergo virgo animam illam desideraret

videre iubente angelo ductore suo ap-
tus est puteus ascendens quoque anima illa ad
superficiem putei tota ignita ad instar ferri
cadentis exclamabat ad virginem dicens
O kinna mater lidulla quia sic consueve-
rat eam vocare O purissimum speculum di-
vinitatis patere queso ut me specular
in te Tantus itaque horror invasit animam
huius virginis ex his que circa hanc animam vide-
bat quod preminentie eius rumpebatur singu-
lum alicuius quo corpus eius iacens in lectulo
accinctum erat Rumpebatur autem non nodis aut
vinculis ligature sed istis integerrime remanen-
tibus in loco integro et sano Perduxit
autem hec virgo animam illam orationibus et meritis suis ad
commune purgatorium et locum penitentium ab isto prima-
to puteo Erat et alius quidem presbiter petrus
nomine in stiedam secularis satis et minus
honeste conversationis qui tandem divine pieta-
tis respectu compunctus et familiaritatem huius
virginis adeptus ante plenam satisfactionem de-
functus sinam suo statui statim susceperat
Pactus igitur quasi duodecim annis post mor-
tem eius contigit hanc virginem more solito
apud purgatoria loca quadam vice consis-
tentem audire vocem quandam satis lamentabi-
lem de puteo quodam procedentem Quam
cum tam ex proprio auditu quam ex verbis angeli cog-
nosceret esse vocem eiusdem domini petri miraba-

q̄ adhuc erat in purgatorio Interrogata
igit' ab angelo vtr̄ aliq̄d' vellet sustinē pro
liberatione eius Respondit q̄ sic Ostendit itaq̄ ei
angelus locū quēdā in vicino ubi erat q̄si
quedā cataracta antiq̄ erat tanta teterrima
et aq̄ et copia q̄si omnis totius orbis aque
in vnū cōgregate fuissent et p eandē ca-
tharactā fluere viderent' hortat' igit' eā an-
gelus ut si illū videre vellet et liberare p
eandē catharactā trāseat Quod cū illa
trepidaret aggredi angelus at ad cōstā-
tiā trāseūdi econtra hortaret' ipā trāsito
fluuē qd' fluebat p catharactā videbat
aīaz p̄sbiteri caudidā ad mo'm agni de pu-
teo ascendentē ad altitudinē aeris ac nō
descendentē veluti in quēdā fontē Vbi cū
q̄si nouo baptismate quodā purgata fu-
isset et refrigerata ab incendio qd' susti-
nuerat vidit eā volātem ad requiem et
gaudia bt̄orum Tantā at fatigatiōz susti-
nuerat in trāsitu fluuis illius q̄ etiā reu-
sa ad sensus corporeos in venta fuit q̄si
tota sudore p̄fusa De quodā sacrista de
oust'die et aliis pluribus defunctis Ca'm

In villa cui nomē oust'die erat 31m
sacrista quidā ecclie eiusdem ville noīe
baldewinus van den velde qui infirmita-
te p̄uentus in nocte conuersionis sancti

pauli tunc tpis obiit anno dni m cccc xxvi°
Eadem nocte hec virgo more solito rapta a sen=
sibus corporis venit ad quendam montem ad cuius
radicem videbat hominem prius et tunc sibi in cog=
nitum volentem montem ipsum ascendere sed pre in
valitudine non valentem Quem cum ab eodem ro=
gata humeris suis impositum sursum portasset
mirata ponderositatem eius interrogabat
quo vocaretur nomine Et respondens dixit se
vocari baldewinum vanden velde Mane facto
dns iohannes confessor virginis ingressus cel=
lulam eius invenit eam quasi pre lassitudine
pus mortem magnum consecuta graviter suspiram
fe et pre defectu eius anhelitum vix trahere va=
lentem Interrogata causa respondit se a radice
cuiusdam montis usque ad verticem eius portasse vi
rum nomine baldewinum vandem velde sibi prius
incognitum tantemque ponderositatis eum fuis
se quod ipsa nunc sibi restituta vix subsistere
posset Super quo miratus ille recordabatur
sacriste de ousterdie qui baldewinus quidem vo=
batur sed agnomen eius ignorabat Post
biduum autem idem confessor eius veniens ad vil=
lam oustdie causa celebrationis interroga
bat feminam quandam de agnomine et statu eius
dem sacriste Agnomen edixit sicut virgi=
ni fuerat revelatum sibi et eadem nocte
defunctum asserens qua eundem virgo de ra=
dice montis ad eiusdem cacumen portaverat
Alia quoque vite more solito rapta venit

circa quendam montem apud quem videbat diuer-
sos diuersimode quodam oberrantes alios vide-
licet ad radicem eius alios alicuius et alios adhuc
in eminentiori montis eiusdem loco volentes
quidem montem ipsum ascendere sed non valentes
nec qui ut ascendere posset adiuuaret hunc
Cum instaret aliquando precipue festiuitates per
aliquot dies ante talia festa rapiebatur ad loca
purgatoria ut videret calamitates indigen-
tium auxiliis aliorum nec sibimetipsis subue-
nire valentium quorum voce beatus Job loquitur
dicens Miserenimi mei miserenimi mei
saltem vos amici quia manus domini tetigit
me Reuersa igitur cum pro eorundem libe-
ratione cotidianas febres sustineret ama-
rissime que plangeret et assiduae di-
uinam misericordiam exoraret in ipsis festiuitatibus
rursum rapta pro eorundem agnita redemp-
tione tanto gaudio tripudiabat quod se vix
capere posset Licet autem ceteris diebus plures
frequenter eriperet in precipuis tamen festiuita-
tibus multo plures et in maiori copia Adeo
autem acriter plorabat super miseriis eorum
quod frequenter in ea naturales lacrime id est aque
deficerent et supernaturaliter lacrime sanguinee
succedent quas super genas eius coagu-
latas successu temporis dominus iohannes confes-
sor eius cum naturalibus lacrimis emollierent
ab radicem in sacculo reconditas in strimo
penes se reseruabat atque sub capite eius

pꝰ mortē ipsiꝰ sicut desideraverat repo=
nebat. De cautela huiꝰ virginis circa reve=
lationē statuū defunctorum Capitulum 32m.

Post mortē ducis vilhelmi comitis
hollandie cū audisset uxor eiꝰ dnā
margareta de marito et dno suo q̄ hc
virgo dixisset eū iā fore saluatū misit
ad eā vnū de famulis suis ut inquireret
rei veritatē. Audierat etiā q̄ hc virgo
mortua fuisset p triduū et reuixisset
Interrogata igitur sup utroq; ab ipo nuncio
ad vnū ita rndit. Si triduo mortua fu=
isse stiedā menses dni me sepelissent
Ad aliud aūt sicut ridiculosū iudica=
bat qd interrogabatur ita et ridiculose
quodāmo rndit dicens Si ille iā esset
in eterna vita tūc dns in miraretur mi que
decē et septem annis grauissimis infirmitatibꝰ
detenta de lcō nō ~~deste~~ descendi nec terrā te=
tigi. Qua ꝓpter precor ne occasione mei
peccetis. Sic q̄ q̄ incertꝰ venit incertior
recessit. Contigerunt autē hc anno dni m.
cccc° xvij° in q° et pfatꝰ dux vilhelmꝰ
defunctꝰ est. De pluribꝰ religiosis nō nūq̄
dabat sniam q̄ eent saluati et in gaudiū
dni sui introducti. De nouissimis quoq; tpibꝰ
et aduentu antixpi dicē solebat q̄ ipa ven=
turū eorū esset vesura. Caute tamē de
eis interdū loquebatur et q̄i ex libris audi=

uisset quos tamen materiales aut corpora-
les corporaliter forsitan nunquam viderat uel
audierat dicebat signum quoddam futurum
in regione ubi antipps nasceretur et ipso
anno quo nasceretur quod videlicet harbe et
arbores sanguinem distillarent et hoc
per singula folia tria stillicidia. De statu
communis eius et qualiter quadam vice vidit
corporalibus oculis puerum crucifixum qui
coram ea transfigurabatur in similitudinem
hostie sacramentalis cum quinque cicatricibus
sanguinis. Capitulum 33m.

Dominus et saluator noster ihesus
christus in vitam nos ad sacram communi-
onem et manducationem vivifici sacramen-
ti corporis et sanguinis sui utilitatem eiusdem
sacre manducationis manifestat dicens
Sicut misit me viuens pater et ego vi-
uo propter patrem sicut qui manducat me et
ipse viuet propter me. Hoc est sicut deus pater
qui eternaliter et essentialiter vita est ge-
nerando me dedit mihi ut et ego eternali-
ter sim et essentialiter vita ita qui uel spiritua-
liter tantum uel sacramentaliter et spiritualiter
manducat me etiam ipse uel spiritualiter uel
corporaliter et spiritualiter viuet propter me uel
in presenti vita gratie et in futuro vita
glorie eterne. Que promissio in hac virgine
euidentissime et completa. Nam cum per primam

fere medietate tpis egritudinum suarum
parco valde et sup humano uteretur alimen=
to sicut sup dictum est tercio et quarto capitulo
reliquo vero tempore nullum penitus corporalem cibum
aut potum sumeret non tamen potuit abstinere
ab hoc vitali cibo sacrosancti sacramenti cor
poris dni nri ihu xpi Nam quantum p corpo
rales infirmitates corporaliter deficiebat
et corporalem cibum minus sumebat tantum
crescebat in ea desiderium huius supercelestis
et diuinissimi panis atque mediante eo in
spiritu confortabatur et spiritualibus viue=
bat Unde et in principio egritudinum
suarum p tres aut quatuor primos annos sel
in anno in die sancto pasce communicabat postea
vero p aliquantos annos circa principium spiritu
alium consolacionum suarum bis Post hec
circa uel post mortem matris sue in tantum cresce=
bat desiderium eius circa affectum huius sacra=
menti quod quinque uel sex vicibus annuatim p
aliquot annos solebat communicare Eo tempore
anno dni .M. cccc° vij° uel viij° missus erat
frater quidam presbiter premonstratensis ordinis
de monasterio marienwarde andreas
nomine ut susciperet curam et regimen ecclesie
in stiedam Qui et si mirabatur tam mag=
nitudinem huius virginis paciencie quam eorum
que paciebatur vix tamen credebat quod diuinitus

absq; naturali sustentebat alimento Unde
et si quando ipsa petebat ab eo suscipere sacram
comunionem corporis domini invite satis et contra vo-
luntatem suam veniebat ad eam super quo
ipsa valde dolebat Nam quanto diuicius
egrotando iacebat tanto amplius corpora-
liter cruciabatur tanto magis in amore dei
feruebat quantoque ad amorem dei inflamma-
batur tanto omnipotentis dei gratia amplius
in ea operabatur Tribus igitur aut quatuor fere annis
predictus curatus invite ministrabat ei communionem
sacre eucharistie Et cum frequenter audiret
confessiones eius adeo mirabiliter insolita
in eis percipiebat quod non credebat eis Unde
et cogitabat temptare eam an ex gratia dei
ita ut audiebat viueret Igitur anno domini
M cccc° xvi° paulo priusquam ~~ante~~ eam curatus
temptaret apparuit huic virgini angelus domini
predicens quod eam curatus ei temptaturus esset
quando desideraret communicare Postea circa fes-
tum natiuitatis beate virginis marie mitte-
bat hec virgo fratrem suum vilhelmum ad cu-
ratum predictum supplicans per eum quatinus dig-
naretur venire cum sacramento et eam communicare
Qui ingressus domum eius cum audisset
confessionem eius porrigebat ei quandam hos-
tiam non consecratam suspicatus quod cum illa posset
sustentari qui secratam suspisisset Virgo autem
non valens eam insumere et deglutire statim

expuit eam Quo viso cum curatus qui commo-
tus corripuisset eam tamquam corpus domini volun-
tarie expuisset illa respondit O domine
putatis me privatam ratione ut nequam dis-
cernere inter corpus domini et simplicem panem
pro sacramento quia cum illud facillime sumam
et degluciam tamen simplicem panem hunc
non valeo deglutire sed evomo eam Qua
responsione confusus curatus sciebat
enim se deprehensum surgens cum sacramento
reversus est ad ecclesiam Remansit itaque
virgo in gravi merore tam propter carentiam
sacre communionis quam propter duriciam et incredu-
litatem curati atque in eodem merore usque
ad conceptionem beate virginis perduravit
In ipso autem die conceptionis eiusdem beate vir-
ginis dum celebrarentur in ecclesia prime mis-
se angelus domini cum magna claritate cellam eius
ingressus et quasi super tanta claritate tur-
batam ne timeret adhortatus dicebat
ei quod ipsa infra decimum et septimum annum
egritudinum suarum qui annus tunc erat visu-
ra foret in carne et sanguine ihesum christum
creatorem suum mortuum et suspensum in
cruce eo quod curatus porrexerat ei simplicem
panem pro sacramento corporis domini Tunc
virgo quod sibi promissum fuerat predicto cura-
to per omnia intimare curabat quatinus firmius

de ceteros crederet gratie dei que circa ipsam
operabatur tum quod ipsa ab angelo sancto et ipse
ab ea audierat factum fuisset Morabantur
eo tempore quidam in anteriori camera huius
virginis qui ipso die consilii gratia pro cura-
tione egrotantis pueri ingressi ad eam accep-
to quoque consilio regressi cum et ipsi subito prefa-
tum lumen in cella eius vidissent putantes incen-
dium fuisse ingressi sunt ad eam ut extinguere-
rent id Quos illa consolans excusato quoque
eo quod contigerat et incendio negato remisit
eos ad propria Post hec vero feria secunda ante
festum thome apostoli que pro tunc erat ante vigi-
liam eiusdem apostoli de vespere inter octavam horam
et nonam intrabat cellam huius virginis magna
quedam claritas Cuius irradiatione cum clau-
sis oculis occupata iacens in exercitiis suis
ante oculos suos sensisset apertis oculis videbat
secus pedes lectuli sui crucem quandam ad similitu-
dinem earum quibus vinguntur egroti atque atque
in eadem quasi puerum viventem in carne
et sanguine cum quinque vulneribus que ipsa in-
dicabat verum deum et hominem dominum nostrum ihesum
xpm crucifixum Cum quo dum loqueretur gratias
agens super tam inenarrabili bonitate sua
audita fuit a patre suo extra cellam existente
qui custodiebat eam Qui cum veniret ut

videt quis cum ea loqueretur is qui apparuerat
quasi volens recedere ascendat cum cruce usque
ad solarium sub quo virgo iacebat Tunc ipsa
ad hoc quasi dubitans de visione ac de recessu
eius dolens ferventi amore clamabat dicens
O domine si tu es et iam vis recedere a me obsecro
ne discedas nisi relinquas mihi signum quo
et scire possim quod tu veraciter hic fuisti et tui
recordari possim Statimque qui quasi reces-
surus ascenderat dandens super eam transfor-
batur quasi in hostiam maiorem hiis cum quibus
vulgus communicari solebat et minorem hiis cum
quibus sacerdotes celebrant circumdatam un-
dique quasi circulari quodam diademate ex luminosis
valde radiis que et ante oculos eius
pendebat in aere parum ultra genua eius
super mappam qua pro parte erat operta
Illa enim pars lumili ubi pedes eius iacebant
per suppositionem cussinorum parum elevata erat
ita quod clare poterat ipsam hostiam videre Habe-
bat quoque eadem hostia ad instar domini cru-
cifixi quinque cicatrices sanguineas scilicet
in utraque manu et pede et latere dextero atque
in ipso latere ~~erat~~ dextro erat sanguis coa-
gulatus ad magnitudinem quasi dimidie
pisce In cuius aspectu tanto gaudio cor eius
tripudiabat et quodammodo saltabat atque pre-

Vehemencia horum saltuum circa vitalia pecto-
ris adeo angustiabatur quod putabat se
certum moriturum ideo quod pro refocillacione
illius angustie quam ex tali gaudio conce-
perat oportebat cor eius per suppositionem manus
cuiusdam femine scilicet katharine ingrati symonis
barbitonsoris quodammodo refrenari ne ex sal-
tu eius vehemencia corporaliter deficeret Igitur
sicut predictum est pater virginis ingressus
cellam eius resedit super lectum qui iacebat coram
ea interrogans an in aliquo sibi posset subvenire
Que respondit dicens Nunc pater surgatis
de lecto ego habeo ~~his~~ hic penes me iacentem
dominum crucifixum Stupefactus pater eius sur-
gens videbat hostiam sicut dictum est quinque
citatricibus signatam similiter et frater eius vilhelmus
petri in eundem modum videbat eam Et cum
ipsa virgo videret hostiam illam pendentem in aere
vel super mappam ~~iacentem~~ stantem ceteri tamen
qui aderant videbant eam quasi super mappam ia-
centem Item feminam quandam katherina iam predicta
neptis huius virginis demandata videbat
eandem hostiam in quatuor locis cruentatam atque
ex latere eius et pede dextro fluentem sang-
uinem in sinistro autem pede sanguinem coagu-
latum Apparuit autem huic femine substancia

illa ad magnitudinem hostie que consecrat
et levatur in altari. Alie quoque due femine
margareta et ecketgen videbant eandem hostiam
in quatuor locis cruentatam. Alia autem in quinque
locis. Hii testes examinati sunt feria sexta
post predictum festum beati thome apostoli eiusdem
anni sicut infra dicetur. Dum igitur prefata
sicut dictum est apud hanc virginem facta
fuissent misit ipsa vilhelmum fratrem suum
ut vocaret curatum predictum dominum andream di
ceret quod ei quod ipsa haberet apud se dominum crucifixum
Curatus autem et si minus credebat hiis que
dicebantur surgens cum illotis manibus venit
et ingressus est cellam virginis. Cumque vidisset
hostiam sicut predictum est quinque cicatricibus
sanguineis signatam exclusis omnibus qui
aderant in cella atque firmiter ostio clauso
admirabat virginem per tremendum iudicium dei
ne alicui quod factum fuerat diceret. Deinde
cum virgo vehementer desideraret sibi hanc
hostiam a sacerdote ministrari. Ille respondit
Si vis communicari ministrabo tibi hostiam et eucha
ristiam de ecclesia quam scio veraciter esse cor
pus corpus domini de ista vero dubito quid sit
Sed cum virgo constanter peteret sibi presentem
hostiam ministrari ille consentiens tradidit eam
sibi secundum estimationem suam tamquam non consecratam

quam ipsa suscepit sicut verum corpus domini
nostri ihesu xpi crucifixi In cuius sumpsi-
one hoc mirabile sibi contigit quod cum hos-
tias non consecratas et alios panes consiles
sibi sepius oblatos nullo modo potuisset deglutire
hanc tamen hostiam facillime deglutivit que et
vertebatur in ore eius ac deinde ad interiora eius tran-
sibat per omnem modum quem experiri solebat in
sumpsione sancte eucaristie Sequenti die cum
de mane celebrentur in ecclesia prime misse predictus
curatus descendens ad inferiora chori petiit ora-
ciones populi pro hac virgine dicens eam in hac
nocte fuisse temptatam a sathana ut eam decipe-
et unusquisque compotem fore sensuum suorum aut sane
mentis ideoque supplicans ut singuli pro ea
dicerent oracionem dominicam et salutacionem
angelicam quatinus per graciam domini a diabolo vel tempta-
cionibus eius liberari posset et in tollerancia
paciencie confirmari deinde regressus ad chorum sumpto
ciborio cum corpore domino transibat ad domum
virginis sequentibus se multis hominibus et admiran-
tibus super hiis que faciebat Ingressus autem cel-
lam eius cumque deposuisset ciborium ante lectum eius
stans in ostio celle precepit populo quatenus flex-
is genibus dicerent pater noster et ave maria ad
laudem dei et salutem anime huius virginis dicens
Noveritis cuncti qui adestis diabulum hac

nocte hic fuisse ad temptandum et ad decipiendum hanc virginem ac reliquisse apud eam quandam hostiam non consecratam que non erat deus sed ut eam per ipsam deciperet in fide pro cuius testimonii veritatem paratus sum iudicium incendii subire
Sed ecce hic presencialiter adest venerabile sacramentum quod veraciter deus est caro et sanguis domini nostri ihesu xpi pro cuius testimonio etiam paratus sum subire iudicium incendii ideo que noveritis quod omnia que hac nocte facta sunt non nisi a diabulo sunt ut eam deciperet Ut ergo melius et fortius resistere possit temptacionibus eius de sathane dabo ei sacramentum corporis et sanguinis domini nostri ihesu xpi quod presencialiter adest supplicans omnibus vobis quatenus flexis genibus dicatis pater noster et ave maria ut illud ad salutem anime sue possit sustipere Quibus dictis conversus ad virginem recedit circa lectum eius Ipsa autem conversa ad eum leviter corripuit eum intrinsece et ipsum solum dicens eum male locutum fuisse nec operacionem extitisse sathane id quod factum fuerat dicebat que ei O domine prius quam hec futura fierent dixeram vobis quod angelus domini mihi dixerat hec futura ut cum facta fuissent facilius credentis gracie dei que circa me operatur
Post que et alia mutua colloquia curatus exhortatus eam ad pacienciam tradidit ei

sacramentum eucaristie reuersus quod est cum sacramento ad ecclesiam. Interim tantus tumultus oriebatur in populo propter ea que contigerant quod curatus non audens redire ad domum manens in ecclesia. Congregati ergo stultetus et scabini cum reliquis scabinis consulibus ciuitatis venerunt ad eum in cimiterio constitutum interrogantes de signo quod contigerat atque desiderantes ab eo scire utrum ea que dicebantur sic ut narrabantur se habebant. Qui respondebat ea que facta fuerant ludificatione fuisse sathane ut eum temptaret atque in eodem relictam hostiam quam ipse inueniens accepit et combussit. Quo audito responso rectores ciuitatis reuersi coram multitudine honorabilium hominum dixerunt quid curatus renderit. Ex hinc ergo maior tumultus oriebatur populorum dicentium eum non verum testimonium prohibuisse eo quod multi sexus utriusque fide digni que facta fuerant verum citer viderint. Reuertuntur ergo rectores cum aliis honestis personis ciuitatis ad curatum dicentes ciuitatem ciuitatis non habere pacem cum ipso iamque suadentes ei ne transiret ad plateam eo quod veritatem gestorum non dixerat. Tunc curatus mutato testimonio quod prius dicebat se hostiam illam in aquam proiecisse. Interim rumor qui prius tantum fuerat in ciuitate est ex

ciuitate in tm̄ multiplicabat q̄ ex pte epi
triectensis intrabat ciuitate dn̄s iohannes
cognomento die clerici puisor et decanus
zelandie Adueniens et dn̄s mathias suffraga-
neus triectensis q̄ se quinq̄ uel sex vicibus p
supremum dixerat vocatum ~~ad~~ ut stiedam pgeret
ad monitum Qui conuocauerunt plures religi-
osos viros et presbiteros de diuersis ciui-
tatibus hollandie coram baliuio et sculteto ac
scabinis ceteris q̄ consulibus pfate ciuitatis
ut ad laudem dei veritatem inquirerent signi
illius qd predicte virgini contigerat Quo viso
curatus vehementer turbatus ac desperans de
ppo adiutorio misit clam amicum quendam q̄ ex
pte ipius deprecaretur virginem quatinus amore
dei sapienter et clementer excusaret id qd ipe
insipienter egerat atq̄ eum de tanto periculo
in quo erat liberaret Assumpto igitur curato
flente eps et puisor ingrediuntur ad virginem cum
multis religiosis et secularibus viris ut inquirant
ab ea veritatem signi qd ~~ap~~ apud contige-
rat Cum ergo episcopus interrogaret eam de
facto peteret q̄ sibi rei veritatem indicare
virgo prius duas peticiones petiuit ab eo. dice-
bat enim palam coram omnibus a curato se iuramen-
to constrictam ne qd unquam de hac re cuiq̄ re-
uelaret et ideo si vellet veritatem ab ea pci-
pere postulabat se prius ab eo de vinculo absolui

Absoluit eam eps a promisso quod adiurato cura-
to fecerat. Secundo petiuit ab eodem et a ceteris qui
aderant quatinus sibi in manu promitterent ne unquam
quamdiu ipsa viueret curato corporaliter noceret
aut eum ab ecclesiastico regimine suspenderet
insuper et ea que ipsa dictura erat subti-
tulo confessionis tenerent quod et similiter promiserunt
se seruaturos. Tunc exclusis secularibus vergo
ut confusionem curati quam prefatis inhonestis
verbis incurrerat adumbraret et eum ab imminenti peri-
culo liberaret rendit coram solis presbiteris se pa-
ratam fore etiam mori pro confirmatione eorum que dictura
erat sic dicens. Dominus ac saluator noster ihesus
xpus fuit apud me perfecte et integre in
carne et sanguine in specie pueri affixus cruci
ad instar earum que deferuntur infirmis pro extre-
ma unctione cum quinque vulneribus qui et appa-
rebat mihi cum magna et ineffabili claritate in
cella secus pedes meos tui et ego dicebam
O domine si recessurus es a me relinque mihi
queso signum quo mediante tui valeam recor-
dari. Tunc is qui apparuit leuauit se sursum
usque ad solarium sub quo iacebat rursumque
dicendes transformabat se in substantiam siue hostiam
minorem his cum quibus celebratur in altari et maio-
rem his cum quibus populus communicatur mansitque erecte
quodammodo stare parum ultra genua versus superio-
ra corporis mei. Quam hostiam cum desiderasse

sumere sine communicare curatus porrigebat mihi eam
Quapropter supplico quatinus si idem curatus ~~porrige-~~
~~bat idem~~ in aliquo offendit misericorditer se-
cum agatis et culpam ignoscatis Quibus circa eam
gestis et ab ea dictis episcopus et provisor in pen-
cia predictorum s. balivi sculteti et scabinorum cete-
rorumque consulum prefate civitatis adverabant omnes
qui in predicta nocte signum hoc viderant adiu-
rantes singulos eorum quatinus sub sacramento
iuris iurandi singuli simplicem veritatem dicerent
Erant autem hii petrus iohannis patricius virginis et
Wilhelmus petri frater eiusdem virginis Item
katherina uxor magistri simonis barbitonsoris
et Wine filia henrici et ecketgen neptis huius
virginis margareta quoque uxor alberti iohannis
de quibus supra dictum est Examinati sunt autem
hii testes feria sexta post festum thome apostoli s.
in vigilia vigilie nativitatis domini anno domini
m° ccc° xii° Hec que hic dicta sunt de hac
revelacione sine signo partim quidem habentur
in cedula Vulgariter data a predicto promosore
et rectoribus prefate civitatis integraliter autem
et secundum veritatem collecta sunt a iohanne garlaci
cognato huius virginis Erant autem non nulli
in ipsa civitate qui volebant quod dicta hostia
fuisset reservata ut pupplicari posset tale
miraculum et ideo indignabantur curato quod eam
virgini tradiderat communicandam Cum ergo ab hoc

postea accusatus fuisset coram prelatis traiectensi-
bus nichil tamen mali sensit sed ab eisdem prelatis iudi-
catus est benefecisse allegantibus quod frequenter ange-
lus sathane se transfigurat in angelum lucis. Unde
et dicebant quod si reservata fuisset potuisset per
ydolatria committi. Mappam autem illam super quam hoc
signum contigisset dominus mathias suffraganeus
predictus sanctificavit ut communiter in usu altaris
et celebrationis haberetur ob reverentiam eiusdem
signi. Item hoc eodem anno s. Jeronimo ipsa virgo ex
vehementia doloris particulari evomuit pulmo-
nem et epar cum pluribus in testinis sicut dictum est
capitulo quinto et brachium eius dextrum quasi so-
lutum erat a iunctura scapule de quo infra di-
cetur capitulo 44o. Post hec sicut habetur
in prefata littera rectorum civitatis Ftiedamensis tanto
amore divino et desiderio sacre communionis
cor huius virginis accendebatur quod pluribus annis
per omnem quindenam sumebat venerabile sacra-
mentum eukaristie de manu sacerdotis quod etiam
ad hoc multa oportebat uti subtilitate et provi-
dentia quia alias non potuisset illud insumere vel
deglutire postea porrigebat ei parum aque pro
ablucione que etiam tantam difficultatem patiebatur
in gutture eius quod vix poterat eam deglutire. Inter-
dum tamen non porrigebat ei aliquam ablucionem
propter nimiam difficultatem quem patiebatur. Et hic
quidem status communionis eius usque post annum domini Jeronimi
Ab hinc autem usque ad mortem suam continuter

paciebatur febres quartanas et int̄dū coti
dianas ꝑ sublevacione aīaꝝ a purgatorio Eo
tpe tanto dīuīo amore flagrabat ꝙ ꝯn̄ qn̄
tpe quartane febris accessū febrile nō pacie
batur duobꝫ diebꝫ ꝯiunctī q̄ erant int̄ prece
dente ⁊ sequēte accessū ꝯiuabat de manibꝫ
ꝯfessoꝝ suoꝝ .s. dn̄i angeli de ~~dor~~ dordra
co et dn̄i iohānis walteri de leydis Int̄dū
quoq̄ tpe substracte solite dīne consolacionis
que sibi erat refectio tā corporis q̄ aīe in tm̄
corpe debilitabat ꝙ ꝓp̄ hoc q̄si sine refectōe
spūali subsiste nō valens corporalit ꝑ suste
tacōe nō solū aīe ꝑ etiā corporis hoc sac
scm̄ epulū dn̄ici corporis sacro sanctū qn̄
dcm̄ est nō paciebatur accessū febrū crebrius
sustiperet In cuius suppositione tanto dīuīo
lūe frequent̄ intrinsecus illuīabat ꝙ q̄ad
modū corporalibꝫ oculis corporalia ita et
ipsa hoc sup celesti ꝑfusa ~~est~~ lūe oīa sua
interiora oculo mentis ꝑspiciebat Hoc et
ceteris tpibꝫ freq̄nter ei contigit in p̄ntia
lūis ꝯtemplatiui Unde pꝯtea tpe dere
lcōis et ariditatis sue cū hanc illustracioꝝ
ꝑ dīnā dispensacione nō sentiret meor p̄
teritoꝝ dieꝝ suoꝝ cū gemitu dicere solebat
O ubi nūc dies illi in q̄bꝫ interiora mea
intrno oculo sicut corporalia corporali oculo so
lebā intueri Sic q̄ ꝑficiebatur in ea qd̄ scriptū

est In die bonorum ne in memor sis malorum
in die malorum ne in memor sis bonorum Me
Hec igitur est latitudo hostiarum quas pluribus
annis comicabat quas 2 dns iohannes walter
prefatus confessor eius attenuare solebat et quasi
et quasi de una facere duas sequitur Qualiter hec
virgo declaravit modum incarnacionis verbi Capitulum
Eo tempore quo sicut precedenti capitulo 32
dictum est hostia sacramentalis apud hanc
virginem reperta fuit fuerat erat quidam doctor sa
cre theologie in civitate tricetensi de domo or
dinis predicatorum eius de civitate Qui cum tam hoc
mirabile quam alia plura que circa eam fiebant audiret
a diversis diversimode interpretari nec tamen eo quod
sale discrecionis erat conditus audiret pro ne
gatione consentire quemadmodum quondam regina saba
ad regem salomonem ita et iste ut de hiis certi
ficari posset venit temptare eam in enigmatibus
Ingressus igitur cellam eius inter cetera colloquia
interrogabat eam quemadmodum factum fuerat a bea
tissima trinitate opus incarnacionis verbi Cumque
illa utpote in vera humilitate fundata latere
malens quam sese ostentare multiplici excusa
cione et verborum circumvolucione id est nescire quo
damodo affirmaret ille admirabit eam pro tre
mendum dei iudicium quatinus si nosset verita
tem non taceret Tunc virgo vehementer lacrimata

a deo q̄ fr̄ez i'm ad lacrimas p̄uōret sīlitu=
dine q̄uenientissiā mirabilē hāt opacionē
mūtate q̄pulsa declarabat Sumebat āt sīlitu=
dinē hanc a corpore solis quasi ex ipso sole
tr̄s distincti radij p̄cederēt qui ī vnū radiū
p̄ vnicionē redacti circa ipm̄ q̄dē solē latitudinē
extremitatē ueō suā in subtilitatē acuīs sū
radiū acutū ad modū lancee tiēantes me=
diante ipo acuto radio sū acuē domus interio=
ra penetrarent Per solē enī intelligebat sūmā
et eternā dīuitatē p̄ tres radios a sole p̄ce=
dentes opacionū tr̄ū p̄sonaꝝ in īcarnacōe
ubi p̄ vnicionē tr̄ū radioꝝ in vnū radiū
ydēptitatē et sep̄abilitatē opacionis tr̄ū dīna=
rū p̄sonaꝝ in eiusdē ubi in carnacōe Acu=
mē hoꝝ tr̄ū radioꝝ siue acutū radiū ex
tr̄bus q̄uīctis radijs p̄cedētē appellabat p̄sonā
ubi siue filij īcarnati cuius in carnacōz tres
dīuīe p̄sone īsep̄abiliter sūt opate q̄ et ad in
teriora v̄ginalis vteri penetrans de purissima
sbstancia illius sūptā p̄ticulā sibi in vnitate
p̄sone vniuit Quo audito p̄dicator ayt
se nūq̄ quidē talē sīlitudinē in scp̄tuis le=
gisse ut repeisse verūtn̄ hāc xp̄iaissiām
foē et ī nō audebat de ceteō de hac v̄gine
nisi que vr̄a sūt et bona dicere et credē

ā cogitare tāq̄ de verā fāula dei Rogabat
aut eadē v̄go frēz p̄ dcm̄ ne h° qd̄ ipā ei dix-
erat ille ārcui q̄ diu ipā viuēt reuelaēt C
De morte sup̄dicti dn̄i ādree i stiedā Ca^m
Post ea q̄ sup̄dcā sunt ca° 32° C 3 l^m
de apparicōe pueri crucifixi huic v̄gini
facta et pauco tp̄e ante an̄ mortē p̄fati dn̄i
andree curati in stiedā eadē v̄go infecta erat
morbo epidimico multiq̄ ex eadē egritudīe
tūc tp̄is in dicta ciuitate moriebāt Quadā
g° vice desiderio sacre cōiōis accēsa mittebat
fratrē suū Wilhelmū ad ecc̄iā supplicās q̄-
tenus adduceret curatū cū sacramento ut eam
cōicaret Qui q̄uis sciebat eā infectā p̄fa-
to morbo habebat eū ꝑ tūc in brachio suo
duo uel tria epidimica ingr̄ apostemata nichil
oīg tū venit cū sacramēto ingressusq̄ cellā eius
resedet circa lectū eius ut audiret confessiōz eius
Qua audita tradidit ei corpus dn̄i Deinde cū-
sa virgo videbat q̄lit̄ id curatus obturabat
os suū et nares q̄si timuisset ab ea infici et
ait ei O domine n̄ nos nec alius q̄spiā sus-
cipiet mortē occasione mei Cui rūdit
curatus Rimma filia vtinā tā diu viuere posse
donec videre t̄m vite tue Tūc illa ait
Dn̄e nos nō videbitis finē vite mee sz ego
breuit̄ videbo finē vr̄m Qua ꝓpt̄ supplico

quatinus ita vos disponatis sicut ante tribunal
vultis comparere. Erat autem tunc curatus sanus nec quicquam
sentiebat infirmitatis et ideo non ponderabat verba
virginis. Modico autem transacto tempore cum in curriss
infirmitate recordatus est verborum eius mittens quoque
unum ex amicis suis supplicabat quatenus sibi di=
mitteret quod contra eam commiserat sciebat enim se non
egisse cum ea sicut debuerat atque oraret pro se
dominum ut sibi quoque saluti sue necessaria erant concederet
Tunc virgo que semper ex corde compaciebatur omnibus hominibus et spe=
cialiter infirmis demandabat ei quatenus se per veram
confessionem prepararet atque iniusta que in domo sua
habebat dominis et possessoribus suis restitueret. Qui
excusans se cum demandasset se nichil iniusti
in domo sua habere illa rursum demandans
ostendit ei loca in quibus ea reposuerat et personas
quibus pertinebant supplicans insuper quatenus eisdem
sua propria que abstulerat redderet si vellet hereditatem
in regno dei. Erat autem idem curatus ita infectus
avaricia sicut dicebatur quod perimpendens verba
virginis nolebat iniusta possessa retribuere atque
sic tam cum isto peccato quam cum aliis defunctus est.
Post hec more sibi solito rapta fuit hec virgo
ad loca in quibus anime tormenta suis peccatis debita
paciebantur ostendit quod sibi sanctus angelus ductor
suus in quibus et qualibus penis predictus curatus
erat constitutus ac qualiter demones animam eius

de pena ad penam proiciebant sicut in libro sancti iob
scriptum est. Ibunt ab aquis aquis nimium ad calorem
nimium. Successit autem huic domino andree dominus iohannes
angeli de drordaco eiusdem conventus et ordinis decus
conversione supra dictum est capitulo 29o. De calculo quem
usque ad mortem paciebatur. Capitulum 36m.

Hiis et aliis quamplurimis signorum prodigiis
pro divinitus inflicto sibi vulnere prefatarum
tribulationum a misericordie patre coram hominibus
est glorificata tales quoque vicissitudines gratie
spiritalis hominibus ignote per revelacione earundem
tribulationum experiebatur per annos fere viginti quatuor
ante mortem suam videlicet usque ad annum domini millesimum
cccc^m xxx^m ante purificacionem beate virginis
qui erat tercius xxxviii anni ab exordio egritudi-
nis suarum. Ab hoc autem tempore scilicet circa festum puri-
ficacionis beate virginis usque ad festum pasche cum aliis
infirmitatibus quas prius habuerat tanta molestia
calculi quantitatem ovi columbe per ut dicebat
hunc gravabatur quod ipsa dicebat quod id calculus
mortem sibi erat illaturus. In tantum enim moles-
tia illius calculi angustiabatur quod frequenter duabus
vel tribus vicibus in una hora examinis fuisset
non poterat loqui. Qua angustia cessante
et cum vehementi morsu dencium absque verbis in
paciencie vix transacta paucissimis verbis vix uti
poterat. Eo quoque tempore divinitus ita rare visitabatur
per intrinsecas consolaciones quod se domino ihesu confessori

suo quodāmō dēlictam a domino p̄solito
cū multis lacrimis cōqrebatur. De febre quā
cognato suo baldewino puero procurauerat et
febre dn̄i iohannis confessoris. Ca^m 31^m

Habebat aūt apud se filiū fr̄is sui balde-
winū nōie puerū duodenne cōtinue q̄i
sibi ministrāte. Qui ut meōrit' r̄tinēt q̄ circa
eā s. amicā suā fiebāt et ipse expiebatur
mirabilia tali gratia et miraculo procurabat ei inf'
mitate p quā ut ipa dicebat recordaētur eo
rūdem mirabiliū. Utebat' idē puer q̄dā an-
fora ex qua solebat potare. Cir' festū igi'
natiuitatis bte marie virginis in hoc p̄nti āno obi-
tus sui p̄cepit hc virgo eid puero de vespe q̄tenus
anforā ipam seiplenā tenui seruicia in cella
sua circa lectulū suū collocaēt. Qd' cū ille
fecisset eadē virgo facto mane puerū aduo-
cans iussit ei tollē anforā inueniēt eā plenā
nouo poculo diuinitus procurato q̄i ex mistura cy-
namomi et aliarū sp̄erū suauit' redolenciū
ac gustanciū confecto. Sicut aūt hc sancta
virgo s̄m multitudinē tribulacionē q̄bus
cotidie flagellabat' diuinis ecc̄ cōsolacionibus
refouebat' sic eiusdē p̄dictus puer accepto
et potato quātū volebat de p̄fato poculo
statim eodē die cepit lāguere et successiue

diuersis febribus inquietari usque circa natale beati mar-
tini epi eiusdem anni Ex eodem quoque poculo mi-
raculoso diuersi potabant non tamen recipiebant aliquas
infirmitates sicut puer prefatus Similiter et diuer-
si liquores in predictam anforam per ebdomadam
integram missi potantibus saporem prefati suauis-
simi poculi prebuerunt absque tamen molestia
alicuius infirmitatis Curato autem predicto puero a
febribus suis dominus iohannes confessor huius virginis
incidit in febres quartanas quas et eodem die
quo ipsa virgo easdem sustinebat paciebatur
Quo tempore naturalis soror domini iohannis sela nomine
interrogabat hanc virginem quam diu febres fratris
sui essent duraturice Que respondit eum ab his
liberandum fore circa dominicam primam quadragesime anni
sequentis quod et ita factum est Retulit quoque
ipsa sancta virgo pluribus annis ante obitum suum
cuidam fratrum nostrorum sic tamen quod ille quam diu ipsa
viueret nemini illud diceret qualiter videlicet cum idem
dominus iohannes grauiori infirmitate usque ad mortem
laboraret ipsa precum suarum instancia eidem a
domino et mortis dilacionem et vite prolongacionem
impetrauit Diligebat enim eum per cordiali
affectu quippe quam sibi secundum deum satis vnanime
ex parte fuerat De gratia diuine suauitatis quam
prior quidam apud eam experiebatur Capitulum 38m

Ipsa aut scā virgo ꝯtinuabat infirmitatis
suas usq; ad mortē quā et lōge ante
p̄sciuerat Nam cū p̄or quid demādatus ab eadē
venisset ad eā sabbo in quinq̄gesiā eiusdē āni
si in p̄festo cathadre bti petri apli sequēti die
sūmo mane circa q̄rtā horā eiusdē dnice āmo=
nebat dns iohānes eūdē p̄iorē ut intraret
cellā eius si quid gratie spūalis circa eā vellet
expiri Cū ergo cellā ipsam intrasset tātā in
ea fragrātiā suauissimi odoris sensit quā
ipsa beata virgo p̄ tūc a dno visitata et ad lo=
ca celestia p̄ducta reportauerat quasi in ea=
d cella diuerse spēs aromatice reposite fuisset
Post mutuū itaq; colloquiū habitū de hijs p̄p̄
q̄ vocauerat eū recessurū p̄iorē āmonuit
ipā virgo q̄tenus in festis paschalibus ad se
rediret ad conferendū adhuc de eisdē postu=
lās ab eo q̄ si nō inueniret eā oraret p̄ ea
Ex quibus verbis liq̄de patet hoc eā de morte
sua dixisse licet eiusdē mortis mēcionē nō
fecerit De gratia quā habebat in nocte pascha
li et adhuc de p̄phetia mortis eius Cap̄m 39m.

Adueniente aut sollepnitate paschali in
ipsa sancta nocte dōice resurrexionis
circa quartā horā p̄dictus dns iohēs ingressus

ad eam tam ex odore manuum eius quam ex verbis ipsius
precepit quod more solito fuerat ab angelo sancto vi-
sitata. Tantam enim ut mihi dicebat apud eam
suavitatem sentiebat quod putabatur diversorum aro-
matum unguentis permixta. Super quo cum ille ei
congratulans domino gratias ageret ipsa ad se reversa
post tunc habitam visitationem fatebatur
se ~~[illegible]~~ divinitus quidem consolatam penas
tamen asserebat sibi gravissimas instare quas per eadem
festa erat passura dicebat quoque se in eadem noc-
te audivisse in celestibus alleluya cantari ac
sperare quod id alleluya cum celestibus civibus bre-
vitus in maiori gaudio et consolatione esset cani-
tatur levius quoque se habituram ab illis gravaminibus
si festa paschalia transivissent. Quod et si pu-
tetur dixisse ac predixisse de morte sua non
tamen indicavit se brevitus moriturum. Singulis
tamen diebus dicebat quod pene quas illis tribus die-
bus scilicet ipso sancto pasthe die feria quoque secunda
et tertia patiebatur non diu essent duraturae sicut
postea rei probavit eventus. De morte eius Capitulum

Feria autem tertia infra octavas pasthe 40m
rogabat dominum iohannem confessorem suum de
mane ad se ingressum quod nec ipse nec aliquis dili-
gentium visitaret eam ipso die quod et factum fuit

excepto p̄fato puero baldewino q̄ ei usq̄
ad mortē ſeruiebat A ſeptiā fe hora eiusd
diei de mane usq̄ circa q̄rtā horā p9 me=
ridiem qua moriebat fe viginti vicibꝰ vo=
muit materiam ſatis videm q̄ de felle puta=
bat exiuiſſe Dixit m̄ p̄fatꝰ cōfessor eiꝰ q̄ p
q̄tuor vel q̄nq̄ annos an̄ mortē eiꝰ audierat
eā dn̄m rogātem q̄ nō n̄ fe ſolo ꝛ ipā ſtiēte
moreretur q̄ q̄ penas et infirmitates ſuas mul=
tiplicaret et dies ſuos abbreuiaret horā mortis
accelerāret ac breuē mortē r̄deret qd̄ et ſcm̄
fuit Nā cū oībꝰ abſentibꝰ et p̄dcō dn̄o ihōe
legente vigilias p̄ mr̄e ſororꝫ de ſtredam
die p̄cedēti circa horā veſpar̄ defuncta freq̄=
tes vomitꝰ ſicut p̄dcm̄ eſt pateretur p̄fatꝰ
puer porrigebat ei teſtam in q̄ vomebat
et effuſa p̄ vomitū exponebat Adeo at̄ angus=
tiabat in ipſis vomitibꝰ q̄ cōq̄rendo dice=
bat puero mīſtro ſuo Cariſſime fili vtinā
ſcieret dn̄s meꝰ quātū grauor Dicebat at̄
hoc de p̄dicto puero dn̄o iohē cōfessore ſuo
Cūq̄ turbatꝰ puer interrogaret eā an dn̄m
iohēm vellet aduōre tādē aduēriente ultiō
vomitu tātā in eo difficultatē patiebat q̄
materiam in gutture collcāz nō valēs eicere

cepit s ex ea suffocari Quod cernens predictus
puer suspicatus eam statim moriturum flens
cucurrit et nunciauit domino iohanni ac ceteris condo-
mesticis Qui cum similiter flentes accurrerunt in vene-
runt eam agonizantem Tunc dominus iohannes apprehensa
manu eius petiit ab ea signum an viueret vel
an vellet inungi Cumque illa peticeret accenso
lumine ac mediante lucerna applicito a posteriori
parte capitis eius putabat enim eam adhuc viuere
et ideo non posse sufferre lumen inuenit eam
defunctam Ab instanti quo ultimo loquebatur usque
ad exspiracionem eius vix intercessit tantum temporis
quo duo vel tres psalmi Miserere mei deus legi
potuissent Obiit autem xviii° kalendas maii
videlicet feria tercia infra octauas pasche post vesperas
circa quartam horam anno domini M° cccc° xxxiii°
etatis vero sue anno lviii° qui secundum cursum festiuita-
tum completus fuerat in die palmarum ante mortem
eius Et conuenienter satis in festiuitate paschali
obiit ut que particeps fuerat passionum xpi etiam
cum xpo in sancta festiuitate resurrexionis
eius ad eterne vite gaudia transire Obiit vero
completus ab ex ordio egritudinum suarum xxxviii
annis in principio anni tricesimi noni De mirabili
disposicione brachiorum eius post mortem Capitulum xi.

Post mortem autem eius mirabilia inventa
sunt circa eam. Nam per multos annos ante
mortem eius dextrum brachium ipsius omnino mortuum
erat ita quod non poterat illud movere adherebat
quoque iuncture scapule ipsius ut putabatur mediante
uno nervo vel consimili modo satis debili. Quo
tempore intrabat ad eam visitationis gratia cyurgicus
quidam fama mirabili que de ipsa volitabat
attractus. Qui considerans circumstantiis eiusdem brachii
de divina confisus misericordia dicebat se scire remedium
pro curatione lesure que erat in iuncturam supradictam
sic tamen quod oporteret eam pro illa recipere aliam inter
cubitum et manum eiusdem brachii. Quod cum
illa gratanter acciperet malebat enim salva volun
tate divina lesuram habere comminatam sive promissam
quam antiquam ut saltem aliquo modo posset uti
manu illa cyurgicus supradictus supposuit iuncture
illi duo emplastra de balsamo pro ut
estimatur confecta quibus eadem iuncturam successu
temporis est solidata. Habebat quoque fracturam
in superiori labio oris unde supradictum est capitulo
septimo que est duabus vel tribus emplastris ex
eodem unguento curata est. Suscepit autem pro
priori incommodo brachii aliam lesuram sicuti cy
urgicus predixerat inter cubitum et manum eiusdem

brachij adeo tn̄ molestā q̄ ipā id brachiū
dextrū sive manū eius cū manū sinistra ⁊
sana difficillīe poterat movē Solita tn̄ erat
dicē q̄ sperabat q̄ adhuc ante mortē suā deū
erat laudatura cū utroq̄ brachio extenso qd
et factū fuit sicut aperuit p̄ mortē eius Nā
cū brachiū eius dextrū multis annis immobile
iacuisset nec nisi vix p̄ 3s hoīes moveri po
tuisset postea aūt p̄ translacionē lesuē aequatu
lū mobile factū fuisset p̄ mortē tn̄ eius nu
dato corpe q̄ omni spe ⁊ nemine sciente quo
id factū fuit inventa sunt ambo brachia eius
quasi complicatis manibus et digitis circa pec
tus eius unū viz brachiū cū manū eius dem
ab una parte pectoris et aliud cū alia manū
ab altera parte pectoris digitis utriusq̄ manus
incurvatis De ultimo cingulo eius cilicino

Sicut supra dictū est capitulo nono Capitulum 42m
multis annis ante mortē suā videlicet
fere ~~triginta~~ xxx cingulis cilicinis pluribus
ad carnē usa fuerat quorum ultimo a p̄fato dno
iohe comparato circa triennium accincta fuerat Cū
ergo defuncta esset ⁊ nudata p̄ sepulturā revesti
eretur invenit id dns iohes et qui cū eo aderant
circa scapulas eius predictū cingulū solutū
quid a corpe eius mo hoīb ignoto sed integrū

tu rotundum et non solutum a vinculis ligature
sue. De inuolucione corporis eius Capitulum
Pecierat autem multo tempore ante mortem Sextum
te suam a sepe dicto domino Iohanne quod non
pateretur eam post mortem longam facere moram super
terram sed statim procuraret eam vestiri et sepeliri
secundum modum modum ab ea sibi dispositum
Quod cum ille libenter fecisset exigente cum
violencia rectori ciuitatis quibus resistere non po-
terant preceperant enim ei super pena vocis et
corporis ne eam de loco moueret corpus remanse-
rit in strumentis sicut fere ut putatur viginti ia-
cuerat annis vnum usque ad mane ferie quarte quando
erat more solito vestitum et in sartofago lig-
neo reconditum ac in eodem loco ubi iacuerat
repositum. Vestitum vero est ~~enim~~ id corpus moris
religiosarum sororum in tunica lanea desuper
que accinctum cingulo cilicino cuiusmodi in vita ad
carnem uti solita erat posito super capite
eius pilleo sumitera quod de franceno in cuius
ambitu cum in causto nigro scripta erant glo-
riosa nomina ihesus et maria plura quorum cor-
da depicta quasi iaculis siue sagittis trans-
fixa. Hec autem omnia scilicet sepulture sue necessaria plu-
ribus annis antea circa se preparauerat sicut supra
dictum est capitulo xxvi. Sub capite vero ipsius

sicut desideraverat positus est saccalus quod cum
lacrimis eius sanguineis suaviter redolentibus
quas et rosas appellaverat quas ex oculis ipsius
successu temporis defluentes et super genas ipsius co-
agulatas dominus iohannes confessor eius cum quibus lacri-
mis emollierentur abrades in ~~[illegible]~~ saccalo re-
conditas in strinio penes se reservaverat
De mirabili gloria corporis eius post mortem Capitulum

Predixerat vero quod sicut os ceteri cum [illegible]
maximis penis moreretur et quod nulla miracula
in eius morte quod et factum fuit facies tamen eius
nullum pallorem mortis sive colorem pretendebat
sed quasi oleo vel vernice linita fuisset tanto splen-
dore et decenti albedine radiabat ut neque facies
communis hominis mortalis aut defuncti videretur sed ut
aspicientes dicebant quasi similitudo hominis glori-
ficati Aiebant enim se numquam ita speciosam ymagi-
nem vidisse Unde et licet multi plures accesse-
runt ad eam videndam tamen dicebant quod non poterant
eius aspectum satiari Similiter et totum corpus eius eadem
albedine similique splendore radiabat prout a
sorore prefati domini iohannis sela nomine percepi quod tanta
quoque gratia sanitatis et decenti carnositate refulge-
bat omnia membra eius fracta videlicet frontis eius
de qua supra dictum est capitulo 7mo pedes quoque et
crura manus et brachia collumque ita rugosum

ac totū corpꝰ ita integrū q̄si nūq̄ q̄q̄ infirmi=
tatis in eis fuisset ut lesuē vulnerū excepto q̄
in vulnē sū lesuā dextr̄ brachij eiꝰ ⁊ in vno
vulnerū q̄ sibi picardi intulerāt cicatrices p̄ue
ad modū fili apparebāt Habebat āt p̄dictus
dn̄s iohēs t̄s nāles sorores q̄ dū cū alijs q̄bꝰ=
dā hoc venerabile corpꝰ custodierāt ex aspcū
illiꝰ ⁊ p̄ncia tanta g̃ncia r̄plebāt q̄ toto hoc tp̄e
a tr̄situ viz eiꝰ usq̄z ad sepulturā nec fame nec
siti nec sop̄nolencia g̃uabāt sicut ab vna earū
s. sela p̄cepi De concursu visitacōū corpꝰ eiꝰ
Compta āt morte eiꝰ ac fama glē Cap̄ 61m
corpis eiꝰ de q̄ p̄dcm̄ est lōge lateq̄z volā=
te toto hoc tp̄e qd̄ intercesserat a tr̄situ eiꝰ usq̄z ad
sepulturā etiā usq̄z ad mediā noctē tātꝰ gt̄=
sꝰ hoīm fiebat ad eā de rotterdā ⁊ delft de
leydis et de brielis ac de alijs circūiacētibꝰ
ciuitatibꝰ ⁊ villis q̄ ꝓp̄ diuersitatē tapacium
eorūdē nūm̄ nō audeo milium nūo explicare
pueri quoz tū ut 4or ānorū q̄si ad ābulādū
p̄cincti tā effectuose currebāt q̄ ecc̄ hoīes
etatis p̄uecte incitabāt ad visitacōz tātarū
reliquarū Ingressi āt domū in q̄ fuꝰ erat et
q̄si statuā pusilli erāt nec erigere se poterāt
ut corpꝰ in lcō siue loco ubi vinū iacuerāt
positū viderēt vociferātes q̄ plurimi

dicebat Nonne ego videbo virginem hanc pro qua
videnda de rotterdam veni etc. Tunc astantes leva-
verunt eos ad videndum eam ac post visionem cum eleemo-
sinis albi panis remiserunt ad propria. Similiter et matro-
na quedam cum parvulo suo etate unius anni et trium men-
sium habente cum advenisset infantulus ille manibus complica-
tis et facie ad fugam conversa oculos suos ita reverenter
et seriose in illud retorsit quod hii qui ipsum fungum
custodiebant devocionem infantuli videntes et ad-
mirantes movebantur ad lacrimas. Qualiter attrac-
tu in mundorum hominum hec virgo sancta viviens et defun-
cta maculabatur. Capitulum 46

Propter patientissimam eorum que continue paciebatur
tolleranciam et cotidianam cum sanctis angelis fami-
liaritatem atque in celestibus conversacionem ad tantam hec
beata virgo puritatem pervenerat quod quemadmodum qui tangit
picem inquinabitur ab ea ita et ipsa in mundorum hominum
manibus attractata visibiliter maculabatur. Nam cum
adhuc ipsa viviente non numquam talium manibus manus
eius tangerentur per biduum vel triduum nigre ma-
cule post in ea non vise in manibus eius remanserunt
Sic et post mortem ipsius cum sicut dictum facies eius
tanto splendore radiaret accedens quedam matrona
cum aliis visitacionis gratia quinquagenarium suum quod
vulgo dicitur pater noster super faciem eius ex devocione
sicut putabat circumduxit statimque eadem facies
ex illo contactu successive notabiliter est obscurata

Qua ppt' cū corpꝰ eiꝰ in ecc̄ia positū quidā
ad aspcm̄ astātiū p a pcōz sarcofagi postu
laret manifestari ceti q' hmōi obscuracōz noue
rant apm̄ phibuerūt timentes ne si aplꝰ
obscurata fuisset alij scandalizaret. De sepul
tura eiꝰ Ca^m ea^m.

Tandē fia sexta infra predictas octa
uas pasche qrta vz die a die tūsitꝰ sui
pꝰ celebrata deuotissime sollēpnia missarū di
ei sepulta fuit hora duodecīa i meridie exēplo
saluatoris q' cōpleto cūcto misterio r̄ dēpcionis
hūane feria sexta hora duodecīa in meridie
defunctꝰ eodē die aduesperante sepultꝰ est sua
dente ⁊ exhortāte ppl'm pore de q' ca^lo 13° et
ꝯ 3e dcm̄ est ut paterēt ea sepeliri atq; ab
eodē sarcofago ante sepulturā fuit obserato
Sepulta est at in australi plaga cimiterij
ecc̄ie sancti iohis bap^te in stiedam in fossa de
sup ope lapideo a cemētarijs opta nō tamē
tra tecta nec sup tra posita sz sup trabes qs
dam siue ligna in fosse latitudine extensa
pcierat em̄ an̄ morte sua ut q' q̄ad mo^m
ipa in tegmita āmis tra nō tetigerat a moue
ret ita n^c ipsā defunctā tra tāgēt aut opiz
Superior aut ps sepulcri eiꝰ q. s. sup tra ope lapi
deo duobꝰ fe' cubitis eleuatur ⁊ saxo rubeo

oportet inteius decenter satis et orta diuersis videlicet
rubeis crucibus quales in ecclesia solitum fieri dedi-
candis pro sepultura eius cum sepulcrum eius multis
visitacionibus et diuersis et diuersorum oblacionibus hono-
raretur quia se per eam a diuersis infirmitatibus remedia sa-
lutis dicebant consecutos rectores ecclesie consilio
inito sequenti anno s. 1434 capellam lapideam circa
festum decem milium martirum fundatam cum altari
super idem sepulcrum construxerunt tendentem a choro
inter duo pilaria siue columpnas ecclesie ad sepulcrum

Hec pauca de multis et quasi de innumeralibus mo-
dica dixisse sufficiant Nam ut verbis ipsius
quibus de diuinitus circa se gestis loqui solebat secundum
veritatem utar omnia que de quocumque statu eius dici
possunt quasi folia sunt de arboribus fluencia quarum
radices videri non valent Sunt et veluti spice
quas sancta ruth post terga metentium et manipulos li-
gancium colligebat que reuera valde parum sunt
in comparacione manipulorum Ut enim ex precedentibus
patet per decem et nouem quasi annos egritudinum
suarum a principio in quibus tam parco et super humano
cibo et potu ac sompno utebatur per reliquos fere decem
et nouem nullo omnino eorum nec aliqua corporalia superflua
nisi per vomitum emittebat Et hoc quanti sit pon-
deris quis explicabit Sic et diuinas eius consolaciones

quas p contemplacionē expiebat in q̄bꝫ fe
xxiiij ānis cotidie in paradisū ⁊ ad celestia ad
purgatoria q̄ et infernalia loca rapiebatur
quis enarrabit Ineffabilis quoꝫ erat castitas
ipius qua cū aplo supplens ea q̄ desunt passionū
xpi in corpe suo tanta p redimendis a penalibꝫ
locis paciebat ~~Et sic est finis~~.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

In xpi noie incipit prologus wandalberti
diaconi in vitā et actus atq; miracula be-
ati goaris editus ad illustrē virū marquar-
dū albatē monasterij prūmie

Miracula diuinorū operū huā-
no generi fide semp inteḡ
esse suscipienda et deuota
glorificacione narrāda scrip-
tura sancta cōmonēte et
angelo hoc ipm̄ thobie sancto p̄cipiente
didicimus Plurima tamē eorū que aut p se-
metipam xpi potencia efficiat aut p scōs vi-
ros mūdo in exemplū ppositos operat̄ ppterea
nostro tpe minus int̄dū nota et clara haben-
tur quod aut caducis rebus intenti parū hec
leuiter contuem̄ aut ea etiā que in āmiracōz
sui nos magnitudine pmouent nō tā rerū
ignorancia quā animi desidia future post
nos etati scribendo trāsmittē dissimulamus
Qua in re longe est nrā quā maiorū nrorū
tū manifestior tū in excusabilior culpa Quippe
apud gallias multos ānos lr̄arū studia iacuē
nec facile plures p trāsacta retro spacia libera-
liū arciū munere functi ~~esse~~ esse reperiunt̄ quo
ad nrā etate pncipū liberalitate et optiorū

virorum sollertia adeo disciplinarum studia pro-
fecerunt ut invidiam criminis merito nunc sustinere
cogamur si gesta sanctorum virorum que quidem ad nostram
potuerint pervenire noticiam posteriorum scientie
deperire sinamus. Neque vero audiendi sunt qui tantum
etati preterite tribuunt ut nunc quoque fieri que digna
litteris estimentur absolute preiudicio negent
cum divina providentia singulis mundi temporibus
ita semper que humano generi pro modo et ratione
congruant et ordinet: ut neque nos priscorum
hominum felicitatem desiderare conveniat neque illos
nostrorum temporum statum si qualis nunc agitur prescire
potuissent dampnaturos fuisse credibile fit.
Quippe nunc quoque sunt in ecclesia multi virtute
vite clarissimi et ad merita declaranda sanctorum in
sacratis ecclesiarum domibus stupenda sepe numero
miracula fiunt que propterea pauci aut prope nulli
mirantur quoniam sui frequentia duris iam hominum
cordibus viluerunt. Quoniam itaque me sancte et amantissime
pater marquarde novo operi manum
imponere compellitis ut actus sancti confessoris christi
goaris qui actenus vili admodum solo et sermone
multorum auditus offendente constiterunt. ~~ac~~
accurate tuis debeam explanare additis ex novo
miraculo que apud eius memoriam a pluribus gesta
fideliter referuntur breviter eis quos hec fortasse

mea scripta mouere potuerunt satisfacio me neque
presumptiue corrigendi eius operis cui maiorum stu-
dia cesserint auctoritatem assumere neque arrogantiam
noue credende scripture litterariam operam adhibere:
sed ut simpliciter obedientie debitum seruare quod in
principio posui perpendere quod opera dei secundum
scripturam gloriosum sit enarrare: et sanctorum gesta
etati pro nos hominum profutura mandare. Quippe
ego in hoc opere suscipiendo tum sancti viri meritis
plurimum confido: tum vero imperio cui totum quod
possim debeo non leuiter moueor. Neque rumus-
culos ut preiudicia quorum libet mihi fore magni-
pendenda existimo: habituro apud beniuolos.
si res bene cesserit absolutum ueritatis et
fidei testimonium

Incipit libellus de vita et actibus sancti goaldi
cuius festiuitas celebratur. ii. nonas. iulii.

Gar igitur aquitanie prouin-
cie que est totius prope modum
gallie pars tercia indigena
fuit: genere a maioribus clarus:
patre georgio matre uero valeria. Fuit autem
diebus hildebrandi francorum regis qui ortus est ex

ꝓsapia regis famosissimi ludouici: quē
primū cū exercitu suo ad xp̄ianam veritatē
beatꝰ remigius episcopꝰ remoꝝ p̄dicando cōu-
tit: mansitq; usq; ad sigibertū regem: qui urbē
mediomatricū regni sedem habuit: omni vita
ꝓbꝰ et nobilis · actu insignis · vultu dignis-
simꝰ. aspectuq; iocundiꝰ · mente humilis · corpe
castꝰ fide integ' · ope ꝯspicuꝰ Qui ab in eūte
etate religiosis ~~p̄scoꝝ~~ piisq; actibꝰ vite optīe deditꝰ
breui meū culmē sanctitatis euasit: ut et
mirabiliū opm̄ patrator et secretorū celestiū
ꝯgnitē fiet Et cū in eo cotidie amor et
desideriū patrie celestis excresceret et bonoꝝ
fructꝰ operū subinde exuberaret · cepit eiꝰ
vita etiā aliis ~~ad salutē~~ exemplū ad salutē
existere ut multi eiꝰ non solū predicatione
sꝫ exemplo quoq; ꝯmoniti ad meliorē vitā et
correctiores actꝰ a p̄uitate cōuterent · et q̄
diabulo p̄ius seruierant: inciperent xp̄o pꝰ-
modū militare Et quī nō potest ciuitas absco-
di sup̄posita montē sc̄i viri eo fama ac vita
ꝓfecit: ut sacerdotii gradu et honore p̄sbi-
teratꝰ accepto · dispensator misterioꝝ xp̄i ꝛ
dn̄i vbi in ꝓplm̄ fieret erogator De hinc

cum in ampliore supernorum bonorum concupiscentia
mens eius excresceret et visibilia cuncta despi-
ciens invisibilium aspectus appetitum se omni ex-
trans parte funderet patriam parentes que deseruit et in
ultimos gallie fines peregrinus seculo et celestis
patrie civis excessit. Veniens ergo in provinciam
que ripis reni fluminis contigua trichoria nuncupatur
atque ad diocesim pertinet trenirorum infra terminos
Casalienses ibi libere servire deo delegit. Ibi
in quodam loco super rivulum qui nunc Gochara
dicitur cum permissu et voluntate episcopi qui tunc ur-
bi et populo trenirorum preerat felicis nomine.
ecclesiam pro suis viribus construens sanctorum in
ea plurima pignora collocavit videlicet sancte
dei genitricis et beati iohannis baptiste aliorum
que sanctorum quos recensere necessarium non putavi.
In hoc itaque loco annis multis deo serviuit
vacans die noctuque vigiliis orationibus et
ieiuniis studens patientie et precipue hospitali-
tati quam ita omni tempore secundum vires suas
exercuit ut cum virtutibus animi cunctis polle-
ret. Hanc ut singularem et propriam habere
putaretur. Cepit in terra gentilibus per circuitum si-
mulachrorum cultui deditis et vana ydolorum

nota antiqua tunc pro tunc
frequenter et quantum dispositum

superstitione deceptis verbum salutis annunciare ut
tanquam bonus ewangelista qui pro xpo sua omnia dimiserat
multorum ad cognitionem iuste perpetue doctor exis-
teret Sic factum est ut plures euicino pagani
qui ad ea usque tempora in errore duraverant eius
et verbo commoniti et provocati exemplo errore sper-
nerent et ad vite viam xpm querterent Ac
ne predicationem eius signorum quorum de esset auctoritas
ut incredule mentes que ratione non poterant
ad credendum miraculis moverentur cepit in virtute
nominis xpi sanitatum beneficia circa infirmos et
membrorum debilitate multatos aliquotiens operari
Quod hodieque merita eius multipliciter petentibus
prestare conspicimus cum ad eius memoriam cecos visum
claudos gressum energumenos mentis sanitatem
aliisque pressos languoribus incolumitatem recipere
cernimus ut illud in sancto viro psalmographi constet
impletum Nimis honorati sunt amici tui deus
nimis confortatus est principatus eorum Erat ei
solempnis consuetudo ut omni die missarum sollem-
pnia celebrans sacrificium corporis et sanguinis
xpi pro statu ecclesie offerret psalterium quoque ex in-
tegro orando intente compleret Tum deinde cum
peregrinis et pauperibus quibus sine pene numquam erat
cibum officio caritatis acciperet quos oratione deo

gmendabat corporeo nichilominus alimento refi=
ciens ut ab eo peregrinus qui casu aduenisset cum vero
salutis et ope intercessionis cibumque perciperet carnis.
Hec autem agebat apostolice sentencie memor
quoniam hilarem datorem diligit deus. et xpm in
pauperibus et peregrinis suscipere cupiens ut ab eo
mereretur audire. quod vni ex minimis meis
fecisti mihi fecisti Sed quia antiquus hostis electorum
semper profectibus inuidens eorum studiis multi=
pliciter intitur occursare. et omnes qui pie volunt
viuere in xpo persecucione paciuntur Hec a viro
sancto caritatis et predicacionis opera fieri dia=
bolus acriter doluit / cepit quoque illi ei nec occulte nec
eciam manifeste temptacionum fraudes intendere
eius quoque propositum ut auerteret modis variis la=
borare Que tamen ille cuncta equanimiter tolerabat
qui nosset per multas tribulaciones oportere
ingredi regnum dei Qua in re neque a predi=
cacione potuit coliberi quin lucrandis ~~animas~~
deo animabus operam semper impenderet neque ab
operibus caritatis que per maxime deo accepta
nouerat ullatenus valuit impediri ita ut co=
tidie concursus ad illum multorum fieret qui aut a
gentili vanitate ad fidei sinceritatem con=

fugerent aut eius exemplo cuperent volunta-
ria dependere servitute. Sed sicut bonorum
hominum est aliorum actibus quos laude dignos
aspexerint gratulari et ut eius ad suum uti per-
fectum. ita contra reproborum mentes conantur semper
recta electorum opera offuscare et que imitari
nolunt aut etiam nequeunt malivolo detractio-
nis ore et studio carpere. Unde accidit
ut quodam tempore ad beatum Goarem duo sub
falsa specie pietatis clientes episcopi qui tunc tre-
mirorum presidebat ecclesie rustici nomine venirent
quorum alter albuinus alter vocabatur adalbuinus.
dicentes se ea que ad luminaria ecclesie beati petri
urbis iam dicte necessaria essent quesitum ve-
nisse. Qui dum corporei luminis fomenta requirunt
vel magis se querere inveniuntur quibus malivolentie
tenebris cecati essent celare minime potuerunt.
Nam hii videntes que servus Christi ageret quod
scilicet dei verbum ad se venientibus continue predi-
caret quod cotidie ab ortu lucis psalmodie
laudes Christo persolvens. et missas deinde
celebrans. postea cum peregrinis et pauperibus
qui ad se venissent prandereret. que certe ille
studio caritatis et indefesso usu benivolentie

lientes epi

winus.

nō aliquā intēperātie vitio faciebat ut malis
semp est vita bonorū grauis/ arbitrati sunt se
aliquā nactos occasionē qua seruū dei accusare
illi9 possent vitam q̄ ~~sua~~ aliq̄ tenus infamare Ita ad pro-
nū redeūtes ceperūt alia p alijs mēcientes
dicē vidisse se in illo q̄ ad rep̄hensionē et
destructionē aliorū valeūt plurimū ipsū esse
goarē magis edacē vini q̄ potatorē quā
dei quod putetur ab imprudentibus sacerdo-
tē Quippe q̄ mane comedat ac bibat nec
possit consuetū alijs legitimū q̄ cibi sumēdi
tēpus et modū seruare. et q̄ ꝓpteria p̄dicet ut
obtentu v̄borū vicia morū celet. alia q̄ p-
plura gerat q̄ nisi fuerint auctoritate pon-
tificali cohibita/ ipi epo sint contumelie et
vitupeātionis maculā illatura. tāq̄ q̄ hec
in sua diocesi ab hoīe alienigena et mēte
capto fieri sinat debere goarem publicis
ecclie sisti iudiciis suorū q̄ actuū reddere
racionē ne in solencia vini concessa crescat
in alios et quo pluribus ita licuerit agē hō
pontificalis auctoritas amplius infirmetur
Hec ab eis dicebant qui dū seruo xpi ca-
lumpniā struūt diuīo iudicio et sancti viri

clariore reliquis hominibus vitam fecerunt et ipsi quam
essent dampnabiles innotuerunt. Itaque episcopus tremiorum
hec a suis super viro dei audiens ut est inter dum
animus prelatorum maxime carnalium diversis occupatio-
nibus serviens quo ne circa multa dividitur eo fit
minor ad singula nec discernere facile valet quid
qua ex causa a pleris que dicatur motus suorum sermo-
nibus eosdem ad beatum goarem cum festinatione redire
precepit mandans ut eum sibi quantocius exhibeant ha-
bituro super eius actibus questionem illi celeriter ad sanctum
virum ut preceptum erat reversi. volentes que simulatione
callida dolos suos et accusationem celare. cum tamen
hec eum minime latent salutant eum ex nomine sui
pontificis. petere illum atque mandare ut ad se
debeat sub celeritate venire. Quo audito vir
simplici animo circa omnes agens magna exul-
tatione repletus gratias egit deo. et quod visita-
tionem sui pontificis mandatum que ad eum properan-
di meruisset accipere gratulatus est dicens. Faci-
at dominus faciat ut possim. quia obediencia
sine mora exhibenda est. Et si enim suspectam
habere poterat episcopi iussionem. nec facile eum quam
ob causam accersiretur posset latere. considerabat
tamen dominum ad apostolos auctoritatem dicentis. qui vos
spernit me spernit. et qui vos audit me audit.

Et illud appli pet. subiecti estote omni hūane
creature ppt deū Quī tū tīmq diei īminebat
iter nec tūc statī arripe poterat. executores suos
ea nocte detinuit. z qua cta omes solitq erat
usq hūanitate cenā scdm vires suas īstruēs
p labore illos vie refecit. ipe ut ꝯsueuerat in
dei laudibq ymnisqz pnoctans Orta pma luce
ut quod singulis diebq agebat psalmodie
z orōnū vota deo psolue cepit. tū demū ubi
id pegit missarū sollempnia exorsq implevit
precepit deinde discipulo ut executoribq suis
sibiqz prādiū sicut posset instruēt fili inq=
ens para nobis de substancia nrā gnūnū ut
nobiscū legati nri pontificis epulent. for=
sitan addet deus aliquē pauperē q posset
in xpi caritate cibū una potuqz pcipe. Id
ut hoēs malivole mentis etiā dudū animo
corrupti mandari audierūt ultra nō valēs
pestem malicie intrne dissimulare/ quid mē=
te gerāt ostendunt. z tāqz q pūse uiuēte
iuste reprehenderēt aiunt Neqz tu bene
agis qui legitimū tempq z canonicū sume=
di cibi ꝯtempnis neqz nos t hac in re ꝯsen=
timq. quī matutas diei horas in pcipiendis

escis sustineamus quasi nec regnum dei sit esca
et potus et non iustitia et pax et caritas. vel
in cibo sumendo tarditas magis quam modus
et temperantia valeat. aut vir sanctus hec cau=
sa ventris et non benivolentie ageret. quam propterea
utique cibum apparari precepeat ut quos maturius
proficisci velle putaret propter itineris laborem mane
reficeret et ne ieiunos abire hospites sineret
in quibus licet indignis xpm se suscepisse gauderet.
Ut ergo illos obstinate sibi resistere vidit modes=
te ut erat semper tranquillo animo dixit. Mala domus
est in qua dominus non timetur. Vos autem si
vere deum timeretis caritatem utique non recusaretis.
Unde hec loquitur venit eius puer et indicat
peregrinum stare pro foribus. Quo audito gavisus est
et recepto in domum peregrino ait. Ecce quam bonum
et quam iocundum habitare fratres in unum. Appo=
sita quoque mensa cibum una cum peregrino et ipse cepit.
Executores hec videntes cum ingenti festina=
tione et alacritate suos equos straverunt di=
centes. cum se pro certo causam invenisse qua go=
arem accusare et manifesti criminis apud eum a
quo missi fuerant insimulare valerent. Roga=
verunt tamen utique pro labore vie et itineris

necessitate aliquid eius cibi et potus quod in
via percipere possent tribuerent. Id ille qui semper
plenus caritatis esset et omnibus etiam ingratis
benefacere paratus iocunde accepit: eisdemque
suis executoribus que pecierant in vasis poni
precepit. Sic accito in comitatum vie quo ute-
batur semper ministro una iter tunc ad urbem treni-
rorum aggressus est. Iam advenerant diei medi-
um tempus et illis euntibus sol altiore sui cursus
axem conscenderat. cum ecce in vindictam sui servi
adest ultio divina. Et qui paulo ante oblatam
sibi pro caritate cibi potusque respuerant copiam.
esurire vehementer ac sitire ceperunt. tum etiam
tanta lassitudine affici quantam essent ex parti
numquam. Inter hec vir sanctus in laude divina
et psalmis meditabatur illud apostoli exequens
sine intermissione orate in omnibus gratias agi-
te. Cumque iam sextum vie miliarium complessent
et in eum locum venissent qui pauli campus di-
citur albinus college ad alvinio dixit
fames me ingens et sitis habet. Cui ille ait ego
nisi celerius bibero e vestigio moriar. Constitu-
erunt itaque ad quendam rivulum quem in vicino no-
verant descendere ut ex eo bibere et circa ripas
eius cibum sumere deberent. Sed ubi eo ventum

est nichil aque penitus inuenerunt. Quippe
eis in quibus malicie vis exarserat aqua riuuli
nutu creatoris aruerat. Miserunt deinde manus
ut ex sacculis escas quas a viro sancto datas
meminerant sumerent. Sed et ipsi vacui sunt in-
perti. Et recte qui caritate que bonorum omnium est
plenitudo vacui erant, vacua inuenerunt vasa
in quibus alimenta a viro caritate pleno percepeant.
Hiis perturbati cum necdum culpam suam plene cog-
noscerent et quid circa se ageretur mirantes iter
in equis agerent, eousque excreuit lassitudo eorum
ut albuinus de equo velut exanimis caderet, et
ad alluinus ad virum dei se conferens magnis precibus
ut sui et college misereretur exposceret. Tum ille
qui legisset si esurierit inimicus tuus ciba illum.
si sitit potum da illi. Hoc enim faciens carbones
ignis congeres super caput eius. Et dominum precipientem
attenderet. diligite inimicos vestros benefacite
hiis qui vos oderunt. ei qui se rogabat respon-
dit. Fili recordari oportet quia deus caritas est
et qui manet in caritate ~~in deo~~ in deo manet
et deus in eo. Proinde hodie cum me vobis pro
amore xpi cibum offerentem et ipsum percipientem
vidistis non debueratis caritatis officium recusare.
Nunc autem ad correctionem vestram operatur hoc deus
ut eius admonicione correcti discatis caritatem

que est vinculū pfectionis amplecti Dū hec lo=
quitur conspicit enim tres ceruas ingentis forme
tamquam suo numero trinitatis misterium psignantes
Inuocata mox trinitatis virtute ceruas consistere
quod vellet ipse precepit Illis confestim obedi=
entibus et brutolicet sensu nomini diuino cedenti=
bus ac tacite hominum duriciam et inobedienciam
accusantibus. vasculū accepit et ad ceruas
peruenies earum ubera mulsit. tū eas abire
permittens. Lacte quod mulserat illorum qui ut
examines iacebant membra pertractauit. statim
que eos pristine virtuti et incolumitati restituit.
Precepit deinde ut ad riuulū reuersi aquam
haurirent ac de sacculis cibos accipientes
ieiuna corpora releuarent Sic factū est ut
qui prius propter offensam viri sancti vasa vacua
et arentem riuum inuenerant/ eius pmodū venia
impetrata et in riuo aquam sufficientem et in vas=
culis suis escas quas posuerant reperirent.
Eis ergo manducantibus et que erga se ipsos
gesta viderant mirantibus atque stupentibus cepit
beatus Goar exquirere quid causa esset quod eum epis=
ad se copus euocandum putasset/ sibi mirum videri
quid negocii secum pontifex habere velit. Nam
nos inquiens obedienciam prelatis exhibere debemus

Nec sine causa est quod dīna circa nos po-
tencia pferas hodie dignata est / sed ut osten- mōstrare
deret quā gerat suoꝝ ſuoꝝ curā / ꝛ quia non
deserat in se spirantes. quoniā potēs est dn̄s
parare mensam in deserto. et quā magnifi-
cata sunt opera tua domīe. Hinc illi timore
et metu depressi nichil respondere sed putare
repente se interituros / quod in ſuo xpi tan-
tam cernerent virtutis efficaciā quē eēnt ausi
aliq̄tenus ꝯtristare. Iter pꝰ hec agentes multa
ulta die p treniros puenerunt Quo ut ventū
est / vir sanctꝰ ut illi ꝓpetui moris erat ecclīaꝫ
est ingressꝰ uti se ꝛ causam suā domino ꝯmen-
daret Qui autē illū deduxerant ad epm̄
quātocius venientes cuncta q̄ in itinere ꝯtigisset
queq̄ in dei homīe ꝯspexissent ex ordine retu-
lerunt Ille cū debuerit in āmiracione dīnoꝝ
operꝝ conuerti / ꝛ deū in scō eiꝰ laudare / in
furore accensꝰ cepit sibi astantibꝰ dicere ea
que goar egerit nō tam ope dīna quā magi-
ca arte ꝛ maleficijs ab eo esse patrata. nec
in illo aliquod uere virtutis iudiciū posse
existere qui carni ꝛ uentri subditꝰ mane ꝯme-
dat ac bibat / ꝛ ieiunij inedieq̄ sit ī paciens

cū antiquis cū ~~viri~~ ⁊ iusti ꝑ ieiuniū ⁊ abstinē-
ciam atq; elemosinas deo placuerit. Hec ita
iactabant tamq̄ sola abstinencia quis aliquādo
⁊ non caritate sinceroq; in deū amore sanctꝰ
extiterit. Dum hec apud epm̄ gerunt presen-
te clero ecclesie venerabilis sacerdos domū
in qua cū suis rusticꝰ episcopꝰ cōsederat in-
gressus est. cepit q; ꝓspicere quā in parte
uel discipulꝰ quo comite venerat cōcedē. uel
ipse circullū suū posset appendē. Cū ecce vi-
det in angl̄o domꝰ tāq̄ vectem ligneū pari-
eti hēntem. erat autē solis radius ꝑ modicā
fenestrā ingrediēs. ad quē accedens quoniā
ut dictū est uectē putabat in eo cappā suā
appendit. iuxtaq; discipulū stare ꝓcepit.
Neq; mirandū est solis radiū ad obsequiū
viri sancti ligni duriciā ꝓbuisse. Cū q̄ crea-
tori deuote famulatur ei sit etiā creatura
ex creatoris voluntate subiecta. Hoc dū eps
cerneret queri cepit quid sibi vellet quod ad
solis radiū uestem suā goar appenderet.
non esse id dīni miraculi qd̄ homo infirmꝰ tā-
ta ꝓsumat. magis illū hec iactancia ⁊ presti-
giis artis magice quā v̄tutis merito facere.
Proinde accederet ꝓpius. ⁊ racionē suoꝝ operꝝ

redderet. sibi mirum videri quod in quo nulla sit
excellencia sanctitatis feras mulgeat et solis ra=
dio pro ligno utatur. Hec dum ex viro sancto querunt
et in simplicem puramque hominis dei conscienciam calumnie in=
struunt. vir sanctus qui sibi bene esset constius
nichil unquam se mallarum arcium didicisse simul ren=
dit. Deus iudex iustus fortis et longanimis scru=
tator cordium et secretorum inspector novit me
nichil prorsus artis magice aut scisse aliquando aut scire.
neque parti adverse in aliquo velle prebere con=
sensum. Feras autem mulsi non ullis incantacionibus
quarum scio omnino nullam. sed quod ad salutem eorum
qui me comitabantur pietas mihi divina concessit
et ordinavit impleui. Neque vestem meam de
solis ut dicitur radio pendere scio. sed de fus=
te roboreo. Quod autem comedere mane dicor
et bibere videat qui inspicit omnia et iudicet
gule vicio aliquando an caritatis officio ege=
rim. Hec illo dicente supervenit puer quidam
ex clericis ecclesie nomine leobigisus in ulnis in=
fantulum gestans qui ab hora nativitatis tres tantum
noctes implesse putabatur. et cuius qui essent parentes
ignorabatur. Moris quippe tunc temporum
erat ut cum casu quolibet feminam infantem peperisset
cuius nollet ~~fam~~ sciri parentes aut certe quam

ꝓ inopia rei familiaris neq̄q̄ nutrire sufficeret
ortū ꝑuulū in quadam marmorea concha
que ad hoc ipm̄ statuta erat exponeret Que
etiam cōcha in monasterio prūmia. dono pippi
ni clarissimi regis aque ductui mancipata fra
tribꝰ aq̄ corā refectorio multo tp̄e p̄buit. s̄z
nūc in uestiario posita habet. in q̄ soli presbiteri
ac diaconi an̄ ꝛ pꝰ missas tātū maꝰ lauare
p̄sumūt Hec igit ut dictū ē ad hoc poīta erat
ut in ea cū expositꝰ infans r̄ꝑiret. existeret
aliquis q̄ eū ꝓuocatꝰ miseracōe suscipet ꝛ enutri
ret. si qn̄ igit id ꝯtigisset custodes ut matri
cularij ecc̄e puerꝝ accipiētes q̄rebāt in populo
si quis forte eū suscipe mitriēdū ꝛ ꝑ suo de
inceps habe uellet. Ubi ad eā rē offerret se
aliquis infās q̄ eet expositꝰ epō deferebatur
ꝛ eiꝰ p̄iulegio auctoritas nutriendi habendiq̄
ꝑuuli ei q̄ a matricularijs suscepeat firmaba.
Id ergo tunc accidit. ꝛ infās in concha r̄ꝑtꝰ
a clerico sup̄ scripto in p̄ntiā ē epi ecc̄eq̄ de
latꝰ Quo viso eps ad suos ꝯuersꝰ nūc inq̄
ꝓbare facile poterimꝰ goaris opa si ex deo
sint an ex aduersario Manifestet em̄ nob
q̄ sint huiꝰ q̄ allatꝰ ē pueri ꝑntes. ꝛ si diuīa
ꝑtute nitit ut contra nature usū infans t̄ū di
erū loq̄tur: suorꝝ parentū noīa indicet faciat.

Artatur hac vir dni condicione imperatur ei ab
epo ut ad demonstrandam suorum actuum innocen-
tiam et simul animi sanctitatem hoc miraculi opus
exhibeat: debere illum tale aliquid agere quo ad
ad audiendum illum imitandumque dubitantium animus
roboretur. Qui si hoc agere vel nolit vel minime
possit. futurum continuo ut neque preteritis eius acti-
bus neque ei quam de se ferat innocentie puritati-
que credatur. et que egisset eatenus essent maleficiis
penitus ascribenda. quare et in eum capitalis animad-
versio ut in magum et maleficum fieret. Tunc vir
beatissimus contristari vehementer et affligi cepit
quod talia ei a suo pontifice mandarentur. in quibus
et attemptandis videtur esse non nulla presumptio.
et recusandis difficillima necessitudo. sibi
semper conscientiam propriam et superni iudicii testimonium
suffecisse. non oportere talia imperari. non hoc sua qui
se sciret in omnibus peccatorem. sed sanctorum esse miracu-
la. Quoniam tamen epi preceptis resistere non vale-
bat. simul et ne eorum qui se audire soliti essent
conscientia infirma in sui estimatione falleretur
metuere poterat. ad preces conversus et deo supplicans
manus extendens ait. Rex pe qui te ipsum pro redemp-
tione hominum exinanisti et formam es servi digna-
tus accipere. fac mecum quamvis indigno tamen

clientulo tuo misericordiā ⁊ virtutis tue in hac
necessitate potenciam ostende ut cognoscat pns
eps ⁊ plebs eius quia te diligo te adoro tibi nō
ficte seruire desidero creator omn̄ ⁊ redēptor. His
dictis ad baiulū infantis accessit quesiuitq; qt
noctes infans isdem ab ortu implesset. Cū tres
illū iā a natiuitate noctes habere dixisset vir
dn̄i subiunxit. Trinitas scā te inuoco atq;
te infans in noīe trinitatis adiuro ut genito-
res tuos noīatim ⁊ clare designes. Tū
infans ꝓtenta manu ad epm̄ absolutissīo
sermone respondit. Iste est pr̄ meus rusticus
eps. ⁊ mat̄ mea flauia nuncupat̄. Sic iu-
stissīo dei iudicio dū in seruū dn̄i isdem eps
calumnias molit̄ ⁊ opera q̄ debuerat admi-
rari maligno fraudis cōmento niti̅ offuscare
q̄ eēnt eius facta q̄lisq; in secretis suis exis-
teret q̄ palā de aliis iudicaret manifeste cun-
ctis innotuit. Itaq; ubi se ꝓditū vidit eps
⁊ q̄ celari posse credidit omnibus reuelata
cōspexit, cōfusus ad beati viri pedes ꝓcidit
indubitant̄ tūc se agnoscere dicens scm̄
⁊ deo acceptū esse. goarē cuius virtute immo
diuina ꝓ eo ultione crimē quod nullū pt̄
se ⁊ eam cui illicite fuisset admixtus

vnumq; puerulum suum scire aut scituru aliquando
putaueat / p innocente tunc et nec dum ex vsu
loquente infantulum cerneret patefactum. Vir aut
sanctus rem gestam ppendens stabat stupefactus
et herens atq; ex imo cordis suspiria grauissima
ducens / et uersus ad epm plangere cepit qd p
se videretur pontifex pupplicatus fuisse dicens
meliorem spontaneam secretamq; confessionem opor-
tuisse eum antequam pupplice notaretur conscie reatum
emendatione voluntaria et satisfactione congrua
tergere / quippe veram fixamq; esse sententiam Nichil
operum qd non reuelet. et occultum qd non sciat.
Proinde suadere senti consilijs salubribus ac-
quiescens suscipiat pro reatu ppo durum plus
amq; pniam ex iudicio sacerdotum. et tale q non
verbis solummodo constet / sed ex mentis secreto pro-
dat / uerisq; lacrimarum gemitibus atq; contricione
spus. deo q vitam cunctorum desideret satisfaciat.
Laboret intente quemadmodum diabolo cui commisso
tanto scelere lucrum de se et leticiam fecerit / tristi-
tiam et confussionem acta condigne penitencia faciat
non esse cuiquam nedum ipsi de uenia desperan-
dum / quando ipse dominus per prophetam clamet. Nolo
mortem peccatoris sed ut conuertatur et uiuat. et
in quacumq; die peccator conuersus fuerit omnium iniquitatum eius
obliuiscar. et per se in euangelio dicat. Non

ueni uocare iustos sed peccatores ad penitenciam
Cumque ad dimittendum superna clemencia sit parata
oportet homines esse ad penitendum promptissimos.
se uero eo in illum esse animo ut iuxta uirium
mediocritatem pro peccato eius septem annis penite-
ciam suscipere et consumare uelit assiduisque precibus
et lamentis deum pro illo cupiat exorare quamquam
non ignoret futuros plures bonos et meliores
uiros qui eius lapsum plangere et suis orationibus
studeant subleuare Iuxta illud apostoli iacobi
Orate pro inuicem ut saluemini. Hiis uerbis et
similibus ad penitenciam et satisfactionem episcopum ex-
hortatus est. et caritate qua erga cunctos ferue-
bat illius casui compaciens ueniam ei a domino pos-
tulabat / memor sententie apostolice / quoniam qui conuerti
fecerit peccatorem ab errore uie sue saluabit
animam eius a morte Hec postquam ita gesta sunt
fama horum ad regem sigebertum uelocissime uenit.
statimque suos ad beatum goarem legatos dirigens
eum ad se accersiendum curauit Hoc quoque ut
apud se esse cognouit accitum interrogat super
hiis quorum ad se esset fama delata. legatis
scilicet episcopi et feris quas mulserat. episcopo quoque ipso
et infante qui preter tempus esset locutus etatis.
Ad hec cum ille nichil omnino respondet neque

Nam aliis sic videtur factum quemadmodum tibi relatum est.

de se passim iactare videtur. commotus rex per
obedientiam quam ipse vir dei regibus principibusque et
sacerdotibus debeat precipit ut super quibus interro-
garetur per ordinem aperiret. Tum demum necessitate
compulsus ex percunctatione rege querit que sint que
a se velit audire. cum ille delegatis et feris
atque episcopo se querere respondisset sanctus vir petijt
ut ipse rex quemadmodum res gestas audisset
ediceret. Ut hoc a rege factum est. et per ordi-
nem ut rerum gestarum fides ad se pervenisset ex-
plicitum. Beatus goar subiunxit. obedientiam
negligere non debeo nichil tamen aliud ex me
audies quam quod ipse dixisti. Tunc rex ad-
miratione repletus cepit palam omnibus enarrare
que ipse de viri sancti actibus agnovisset. Cumque hec
prosequeretur universi acclamare dignum esse go-
arem qui expulso rustico. trevirorum episcopus fi-
eret non id actum sine ordinatione divina debere
preesse ecclesie eum qui signis et virtutibus vitaque meritis
pastoralis officij dignitatem posset in omnibus
adornare. Rex etiam leto et alacri animo accla-
mantium voces cupiebat implere. Itaque cum favore
eorum qui aderant sacerdotum et primorum palatij pre-
cepit uti episcopatum iam dicte ecclesie goar
acciperet. Ille vero qui sua non quereret sed que

aliorum et quod illud viri sapientis seruare sciret
quanto magnus es humilia te in omnibus et illud
dominicum cum omnia feceritis dicite serui inutiles
sumus quod debuimus facere fecimus merere et contris-
tari regis quoque imperium grauiter ferre melius quoque
dicere sibi esse mori quam episcopi uiuentis sedem arri-
pere Debere regem in sacerdote diuinam consi-
derare sententiam quam dicitur non est discipulus
super magistrum neque seruus maior domino suo.
Et si patrem familias beelzebub uocauerunt
quanto magis domesticos eius. Non esse nega-
dum episcopo penitentie locum. omnium in celis regem
esse qui de singulis iudicet a quo ut uelit
ipse rex sibi peccata dimitti sic debeat rusticum
permittere ut ex illo suorum actuum ueniam sedulus
expetat non tam facile deiciendum officio sacerdo-
tem quam mortales omnes fragiles simus et ad peccan-
dum ex carnis infirmitate proclives Ad hec quam
visa sunt rex respondit Exitus tamen orationis fuit
se nec episcopo penitentiam denegare et consiliis eius
per quem talia sint patrata miracula in omnibus
velle obedire neque tamen posse sacerdotum senten-
tie et iudicio populi contraire quin ipsum ut pe-
tatur ad episcopatum faciat promoueri Tunc vir
sanctissimus ubi obstinate sibi regem vidit

obsistere humilit' eū et cū lacrimis petijt ut co-
piā sibi eundi ad cellulā ꝓpriam faceret uti secū
aliq̄ dm liberius tractare et sic demū illi quod
videtur cōgruū r̄spondere valeret. Id cōtinuo
r̄ge ꝑmittente ⁊ ut p9 viginti dies ad se medio-
matricū urbem que nūc mettis uocatur r̄diret
p̄cipiente recessit ad cellulā aliud sine dubio
interī agere disponens quo posset r̄gis de-
clinare ꝓpositū. Ut ergo ꝑuenit ad cellam
se se in orōem ꝓsternēs dn̄m cepit intente et
cū gemitu deprecari ut se a tanto onē cure pasto-
ralis misericordit' dignaret' eripē. sufficē sibi
ut secreto et in abditis cōstientie ipsi diebus vite
sue seruiret nec se posse onus quod rex vellet
imponē sustinē. Cūq̄ in hijs p̄cibus ꝑsistens
semetipm̄ affligēt ex uoluntate dei febre va-
lida correptus egrotare cepit et longo corporis
incōmodo fatigari. Quid plura. sic res accidit
et eū habuit exitū ut quē p9 viginti dierū
excursū visurū se rex ~~ex~~ estimauerat nec
in vij ānorū spacio videret atq̄ eo mō circa
famulū suū diuīā ꝓuidencia egit ut et instā-
ciam regis ad episcopatū se cupientis ꝓmouē
declinaret et qd° ep̄s pollicitus fuerat septem
saltē ānorū ꝑ eo supplicacionē licz in infirmitate

positus adimplet. Nam cum omni vite sue tempore
tum maxime illis septem annis orationi vacavit. orans
sicut apostolus precipit pro omnibus hominibus pro regibus et
omnibus qui in sublimitate erant ut quietam et tranquillam
vitam agerent in omni pietate et castitate. Eisdem autem
annis vij exactis sine cessatione lacrimas fundebat
et assidue dominum precabatur memor eius sententie quoniam
qui seminant in lacrimis in exultatione metent.
et sciens finem vite sue non multum abesse cupiens
que dissolvi et esse cum xpo. Itaque postquam septem
annorum spatium evolutum erat sigibrito regi in men-
tem venit quid super sancto goare tam sibi quam
populo et proceribus palatii placuisset atque evesti-
gio legatis ad illum missis orat uti ad se veni-
re debeat. Sed vir dei spiritu plenus qui sciret
dissolutionem sibi corporis imminere legatis
prophetica voce respondit. Dicite o filioli domino nostro
quoniam faciem meam in presenti vita non est visurus
nisi forte velit ad cellulam nostram ipse venire.
quoniam infirmitate gravissima comprehensus nusquam
progredi valeo quamquam hec divine pietatis flagel-
la longe sint meis meritis leviora. Hec cum
legati ad regem responsa pertulissent contristatus
ille dicere cepit non esse se dignum qui talem
habere doctorem neque plebem que tantum mereretur

possidere pontificem. Misit tamen adhuc alios per
quos petiit obnixe ut usque ad presentiam suam vir sanctus
fatigari dignaretur. neque se desideranti magnopere
principi denegaret. Qui ut venerunt servum xpi mul-
to validius febre laborantem et prolixius egrotantem
atque in dei laudibus iugiter persistentem invenerunt.
Quibus apud se positis vir sanctissimus ait Nolite
o filioli aut nos ipsos aut regem vestrum ulterius fati-
gare. quoniam certum habeo. et ita ex pietate superna confi-
do me neque extra spatium loci istius amplius egressurum.
neque ullam evectionem aliam quam ad sepulturam
propriam subiturum. Ita in proposito permanens fixus
in dei laudibus et oratione durabat. Tum illi qui missi
ad eum venerant quid sibi ~~ab~~ per ipsos ab rege vellet
impetrari ~~per~~ cunctabantur. Quibus ille respondit.
Petitio mea sola hec est ut si ei placet de hoc
loco amplificationem meritorum et causam retributionis
eterne sibi in regno celorum acquirat. Et cum extremus
mihi in hac vita dies et debitus finis advenerit
auctoritate sua et imperio ad me agrippinum et
eusebium sacerdotes venire faciat qui meum corpus-
culum debeant sepulture mandare. Hoc accep-
to responso ad regem qui missi fuerant revertuntur
verba sacerdotis et preces ex ordine referentes. Ea
rex ut cognovit graviter commotus ingemuit, quoque facies
eius immutata est. quoniam tantum virum cito se

amissurum videbat. Nox quoque supra scriptos ad se
sacerdotes accersiens pro voluntate viri sancti eos pro-
ficisci ad cellam illius iubet mandans ut quod ille preciperet
cum omni diligentia et studio adimplerent. Itaque post
illos quos memoravimus supra septem annos triennio et
tribus mensibus in infirmitate et dei laudibus exactis
vir beatissimus plenus dierum et operibus bonis actibus-
que iustitie consummatus positis coram supradictis sacer-
dotibus et compluribus aliis bonis et honestis hominibus
in cellula sua in qua multos annos deo serviens
egerat decessit prima die nonas iulias relinquens
corpore seculum cuius voluptates et desideria olim
pro amore patrie superne reliquerat et ad deum quem in-
cessanter concupiverat regem xpm felicitatemque celestis
vite perveniens futurus ibi sine fine possessor eterno-
rum bonorum qui hic bona que putantur presentis tempo-
ris cum potuerit noluit possidere. et habiturus cum
xpo domum non manu factam eternam in celis. cui in suis
membris domum suam pauperem et terrenam fecerat fre-
quenter hospitium. Cuius iam ex anime corpus agruppi-
nus et eusebius aliique qui aderant sacerdotes et no-
biles viri cum summo honore et reverentia curaverunt.
atque in eodem loco et ecclesia quam ipse construxerat
sepulture mandarunt. Hec habui de vita sancti
viri goaris que scripture mandare accepta ex vetustis

et pantiquissimis exemplaribus Quorum in rerum ges=
tarum narratione veritatem fide integra subsequens
solam sermonis que eruditos non parum offendere
poterit simplicitatem pro nostra voluntate vir clarissime
patrique venerande corrigere studui: optans et me ipsum
et omnes qui hec lecturi sunt tanti viri intercessione et meritis
apud divinam semper adiuvari clementiam ut quod ex infir=
mitate carnis humane et condicione mortalis vite multa
cotidie contra leges divinas agimus eius quod quo adiuvit
integre lege xpi servivit intuentu et peccatorum pondere
sublevari et ad bonum vivendum mereamur opitulare
Prestante domino ihesu xpo cui est cum patre et spiritu sancto
honor et gloria in secula seculorum amen Explicit li=
bellus de vita et actibus sancti goaris Ex de miraculis eius.

Explicitis iam que de vita et actibus beati goaris
scripture a maioribus utcumque mandata reperi.
quoque hortatu vestro pater in omnibus amplectende ut potui
corrigere studui aggrediendum mihi novum opus video.
ut quemadmodum in prioris libelli prefatione premisi ea
que de miraculis apud sacratissimam memoriam supradicti
confessoris divinitus gestis a fidelibus didici memorie
posterorum scribendo proponere debeam quippe tam ea esse
clara perideam ut quod hactenus preter paucissimos
quos eis interesse vel ab hiis qui interfuerint audisse conti=
git reliquis omnino latuerunt non levi culpe depu=
tandum crederem nisi hanc scriptorum excusaret inopia

et usq ille q̄ quorundā desidia ꝛ torpe surrepsit q̄
neglegēcq dīna opa suscipē et bn̄ficia nr̄is ꝯcessa
tp̄oribq ut leuia p̄uipēdē ꝯsueuiq Ego vō ī hijs
describendis fidē eoꝝ qui hꝰ m̄ retulē plenissīe subse-
quēs ea tātūmō ꝯp̄hēdā q̄ uel p̄ntes se ip̄i vidisse
uel ab eis qui viderīt accepisse ꝯfirmāt. quāq̄ ea q̄
tot sint ac tāta ut si oīa litteris tradē cupiā modū
me videā iusti uolumīs excessuꝝ Unde estimaē
facile possuq q̄nta illa fuerīt q̄ p̄longa r̄tro tēp̄m
spacia geri meritꝰ eiq uiri et virtute potuerūt cū
in tantā excreuerint quātitatē q̄ ab āmis plq miq
vj et lxx gesta aut et ad nr̄am noticiā p̄lata noscūt
Neq̄ enī credibile est sc̄i viri merita in exhibicione
miraculoꝝ nr̄is p̄mū diebq cepisse clarescē ꝛ non
etiā p̄ori tp̄e eadq̄ nūc ꝯferūt credentibq et deuotꝰ
p̄ illū bn̄ficia esse collata tam et si ea q̄ posteris scp̄to
tradent defuere Id et iā cūctos in q̄ꝝ hꝰ manq ue-
nient scire velim me in hoꝝ assercione nō q̄bq libꝫ
fidem accōmodasse sed viris fide dignis et de
quoꝝ ueraci r̄lacione uos ip̄i ueneābilis pat̄ arbi-
tr̄ fueritꝰ p̄cipueq̄ herrardo uīre ꝯgregacionis
monacho atq̄ p̄sbitero et teodado celle sancti goaris
clerico qui et euo maturiores essent ꝛ a puero circa
locū ip̄m diuersati fuissent

Sed ut ad narracionē ueniā cella sc̄i goaris
p̄q multos quā ip̄e decesserat ānos cū in ea

iam et clerici qui diuinā officia agent alendi
stipendiis ecclie habentur / et populi frequencia ma=
ior in dies excresceret / a religioso fratrorum principe
pippino patre auguste memorie imperatoris carioli /
venerabili asuero / qui tu monasterio prouinie qd
tunc nunc ab illo pater regitis primus preerat / est optime
commissa ut eius studio et locus melioraretur et qui in
ipso degerent clericis in religionis cultu et studio
docerentur / Quam ille susceptam omni nisu excolere /
ac nobilitare desiderans / basilicam super corpus eius
viri sancti edificare cepit / que et amplitudine sui populo
recipiendo sufficeret / et decore congruencior meritis
beati confessoris existeret / Quippe prius ibi due ecclie non
multo a se spacio distantes erant / quarum que situ
minor erat / corpus venerabile intra sinu continere
credebatur / sed locus ipse sepulcri incertus hominibus erat
Ea in sui integritate relicta fundamentis per circuitum
iactis / hanc que nunc usque manet super scriptus /
abbas construxit / nec prior est ante diruta quam omne
presentis edificium compleretur / Quo in tempore rem miram quam
bene nouerunt prouenisse testantur / quod donec edificata
est basilica omnis / nichil aque penitus ex imbribus /
tam et si copiosissimus in omne loci spacium sit de=
lapsum / sed cum forte pluuie fierent / ad medium reni
spacium et cacumen montis per circuitum pluuia deci=

dens reliquiam quod intererat in tactum penitus reli-
quebat Ita diuino miraculo palam fiebat · quam gratum
illud edificij opus superno respectui foret / cuius instantiam
imbres aliquatenus impedire prohibeant / Perfecta
basilica ubi iam tempus quo diuino nomini esset consecranda
successit missi sunt ab excellentissimo principe caro-
lo / lullus mogontiaci archiepiscopus vir angelorum gente
moribus et vita laudabilis, basinus nemeti que ciui-
tas nunc spira vocatur / et methingodus urbis que trans
renum sita sermone barbaro Wyrzibure appellatur /
episcopi / qui omnes a beato / bonefacio pontifice et martire
fuerant ordinati / ut per eos et ecclesia consecrari et
corpus viri beatissimi in eum quo nunc situm est locum
transferri deberet Ventum erat ad locum / et consecrata
domo translatio corporis parabatur / aderat assuerus
alba / cum monachis non nullis / et infinitum vulgus
undecumque confluxerat · Visum est episcopis triduano
prius ieiunio domini voluntatem querendam / et sic le-
uandas reliquias corporis accedendum Eo igitur
ab omnibus deuote pacto lullus archiepiscopus in antiqua
ede suos fodere precepit uti reperte reliquie uenera-
biles leuari transportarique debent / Sed cum omne eius solum
defossum perteptatumque esset / nec tamen eius qui quereba
tur thesauri aliquod repertum indicium / turbatus episcopus
ex abbate querit si in loco aliqui qui deo seruirent
clerici haberentur / Cum ille sex esse tantummodo res-

pondisset eos ad se pontifex accitos hortatur
uti pro inueniendo patroni sui corpore diuine ~~[illegible]~~
misericordie supplicarent alios qui aderant in
sua tempus se recipere mandans ipse cum abbate et
coepiscopis ad conuiuandum abstessit Tunc quidem rema-
serant clerici sollicite xpm rogare ut ubi nam ve-
nerande reliquie con~~cre~~dite laterent reperire vale-
rent Erat inter alios quidam madalbertus nomine
clericus manu dextera gressuque debilis is cor-
repto ligone simpliciter inquit si deus uolet
ubi meus dominus situs ~~est~~ sit palam erit Confestim
que extra spacium illius antiqui edi progressus et non
longe ab orientali eius pariete terram ligone percu-
tiens laterem ictu motum leuauit Quo leuato
et modico foramine patefacto manum debilem
adhibuit et oloseriam uestem quam infra septum
latericio pariete structum sarcofagum corporis te-
gebatur comprehensam traxit moxque manus ante
hac debilis sanitatis restituta Itaque festine de
tecto sarcofago et ad rem nouam signorum commo-
tione episcopis et populo conuocatis omnibus qui ade-
rant deo laudes et gratias referentibus corpus viri
sancti intra sarcofagum in locello plumbeo repertum
est quod illico leuatum atque in feretro compositum ex
eo loco ad oratorium beate marie quod ex antiquo
in vicino situm erat sublatum est referendum paulo post

h. incipit v^m
infraclm.

spectante populo in edis noue locū ei recipiendo
paratū. Visū deinde episcopis est / ut quoniā
ꝓpt' angustias loci / nā ex altera ꝑte reno fluīe
ex altera mōte altissimo cingit / vulgq; omē coire
in vnū nō poterat / in longū circa radices mō-
tis diffunderetur / et ita reliquie venerande ꝓpt'
frequēciā et desideriū multitudinis / paulo lōgiꝰ
exportate / ꝑ supiorē viā q̄ circa radices montis
deducit / in ecclesiam nouā reuocarētur. Hoc ꝓba-
to ꝯsilio / cū leuare feretrū epi voluissent / ita ē
p̄grauatū ut moueri oīno nō posset. Hinc
oīnibꝰ suspensis diutissime et hentibꝰ archiepis
deo ut pꝰ clarius inspiratꝰ alloqtur plebem /
beatū goarē quoadiuxerit manē gloriā mū-
di paulisq; hoīm / et fauores ut rē fragilē et
caducā amore bonorū ꝑbeniuū ꝯtēpsisse / ea ipe
nichilōinꝰ eū pꝰ obitū quoq; ꝯtempnē. Pinde
oportē corpꝰ eiꝰ simpliciter et cū humili deuocōe
leuatū / ab ipsa ecclesia in nouā domū ꝑ illud
quod interēat spatij reporari / Neq; ad vulgi
fauorē longiꝰ ut statuerant circūduci / vix pō-
tifex vba finierat / ꝛ motū ꝯtinuo feretrū tāta
facilitate leuatū est / ac si oneris aliquid habu-
isset nūq; / relateq; in edē nouā ꝑ epōs ꝛ abbatē
reliqe venerabiles / in eo quo nūc colūtur loco cū
sūmo honore stis et reuerēcia condite. Deniq;

pallium quod sup sarcofagum repertum sup dixim
hodieque sup altare ecclesie incorruptum perseuerat/
sic plongioris eni tpora uestis illius integra ma=
net/ cuius apud deum merita semp indefecta perdu=
rant/ Consumata in oi ope suo basilica/ et memoria
sancti uiri/ ut oportebat ornata/ ceperunt miracu=
la ibi beneficiaque diuina sub inde cumulari/ de
quibus hinc aliqua si possim temptabo perstringere/
quid sub quo gestum fuerit abbate ordine seruato
commemorans/ De vino qd excreuit in cupa asue=

Asueri qui primus cenobio uiri abbatis.
prumie prefuit tempore forte accidit ut
assolet ex terre sterilitate minore in gallicis regi=
onibus uini copia prouenisse. Iamque noue vinde=
mie tempora propinquabant. et clericis in cella uiri sci
degentibus/ una solum modo vini cupa supererat Ea cum
cepisset expendi et cotidie cum eisdem clericis. tum
hospitibus quorum ibi frequencia non minima semp
existit/ ex ea pocula prebentur spacio noue siue viii
dierum transacto/ cum vix media eius parte uel tercia
vinum contineri putaretur/ repente in ea ad summum
usque repertum est excreuisse/ ut subiacens quoque pa=
uimentum/ vino excrescente fuerit madefactum Et
merito/ quoniam vir beatus hospitalitatem prope et sincere
quo adiuuit exercuit/ actum est ne uel ipsi ser=

A. miraculum.

uientibus uel hospitibus q̄ supuenirent / unde vinū
ministraretur deesset /

Et ut miraculū sile subdā / quodā tpe cū cel-
lerarius loci noīe hordūinus imminēte iā noctis
quiete / vinū de cupa quadā hausisset / casu ꝯtigit /
ut cupe cuniculū aliud forte meditās infirme claudet
z abiret Cūq; sequēti die r̄gressus ad eandē cu-
pā uenisset / cuniculū q̄dem aptū inuenit z aū
illū ductā aranee telā / ꝫ ita uinū in cupa stete-
rat / ut ne vnusquidē gutte de ea lapse / iudiciū
in pauimēto reperiri ualeret De ꝑuo Widonis
cuiusdā claudo et sanato

Per idem tps cū ad locū uiuidonis cuiusdā de no-
bilibus ꝑuus claudicans aduenisset / meritis
sci viri sanatus / ecclesiastico se ꝑuicio ꝑmittente
suo dno mancipauit / ac nō pꝰ multū tēporis p̄sbit
factus / adhuc cū hec scribebantur in hac vita sup̄

Sub eodē asuero quidā maior r̄gie ville erat.
que non longe posita uuasalia dicit / Frethol-
fus noīe / mente captus / cū esset a suis ad uenerā-
dam memoriā deductus / mentis sanitatē recepit.
De uualthario hoīe nobili demoniaco.

Wualtharius q̄dā homo scdm̄ nobilis seculū /
qui nūc usq; supest / cū uexacione grauissima
pateretur / z indubie spiritu demoniaco agētur /
in sutis corio ad uenerabilem tumulū ē deportus.

Ubi cum aliquandiu iacuisset / protensis manibus se ipsum / suaque omnia sancto goari magne uocis professione subiecit / et optimam insuper vineam dedit / que nunc usque in eiusdem celle possessione perdurat continuo eaque quam diutissime passus fuerat amentia carnuit. Is hodieque licet in libertate propria maneat / et interdum auaricie estu succensus / ut a multis incusatur aliena quoque diripiat. Seruum se tamen sancti goaris et ab eo sanatum esse voce libertima protestatur / De reginario eiusdem Walthario patruo superbia punito.

Eiusdem Waltharii patruus nomine reginarius homo licet nobilis moribus tamen et actu crudelitati atque auaricie subditus / cum locum sanctum sperneret / et omnes romane nationes ac lingue homines ita quodam gentilicio odio execraretur / ut ne uidere quidem eorum aliquem equanimiter uellet / at si quos forte ex eadem familia comprehendere potuisset / crudeliter nonnunquam afficeret / Cumque eodem stulto odio et animo barbaro uenerabilem assuerum eiusque nonnullos monachos detestaretur / casu ipso abbate in cella degente / per locum coactus est itineris necessitate transire. et cum iam ecclesie propinquasset / rogat seruum qui comitabatur / ut si posset ea se via ducat. quam conspectum basilice goaris. romanorumque hominum / assueri scilicet abbatis et eius comitum / presentiam ualeat declinare. Tanta enim eius animum innata ex feritate barbarica stoliditas apprehendeat / ut ne in transitu quidem

romane lingue ut gentis homines / et ipsos quoque bonos
viros ac nobiles libenter aspicere possit / Permittit servus
posse se quod petebatur implere. Ut ergo itineris aliquan-
tulum conferunt / et ad ipsum monasterii basilice que
locum perventum est / movet dominum servus / si conspectus
eorum quos horreat vitare velit. brevissimo tempore pal-
lio caput operiat. Ille cum evestigio quod move-
batur implesset / et extra loci spacium processisset / modo
inquit servus retro cave, ne respicias / nam aliter eorum
quos ut posses declinare petisti. conspicias nemi-
nem. Vix ea servus impleverat, confestim que et sub eodem
pene momento / predictum regmarium ventris apprehen-
dit effusio / nec magna mora secuta / post paucissi-
mos dies vitam finivit. / ita quod stultissimo immo sup-
bissimo animo loci venerandi virorum que bonorum conspectus
horruerat / iusto dei iudicio et luce mortalibus communiter
attributa et vita caruit / De piscibus in festivi-
tate sancti goaris divinitus datis.

Cum ad festivitatem beati goaris / quodam anno
ex monasterio prumia / assuerus abba venisset
unaque ex monachis non nulli / accidit ut propter reni-
fluvius inundationem / pisces qui ~~fratribus~~ abbati et fra-
tribus possent ministrari deessent. Cumque iam ipse sollemp-
nitatis dies illuxisset / et ante ecclesiam mane pauci de
fratribus residerent ansegilus quidam bone vite per iocum locu-
tus ait / O beate goar ecce quam bonus es mercedis recom-
pensator / Nos tibi servimus et in vigiliis atque

psalmodia tue festiuitatis gratia laboramus. hodie
ne vnum quidem nobis quo reficiamur pisciculum prebes. Vix
hec ille verba finierat, et non post longum temporis interuallum,
inuasis ex uiuimine salicum ad piscandum paratis.
que nimirum a piscatore de quadam arbore in principio fluminis
suspensa, excrescente postea flumine in aqua remanserant, duo non modici pisces quos vulgo seluros
dicimus reperti sunt, atque in presentia fratrum eo quo consederant loco delati. Hoc autem pisce causa infirmitatis abba non utebatur. Tum ille qui et prius pro
nobis inquit nunc bene egisti, pisces nostre refectioni
prouidens, sed illum senem abbatem tuum negligere
non debebis. Non enim hiis ille poterit uti. Hec
monachus. Et modico tempore lapso cum a molendino farinam nauicula pistor deueheret, piscis quem lucium
vocamus, nauem saltu ingressus comprensus est a pistore
et in consessu monachorum, necdum quippe de loco surrexerant, expositus. Nunc inquit monachus integrum
munus beate goar implesti. cum et nobis et seni tuo
alimenta congrua prouidisti. Res mira ludentis po-
tius quam rogantis voces tam facile exauditas. Sed
hec meritis beati confessoris non sunt dissimilia. quoniam
qui in carne viuens indigentibus sua pro xpo ebuerat
et hospitum refectione gratam semper habuerat. merito
post obitum quoque potuit sibi seruientibus talia procurare,
nam quantum apud diuinam iudicia meritum habeat. vtus

hospitalitatis · quā vir beatus singulariter dū vixit
excoluit / quātūq; reuerētie loco illi in quo btā eius
membra q̄escūt sit oī tpe dependendū · testantur ea
que uel illū frequētātes diuino bñficio ꝯsequūtur /
uel neggligētes / ⁊ aliq̄ dissimulacione p̄tereūtes /
diuino nichilōmq; iudicio paciūtur / qd̄ ipm̄ mani-
festiq; exempla subiecta monstrabūt /

Omes quidā noīe heriuimus / cū ꝑ locū trāsiens
declinasset · ⁊ licet a suis ut oraret āmonitus
ꝑ festinancia itineris distulisset / nō longe ꝓfectus
de equo cecidit / grauissimoq; lapsu ꝯtritus / ad eccle-
siam suoꝝ manibus reportatur / ibi breui decūbens
apud mēoriā ueneranda sanitatis est beneficiū
assecutus.

Eodē modo abbatissa nobilis ex
urbe mediomatricoꝝ eufimia: cū iter agēs
illuc deuenisset / nec oratū ut omēs ꝯsueuerant
descendisset / paulo pꝰ de equo cecidit ⁊ effracto cru-
re / que sponte noluerat ad ecclesiā portatur inuri-
ta ⁊ sanitatē quā suo ꝑdiderat / merito beati viri

De imperatore carolo ob dissimulaci-
onem periclitato recepit.

Neq; dissimilis meritoꝝ eius potencia in pu-
niendis monendisq; etiā regibus extitit /
Nam carolus excellentissime mēorie imperator au-
gustus / a palacio suo qd̄ in p̄ripiis reni fluuis / ab ipo
ꝯstructū engilinheim dicitur / quodā tpe nauigabat

in castellū qd' situ est sup̄ ꝯfluente moselle et
reni descende/ ibiq; disponens nocte mane/ sequē-
tibꝰ eū in singulis nauibꝰ filijs carolo atq; pip-
pino/ Cumq; ad monasteriū sancti ꝯfessoris imperator
nauigio venisset · obuiꝰ illi factꝰ abba assuerꝰ ro-
gat ut ad btm̄ goarē exire et in cella eiꝰ caritā-
tem ut uerbo uisitato loquar facere debeat/ Negat
suā p̄nciā imperator/ ⁊ pꝰ se ꝯuersꝰ manu ꝯgno-
mini filio annuit · ut nauī ad ecclesiam oratu-
rꝰ egrediatur/ ipe ꝓposito tendit itinere Egres-
so ad terram augusti filio/ alt' eiꝰ filiꝰ pippinꝰ
qui pꝰ fr̄ez naui ueniebat/ putans p̄ris esse na-
uī quā litori uidet appulsam/ egressꝰ et ipse
est fratriq; nesciens in ecclesia sociatꝰ/ ibi qd' int'
eos grues aliquandiu simultates ⁊ inimicicie
fuerant/ inspirante sup̄na clemencia/ ⁊ opitu-
lante ꝯfessoris sanctissimi merito/ in fratrnā ꝯcor-
diam/ ⁊ fedꝰ amicicie coierunt/ Cibo deinde
potuq; sumpto/ alacres ⁊ leti ad locū sup̄ noīa-
tū/ quē cū p̄re petere cepeant omibꝰ suis incolu-
mibꝰ ꝑuenerunt Imperator uero qui filijs egres-
sis solꝰ cū suis in naui remāserat/ cū ad p̄dic-
tū locū tendere uellet coorta repente densissiā
nube et nebulis tenebrosissīs subsecutis/ ita
in flūe deerrauit ut neq; ipse neq; comitū
quispiā/ sed neq; nauis gubernator q° ten-

derent quo ne naui agerent ullatenus scire uel
videre valerent. Sic per reliquum quod superat diei impe-
lago fatigati uix post quam sua culpa imperator agnos-
cere et beato Goari supplicare cepit, multa iam die
et ingruente nocte incontinente egressi sunt tribus
tamen. aut paulo amplius a loco in quem proposuerunt
egredi militibus ubi et ea manere nocte non sine re-
rum necessaria inopia compulsus est imperator. Facto quoque die pup-
plice testatus est sui esse peccati et meriti, quod pe-
riclitatus in flumine, quod a comoditate itineris et apa-
ratu regie mansionis sit longissime disparatus
non frustra sibi hec accidisse: Sed beatum Goarem
penas pro contemptu meritas repetisse seque supplicia
expendisse merentem. uouere se et firmissime polli-
ceri numquam locum uiri sanctissimi ulla quamuis magna
itineris festinantia, si ad eum in uicino ueniat de-
clinaturum, quem tali incommodo sit expertus posse
de hiis qui se neggligendum putauerint expetere
quam uoluerit ultionem. Hiis uotis ad cellam uiginti
libras argenti et pallea oloserica duo misit, nec
deinceps omni uita sua quod uouerat ei aliqua ex
causa negglexit. Denique hiis qui tunc regie
nauis gubernator fuit, nunc usque super est, reique
geste indubitabile testimonium perhibet. Nec immeri-
to regum illi fides et deuotio subiacet, quia per Christo

non solū magnos ⁊ appetibiles ꝫ oīs penitꝰ mū=
di honores ⁊ caducas dignitates ꝯtempsit / ⁊ cū pos=
set eps fieri noluit / potiꝰ in hūili statu p̄manere
delegit quā honoꝝ fascibꝰ p̄gr̄uari / quāquā in xp̄i=
anis p̄ncipibꝰ hꝰ circa ꝯuos dei affectio sit tam / spō=
tanea ⁊ deuota quā se nouerūt tanto magis deo
gr̄ciores fore quāto q̄ ad tēpꝰ eleuari p̄ tumore
maiestatis regie poteant elegūt ꝯuis xp̄i hu=
mili se mente submittē

Eiusdem p̄ncipis ꝯiux fastrada cū uehemē=
tissimo dentiū dolore torq̄retur / ⁊ ad locū
ob remediū eiꝰ doloris oratū uenisset ꝯtinuo
ut supplex facta est ingmodo caruit Ob quā
rem data est ab imperatore uilla q̄ nasonia
nūcupatur ⁊ in uiē loci attenꝰ r̄tinetur

Per idē tempꝰ accidit reni flūis aquam
in imo frigore ꝯgelascere / ita ut incessꝰ
quoq̄ quorūlibꝫ animaliū ⁊ uehiculoꝝ ferre
ualeret Erat quidē regie uille colōnꝰ quā
sup̄ uasaliā diximꝰ appellari / cuiꝰ uinea haut
p̄cul a monasterio / vineis bt̄i goaris cohēbat /
⁊ ut nō nūq̄ euenit Hac ille occasione sole=
bat int̄dū particulas aliquas earūdē p̄ripē
vinearū / ⁊ sue fraude hūani ingenij sociare:
Is cū die q̄dam sup̄ glaciē flūis ambulaēt.
⁊ ad eiꝰ mediū ꝓpe uenisset ~~[illegible]~~ r̄pente in

multiplices ptes p latissimi flumis spacium glacies
est resoluta atq ille glaciei fracte sup incubens
secundum flumen ferri tremens et anxius cepit Erat
res summi periculi et desperacionis extreme. Hominem
in flumis rapidissimi atq latissimi fragmento glaci-
ei tenuissime ferri. nec esse remedii quicquam quoniam
illi quemadmodum humano auxilio subuenire posset.
erat omnino nichil Tunc ille cui euadendi periculum
nec spes ulla nec aliquod consilium superesset diuine
solummodo mente supplicare et beati goaris merita in
sui liberacione exposcere magnis quoque uocibus ue-
niam et auxilium flagitare Ad ultimum cum salute
penitus desperasset. eductam manicam de manu pro-
iecit respiciens quoque basilicam uineam suam sancti viri domino
tradidit Nec mora acta virtute diuina glacies
instar nauicule ad litus euexit hominem et in co-
lonie in continente exposuit qui mox vineam
de qua supra diximus ecclesie mancipauit in cuius nunc
etiam iure perseuerat Sic beati confessoris meritum
hominem et pro culpa quemadmodum oportuit casti-
gauit et auxilium de periculo mirabiliter eripuit

Isnardus fisci regii procurator cum iniquo
multa contra familiam beati goaris ageret
visitatus ab illo per somnium est et post increpaci-
onem seuerissime cesus ita ut die postero gres-
su non ualens incedere naui ad ecclesiam

ducetur. ubi aliquamdiu decubans integram sa-
nitatem excepto genitalium pondere meruit que
etiam infirmitas indubitanter causa salutis illi
relicta cognoscitur. Hec inter alia que compendii
causa suppressi, temporibus assueri abbatis divi-
na in loco virtute et confessoris beati merito provene-
runt. Diebus vero tanchradi qui assuero feliciter
ex hac vita subtracto virginine monasterii
prumia simul que celle sancti goaris successit. Hec que
superna misericordia tribuente subicere cupio conti-
gerunt, que et illi quibus referentibus horum noti-
ciam attigi maxima ex parte coram positi aspexerunt.

Accidit aliquando ex pluviarum copia subito
rivulum quem Gohcaram nominari in libel-
lo priori diximus, adeo exundasse, ut in magna-
nam molem exurgens obvia queque non sine pe-
riculo et dampno multorum ~~eripuit~~ eruerit. Quippe
cum exundare primo cepisset, in certum quo ob-
staculo a cursu suo prohibitus descendentibus
ex concavitate montium aquis, in tantum excrevit,
ut ad ultimum ruptis obicibus profluens etiam
grandes et firmissimas domos a fundamentis
eruitas, in renum vi sua deiecerit. Quo in tempore
res miraculo digna provenit. Nam in quadam
earum que erute sunt domorum curricula de qua
signa penderent stabat extructa que nunc usque

tecto ecclesie sup posita manet / q cu multo infirmi-
oris esset structure / quā domus ipa in q paraba-
r aquis sup uenientibus ad mediū ferme cursus
impetū obuia esset / facta / penitus tamē inlesa du-
rauit / quodq maioris miraculi fuit domus in q
stabat / integris cōpactis q int se parietibus eru-
ta neq secū illā trahere potuit r qua eā sui
apturā r solutione transierit nullus hoīm dein-
ceps scire uel deprehendere ualuit / Denique pus
quā agmē illud aquarū pterijt / in ymo eius
due turricule / cū oleo āpulle repte sunt q̄s q
hoīm posuerit uel unde prouise sint nūc usq

Mulier quedā de natione scottorū inescat
nomine brigida debilis gressu apparen-
tibus suis r ciuibus ab urbe redeuntibus egra
ibi relicta est Et cū aliquantulū ibi temporis trans-
egisset sub die sollepnitatis āmne astante ple-
bis multitudine sanata est r erecta De ancilla
cuiusdā hadelboldi bis sanata

Item hadelboldi cuiusdā noti hoīs ancilla
que r ceca esset r muta ad memoriam
venerandā populo teste sanata est Sed cū
hijs agnitis dns qui infirmā miserat ad suū
seruitiū iā incolumen reuocasset / mox in illā
prior debilitas redijt Coactus itaq euidēti

miraculo eius: dns manu missa ad locum reuerti fe=
cit/ nec multo post sanitas que collata ante fuerat
sed temeritate hominis prepedita: correctio dno ancille
est restituta/ que et reliquum vite sue in eodem loco
peregit Denique adhuc ibi soror eius degit et cer=
tissima rei geste testis assistit Item de mulie
ceca et sanata

Per idem tempus et alia mulier ceca sub abbatis
tancradi presencia visum recepit/ plures quoque ibi postea
vixit annos De puero ceco et muto et sanato

Quodam item tempore presente eodem abbate cum populo
quedam ex ancillis monasterii filium paruulum
qui ab ortu cecus manebat et mutus ad ecclesiam
deportauit Quam ut puer est ingressus conti=
nuo cum matre loqui et basilice picturas ei digito
cepit ostendere Mirata rem mater sed propter repentinum
euentum insperati miraculi non est ausa publi=
ce quod viderat confiteri Que mox ut est do=
mum regressa cum paruulo confestim illum debilitas
pristina rediit/ ut palam fieret non debuisse matrem
quod diuino ibi beneficio collatum esset silencio pre=
mere Itaque causam illam pertractans culpam quoque
intelligens arreptum festine filium ad ecclesiam
retulit et rem omnem ut se haberet abbati et populo
patefecit/ nec dilatum est diu beneficium cui ad ho=
ram fuerat impedimento timiditas matris/ sed ut
illa finem narrandi fecit in colomitate ilico pu=

ex obtinuit

Ex urbe mogontiaco ad festiuitatem beati goa
ris mulier clauda posita coram tancrado uenit. abbe
et cum in vigiliarum die vespertini psalmi a clero con
plerentur sanata est

Sed ut ea nunc quoque commemorem quibus palam
fiat qui beati viri meritum et reuerentiam
contempnere aliquatenus presumpserunt. Quemadmodum uel
emendati sint uel puniti quodam tempore cum per renum
flumen quidam figuli ollas pretio distrahendas in
nauicula uehent accidit vna cum illis feminam
quandam fidelem cum paruulo filio aduerso flumine na
uigare. Cumque ad monasterium uentum esset. ro
gat mulier comites uti aut omnes oratum in ec
clesiam pergant aut si id noluit appulla littori
nauicula se incontinentem exponant paululumque
in loco certo sustineant donec possit ipsa ab ora
tione reuerti. Egressa itaque sola pergit oratum
relicto in naui cum comitibus filio ad modum paruulo
Illi deducta in superiorem locum naui cum eam aliquandiu susti
nuissent. moras eius non ferentes abducta naui
iter propositum persequuntur. Sed ultio diuina mox
consecuta est: quam manifestum fieret non debuisse
illos uel abeunte illa oportunitatem orandi neg
ligere uel fidem sustinendi moras eius presertim
breues contempnere. Nam cum aduerso flumine nauim

agentes contra eum locum venissent ubi ex latentium
sub aqua saxorum voragine et undarum collisione
rapidissima / gravia sepe navigantes discrimina paci-
untur · quod locus in flumine ad ecclesiam beati Goaris passibus
fere centum aut paulo longius abest / rapta submersaque
navicula perierunt / Sed inutilis esse non potuit
devote mulieris oratio / cuius et si comites aqua submer-
sit · filium tamen divina virtute salvatum / et merito
sancti protectum / nequaquam perdere valuit Quippe
illa ut ab oratione rediens ollas super aquam ferri conspex-
it / intellexit quod erat socios navimque perisse / sol-
liataque pro filio quem una perditum suspicabatur ocu-
los cum fletu maximo hac illacque circumtulit sed
repente videt undarum dorso sublatum parvulum
ripe fluminis propinquare Tantaque fuit miraculi
claritas ut infantem mater excipiens invenerit eum
a medio corpusculi aque super extantem littora at-
tigisse / quod ne virorum quidem ullus aliquando natandi
pericia et viribus corporis potuit obtinere

In dissimili causa non dissimile miraculum
sub eodem tempore extitit quod propter similitudinem
rei geste precedenti subiunxi Mater cuiusdam
infantis fere quinquennis cum eo qui ipsum infantem
de sacro fonte susceperat navi circa ripas tracta
per fluvium ascendebat / puerumque equo superpositum
id enim ex matre et patrono puer iste pecierat

ipse.

iuxta in littore parens uterque fecerat ambulare. Cum
equus ut sine rectore liber navigantes preteriens,
sponte se in flumine dedit cum puero, nec revocari
ab aliquo potuit. Cumque saluti infantis omnes time-
rent quippe que in rapidissimum altissimumque flumen
ac latissimum equo que retinere nequiret ferri conspi-
cerent, et goaris suffragium magnis precibus postula-
rent, equus cum incolomi puero tranato flumine multe-
riore ripam exivit. Que res utique magno miracu-
lo provenit ut et equus sine rectore tantum flumen lo-
co presertim propter saxa difficilissimo et periculoso transi-
ret et infans qui in arido quidem equo sedere nosset
sine periculo ullo evaderet. De willigeldo quodam
demoni tradito.

Sed ut propositum persequar willigeldus quidam
qui nunc usque super est cum vineam a matre
datam de iure et possessione ecclesie sancti goaris sub-
traxisset seuo demoni est mancipatus. Diuque
vexatus ab eo vineam reddidit et curari continuo me-
ruit, ut hoc exemplo ceteri monerentur, voto pa-
rentum res iuri ecclesie mancipatas subtrahi ab
heredibus filiis non oportere.

Volvo quidam ab ineunte etate ibi a matre
nutritus cum postea presbiter esset: decimas que
ex multo iam tempore ecclesie beati goaris agrorum
nec magna subsequente mora cecus et mutus

iure competerent suis usibus dolo malo conduxit.

effectus ad basilicam viri sanctissimi a suis perducitur ibi
res patrimonii sui cum restitutis decimis tradidit
et sanitatem placato eo quem offenderat meruit

Negociator quidam badoart dictus cum renum navi
ascenderet unus servorum qui illum forte offen-
derat supplicium metuens de navi prosiliit et concitus
ad ecclesiam fugit Tunc ille fugitivum secutus ab
ecclesia trahere cepit prohibente fieri et nomine
beati goaris rogante sit et comminante mona-
chi herirado qui prius forte residebat quolibet ipsa
referente cognovi Sed negociator furore succensus
cum monachum rogantem eque minantemque contempne-
ret pro foribus ecclesie ad contemptus augmentum
tractum ab altari servum cecidit Nec multum spacii
intercessit et ut cuius arbitrio pariusset quem ne
contempsisset agnosceret in mundo spiritu traditus brevi
vitam nimiis cruciatibus extortam finivit

Item humfridi cuiusdam clerici ecclesie servus
cum pro culpa in dominum commissa a tergo vinctus
brachia traheretur et supplicia que sibi inferenda
sciret animo perhorresceret quoniam aliter domini
presenciam supter fugere non valebat ecclesiam res-
pexit et ad eam prece tacitus inclinavit Res dig-
nis miraculo confestim vincula quibus ligatus duceba-
tur dicto citius laxata sunt et soluta Exutus
quoque vinculis servus ad ecclesiam sese proripuit

se cum

nec repetitus a dño offensam supplicium quam vitauit
Tantum apud omnipotentem deum supplicatio tacite viro
sancto fusa qualuit / nec passus est xpus eum ma-
nere ligatum qui necessitate et animo ad sancti altaris
auxilium confugisset ut huic quoque daret intelligi
quantum intercessio illius ad animarum soluenda vincula
prevalet cuius inuocatio tanta facilitate ligamen-
ta corporis dissoluisset De abbate maximino ob dis-
simulationem periclitato sed saluato

Quodam tempore abbato tanchrado in cella posi-
to maximinus monasterii sancti gereo-
nis quod apud urbem agrippinam que nunc colo-
nia dicitur situm est abba a prouincia uangionum
ex vindemiis cum onusta vino naui et non paucis
comitibus descendebat Et cum sancti goaris mo-
nasterio propinquasset suadetur a sociis uti ap-
pulsa in continente naui oratum ad sanctum goarem
ascendebat Ille moras sibi non necessarias
hac in re fieri dicere fore oportunione ~~temp~~
tempore alio orandi occasionem sic de hortatis
comitibus propositum tunc persequitur sed non impune il-
lum ultio diuina transire permisit Quippe ut in
conspectum celle nauis acta peruenit repente exiuxi-
ma sui parte demersa lapsisque in aquam que ges-
tauerat nasis pentis iactuere et periculi meritum
~~cunctis~~ cunctis incussit Clamare omnes

et auxilium lacrimabiliter implorare · culpam ab=
ba confiteri et goaris meritum exorare Nec abba
tanctradus ex loco superiori conspiciens et quanto in
periculo versarentur cuncti considerans · suos euesti=
gio mittit mandat subsidium laborantibus ferri
Deducuntur continuo naues · et subsidium modis
quibus erat possibile ministratur Ita cum abbatis
auxilio et sudore multorum tum maxime beati goa=
ris per opitulatione recuperata naui vasque recep=
tis et opibus incolumis ad litus abba progreditur
Egressus nauim oratum festinat per suasum siue per hen=
nitus affirmans ne locum tanti viri meritis insig=
nem: facile utique sine supplicationis munere
transeundum existimet

Consimili prope euentu cum quidam ex fre=
sonum gente negotiator nauim circa ripam
ulteriorem ageret neque littori in quo monaste=
rium situm est propinquare disponeret ubi ad sco=
pulos illos de quibus supra diximus nauis acta
peruenit subito rapta et in gurgite undarum
violentia tracta presenti cunctos discrimine
perculit Sed cum dominus nauis goaris sepe no=
men et meritum iterans subsidium expetisset in
portum continuo nauis illesa deuehitur Ille ut
continentem attigit oratum perrexit: ac pro salutis
munere vestem dosericam venerande memorie tribuit

Que etiam vestis postea ab eo qui hec mihi retulit
teodrado clerico ad prupinam monasterium est
Rem illaturus sum precedentibus delata
quidem non omnino dissilem: sed que miraculi aliquid
proprium amplius habeat. et cuius tot sunt pene fide=
lissimi tectes quot loci ipsius habitatores tempore quo
gesta est esse potuerint. Negociator ex supradicta
fresonum gente navim per renum flumen agebat:
et ut moris est quia adverso flumine navigabat fu=
ne a suis navim circa litus trahendam curaverat
Cumque iam celle vicinia attigisset: monet a suis
aliisque in fluminis principio consistentibus uti ad oran=
dum navim egredi debeat. Ille sibi eius tunc ri=
copiam non esse dicere impediri mora propositum
cursum nec se posse nisi continuato navigio quietis
congruum locum attingere. Ita animo fixo navim agit
et ipse in ea clavum regens cum uno suorum residet
reliqui fune navim per littora trahunt. Erat
inter eos unus qui cunctos antecedens extrema
funis dorso et ventri circumvoluta teneret. Ventum
erat ad fluminis illam de qua in superioribus egitur
rapiditatem horribilem: cum repente navim unde
violentissime rapiunt nec gubernatore ullo presi=
dio valente resistere longissime a littore subtrahunt

Ea rapta cum vim ferre non posset funem qui per
ripas trahebant uncti relinquunt sed is qui cunctos
precesserat tam cito explicare se fune non ualens
nauem secutus in gurgitem trahitur. Neque id dominus
nauis qui in puppi residens laborabat animad-
uertere potuit. Reliqui qui a fune refugerant
magnis uocibus naui et socio qui sub aqua tra-
hebatur opem diuinam et beati goaris merita
succurrere postulabant. Tantaque tunc aque uis et
undarum uorago fuit ut non ante nauis in-
cursum dirigi posset quam longissime pulsa in
ulteriorem ripam non sine magno pluriorum metu
atque horrore exportaretur. Negociator uero
ut terram attigit funem qui naui coherens per
aquam fuerat tractus a seruo colligi mandat.
Quo collecto in extrema eius parte seruus sicut
implicitus fuerat inuenitur. Qui diligentissime
contrectatus et modis uariis per temptatus non ali-
ud potuit deprehendi quam mortuus. Denique
adhibito plurimo stramine et igne circum circa
succenso nichil caloris penitus persentire uel
aliquod uite iudicium potuit edere. Quid plu-
ra? Deuehitur rursus in citeriorem ripam
ac de sola sepultura eius dominus eius et comites

agunt Rogatur custos ecclie ut ad sepeliendū
mortuū loci alicuius copiā faciat Eo obtento dū
ad sepulturā ~~eius~~ aperiunt interim cadauer ut uere
putabatur ex anime in custodis ad horā mansio
ne deponitur Cū non pꝰ longū tpis intuallū
incipit recalescere ⁊ paulatim os aperire ac spm
ducere De hinc totū se eleuās parū sanguinis
ore recepit ⁊ ꝯfestim surrexit incolumis ita
ut oratione facta ⁊ gratiarū actione ab omibꝰ
reddita adducendā sicut prius nauī cū socius
festinauerit · Ea negotiator ut uidit emen
datū se ⁊ p culpa castigatū magnopere · gratu
lans argenti librā altari sacro psoluit · ⁊ cep
to de hinc itinere suis omibꝰ incolomibꝰ abiit
viderint qd de re huiusmodi ceteri sentiant
Ego confidentissime dixerim beati viri meri
ta tanto esse post obitū clariora quanto sollicitius
dū uiueret humanas laudes ⁊ iactentiā fuge
rit Neqꝫ in huiusmodi signis ⁊ miraculis ex
hibendis cuiqꝫ scōrꝫ apostolis et clarissimis
ecclesie martiribꝰ dūxtaxat exceptis illū infe
riorem uideri quippe quin diligendo deo et
pxim non facile quoqꝫ illorꝫ iudicetur infe
rior quiqꝫ tam et si in vita non multis q̄ hōes
nouerint miraculis claruit sed ea q̄ miraculis

omnibus potior est caritate clarissimus extitit: ideo
oque post obitum cottidie in iuuentum fide tot tantis
que virtutibus claret

Preterea herirardus monachus qui ut
sepe dictum est horum miraculorum certissimus
relator extitit et verissimus bis se affirmat
nullo admonente extrinsecus ignem lampadem que
coram memoria veneranda dependet infuso divi
nitus lumine splendidisse Quod ipsum presenti anno quo
ista descripsimus et superiori contigisse qui inter
fuerunt affirmant sed id suo loco erit dicendum
Hactenus ea descripserim que abbate trancrado
in hac vita superstite facta inter alia referuntur
Nunc adiutore xpo ad clarissimi patris marcu
uardi tempora qui hoc ipsum mihi opus imposuit
seruato ut proposui ordine veniam

Et ut hec ipsa rerum gestarum ordine ali
quantulum post posito exordio clariori inci
piam excellentissime pietatis singularis que
clementie. Erga xpianam religionem omnium im
peratorum studiosissimus ludowicus qui adhuc
superna misericordia prouidente rerum summa poti
tur cum dolore pedum vehementissimo qua olim
infirmitate vir ille: et si non continue frequen
ter tamen affligitur laboraret atque ex palacio
suo quod in littore fluminis remisitum engelinheim

sup̄ dixim⁹ appellari euectione nauali descen
deret. oratū ad sanctū goarē exijt. vix in terrā
pedes p̄ dolore nimio ponē ualens ⁊ sustentan
tiū magis quā suis gressib⁹ nitens. Cūq; in ec
clesiam ꝑuenisset ante mēoriā venerandā hu
millime se ac deuote deposuit. ⁊ in terrā stratus
diuicius ꝑorauit. Vbi uero surrexit ad abbatem
⁊ clarissimū virū gerungū olim palatii edile
nunc monachū ꝯuersus. deo inq̄ grās nūc
meritis sancti goaris leuamē fr̄ in datū ꝑsencio
neq; eo iam cū quo huc ueni dolore laboro
Sic a mēoria regressus letus ⁊ alacr̄ diem totū
duxit. Hec ipso abbate qui corā affuit refe
rente ꝯgnoui quāq̄ nec ego ipē multū affu
erim. qui p̄die eius diei imperatorē p̄dicto do
lore grauissime laborantē in palatio viderim
De mulier q̄dam scotice nationis ibi sanata
Sed huic rei geste tempe paulo supio
rem subiciam mulierē scotice nationis
ciues ab vrbe redeuntes egrā ⁊ gressu debi
lem ibi reliq̄rūt. Ea p⁹ quā sex in loco mē
ses egit sub die sollēpnitatis āmie q̄ agitur.
p̄die nonas iulij int̄ uespertinos psalmos gres
sus sanitatem recepit. De infante demoniaco
apud memoriā sancti goaris ꝑmissa a pa
tre api curato ||

Superiori anno postea que de imperatore
retulimus accidit · ut quidam ex rusticis filium
parvulum demone plenum ad ecclesiam cum
fletu et supplicatione deferret Quem cum ante me
moriam eiulans multis presentibus exposuisset
sancte goar inquit redde mihi nunc filium meum et pul
so qui eum vexat demone sana ego tibi pro munere
apim unam: sic enim vocare rustici examen apum
consueverunt Huc protinus afferam Non in anis
fuit simplex hec hominis rustici postulatio sed continu
o sanatum integerrime parvulum letus et gaudens
pater domum revexit Denique examen apum quod
ut pollicitus fuerat obtulit Hodieque in ortis ec
clesie permanet Hec cum sepedicto teodorado cum
hecheboldo ipsius loci preposito viro sane docto atque
veraci narrante cognovi De lumine bis in
lampade succenso divinitus

Et ut illud inferam quod supra levitur tetigi an
no preterito in die sanctissimo pasche cum
prepositus echeboldus sub ipso lucis exortu mis
sas agere vellet · itemque hoc eodem anno quo
ista conscripsimus cum idem in quadragesima missas ageret
et lumine ecclesie deesse quereretur custos quoque de
posita lampade ac sine igne reperta pro eo defe
rendo festinaret subito cernentibus multis spon
te in lampade lumine accensum enituit Quod

ibi crebro factum plures viri fideles qui inter fuere
testantur. De infante claudo et muto et surdo. Item
de puella ceca ibi sanatis

Sed ut hec miracula rerum nuperime gestarum ca-
narracione de presenti concludam sub idem
tempus quo hijs describendis manum imposui nec
dum libello edito. cum ad annuam beate depositionis
sollempnitatem magna undecumque ita uti solet ho-
minum multitudo confluret. nota ex vicino mulier
aduenit cum filio fere septenni qui ab ortu ipso
claudus mutus surdusque permanens infelici genitrici
nouos cottidie luctus et dolores afferret. Hunc
mater fide deuota cum inter nocturnas vigilias
coram sepulcro uenerabili exposuisset. circa finem
psalmorum matutinorum cum canticum euangelij cle-
rus ecclesie caneret infantulus lento ad insu-
repente surrexit ac pedibus quos usque ad id
temporis numquam terre fixerat astans matrem clamore
itterato uocauit. Fleus pre gaudio continuo mater
accurrit et filium quem tot pressum incommodis
deposuerat ambulantem simul et loquentem
audientemque recepit. Neque fuit xpo difficile
pro sui merito confessoris uno eodemque tempore
et possibilitatem loquendi puero et scienciam quam
maiores audiendo numquam perceperat dare cum sit
ipse sapiencia dei que aperit ora mutorum

et linguas infantium disertas facit. Tunc vero omnium
qui aderant mentes tanti replet stupor miraculi
tota in laude xpi conclamat ecclesia et unius infantuli
salus mirabilis multorum ad fidem corda succendit.
Eodemque die cum missarum sollempnia populus spec-
taret et divina a sacerdote misteria agerentur
puella eadem prope qua predictus infans etate diu ceca
que tunc a parentibus fideliter fuisset illata amissum
lumen recepit. Ita gemino miraculo sub uno die
et sancti viri meritum palam cunctis emituit et presentium
fides xpi clementia quam non desit invocantibus
ubique presens agnovit. Hec de miraculis beati
goaris merito ostensis atque exhibitis pauca brevi
et aperto quantum potui sermone digessi narraci-
onem ad annum octingentesimum tricesimum nonum incar-
nationis dominice perducens. eaque tantum ut in libel-
li huius principio adnotavi scripture mandans que
relatu virorum fidelium didici. queque non eis modo
qui retulere sed omnibus pene locum illum frequen-
tantibus haberi notissima comperi. quamquam non omnia
que ab eis ipsis quorum fidei specialiter credendum
putavi relata sunt scripserim alioquin aut mo-
dum suscepti operis excessissem aut auditoribus
longior iusto prolixior que fuissem. Neque hoc opere
facultatem aliis de hiis scribendi preripui sed et
hec ipsa que utcumque videntur a me esse proposita

poterunt qui uolunt p ratione dignius ~~dignus~~
explanare / et que in similibus miraculis forte p-
uenient exemplo a nobis pat amplissime mar-
cunardie et a me sumpto ~~desp~~ describe. Quippe
si diuina opera nobis glorificanda dignissime ppo-
nuntur / oportet ut non cessante uirtutis diuine be-
neficio: etiam scribendi non cesset intencio / et
donec qui explere possent existunt lrīs digna
amiracione tradantur. Quare etiam uacantes
pergamenas huic libello subicere placuit. ut edito
opere pnti futuris pq hoc temporibus que inserē-
da prudens aliquis estimauerit oportune
posset inserere ~~[illegible]~~

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Passio sci pantaleonis.

Tempore illo in ciuitate nikomedya sub
maximiano imperatore multi xpiani per-
secutionem paciebantur: propter et fidem dni
nri ihu xpi. Multi in montibus se absconde-
bant et in speluncis. et multis penis vitam suam consu-
mebat. alii vero in ciuitatibus absconse morabantur. Senator
quidam nomine eustorgius morabatur in eadem ciuitate. habens
filium nomine pantaleonem: eruditum liberalibus litteris. Quem
tradidit archimedico nomine eufrosino: qui omne pallacium
habebat susceptum. Acceptumque discipulum pantaleonem omni
arte disciplinae erudiebat: et frequenter eum ad pallacium
secum ducebat. Cumque omnes qui fuerant in pallacio eum
vidissent. dicebant ad magistrum. Cuius est filius iste
infans? Per salutem deorum. quia magnum et speci-
osum discipulum habes. Fuit enim speciosus valde.
quo nullus poterat esse pulchrior. Et ait eufrosinus
magister eius. Filius ~~[illegible]~~ eustorgii senatoris.
Cuius mater defuncta est. et dedit eum michi pater eius ut
artem eum doceam medicinae. Et ait imperator: omnes qui
cum eo erant. Per salutem deorum. quia dignus est iste
in pallacio obseruari. Commendauit autem imperator magistro
suo. ut omnem ipsum erudiret arte medicine. volens eum
in pallacio habere post magistri doctrinam. Fuit quidam presbiter
nomine ermolaus absconsus in domo cum aliis cristianis
et transiebat pantaleon per domum ipsius. Cumque videret ab eodem
quod de eo omnis disciplina ~~[illegible]~~ et prudencia transiret.
spiritu sancto reuelante intellexit quod esset vas electionis fu-
turus. Quadam vero die cum ingrederetur pantaleon

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

ad eū. dicit pbr̄. Gaudeas fili omni decore ornate. Ille
respondit. Et tu pr̄ sanctissime omni honore digne. Et tenens
eius manū presbiter fecit eū sedere. et dixit illi.
Fili quis estis uel quid agis. Pantaleon respō
dit. Filius sum eustorgii senatoris. Mater mea eu
bola dicta. multo iā tempore xpiana defuncta est. pr̄
meus uero usq; nūc paganus est. Dicit ei presbiter.
Tu aūt fili quā legē sectaris. pr̄is aut matris. Pata
leon respondit. Dū adhuc viueret mater mea voluit me secū
habere. pater aūt meus in palatio me esse diligauit.
et cupiebat cū matre mea esse. Post cuius discessum. com
mendauit me pr̄ meus. ut arte docear mediciē. Dicit
ei presbiter ermolaus. Fili doceo te q̄ nec asclepius
neq; ypocras neq; galienus. neq; alie quos colit impe
rator. Sed ueni fili consenti verbis meis et crede i
cristū. p cuius inuocacionē languores hominū possis curare.
Ipse mortuos suscitauit. cecis visū restituit. languentes
sanauit. demonia eiecit. de aqua uinū fecit. et multa
mirabilia ostendit quotidie. quorū nō est mīs. Nūq;
derelinq̄ suos suos. sed liberat eos de tribulacione. Pan
taleon autē sicut arbor fructifera capiens fructū
ita suscepit verba presbiteri. et dixit ei. Ista verba oīa
q̄ narrasti michi sepius audiui a matre mea.
et vidi eā xpm orantem quem tu predicas. Ermola
us presbiter dixit. Si crederis in eū eris medicus dig
hominū. q̄ nūquā derelinquet sperantem in se. Ac

cipe ergo baptismum salutis. Quotidianis ergo diebus
frequentabat pantaleon presbiteri domum. et melius
confirmabatur in fide. Quadam enim die dimissus
a magistro suo. transiens uidit puerum obligatum
a serpente. et timore ductus tulit se in partem. et in-
cogitans dixit. Nunc uidebo si uera sunt que dicuntur ab ermo-
lao presbitero. Et respiciens in celum dixit. Domine ihesu
xpe si dignus sum seruus tuus esse. in tuo nomine crepet
hic serpens et puer liberetur. Et statim crepuit ser-
pens. et puer liberatus est. Et uidens pantaleon.
gratias agebat domino dicens. Gratias tibi ago domine. quia me
dignatus es seruum tuum esse. Et currens cum gaudio mag-
no. procidit ad pedes ~~dni~~ presbiteri dicens. Obsecro te fa-
mule dei. da mihi sanctum baptismum. Credo enim quia non est alius
deus preter dominum nostrum ihesum xpm per quem mortui resurgunt.
Et retulit ei omnia que contigerant. quomodo per inuocationem
xpi puer sanatus est. et serpens crepuit. Et dixit
ei presbiter. Veni fili. ostende mihi ruinam serpentis.
Et pergentes simul. ostendit illi. Et uidens presbiter.
hoc miraculum. glorificabat deum dicens. Gratias ago tibi
domine ihesu xpe quomodo per gloriam uirtutis tue ostendisti mi-
rabilia tua pantaleon. Et reuersus baptizauit eum. fecit-
que cum eo septem dies. Octauo uero die reuersus est ad
patrem suum. et dicit ei pater eius. Fili. ubi fuisti tot
diebus. Pantaleon respondit. curauimus ego et ma-
gister meus. Et quia cognitus erat imperatori. obseruaui-
mus eum septem diebus usquequo reciperet sanita-

tem Qd' audiens pater eius tacuit. Alia die uenit
ad magistrum suum. et dicit ei magister eius. Pantale-
on ubi fuisti his diebus? Sanctus pantaleon respondit.
Pater meus agrum comparauit. et misit me ad in-
troductionem celebrandam. et fui ibi diebus septem
usquequo celebraretur omnis introductio. Hec autem omnia
de se ipso ~~loqueretur~~ dicebat. propter baptismi gratiam.
Hec audiens magister eius tacuit. Fuit autem
pantaleon plenus gratia xpi: et thezauros fidei pe-
nes se habens. cogitabat. quomodo patrem suum ad fidem
perducere veritatis. Quotidianis ergo diebus. loquebatur
patri suo in parabolis: de virtute xpi. et de ydolorum
vanitate dicens. Quare dii qui stant nunquam sedent.
sed semper stant: et qui sedent nunquam? Dicit ei stat.
pater eius. Fili per meam salutem. quia grauem
sermonem dixisti: non possum tibi respondere. Et
audiens pantaleon. gauisus est gaudio magno. deditque
gloriam deo. quia de uno sermone patrem suum ad
fidem xpi perduxit. Fuit ergo pater eius ~~dubius~~ ex illa
hora dubius: et iam non sacrificabat ydolis. Habebat
enim idola in domo sua. et voluit pantaleon confringere
ea: et dicebat intra se Non contristabo patrem meum:
sed prius credat in domino. et sic simul confringemus ea.

Fuit autem quidam cecus. qui omnem substanciam suam
medicis erogauerat. nec quidquam profecerat: sed
magis deterius habebat. Audiens autem de sancto pantale-
one. quod arte medicine eruditus esset. et multos curaret.

venit ad eum. et procidens ad pedes eius. dixit ei. Rogo
te pantaleon: ut adhibeas medicinam oculis meis. Omnes
enim medici qui in me operati sunt. nichil michi pro-
desse potuerunt. sed et ipsum lumen quod habebam: ab-
stulerunt a me: et omnem substanciam meam tulerunt
michi. Sanctus pantaleon dixit. Omnibus substanciam tuam
medicis erogasti. et nichil profecisti. michi quid daturus
es si te curauero. Cecus respondit. Remansit michi
modicum de substancia mea: hoc ipsum dabo tibi. Sanctus
pantaleon ~~respondit~~ dixit. Lucis domum dabit tibi dominus
ihesus cristus: et hoc quod mihi promittis. da pauperibus.
Dicit ei pater eius. Recede ab isto homine fili. Non enim
poteris esse ~~poteris~~ peritior aliis medicis. Sanctus pan-
taleon dixit. Medicinam quam dabo homini isti: nullus
medicorum scit. Magnus enim est magister meus.
Pater uero eius. putans quod de magistro suo diceret eufosi-
no: dicit ei. fili audi me: quia et ipse magister tuus adhibuit
ei curam. et non potuit eum curare. Sustine inquit
pater. et videbis gloriam dei per quam curabitur homo
iste. Et tetigit oculos eius in nomine domini nostri ihesu xpi.
qui illuminat tenebras. et sanat infirmos. et reuocat
errantes: et colligit omnes qui in tenebris sunt. et
dixit. Per virtutem tuam uide pater sancte: ut iste vide-
at omnibus diebus vite sue. Et statim aperti sunt oculi eius
et uisum recepit. Eadem hora credidit pater eius.
una cum illo qui illuminatus est: Et pergens
pantaleon. cum gaudio magno. retulit omnia que
facta sunt presbitero. Audiens uero ermolaus presbiter.

repletus gaudio. gratias egit deo: qui tale donum contu-
lit seruo suo pantaleon dicens Benedictus es domine
ihesu xpe: qui tantam gratiam prestitisti credentibus
in te. Et inquirens si in toto corde crederent:
baptizauit eos in nomine ~~domini nostri~~ patris et filii et
spiritus sancti. Tunc ille qui curatus est. regressus est in
domum suam. gaudio plenus gratias egit domino: pater vero
pantaleonis. ingressus domum. idola confregit: et proiecit in foueam.
et uidens pantaleon: quod proiecit in foueam. dedit
gloriam deo Post modicum vero temporis. defun-
ctus est eustorgius: et pantaleon accepta potestate
manumisit seruos suos dans eis pecuniam. et di-
misit eos Reliquum vero quod ei remansit. pauperibus
erogauit: et hiis qui in carceribus erant quos
maximianus imperator pro nomine domini ihesu xpi di-
uersis suppliciis macerabat. alimentum prebebat:
et eis medicinam veram diligencius exhibebat. Omnis
quoque ciuitas. spretis omnibus medicis ad solum
pantaleonem confugiebat: et auxiliabatur ei xpus.
Multam igitur inuidiam sustinuit pantaleon.
ab omnibus medicis. Quadam vero die collecti sunt
omnes medici in unum: et transiebat cecus ille qui
a pantaleone fuerat curatus. Quem cum uidissent:
dixerunt ad inuicem Nonne iste est cecus quem nos
non potuimus curare: Et quis eum curauit:

Et vocantes eum ad se: interrogabant dicentes. Quis te
curauit? Dicit eis qui fuerat cecus. Pantaleon fi-
lius eustorgii: ipse me curauit. Et medici dixerunt
eufrosino magistro eius. Non iste discipulus tuus est?
Eufrosinus respondit de se ipso hoc dicit. Et medici
dixerunt. Per salutem deorum quia magnus est. et mag-
num discipulum habes: ignorantibus eis. quia in
nomine xpi curauit eum. Ex illa vero die. multam
inuidiam expressus est a medicis: et querebant qualiter
eum pellerent de ciuitate: quia omnis ciuitas ad eum confluebat.
Post paucos vero dies inuenerunt pantaleonem.
unum cristianum curantem. Et exeuntes ad maxi-
mianum imperatorem: accusauerunt eum dicentes. Domine
imperator. pantaleonem inuisisti artem addiscere
medicine. volens eum in pallacio habere: ipse vero. hiis
qui diis iniuriam faciunt. medicinam prebet. atque
humanitatem exhibet. Si non eum de ciuitate perdide-
ris. multos a sacrificiis deorum separabit: et doctrinam
asclepii ~~separabit~~ adnichilabit. Tunc rogouerunt im-
paratorem: ut ille adduceret qui a sancto pantaleone
fuerat illuminatus. Qui cum adductus fuisset:
dixit ei imperator. Dic modo quis te curauit. Ille
respondit Pantaleon filius eustorgii senatoris.
~~Ille~~ Imperator dixit Quo curationis ordine: xpm
inquit inuocauit: et mihi lumen donauit. Et impera-
tor: erras ait homo. Per uirtutem deorum te

curauit: nō p̄ uirtutē ihū qui dicit xp̄us: Tūc ille. er-
rabam vtique ait: qn̄ adorabam demones. At ubi
~~q ait~~ deū cognoui: iam nō erraui. Imperator
dixit. Dic ueritatem exponēs tue curationis ordinem.
Ille respondit. Omēs medici quos uides circa te ēē:
multū in me operati sūt. et oēs substantiā mi tule-
rūt. nec q̄q̄ p̄fuerūt: sed ipm̄ modicū lumen
quod videbam. abstulerūt a me. Quis aūt ma-
ior est imperator. asclepius qui a multis inuocatus
est. et nichil potuit: aut cristus. qui a solo panta-
leone inuocatus ē et statim mi lumen dedit: Imperator
dixit. Bene tibi sit. et noli uana loqui. xp̄m nō-
minas Nam dij t' lumē dederūt. At ille: uana i-
quid tu imperator loqueris. xp̄s er nichil ā donauit. lumē
p̄ seruū suū pātaleonē. Dij uero tui qui nō ui-
dent: quomodo alijs lumē ꝯferre possent: Ad
hec uā imperator ira r̄pletus dixit Per salutē
deorū: quia putaui falsa ēē que dicta sūt a me-
dicis. Et iussit eū decollari dicens. Si uixerit
iste: multos seducet. Veniens igit' pātaleon.
pecuniā nō modicā dedit spiculatori: tulitq̄ cor-
pus eius recondens illud uixa patrem suū.

Post hec iussit imperator: p̄sentari sc̄m panta-
leonem. Cūq̄ duceretur: exultans hoc

modo psallebat dicens. Deus laudem meam ne ta-
cueris: quia os peccatoris. et os dolosi super me apertum est. Locu-
ti sunt adversum me lingua dolosa: et sermonibus odii circum-
dederunt me gratis Pro amore autem idolorum suorum
te rogabam. quia proposuerunt adversum me mala pro bonis.
et odium pro dilectione mea Adiuva me domine deus meus:
et libera me secundum misericordiam tuam. Induantur confusione
qui querunt mihi mala: servus autem tuus letabitur in te. Et
introductus est pantaleon ad imperatorem: habens
oculos suos et cor suum ad xpm. Et dicit illi impera-
tor. Pantaleon. nonne ego te comedavi magistro
tuo: ut cum omni diligentia artem disceres medicine. volens
te habere in palacio tuo meo? Sanctus pantaleon respondit. Et nunc sum in palacio tuo.
Dic inquit imperator: si verum est quod audivi de
te. Cui beatus pantaleon. quid est aut quod audisti de
me? Maximianus imperator dixit Quod audivi de te.
non credidi: potest enim mala fama et falsa esse. Audivi
enim quia xpm colis. et diis iniuriam facis: et eos
curas quos torqueo. insuper humanitatem eis impen-
dis. Pantaleon respondit. Dii qui celum et terram
non fecerunt pereant Video inquit imperator: quia verum
est quod audivi. Pantaleon repletus spiritu sancto dixit. Si
iubes. requiramus et videamus si dii tui celum fecerunt.
aut terram fundaverunt. aut cecos illuminaverunt. et credamus.
Si autem non horum fecerunt. quid iubes? Imperator
dixit. Xpc quem colis. potest ista facere? Pantaleon respondit.

Xpc quē nos cristiā colimus: nō solū hec oīa. sed etiam
maiora hijs multo mirabilia fecit. At imperator: quo
ait possumus credere: Pantaleon respondit. Iube vnum
paraliticū de platea adduci. et veniant sacerdotes
tui. et inuocent deos tuos. et ego deū meū. et per cuius in-
uocationē sanatus fuerit. ~~fuerit~~ in illū credamus.
Et iussit imperator adduci vnū paraliticū de platea: et
poni in medium. Dixit ergo imperator Pantaleoni. Prius
redde honorē dijs. Pantaleō respondit. Primū
sacerdotes tui faciant: et audiant. Si uero au-
diti nō fuerint: inuocabo dominū meū ihesum xpm. Im-
perator dixit. Bn̄ dixisti: ita fiat. Et accedentes sacer-
dotes ceperunt inuocare deos suos: alij asclepium.
alij iouē: quidā ypocratē nonnulli mercurium. ~~alij~~
~~mercurium~~ alij galienū: et ceteros suos deos inuocabant.
Fuit aut illis uana inuocatio. Dicens pantaleon
deridens eos dicebat. Dij uestri aut in itinere sunt:
aut forsitā dormiunt. et nō audiunt. Igitur ut
excitentur: maiori uoce pulsentur. At illi ut ceci
corde. clamabant uoce magna: sed nō erat qui audiret
eos. Videns autē maximianus. quia nichil proficerent
sacerdotes. ait. Faciat pantaleon inuocationem suā.
Tunc pantaleō aspiciens in celū dixit. Domine exaudi
~~audi~~ orationē meā: et clamor meus ad te veniat.
Non auertas faciem tuā a me in die tribulationis

mee. et ostende omnibus istis quia tu es deus solus. curans
omnes in te credentes. In nomine ihesu xpi: esto sanus
ab ista hora. Qui statim surrexit: et abiit in domum suam
gaudens. et dans gloriam deo. Multi ex illa die credi-
derunt in xpm. Et exclamantes medici cum sacer-
dotibus dixerunt Sacrificia deorum peribunt. si istum
non exterminaueris: et omnes incipient credere
in xpm Tu uero imperator. noli credere: quia is qui curatus
est. uirtute deorum sanatus est. Nos enim audiuimus
eum prius deos nominare. Pantaleon respondit. Si dii
uestri aliquid sentirent: uobis publice inuocantibus. subue-
nirent. Tunc imperator annuens consilio eorum dixit.
Consenti mihi: et sacrifica diis Videns enim quanti
mortui sunt: Pantaleon respondit Quos dicis
mortuos esse pro nomine xpi: illi uiuunt in secula. quoniam fi-
lium dei confessi sunt. Maximianus dixit. Audi me
et cessa nominare xpm: ut liberes iuuenilem etatem tuam.
Preparata sunt enim tibi. si permanseris in ea confessi-
one. diuersa tormenta. Pantaleon respondit. Que dicis
tormenta. celerius adhibe: quia non cessabo de hoc nomine usque
ad mortem Imperator dixit. Audisti ante hos dies:
quanta passus est quidam antiquus senex: Multa
inquit: sed non est victus Si uero senex pro nomine
xpi passus est: quanto magis puer. quam illata fuerint.
omnia debet sustinere: Antiquus secundum etatem michi
pater esse poterat: et ideo non filius facere quidquam

Et tenens manum paralitici: eleuauit eum dicens.

pater

a se. n' quod p̄rm̄ faciēte. Videns aut̄ ī̄pator quia ei
nō ꝯsensit: iussit eū in eculeū suspendi. et eius lateribus
lampades applicari. Cūq; p oīa mēbra torqueret: res-
piciens ī celū. dixit. Dn̄e ihū xp̄e quo in hora pte-
rita p īuocatiōē tui nōis exaudisti me: nūc cito
esto m̄ adiutor. et libera me. Et hec eo orante: appa-
ruit ei dn̄s in similitudīe ermolai presbiteri. et ait
ad eū. Pātaleon: noli timē Ego eīm tecū sū. ī oībus
que incipies pati. Statīq; eculeus cōminutus
est: et manus eorū q̄ eū torqbāt aruerūt: et
lampades extincte sūt. Videns aut̄ ī̄pator que
facta sūt: iussit eū depōi: et dixit ei. Quid malefi-
cij uel artis nosti pātaleon: ut eculeū cōminue-
res. et lāpades extīgueres: et manus spiculatorum
arefaceres? Pātaleō respondit. Maledicte: qui ꝑ
oīa sua uirtute facere potuit xp̄c est. Imp̄ator dixit.
Dū maiora tormenta tibi adhibuero. quid facturus
es? Pātaleō ꝯfidēs in dn̄o. si maiora inquit
tormenta m̄ adhibueris nō timebo: q̄ qui mō
fuit m̄ adiutorio. sp̄ in oībus aderit: et maiores
uirtutes m̄ prestabit dn̄s meus ihūs xp̄c. hec au-
diens ī̄pator iussit fieri sartaginē ferream. et
cōflari in ea plumbū: et scm̄ pātaleonē in ea mitti.
Cūq; uenisset scūs dei ad sartaginē: aspiciēs ad ce-
lū dixit Exaudi deus uocē meā q̄ clamaui ad te:

a timore inimici eripe animam meam. Protege me a conventu
malignantium a multitudine operantium iniquitatem: quia exa-
cuerunt ut gladium linguas suas adversum me. Et hec
eo orante apparuit ei dominus. Tenensque manum eius ascendit
in sartaginem bulientem: et statim ignis extinctus est et plumbum
refrigerat. Sanctus pantaleon psallebat domino dicens. Ego ad
dominum clamavi et dominus exaudivit me. Vespere et mane
et meridie annunciabo mirabilia tua: ~~quanto~~ quoniam exau-
disti me domine. Omnes vero circumstantes mirati sunt. ~~Quid~~
Iudex vero hiis qui astabant dixit. Quid est hoc quod
plumbum bulliens refrigerat: et ignis extinctus est? Que
tormenta alia possumus adhibere? Et circumstantes dixerunt.
Si iubes imperator: in profundum maris mittatur. Numquid
et mari potest imperare? Tunc iussit eum in mare proici.
Tunc ergo ministri eum tulerunt: et ad litus trahebant.
Imperator vero sequebatur: ut videret exitum rei. Dixerunt-
que in altum illum ligantes lapidem ad collum eius habentem
centum talenta ponderis: et iactaverunt eum in mare.
et abierunt. Tunc apparuit ei dominus in similitudine er-
molai presbiteri: statimque solutus est ille lapis. et pan-
taleon ~~fluit~~ sicut folium cepit natare super aquas.
Et tenens manum eius christus perduxit eum ad litus: et cepit
psallere dicens. Confitebor tibi domine in toto corde meo:
narrabo omnia mirabilia tua. Cumque venisset ad litus:
dicit ei imperator Pantaleon: iterum magice artes
tue prevaluerunt? Sanctus dei respondit. Non ego. sed
qui mecum est: quem tu non es dignus videre. O
imperator vide. quanta dominus meus fecit. Alligato ad

ad collum lapide. in medium mare iussisti me demergi:
statim mihi dominus affuit dicens. presto sum tibi. Si pla-
cet tibi. mitte unum de astantibus et uide. si subueniant dii
tui: Imperator dixit Itis et mari preualuit articulis
tuis Pantaleon respondit Que cogitas adimple:
quod inmaris exerce. Non me terrebis: nec ei timeo
manus tuas. Tunc iussit imperator pantaleonem onera-
tum vinculis catenarum in carcerem mitti: et prohibuit
bestiis cibum. ut sanctum dei martirem deuorarent. Alia
itaque die: iussit maximianus amphiteatrum parari
et impleri populo. Veniens autem imperator. sedensque pro tri-
bunali: iussit sanctum ~~[illegible]~~ puerum adduci Et adductus sunt
fuisset: stans in medio amphiteatri. dixit imperatori.
Dominus meus ihesus xpistus. qui lampades tuas extinxit. mini-
stros tuos sedauit plumbum refrigerauit. et mari impera-
uit: ipse bestias tuas mansuescere faciat. Imperator
dixit. Consentimini et sacrifica diis: ut non pereas quemadmodum
mulieres que xpistum confitebantur Pantaleon respondit. Si
mulieres in sexu fragili tormenta pro xpisto sustinuerunt:
quanto magis ego fortiori sexu. pro xpisto martirium
sustinere debeo. Dum hec loqueretur: ecce unus qui
super feras fuit. accessit ad imperatorem dicens. Domine sicut
iussisti: omnes fere parate sunt. Igitur omnis populus
ciuitatis. ad spectaculum conuenit: ut eius interitum
uideret. Tunc imperator adhletam dei iussit introduci.
Et statim apparuit ei xpistus in similitudine Ermo-
lai presbiteri dicens. Serue bone et fidelis

gaude: multum te confortabo. Et iussit imperator omnes
feras ad eum dimitti. Et cum dimisse fuissent: circumde-
derunt martirem xpi. leones omne corpus ~~sui~~ eius
lambebant. leopardi et leone atque omnes fere in iuicem
provocantes atque errantes. currebant prior ad pri-
orem. atque ad manus eius imposicionem accedebant.
nec inde aliqua discedebat. nisi singulis manus
imposuisset. Cumque hoc populus omnis vidisset: excla-
mantes omnes voce magna dicebant. Magnus est
deus xpianorum. Dimittatur sanctus iste. Tunc maximi-
amus accensus ira. occidit de populo non parvam multi-
tudinem: et feras iussit interfici. Sanctus autem panta-
leon benedicebat dominum dicens Gloria tibi domine ihesu xpe. quia
non solum homines pro nomine tuo tormenta paciuntur: sed etiam fere:
que magis elegerunt mori quam unum de sanctis contingere. tuis
Corpora vero illorum qui occisi sunt: xpiani furati sunt
et sepelierunt. Ferarum autem ~~caterva~~ cadavera multis
diebus iacuerunt. et nulla avis ea contigit: quoniam
et ipse mortificate sunt pro xpo. Audiens hec imperator iussit
fodi foveam: et feras mitti in eam. Multi ergo videbant
mirabilia que facta sunt: et magis confortabantur in fide.
Imperator vero ~~ait~~ mente perturbatus: ait domesticis
suis. Quid faciemus puero huic quia omnem populum
separavit a sacrificiis deorum. At illi dixerunt.
Domine iube fieri rotam magnam. et ~~confortabatur~~
alliga eum ad eam. et tollatur in altum. et ex inde

mittat: ut possint carnes eius per partes ~~dissolui~~ dis-
sipari. et animam suam amittat. Iussit itaque impa-
tor pantaleonem in carcerem includi: usque quo
fabricaretur rota. Cumque per triginta dies fabricaretur
rota: suggestum est imperatori. paratum est opus. Qui
iussit mitti preconem ut omnis populus ad spectaculum ueni-
ret: et exitum eius uiderent. Et precepit omnes christianos
si conuersi essent ad sacrificandum ut dimitterentur:
si autem non occiderentur. Pergens autem imperator
ad theatrum: iussit adduci sanctum pantaleonem.
Et cum adduceretur: psallebat domino dicens. Inclina
domine aurem tuam et exaudi me: quoniam inobs et pau-
per sum ego. Custodi domine animam meam: et libera
seruum tuum deus meus sperantem in te. Da fortitudinem
seruo tuo: et libera filium ancille tue. Fac mecum
deus signum in bono. ut uideant qui oderunt me et con-
fundantur: quoniam tu domine adiuuisti me et consolatus es me.
Et facta oratione. tulerunt eum et ligauerunt in rotam:
et dimiserunt eum de alto. Apparuit ei christus. et discrip-
te sunt restes: stante pantaleone sine lesione. Rota autem
~~rotabat~~ uoluebatur: et occidit de populo animas nonaginta.
Et factus est timor magnus in ciuitate. ex illa hora. ~~I~~
Imperator timore territus: uocauit eum ad se et ait.
Pantaleon: usquequo facis hec omnia: Alios viuos
superasti: alios occidisti. Ad hec sanctus dei: infelix
inquit et miser. fili dyaboli. bene de uobis dicit propheta.
Mala eorum intrent in caput ipsorum: et iniquitates

eorum descendant super eos. At maximianus: de nobis
ait verba ista dicta sunt. vel cuius magisterio ista
didicisti? Pantaleon respondit. Ermolaus pbr servus
dei me docuit. Possum inquit videre eum: ut ego doce-
ar ab eo? Hoc autem dicebat: volens ad eius noticiam
pervenire. Cui sanctus puer: si vis ~~inquit ait~~ ait ap-
parebit tibi. Per meam inquit salutem: quia mag-
num beneficium mihi prestas. Pantaleon respondit. Si vis-
seris adducam illum. Cui iussit eum ire cum una cum custo-
dibus. Et ingressus pantaleon domum ermolai presbiteri
dixit. Domine pr: vocat te imperator. Et presbiter: vado inquit
fili: iam enim tempus mee resolucionis instat. In hac quippe
nocte apparuit mihi dicens. Ermolae. debetur tibi certa-
men: sicut et servo meo pantaleoni. Et abierunt simul
gaudentes. Cum venissent autem. nunciatum est imperatori:
et iussit eos ingredi. Quibus ingressis dixit imperator.
Quid vocaris? Cui sanctus. quod a parentibus ait accepi:
ermolaus dicor. Maius autem mihi non est: quia xpianus
sum. Habes inquit tecum alios? Dixit ait alii servi dei.
Imperator dixit. Quid dicuntur? Presbiter respondit.
Ermippus et ypocrates. Vos estis qui separastis pantha-
leonem a sacrificiis deorum. At illi dixerunt. Deus unus
vocat nos ad se: qui est dominus noster. Maximianus dixit. Ite
persuadete illi ut redeat ad culturam deorum: et eritis mihi
cari. At illi responderunt. Oramus ~~et rogamus deum~~
dominum: ut et nos ~~illi~~ ipsi in eo in quem credimus si-
mul coronemur. Orantibus autem quatuor hominibus.

ihc

inquit

cōtremuit locus ubi oracionē fecerūt. et ceciderūt
idola. et cōminuta sūt. Et imperator tristis dixit.
Videtis aūt quō irati sūt dii. et cōtremuit terra.
Pantaleō respōdit. Si diis tuis pcipientibus terra
mota ē. ~~quō ceciderūt~~ quare ergo semetipos custodire
nō potuerūt. ~~quia~~ quia ceciderūt et cōtriti sūt.
qui usque ad pns fuerūt. Post hoc iussit tirānus
pantaleonē retrudi in carcerē. et ~~alii~~ alios tres diuersis
penis affligi et decollari. Qui cū decollati essent.
corpora eorū xpiani tulerūt. et cū diligēcia sepelie-
rūt. Postea uero. iussit in pius scm sibi presen-
tari. cui dixit. Pantaleō. putas quia poteris eua-
dere de manibus meis. si nō cōsenseris sacrificare.
Cui scus dei nō ē inquit necesse tibi de hiis
reddere ullū sermonē. Iudex plenus fallacia omni
et dolo. intulit hec verba. Doctores tui. ermolaus
ermippus et ipocras. iā cōsenserūt mihi. et sūt
nobiles in pallacio meo. Pantaleō uero cognouit
per spm scm. quia iā coronati sūt pro xpo. et dixit.
Iube ergo. ut uideā eos ante te. Maximianus dixit.
Ad alias ciuitates eos direxi. causas exacturus.
Pantaleō respodit. Benedicis causas cū soleas men-
tiri. quia ut asseris iā uere sūt in ciuitate ~~dei~~ xpi.
Post hec et huiusmodi. responsa uidēs tirānus se in
oībus a tali puero deludi et superari. multa

tormenta adhibuit. Et cum iuncte eum nulla ratione po-
tuisset, iussit eum gladio percuti: admonens spiculatores
ut post decollationem carnes eius igni concremarent.
Panthaleon vero ibat gaudens: et psallebat dicens. Se-
pe expugnaverunt me a iuventute mea: etenim non po-
tuerunt mihi adversus animam meam. Omnes autem iustitie:
confregit cervices peccatorum. Et duxerunt eum extra civi-
tatem ad modum miliarii: et ligaverunt eum in no-
vella olivarum. Et accessit unus de spiculatoribus. et
percussit eum. Statimque gladius ille tamquam cera com-
plicatus est. Videntes vero illi dicebant ad invicem
Procidamus ad genua iusti huius ut oret pro nobis:
quia magnus est deus christianorum. Et procidentes ad pedes
eius dicebant. Rogamus te sancte dei ora pro nobis: ut indul-
geat nobis deus tuus omnia que in te egimus: et credimus in
nomine eius. Tunc elevans sanctus dei manus suas in ce-
lum dixit. Domine deus comple desiderium meum in loco isto.
et hominibus istis indulgentiam. et dimitte peccata eorum:
et da eis partem in regno tuo. Et vox de celo respondit.
Serve bone et fidelis: impleta sunt desideria tua.
Aperti sunt tibi celi. exspectat te chorus angelorum. Tro-
nus tuus adest: corona tua preparata est tibi. Non diceris
panthaleon. sed panthaleymon. id est multum misericor-
dis. quia multos liberabis. Tu eris portus navigan-
tium: demonum persecutor. Hec audiens panthaleon. vocavit
homines illos ad se: et dixit Venite et perficite quod
vobis iussum est: quia venit hora mea. Illi autem
timebant. Et dixit eis Di non feceritis: non habebitis

pte mecu. Hec audientes accesserunt audacter ad eu:
et osculatis manibus ceterisque membris eius percusserunt et
eu. Statim ergo apparuit corpus eius sicut nix cu sang-
uine lac currebat: et arbor ubi ligatus erat repleta
e fructu. Et omis populus ciuitatis venerunt condere
corpus eius: et videntes lac cu sanguine fluere
et arbore subito floruisse: dederunt gloriam deo. Mul-
tus autem populus credidit deo in die illa. Audiens
hec impius ~~tyrannus~~ maximianus iussit ut succideretur
arbor illa: et ex iam corpus eius conburetur. Et factu
est ut iussit. Xpiani vero tollentes cineres eius po-
suerunt in locello argento: et collocauerunt diligenter
sub sacro velamine altaris sci liberii. Spiculatores vero
qui duxerant vel quibus iussu ~~erat~~ fuerat scm pan-
thaleonem decollare non sunt ad tirannum reuersi: sed
cu reliquis corporis eius abierunt simul et cu cineribus
quos tulerunt. Locus autem ubi decollatus est scus ad h-
leta xpi panthaleon apud nicomediam ciuitatem fuit
foris murum in uilla cuiusdam nomine conanti scolastici.
Illic cimiterium a xpianis factum est 4to kalendas augusti ad lau-
dem et gloriam dni nri ihu xpi qui cu patre et spu sco
viuit in secula amen. Sermo dni Rubti abb.
de eodem precioso mre panthaleone.

Scimus inquit apostolus quoniam diligentibus deum omnia
cooperantur in bonum: continuoque addit: hiis qui
secundum propositum vocati sunt sci. De quo

proposito dei. quomodo secundum illud vocati sunt sancti. quomodo
illis omnia in bonis bonum cooperantur vel cooperata sunt: quomodo ne-
que mors neque vita neque angeli. et cetera que commemorat
apostolus in eodem loco. non potuerunt eos a caritate dei que
est in xpo ihu separare: quotidie matris ecclesie nascentibus
sibi filiis. declamat ex ipsorum triumphalibus gestis.
Hoc id circo agit: ut et ipsi fortes sint nec timeant. si
evenerit eos tota die propter deum morte affici: et
estimari ut oves occisionis. Vivunt enim vivunt sancti
martires. incliti nostre fidei parentes. quorum san-
guine terra purpurata est: quorum coronis celum floret:
quorum memoriis ecclesie ornate sunt: quorum natalici-
is insignita sunt tempora: quorum meritis sanita-
tes crebrescunt. Ecce hodie de tantis unus nobis martir
gloriosus panthaleon vivus et victoriosus in xpi lau-
dibus refulget: cuius vocatio. omnis que cursus consuma-
tio. gratie dei vocantis. iustificantis et magnificantis
eos. quos prescivit sanctos: et predestinavit sanctos. mag-
num preconium est.

Quid enim: Ratione cum spiritus sancti duo data sunt. alterum
remissio peccatorum. alterum diversarum
distributio gratiarum: ordine prius est dari in remissionem pecca-
torum. secundarium vero in divisiones gratiarum: Ratione inquam
prius est per baptismum renasci: sequens vero per impo-
sitionem manuum confirmari. vel divisivam accipere
gratiam spiritus sancti: Rimirum quotiens aliter fit. vel factum
esse fida narratio tradit. non consuetudo donationis. sed

renovari sive

magnitudo et miraculum est. dispensatione dignacio-
nis. Id circo magis miramur in laudem gratie dei. quod
super cornelium centurionem et super omnes qui cum illo ~~ad~~ au-
diebant verbum. cecidit spiritus sanctus. et loquentes linguis erant
et magnificantes deum. quam quod idem scriptum est.
Cum audissent apostoli qui ~~erant~~ iherosolimis erant.
quia ~~erant~~ recepit samaria verbum dei. miserunt ad illos petrum
et iohannem. Qui cum venissent. orauerunt pro ipsis
ut acciperent spiritum sanctum. Necdum enim in quemquam illorum
venerat. sed baptizati tantum erant in nomine domini
ihesu christi. Tunc imponebant manus super illos. et
accipiebant spiritum sanctum. Nam de illa spiritus sancti acceptione
que facta est illis per impositionem manuum. certum est.
quia manifestabatur tunc temporis ad edificationem ecclesie
in operatione virtutum. in ~~genere~~ generibus linguarum in
gratia sanitatum. De hoc munere magis ut iam
dictum est. miramur cornelium nondum baptizatum
accepisse gratiam linguarum. quam id quod illi
iam baptizati tale quod acceperunt. quia videlicet in
illis consuetudo seruata est dicti ordinis. in
cornelio autem gratia dignacionis. certam ob causam
domini quod erat posterius precurrere fecit.

Sed ut iam causa. propter quam horum meminimus.
manifesta fiat. ecce et in isto sancto. ad
gloriam eternam predestinato vocantis gratie donum similiter ut
in cornelio precucurrit. Dic enim habes. in eius preclaris

et memorabilibus gestis. Cum audire cepisset a presbitero
ermolao verbum dei. nondum baptismi gratia renatus.
vidit puerum obligatum a serpente: et timore ductus
abiit in partem. recogitansque in se semetipsum dixit. Nunc
scientia: si vera sunt que dicuntur ab ermolao ~~presbitero~~
presbitero. Et respiciens in celum dixit. Domine ihesu
xpe. si dignus sum servus tuus esse: in tuo nomine crepet hic
serpens. et liberetur puer. Opus huiusmodi de divisionibus
gratiarum est spiritus sancti. de gratia sanitatum. sive de operatione
virtutum. quam a prelatis in eodem gradu numerando consti-
tuit: in quo est gratia linguarum. que cornelius iam dictus
nondum baptizatus accepit. Ait enim. Divisiones vero
gratiarum sunt: idem autem spiritus. Et sub inde. Alii datur gratia
sanitatum in uno spiritu. alii operatio virtutum: alii prophetia.
alii discretio spirituum: alii gratia linguarum. Que porro
causa fuit. ut iste quemadmodum et ille. ordine inusitato. prius
acciperet donum spiritus sancti divisivum. quam donum eiusdem
universale. quod universis eque datur. quod est baptizari in remis-
sionem peccatorum. Nam de cornelio satis notum est. quia cum esset
gentilis. salute indignus iudicabatur ab eis qui crediderant
ex iudeis. et ideo necessarius defensor et advocatus.
cecidit super eum spiritus sanctus: ut constanter diceret petrus.
Numquid aquam quis prohibere potest: ut non baptizentur hii. qui
spiritum sanctum acceperunt. sicut et nos. Item. Si ergo eandem
gratiam dedit illis deus sicut et nobis. qui credidimus in dominum
ihesum xpm: ego quis eram. qui possem prohibere deum.
Isti vero que causa fuit: ut similiter baptizatum
nondum preveniret advocatus gratia. Quis enim istum.

a salutari baptismo uelut indignum repellat. Nimirum
si rite perpendas. cum pene similis erat huic: et sicut illum de-
fendi sic dignum fuit istum confortari. Nam illum quidem alie-
na importunitas repellebat: istum autem nimia proprii cordis
humilitas confringebat. Iam enim magnum ~~esse ut dici sen-~~
senciebat dici uel esse seruum dei: et magnitudi-
nem hanc reuerebatur. quia paruum erat in osculis suis.
Hoc ex oratione manifestum est. Nam adtende quid dixerit. Domine
ihesu xpe. si dignus sum seruus esse: in tuo nomine crepet hic serpens
et liberetur puer. Non dixit. domine ihesu xpe. si deus uerus es tu
crepet hic serpens: sed si dignus sum inquit seruus tuus esse.
in nomine tuo crepet serpens. et liberetur puer. Iam
fidem habuit in eodem spiritu: signum autem postulabat.
utrum illius cuius ~~dim~~ diuinitati credebat. seruus esse.
aut seruire illi meretur. Bene ergo decuit spiritum sanctum.
ut illi sic postulanti in confractione cordis. in nimia humi-
litate mentis. presentiam et beneplacitum ostenderet sue digna-
tionis: ut baptizari in nomine domini properaret. qui spiritum sanctum
in munere accepisset.

Nunquid autem deus. qui quos ante tempora predestina-
uit. illos etiam uocat singulos temporibus suis:
casu et nulla considerata ratione tale huic in sua uocatione
signum dedit. Non utique: sed prouidus et signum dedit.
et causam cur tale signum daret dignatus adtendit. Dignum
quippe cum datur a deo sanctis eius: preter miraculum exterius.
aliud quod utilius est significat interius. Exempli gratia.
Cum uocaret petrum. ut relictis omnibus sequeretur se: magnum
dedit signum. magnam et stupendam capturam piscium.
Et protinus aperte iudicans quod pro re. tale dedisset signum:

nolu rp̃ tiere · ex ſſa hoc eris capies. Cui dr̃ ſigmũ
ymaginũ ꝑ datũ ẽ huic: ad qđ ꝓfic̃ ꝑtinuit: ꝓfuit: Nul
tũ plane: et qđ intencionẽ hoīs mꝰ oculos· pluimũ delec
tãt posſit. Sed potuit dns dicẽ et ſolet tiere: ex hoc // huic.
ei vt ab aliquo ſerpente libertas· et m̃ ſeruꝰ dignus
eris· Sed vt hoc rei ꝺ̃uenire clarũ ſit: q̃ eorũdm ad
memoriã· ꝙ tũc tres pugnabãt cũ alijs ſerpente: ſup̃
illud de apocalypſi bti ioh̃is Et factũ ẽ pliũ
in celo· Michael & angeli eiꝰ pugnabãt cũ draconẽ: et
draco pugnabat et angeli eiꝰ & nõ valuerũt: neq;
loc⁹ inuentꝰ ẽ eor̃ amplius in celo. Tũc igit illud plium
ꝺ̃mittebat· quating diabolus ſerpẽs aliquis aliquã
catenã q̃ reũ poſſidebat· ꝙ in gehennalibus penis
colebat· de illo celo ſuo de illa ꝓſencia dulcedinis gaudiũ
dñi· pellẽs· pugnate igit̃ pro ea pro fide· et ad
iuuate michaele et angelis eiꝰ· id̃ iuuate draco
nem et angelos eiꝰ· adiuuate diocletiano et maximiano
tyrannis dñi nr̃is imitatoribꝰ· quorũ tũc ꝓfectus
ſeruiebat· ſuſtinendo tam ſeſſas oracionis ꝓces· ne totus
pereãt· ne deperiret uetꝰ idolatrie cultꝰ· et obligate
ab illo· ſimplices aie liberarẽt· Egit· ut ꝙdã ſigmſt
ciuis· ſibi agrũ ꝓpe ꝓpriũ patulcũ· puerũ aſerpente
collectũ vidit· et ſũ ortũ croꝑe ſerpente· pu
erũ liberauit· Teſtimoniũ ſue voluntatis q̃ ſeruꝰ dñi
ihũ xp̃i digne meruit ee vt dicã· ꝙ ſic mox futurũ eat·
vt ſerpente diabolo ipſe liberet· cuiꝰ erroris vitio tenebat
ur nesciret vitꝰ· ipſeq; diabolꝰ p̃ meditia croꝑare pug
nabat· ꝙ̃ mirifice victorias eiꝰ· quas deinde digeſ
tis gtinet geſtorũ vt paſſionũ venerabilis textus.

Hoc demũ diligẽs· ac adiuſu nõ minime delectat·

qđ' talit' ꝓcess a septiformi ſpū. ſpū ſđ. talu ſerpentis
irrepāt ſigno eicropto ſerpies rogressꝰ ē cu ſepte
atiquo. huc ſtrub martiꝝ duce ſuo. duce fretꝰ ſpū ſđ.
Deprimꝫ ſerpēꝫ ſanct ī geſtꝰ eiꝰ gtumꝫ ī circe ſtetit:
ſerpies in agđe ſtramis dimicauit: ſerpies vicit. Ad
mo gratꝫ uiſſet impator eū ī ceruleū ſuſpēdi. et eius
latcribꝰ lāpades accēdi. Ad ſluttꝫ. et igne extīc
to. vicit fides martiꝝ. Decimꝰ uiſſet impator ſic
ſortagine ferreā: plubꝫ in eo ꝑfecto ītꝫ gra martiꝝ.
Ad eſt utrū ꝓpius: ſtatiꝫ igns extīctꝰ eſt. Tertiꝰ pollo
cius lapide taleta ictu cepēdere. miſtri crudelitatꝫ
alligabāt: eiuſꝫ ī effudū marꝫ fricuerūt. Ad eſt deꝰ
ꝓpi: de marꝫ pculo. ſuū liberāt famulū. Quo ſere
uiſſo impatorꝫ emſꝑe uictorē cludere: et ꝑſente
ꝓpo. admirāte uictoriē cōſe. ut illi nocerēt. Quo
ad rotā alligatꝰ. ut in altū tollet. ſic ī fide ſuꝰ.
ꝑſecte vīnt: vt illeſꝰ ad tīnā deponet. rupt. oēs vīnt
ſuos. Quo ī carcere ꝓpi iuſſꝰ ē. vt ne liceꝰ ꝓpe
victoriſſ eiꝰ deeſſet: qua et capluꝫ ut mi. retrab
minare nō negligit. dicēdo: alius vō ludi. libria et
vīnā ꝓpti. ī ſuꝑ. vīncula et carcēꝫ. Ad ultu
gladij. corona ꝓpta eſt: cuiꝰ utrꝰ ſūmatꝰ eſt patro
cinio ſđ ē miltū hm̄ ſeruoꝝ: ꝓporti naufragiū: ſuſ
ceptor tyrānū. medicꝰ egritudū. de manū effugatore
ſor. inquā diligēt. diuinoꝝ ſpectatorū ꝓpiꝰ. nō modꝰ
delectat aut delectāt. Cuius cū ignoret: ſpēm ſūm
a quo vt rā ductū ē cū baptiſmatꝰ gratī. ī mīnoꝝ ꝓduc
tꝰ eſt. ſūm ē ſeptiformē. Eſt cū ſpūs ſapiēcie. ſcē
ſpūs intellectꝰ: ſpūs conſilij. ſpūs fortitudīs. ſpūs ſcīe. ſpūs
pietatis. ſpūs timoris dñi. Ille qđ meſtat dicere magnū ſpūs

antiquum diabolum cuius per hunc puerum vincendi signum fuisse
diximus. serpentem illum qui ad orationem eius crepuit. draco-
nem esse ~~serpentem~~ septem capitum. sicut in apocalipsi legimus:
quia draco magnus rufus habens capita septem. stetit ante mulie-
rem que erat paritura. Septem namque capitum esse dicitur. et est
diabolus. et omne corpus eius. quod sunt quicumque illum imitantur.
propter septem notas et capitales eius contra ecclesiam persecutiones. quas
descripturis sanctis cognitas habemus. Siquidem prima persecutio
fuit ab egyptiis illudentibus israheli. pharaone
dicente ~~vaca~~ vacatis ocio. et idcirco dicitis eamus et sacrificemus
domino. secunda ab iezabel et eius posteris. tam in israhel quam in
iuda occidentibus prophetas domini. tertia ab babiloniis. qua et pueri
tres glorificati sunt in ~~fon~~ fornace ambulantes per medium ignis.
Quarta a medis et persis. agente aman hoste iudeorum.
ut interficeretur is qui tunc solus erat populus domini. quinta a grecis
agente antiocho epiphane. qua et septem machabei cum matre
sua sunt trucidati. sexta a romano imperio. cuius nero primus
auctor extitit. septima ab antichristo qui nondum venit. Hoc igitur de quolibet
martire christi. qui ut sepe provenit. uno congressu. palmam victorie
comprehendit. recte dicas. quia ipse conculcavit caput septem antiqui.
de isto autem laudabiliter dici potest. quia non unum tantum caput.
sed septem conculcavit capita draconis. Invenimus et alios
licet per paucos martires. christiani agonis principes. pug-
nasse et vicisse hoc numero. spiritui sancto sacrato. numero septe-
nario. hoc vel in illo sancte romane ecclesie insigni archidiaco-
no laurentio. manifeste spiritum sanctum providisse animadvertimus.
Primo namque subiit carcerem. deinde scorpiones. tertio fustes
parturique laminas ardentes. quarto plumbatas. quinto
catastam. iterumque scorpiones. sexto iterum plumbatas. Septimo

criticulam. Sed quid in militibus numerum istum, numerum septe-
narium septiformis spiritus sancti spectandum proponere laboramus: si
non ipse talis militie rege vel principe Jhesu Christo eundem observatum
esse comprobemus? Quid in membris inferioribus oculos mirantes
figimus: si non ad ipsum caput respicimus, visuri utrum eodem
numero dimicaverit ipse: in quo plenarie totus inhabitat septifor-
mis spiritus? Ergo et ipsius processum consideremus: passiones numeremus.
Primum est quod pertulit vincula, quae ligaverunt eum: deinde
sputa, alaphas, spinea coronam, flagella, crucem, lanceam
quoque qua latus eius patefactum est. Septem hec passiones eius
insignia sunt. Verumtamen nullus dolor dolori eius qui sine
peccato doluit comparabilis est: nullius pugna sive victoria
pugne atque victorie eius comparari potest. Ille namque
non solum sibi vicit, sed omnium electorum pugnas consecravit, victo-
riasque dedicavit: et omnium quae sub predictis regnis septem
sive capitibus draconis pugnaverunt, et vicerunt, coronas
in illo septemplici agone suo fabricavit. Igitur consulto
factum vel provisum a sancto spiritu, nemo qui dubitet: ut hic
electus eius, tyro eius, miles egregius atque fortissimus
septies triumpharet. Et quis de isto dubitet: quin
in comitatu agni, ad similitudinem eius ipse quoque candidus
virginitate, rubicundus passione ante tronum dei citharizet,
cum illis centum quadraginta quatuor milibus, qui agnum illum
sequuntur, cantet quoque canticum novum quod nemo dicere potest inquit
Johannes nisi illa centum quadraginta quatuor milia, qui empti
sunt de terra. Quid enim huic, de illa quoque causa deesse potuit, quod
collaudando scriptura dicit: Hii sunt qui cum mulieribus non sunt
coinquinati, virgines enim sunt. An non hoc ipsum in sancto puero
consummatio quoque cursus eius predicat: cum sicut illic dictum est.

ubi armifices pruſſerũt eũ. ſtatĩ corpꝰ eius rendidũ
velut niꝫ apparuit. et ꝙ ſanguis lac fluebat. Aliud
ꝙ ſanguis lac fluebat de vulnẽ martiris. inſtabile
teſtimoniũ dicitur. Patet utiq; ſpeciosius relucida. rutilũ
ſupne laudis. et in ſua plena felicitate me aſſiciens
memor miſerie ſuppliciꝰ ꝺo pro ritu anxi et ꝙ nobis.
O mnipotens mãibꝰ et mudo corde. de cuius ſanguis lacteo.
lacte ſanguineo. tria nobis deũ clamat ad deum ſuꝑ
in preſentiarũ renouat ũdos ſingulos ãnos. Clamat
ei ſanguis huius ſũ ſui ſanguis exhibitus. no tm auſibili mẽ
to. verũ et viſibili ſigno. Clamo opuſti ſanguine cuius
nefas fuit loqui nec latẽ clamor. cuius poſſemꝰ teſtes
ꝓferre nõ tantũ duos aut tres. ſi fore oculos. ſtrictis agrippia coloia
ciuitas magn. lotis ſacris veſtibus ſolutos voluit. q̃ miraculũ
hor. ꝓ miles. et ſui ꝓ quibꝰ reportabꝫ. propriis vidẽ meru
erũt oculis. Ita multoꝝ fide relatu repetit hoc venerabile
pr̃e. nec remouit. ſed ad memoriã eius glorioſi martiris.
ſecuꝝ ſpledz urbe. teſtu atq; religioe pauꝰ inſigne. ut
nephas arbitrandũ ſit. no credẽ teſtimonijs. no eloq; aut lec-
tere fidẽ hoc miraculũ ad laudẽ dei.

Conſtantinopoli ſanguis huius bti martiris ꝺi capulla
lucida. magne ut digne veneratiõi habet. diſſo-
lor. ide candidꝫ z rubicundꝫ: et ut manifeſtiꝰ dictu ſit.
pti candidũ lac. pti rubicundꝫ ſanguis. Deprehendit hoc
duo miniſtrabat. iuſſa a dño ſue poſtulatiõi ſue neceſſitu
ꝺi dnos: ita videlꝫ ut ſi ꝓpter dnm. rubicundꝫ ſanguis
ſuperior pararetur. ſequens lacteꝰ deſcendat. et ſuperꝫ appa-
reat candidũ lac. deſcenſum michi dnm dño reddẽ.

ut supernefulgeat. preciosa sanguinis gloriosi purpura fere nunquam
hic alternacio cessat. magna cum laude et gloria domini nostri ihesu
xpi predicans martirem eius beatissimum: cuius meritis nec rose nec
lilia desunt: cuius candor virgineus. cuius robor martirii
sanguineus. semper renouandis proficit dei omnipotentis laudibus.
Semel tamen. nostra memoria. regnante michaele imperatore
qui nuper decessit. cessasse perhibetur descensionis hic alternacio. ut
vice sua non descenderet sanguis. sed permanet superior anno
toto sequente. ut fuerat anno precedente. Fuit autem idem annus
totus. pleriorum sanguine cruentus. xpianis eiusdem imperii contra
paganos viciosis dimicantibus. quos vulgo nos latini pince-
nates dicimus. antiquis autem nomine ~~[illegible]~~ massa-
getes dici solitos plerique suscipiunt. Tanta denique
cedes extitit. ut de illis xpo suis auxiliante. fere nullus
qui in certamine venisset superfuerit: consumptaque est multitudo
incredibilis. Tunc animaduersum est huiusce rei tanti
tamque admirandi prelii fuisse hoc signum quod rubor sang-
uinis ~~[illegible]~~ preciosi perstitit. et vice sua non descendit. Et quis
ignoret. illam tanti sanguinis effusionem. et inimicorum
xpi cedem. ad illam pertinuisse vindictam. qua propheticus
in psalmo deposcit spiritus. dicendo: vindica sanguinem ~~[illegible]~~
seruorum tuorum qui effusus est. Denique sicut xpi et prophe-
tarum ~~[illegible]~~ sanguis super iudeos est. ita sanguis mar-
tirum xpi super gentes pertinacit incredulas permanet: et quo-
ciens cede insolita deuorantur. toties sanctorum xpi seruorum san-
guis vindicatur. Recte igitur sanguis ~~[illegible]~~ super perstitit
sacratissimus: clamans deum de terra contra infideles pro
fidelibus.

Poterat autem aliter eiusdem rei signum in eodem
sanguine dari. si unicolor. et tantummodo rubor sanguineus
~~existeret~~ existeret: ut ubi gratia crescens
et superhabundans. notam et solitam quantitatem excederet. Quid
ergo sibi vult ista vicissitudo: ut nunc lactis candor. nunc
autem sanguinis rubor cedendo ~~vicissim~~ vicissim et succedendo
fiat superior. Deinde quasi certamen glorie est: ut non
facile diiudicare possit spectator adtentus. quis color
illic altitudine perpetua magis dignus sit. hoc ergo
non inutiliter animadvertere possis: quod duarum habitu-
dinum beati martiris. scilicet ~~mundicie~~ mundicie atque mar-
tirii. pene dubitabilis comparatio sit. Et enim potest
aliquis. et sepe factum est. ut vite vel carnis propere non custo-
dita integritate. persecutionis turbine raptus ad martirium
procurat: cunctasque preterite conversationis maculas una
sanguinis ~~effusione~~ effusione diluat. atque ita rubicundus fiat.
Atque sepissime factum est. ut aliquis integritate vite sancti propositi
custos. in pace vitam finiat: atque ita cum stola confessionis
candida. totus albus ut lilium. ante deum procedat. Et quis
duos istos facile diiudicare possit. ut dicat. altior
vere est hic. aut hic: nisi forte pro eo quod dictum sit. maiorem
hac caritatem ~~me~~ nemo habet. ut animam suam ponat quis pro
amicis suis: Hic autem utroque ornatu. coram domino decorus
incedit. candidus et rubicundus: candidus ut lilium pro integritate: ru-
bicundus ut rosa pro sanguinis effusione. Quid ~~hunc~~ horum
amplius aut ~~dignus~~ dignius mireris: Si rosam martirii
prefulgere iudices. ecce preterito vel forte presenti anno. lac-
teus liquor superius pollet. quod iuxta candorem lilio simile est.

Si ~~licet~~ lilium virginitatis, maioribus efferendum laudibus estimas,
ecce visa vice sanguinis rubor supra rutilat qui colore suo vernan-
tes imitatur rosas. Et hoc martirii gloriosum insigne est.
Utrumque igitur in uno glorie Christi teste beatissimo, graciosis oculis
aspicientes, subiectis a primis animis venerantes, fateamur id
quod verum est, quia sicut iam supra diximus, agnum dei candidum
et rubicundum, iste dignus inter dignos comitatur, et can-
tat cum illis canticum novum ante tronum, sequitur quoque illum
quocumque ierit, quia et vicit diabolum propter sanguinem
agni, et propter verbum testimonii sui, et sine macula est
ante tronum dei. Verumtamen sicut quidam ita simpliciter candidi,
ut istam vel aliquem talium, qui duplici sunt sorte beati, scilicet
candidi pariter et rubicundi, nequaquam ~~licet~~ illis preferri,
qualis ~~est~~ prima est beata virgo dei genitrix, deinde beatus idemque
virgo Johannes dilectus domini, quorum neuter sanguinem
in persecutione corporaliter fudit. Nam ut de illa universe
beatitudinis matre maria nunc taceamus, de beato Johanne
illud verissime dicere licet, quia magna quidem gratia ad martirii
duros agones pleraque admissi sunt, sed hic non minore servatus
est, dicente domino propter multam tenere dilectionis habundan-
ciam, sic eum volo manere donec veniam. Alias autem
si interioris habitum hominis respicias, neque istum neque iam dictam geni-
tricem gloriosam ~~[illegible]~~ martirii purpura cum virgineo
cantare perpendis. Nam et illi Symeon dixit, et tuam ipsius animam
pertransibit gladius, et isti eque ut fratri suo Iacobo locutus est.
Potestis inquit calicem bibere quem ego bibiturus sum? Et rursum.
Calicem quidem meum bibetis, etc. Si igitur rite perpendas
quam genitricis domini animam gladius pertransivit, tunc dilectus

dm̄ calicē bibit. Etenim qn̄ saluator nr̄ calicē passionis bibit.
tunc aliis discipulis fuga dispersis. Johannes de quo loquimur. cum bta
virgine uxore crucē stetit. atque ideo recte dicas illic eum bibisse
calicē dm̄. ubi matris animam gladius pertransiuit. ideo in qua
recte illum estimes non carere purpura martirii. quia morientem
dm̄ non sine dolore uidit. Nichil igitur ergo maioribus de-
rogatur. quorum solus candor simul et rubore purpureum
obligatus simul et martirii testimonium predicamus.

paret exterius dum in isto iuniore candorem

Signorum siue miraculorum opifex omnipotens deus
rarius quidem nostris temporibus signa virtutesque per sanctos suos
operatur. quia videlicet nos frigidi celestia minus curantes.
maiorem quam patres nostri uel appli. martiresque sancti. de
terrenis consolacionem habemus. Si quidem et ante nos hinc verat
dictum est. quia ecclesia persecucionibus creuit. martiriis
coronata auctta est. Post quam autem ad christianos prin-
cipes uenit. potencia quidem et diuiciis maior. sed virtutibus
minor effecta est. Perunt tamen sunt quedam nostra etate per
hunc beatissimum martirem misericorditer secundum nomen eius
quod est pantaleymon impensa. non dubiis auctoribus noticie
nostre tradita. que ad laudem dm̄ presenti sermone uiuati memo-
rie commendare non pigeat.

Arnoldus gentis russorum rex. qui dum hec scribimus adhuc super-
stes est. uerso in se insilente preuentus. scisso uentre
et usque perfusis uitalibus. pene examinis sic iacebat.
ut spes uiuendi nulla superesset. paululum quippe dum
esset intra siluarum lustra qua nescio pro causa secesserat
a comitibus. atque ita uerso ut iam dictum est insilente. cum nec
arma presencia tunc haberet. nec solacio quisquam adeet.
bestiali ferocitate preuentus atque discissus est. Ad clamorem

cuius ⁊pria assumit: et bestia q̃dã pomptus regiminũ
tenẽ ⁊fructũ ẽ. Delatũ q̃ mr̃ mang eulẽciũ lectu-
lo impoit: nr̃ aliud q̃ vt eq̃tũ ꝙcularet spm̃ auctis ex-
ercitibꝫ. Domũs dñm obsequiũ eq̃lis solacĩ
lectulo assidebat. mete gestiũs: q̃ audiret aggrad siffu-
ras q̃ audiret filij sui mete treq̃ vid̃ poteat̃ in-
terea dũ p dies aq̃at. despecta salute eq̃. fis exper-
tat̃. cũ sanctus ille neq̃ videz neq̃ audiz quid circa
se ageret: cuius pene sepulte corporis sensibꝫ ĩcte assist
illi adolescentulus suis visu dulcis et vultu serenus:
qui et medicũ ꝓfitebat. Dñm q̃ suũ edocet: pathi-
leonẽ sese mutuauit: domũ est robie. sibi ẽ sanctis sal-
uare ⁊notuit. Causam dñmde sibiq̃ cur aduc esset:
tue tẽp salutis gra nũc aduẽ: Damabis. et hodie
sanitas corpori tuo ꝓpe est: dolor et mors mediate grat
mediante ꝓuil abẽt. Dozo mr̃. q̃ assidens. q̃
mortis cubilias ⁊fres evolubat. hor a filio rege diuum
postulãe ropent: quating cũ patre ⁊ amore eius.
ihrosolimã sibi ꝓfuisse lucet. Cui q̃ ibi pene mortuus
iacebat. visu hẽigmoi tollogiq̃ atropisset: repete omn
patefuisse sũt. medica adest motq ligue. et vtq sau-
tibꝫ necesse: matrẽq agnoscẽs visa refudit: q̃ dicta sũt
sibi fuerãt enarrauit. Ast illa ita diuũ pathileonẽ et nõ
et meritũ agnouerat: et eq̃ honore illius. ihrosolimẽ
seruit. ste q̃ gratiose soror vt erat. laborẽ libẽlr̃ promeruerat.
Cui q̃ hec audisset ruit ꝓ eq̃. et loquele filio. mr̃ suscitã
est: et erumpẽs in lacrimabiq̃ ꝓ gaudio. ille ꝓsilit pa-
thileon quẽ videsti o fili. dñs meq est. Ergo et ego
ihrosolimã te nõ obsistẽte ꝓficiscar: et ecce salus tibi

a dño cũ tali patrono ꝛ reddita ingrio est. ꝛ ꝯ plura ꝛ
ꝯ die uicib; qda ad est ꝛ medicꝰ certe affitens. p oĩa
similꝫ illi que ꝑ visoꝝ rep ille vidrat: et adhibita cui
mortuo sine despcto ꝛ uita rẽdit: et mr fidlis. p egrinacões
uotũ adimplẽuit. ꝯ gaudens.

Aliud ute mẽ etate ꝛ utut ꝑsigne celestꝫ cã medi-
cus iste talꝰ opatꝰ est ꝛ ꝓ familias qda duos
ac nobilis de gẽte ãglica: ꝗ uno ꝑioze mortuo ꝛ nupcias
sedis ĩ filiꝰ ꝓcrat ꝛ ꝓca q illa duxt ꝛ ꝯfestĩ amore
modũ nequiuꝫ quid ꝛ ut pote barbara crudelis tyran-
dꝫ ꝛ cũctis abstractis opib; sibiꝫ rẽtis ꝑcrat a suo ꝯ-
sortio male cupitũ ꝯrapuit. ꝛ ut illa laudabilꝫ opãi
nouerat / atꝫ opificio manuũ uitã ĩmoꝝ ꝯsolabat ꝛ
pane mllꝰ rdigẽs quãuis ꝓpria cũctis q possederat.
uũchat ꝗ ꝛ suaꝫ ꝑpetuitate ut tũ ꝗrstetibat ꝛ dedignẽs
odiũ ꝑsertĩ ex amore ꝯdimato degeneratũ / quid
no faceret. ꝛ mutat barbary no cã mentẽ. ꝗ durbo
ly: mobilesꝫ fecẽ digitos ad opandũ q̃ potes ꝓmanẽ
no ꝗffertes. ferro appetit: uenas lacertoꝝ ꝯcidit ꝛ
nerꝰ dissoluit ac disseruit. ꝛ barbaricẽ fecã disrupta
nichil rẽqui nã ꝑ meditatẽ hec ꝓcerat ꝛ quippe q
ad suos ꝛ rẽtꝰ q̃ q̃nos. ut abysse vidi mscabilꝫ erubes-
cebat. ꝛ talꝰ depeissꝫ ꝛ ecce ad est ĩ famꝰ signe
mscõnoꝝ opiũ ꝛ speciosq uũcib; medicũ fecẽ ꝗfites
note ꝓthoꝛ ꝛ gra ꝗ mercede ꝛ ꝗ inquit ꝗsper-
tate rẽpare desideras ꝛ uole quod lubet ꝛ et uoti tui
ꝓmꝰ salus ꝓsto est. Iteruꝫ atꝫ iteruꝫ hꝰ mõ ꝑmanẽs
ꝑpetuꝫ ab esu tormꝰ uolut abstinere cam. ꝛ ꝓp cui
filiã. fecit nequiꝫ ac dignꝰ uirtute rẽdisse pristinã.
et hoc opꝰ ꝗd uoluit facultate solutã obtinẽs ꝛ quod

uouerat suae instituit. Talis consolata: non multo post ad
cognationem suam regressa est. Post aliquantum temporis cognatis
eius celebre conuiuium fuit: et inter esse non dubitauit. Cum
autem prandere: copia ciborum quibus illi post votum uesti
licebat defuit. Rogata est quasi pro caritate uesti carnibus
appositis. et adquieuit. Quid multis morer? Nocte
insecuta. iuuenis idem supra iam seuerior assistens: en
inquit transgressionis rea facta es... Dominus suam circa
te virtutem ostendit. tu autem leuitate feminea uotum
tuum facere irritum non timuisti. Itaque et sanitas a te
recedet: et ecce ut eras impotens atque inefficax permane-
bis. Dixit: et euigilantem illam. in ea quam dudum
contraxerat debilitate reliquit. hoc facto: gloriosus
martir firmauit venerando exemplo. id quod ait
psalmista. Vouete et reddite domino deo vestro: omnes qui
circuitu eius auferris munera. Et sic est finis huius sermonis.

Per fratrem Iohannem ordinis sancte Crucis domus. Colomen.

Relatio de reliquiis martiris premonstrati.

Domnis ac patribus sancte colomensis ecclesie
fratres de cenobio sancti vitoni virdunensis
eternam ab eterno in eternitate salutem.
Quoniam vestra sanctitas a nostra paruitate narratio-
nem flagitat de porcione reliquiarum egregii
martiris panthaleonis. vnde vel quomodo. seu quo tempore
ad nos deuenerit: sicut a maioribus nostris
fideli narratione comperimus insinuare decre-
uimus. Nec tamen hoc agere aliqua instigat presump-
cio. sed sola illa vera dilectio. de qua dicit beatus

gregorius. quia nunquam est amor dei ociosus.
operatur enim magna si est si vero operari renuit.
amor non est. Nullus sane hanc tantillam
narrationem aliqua falsitate facticiam exis-
timet quoniam non alia dicimus quam que gravium et fide-
lium virorum narratione testimonio probare
perfacile est. Alioquin melius esset de hiis et
similibus reticere quam pro iam favore alicui aliquid
falsi dicere. Igitur iam nunc narrare incipiamus.

Tempore quo coram adhuc successor pii henrici
augusti romanorum gubernabat imperium
fuit in regno occidentalis fran-
cie quidam comes odo nomine secundum seculi huius
generositatem magne nobilitatis plurime
potencie multe factionis bellorumque fre-
quencia clarus. Is iure hereditario possidebat
castrum quoddam super mosam situm comar-
ceum dictum in quo continebatur honora-
bile templum sicut etiam nunc inspicientibus
claret multis sanctorum patrociniis ador-
natum quod in honore sancti panthaleonis
martiris domino fuerat dedicatum. Quod sane
castrum non minus patrocinio tam precla-
rissimi martiris gloriosum quam antique nobili-
tatis gloria clarum quidam comes ipsius indige-
na a patre prefati comitis in hominium sus-

ceperat. et ut mos exigebat. fidelitatem
ei iurauerat. Quo defuncto. ius alienum
unque in ius transfudit suum. fidelitatemque
et hominum iusto heredi facere contempsit.
Tunc ille ira et indignacione nimia succensus.
coacta suorum valida manu. castrum obsidio-
ne circumdedit. Quam satis nimiumque indies
perurgens. preter spem cunctorum. subito seris
effractis. castrum ingreditur. rebelles sup-
mo periculo domat. flammis victricibus omnia
vastat. Presidebat eo tempore. nostro cenobio.
pie memorie dominus abbas richardus.
moribus honestus. verbis facundus. actione
religiosus. cunctis sanctitate et bonitate con-
spicuus. Hunc non solum imperator henricus
uel successor eius conradus. verum cuncti
proceres lotharingie alamannie et fran-
cie. pro vite merito. eum diligebant nimium.
et ut patri carissimo in omnibus obtemperabant.
Hic ergo reuerendus pater illud apostolicum
retinens corde. et excercens opere. Pacem inquit
sectamini in iniuicem. et in omnes. Necnon et illud.
Sancti pedes pacem portantes. illud nichilominus
Sancti pacifici. quoniam filii dei vocabuntur. Cum
suo quodam monacho nomine gerwino. quem
postea prefecit ecclesie sancti richarii. ad tantum
periculum aduenerat. ut efferam principis

rabie aliquatenus temperaret. et rebellium obsti-
natissimam perversitatem quoquomodo frangeret.
sed votis illius id tunc obstitit. quod fortiter
furentes adversarii iam castrum irrupe-
rant. iam incendio cuncta vastabant. iamque
armigerorum indisciplinatorum rabies
templi ambitum perniciosa temeritate
spoliatura intraverat. Venerabilis
autem pater quod solum tali periculo perspexit
supesse medias gladiatorum turbas
ingressus. districtis mucronibus supplices
cum piissimis sub obtestationibus of-
ferebat manus donec victores victis
pro reverentia dei et tanti intercessoris per-
cendum acclamarent. Prefatus vero bone memo-
rie gerwinus tunc ecclesie nostre apocrisiarius
pio studio flagrans. dum sanctuarium ingre-
di vellet occurrit uni armigerorum qui
reverenda pignora sanctorum corio insuta.
sub clamide sibi celabat. Mox anxia
viri dei devotio cepit secum volvere quomodo
ad tam inestimabilem thesaurum pertingere
posset. Tunc apprehensum illum educit e
turba seorsum primumque blandiciis solus
solum aggreditur. deinde pulsat minis
et terroribus. ad ultimum diu multumque laborans.

pcio tñ cōpensato qd' satis nimiū desidera-
uerat cōseqt'. et sic demū seniori suo pꝰ
laborē qestenti ext' tminū letꝰ 2 hylaris
p tā amabili cōmcio sociat'. Cui expo-
nens oēm rei ordinē. silꝰ sctās reli-
quias retegēs. mirū dictu. sz nō mirū
euentu. qz sic volūtas fuit. repperit
i loco quo coriū dissuit. testimoniū ve-
ritatis. videlicet scedulā scriptā cōti-
nentē sic. Brachiū cū costa sti pan-
thaleonis mrīs cū minori osse brachij
pthomrīs stephani et aliorꝫ ossa q̄
plura stōꝝ quorꝫ noīa ad euitādū
lectoris fastidiū hic scribē recusaui-
mꝰ. Qua plecta. ī dpmato miraclo
exhilarati trahūt ab ymo pectore
alta suspiria. 2 mox p dulcia cītati
ruentes i stōs figūt oscula. intꝰ
grāꝝ actiones fūdūt lacrimarū lar-
ga flūia. 2 ptinꝰ ad sua sine mora re-
deūt ouātes. nobilēqꝫ thesaurū i scri-
nio cū alijs stōꝝ reliquijs cōdūt. Pidē
uero tēpꝰ q̄dā stimoiales ad inuōrmā-
dā stē religionis formā. i monasterio
sti mauri. nrē cītatis epi. sūt ab eo
dē btē recordacōis prē richardo ab-

ducte q̄ cantu de sepe fato bto mr̄e
quē ī suis ꝑtibꝫ didicerāt. crescente
ī dies nōie ⁊ merito mr̄is. eiusdē
cenobij sorores doce studuerunt.
Puo āt intercedente spacio defuncto
venerabili prē. successor eiꝰ dn̄s
abbas uualerāmꝰ responsoriam
suos discere fecit. et ex tūc usq; hodie
ꝑ amore ⁊ veneracōe sc̄i. cū magno
tripudio ⁊ exultacōis deuocōe. ī nr̄o
cenobio canit. Subsequēti deinde
tpe. q̄dā nr̄ apocrisiarius illius senioris
nr̄i sepe nōiati cōsobrinꝰ ⁊ equiuocꝰ
sub bte mēorie grimoldo abbē scdo
ipiꝰ successore. paratis ī pendijs au-
ri ⁊ argenti. brachiū p̄ciosi mr̄is.
cū illo osse de brachio p̄mi mr̄is
stephani. sicut hodieq; cernit. honori-
ficentissime decorauit. ⁊ nūc adhuc
viuit ī eodē apocrisiatꝰ ꝑseuerans
officio. ferme octogenarius. testimoniū
q̄ ubis suis reddit scriptis nr̄is. De
mīoribꝰ uō articulis q̄ cū brachio re-
condi nequerūt. ul' q̄ ad beneficia
ī ꝑcienda ī scrinio seruati sūt. trans-
misimꝰ sc̄itati vr̄e cū reliquis vene-

randi patroni nri vitoni et theodori mris
gaudentes tam p deuocionis vre bono
studio. qm p honore debito i stis cumula-
to. Nouerit aut pntes 2 futi qsedula
huius narracois nullu recipit comen-
tu falsitatis. sz manet sbnixu luce
veritatis. Talit ergo egregij mris
panthaleonis patrocinium ecca nra
possidet. p nonagita et eo amplius
anoz curricula. largiente dno deo
nro. cuius muneribus et beneficijs sit
laus iugis. et i beneficijs grarz actio.
i oes et nitates stli stloz. Amen.

Finit de sco panthaleone. 2c.

Hic incipiunt revelationes Gwydonis post eius mortem facte sub annis domini millesimo quinquagesimo xxxiiii°.

Dicit beatus augustinus in libro de fide ad petrum Miraculum est quicquid arduum vel insolitum supra facultatem hominis admirantia apparet ad fidei roborantiam. Quia quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Hec previdens omnium secretorum agnitor Jhesus xpus noster salvator volens fidem de vite future beatitudinis inter xpianos firmius roborare Anno sui incarnationis M° cc° xxxiiii° ad maiorem certitudinem de vita futura obtinenda sua ineffabili dispone evidens mirabile dignatus fuit ostendere in Civitate Alexii Que distat a curia apostolica que iam bariona vocatur per xxx^a miliaria sexto kal decembris Obiit quidam Civis eiusdem Civitatis alexii nomine gwydo cuius spiritus reddito corpore humane sepulture sine aliqua forma visibili apparuit proprie uxori eam graviter affligens per aliquos dies post sepulturam suam Tertia vero die post nativitatem salvatoris nostri dei ut puta in die Sancti Johannis evangelistae vidua illa perrexit ad domum fratrum predicatorum in ea Civitate commorantium petens priorem dictorum fratrum Qui cum presens affuerat cepit mulier illa narrare per ordinem que sibi acciderant per spiritum sui mariti Postquam fuit mortuus Et quia nescivit an fuit ludificatio demonum Asseruit

se venisse illuc ad petendum consilium quod super hoc sibi melius
foret. Non enim potuit tale miraculum diutius celare. Et
adiunxit in fine verborum suorum quod sine dubio spiritus
ille fuit in illo loco in quo maritus suus moriebatur.
Quo audito dictus prior quasi confortans viduam ait
Ne mireris de illo casu. Quia mirabilis est dominus in
operibus suis. Aliquod novum ad corroborandam fidem
nostram vult in hoc casu fidelibus suis ostendere. Si
vis bona mulier exspecta hic paulisper et peta consilium
fratrum sapientum quia in rebus diversis melius est consilium
plurium sapientum quam unius. Pulsavit igitur campanam
capituli fratres in unum congregavit et eis casum mirabilem
insinuavit. Quo audito hoc consilium dederunt ut prior
cum magistro Theologie domus et recitatore philosophie qui fue-
rant sapientiores aliis adirent maiorem illius ville pe-
tentes ut assignaret aliquos fide dignos qui secum
pergere possent ad domum. Maior ville assignavit duce-
tos viros bene armatos ut secum irent et viderent quid nam
esset. Sed propriam et aliorum salutem prior ille considerans
hortabatur omnes ituros secum et se confiterentur quod ipsemet
fecit et postea missam de Requiem eternam pro animabus
omni fidelium celebravit. Et qui volebant pecunie conditionem
tot communicavit ne ludificatio demonum eos lederet. Et quia
dictus prior dubitavit an vox audita esset ludificatio
demonum aut ficticium quod melius foret munitus

aduersus huiusmodi collusionem dyabolicam suspexit secum
corpus cristi et portauit in pixide quam clanculo ante
pectus suum subtus stapulare suum pendens et cum omni re
uerentia qua potuit detulit et hoc fecit ita secrete quod nullus
inde sciuit nisi tantum ipse Et ad maiorem securitatem et euita
cionem fictitij fecit diligenter scrutari totum hospicium et do
mus adiacentis et alia hospicia conuicina tam supra tegu
las quam infra ne quid posset ibi latere et in singulis locis
dicti hospicij disposuit custodes trinos et ternas Ex quibus
quosdam fecit stare in hospicijs quosdam in fenestris
quosdam infra hospicium Et quosdam extra Quibus sic dispositis
prior cepit aspergere aquam benedictam in omnibus locis
hospicij Et postmodum quesiuit a vidua in quo loco
vox plus audiebatur Que dixit circa lectum vbi vir suus
obijt Et ibi erat quoddam scabellum super quo prior et socij
sui sedebant et dicebant pro mortuis placebo Et
dirige cum nouem lectionibus usque ad laudes et loco laudum
dicebant Septem psalmos penitentiales cum letania Et
postmodum circa mediam noctem audierunt quidam sonum
ac si esset de scoba mundante domum que deducitur per sonum
nichil tamen visibile apparuit ibidem Et vidua ipsa circa
ibidem astans cepit mirabiliter terreri et clamauit Ecce
Ecce prior et alij audientes illum sonum aliqualiter
perterriti tacuerunt Tunc quidam petrus de burgundia

informauit mulierem ad interrogandum huiusmodi quid hoc
esset hoc modo In nomine ihesu cristi crucifixi quis es tu
Et statim quedam vox tenuis et infima quasi in medio
camere respondebat Ego sum Ac illa tunc per infor
macionem prioris dixit Adiuro te per benedictum nomen
ihesu cristi In cuius custodia pono animam meam et corpus
meum ut in aliquo me non ledas et dicas si tu es spiritus
Gedyonis quondam mariti mei an alius spiritus Respondit
spiritus Ne dubites non possum tibi nocere Ego enim sum
spiritus quondam mariti tui Tunc prior cum omnibus sociis suis omni
timere pestposito adiunxerunt se huic vocem quantum potuerunt
Ad quamquidem vocem omnes concurrerunt et omnibus astantibus prior
adiuravit illum spiritum hoc modo Adiuro te creatura dei
per patrem et filium et spiritum sanctum per virtutem incarnacionis
passionis resurrectionis ihesu xpi et per omnes ordines celorum
si tibi possibile sit loqui ut loquaris nobis et non recedas
ab hoc loco quousque veraciter et sine omni fallacia respon
deas et indicaveris omnia ea que a te petere voluerimus
Et tunc illa vox alcius loquebatur quam prius fecerat dicens
O prior interroga me festinanter quodvis bis et ego tibi
respondebo Tunc imposito omnibus silencio prior proposuit
illi voci hanc questionem Adiuro te per filium dei incarnatum
ut dicas michi quis es tu an bonus spiritus an malus
Respondit illa vox Ego bonus spiritus sum Cui prior
Non credo te bonum spiritum esse nisi mihi hoc evidenter

phaueris Respondit illa vox Ego probo quod spiritus bonus
sum quia creatura dei ego sum Omnis enim creatura dei inquantum
creatura dei bona est vidit enim deus cuncta que fecerant
et erant valde bona Sed omnis spiritus est dei creatura ergo
omnis spiritus inquantum est dei creatura bonus est et non malus Cum
ergo sum spiritus Gladydonis nuper mortui bonus spiritus sum
ego et non malus quantum ad meam naturam Sed quantum
ad malam penam quam patior malus spiritus modo sum Cui
prior hac responsione tu reddis te malum spiritum quod non fit
probo Omnis pena est bona que iuste alicui infligitur pro peccato
suo quia bonum et iustum est ut peccatum puniatur Et tu
dicis quod tu sustines modo penam pro peccato tuo ergo illa pe
na bona est in se quia iuste est tibi a deo inflicta falsum ergo
est quod tu dicis quod tu es spiritus malus quia malam penam sustines
Tunc vox illa respondit dicens Quod omnis pena est bona quantum a
iudicio dei procedit sed mala est respectu illius cui infligitur
quia pena nulli infligitur sine merito peccati sui Et illa
pena quam modo patior est mala saltem inquantum michi infligitur
pro peccato meo malo prius perpetrato Et secundum hoc quod malam penam
habeo ego possum dici malus spiritus quousque per talem penam
purgatus fuero a malo meo quod commisi in vita mea Tunc
prior interrogauit eum cuius spiritus erat Respondit ego sum spiritus
Gladydonis et anima nuper defuncti Cui prior ergo mihi videtur
quod tu es ingratus tibimetipsi et corpori tuo quia per hoc quod hic

appares in hoc loco facis uxori tue scandulum apud homines
Supponens quod tu Guido fuisti perversus homo in vita tua
cuius contrarium cives huius ville estimabant esse verum quia
nulla opinio mala fuit de te dum vixisti Vox illa respondit
non sum ingratus mihi nec alteri nam posito quod tu dares aliquam
tunicam tuam et ipse pro amore tuo precepto tunice sic date vellet
mori pro te si necesse fuit nonne diceretur ille gratus Cui
prior primo ille videretur michi gratus Cui vox illa respondit
Ego dum fui in corpore Guidonis nichil aliud recepi nisi
tunicam mortalitatis sue et modo corpus Guidonis iacet
in terra sepultum non sentiens laborem nec dolorem aliquem
Ego autem spiritus corporis eius hic crucior pro peccatis suis cum tamen
delicta numquam placuerunt michi quia carnalia desideria
militant adversus animam Ne igitur corpus Guidonis
cum suo spiritu in die iudicii igne infernali cremeretur ego quia
gratus sic crucior pro peccatis corporis cum tamen nichil male feci
cum spiritus et anima eius fui ergo non poteris dicere me ingratum
sibi nec valet quod tu dicis prior quod facio scandulum oriri de
mala opinione Guidonis inquam sic loquor vobis et appareo
Quia scandulum est dictum vel factum in vituperium alterius tendens
ad malum finem Nam scriptum est ve homini illi per quem scandalum
venit sed ego spiritus Guidonis non sibi vituperium facio neque
in factis neque in dictis meis quia permissus sum a deo ut
vobis hic loquar et ostendam vobis necessitatem meam
et aliorum commorantium in purgatorio et in hoc honoro

Gwydone quia tota ista civitas hic confluit pro Gwydone
plures orationes fundendo ad deum ut ipse deus misericordie
liberet eum a pena. Sicut tu prior iam fecisti cum fratribus tuis
rogasti pro me ergo per ista dicta mea satis apparet quod nullum
vituperium facio in ipsi nec corpori Gwidonis. Cui prior quo
potest aliquis esse malus post mortem suam ex quo in vita
fuit confessus et accepit ecclesie sacramenta. Respondit
spiritus dicens quod aliquis mortuus malus est dupliciter vel
eternaliter sicut dampnati vel temporaliter ut in purgatorio
puniti. Unde quia confessus fui et percepi ecclesie sacramenta ergo
non possum esse eternaliter malus. Sed temporaliter quantum ad malam
penam quousque satisfecero de peccatis meis confessis. Nam
non sufficit alicui confiteri et percipere ecclesie sacramenta nisi
exerceat penitentiam in opere quod eum deest de penitentia in hoc seculo
supplebitur in purgatorio. Tunc prior interrogavit utrum sciret
aliquem esse salvatum vel condempnatum dummodo fuit in tali pena.
Cui spiritus hoc non habeo vobis dicere nam omnis spiritus existens in
purgatorio est dispositione bonus quia disponitur ad summum bonum
et eternum ideo omnis spiritus debet esse verax et non fallax seu mendax.
Sed nullus spiritus poterit veraciter dicere de dampnatione seu
salvatione aliqua nisi fuisset in utroque loco ad videndum qui et quot
fuerunt salvati et condempnati ego autem sum spiritus Gwidonis
hic positus ad purgandum me de malis meis et numquam fui
in loco dampnatorum quia non sum dampnatus nec ero. Similiter

non possum ad huc accedere ad celum quod est locus saluandorum
et ideo non possum tibi dicere veraciter qui et quot sunt saluati aut
dampnati Tunc prior Impetu spiritus sui loquebatur modo mihi
videtur quod tu es spiritus fallax quia sacra scriptura testatur quod prophete
in veteri lege dixerunt veritatem de incarnatione xpi et tamen
xpm in carne numquam viderunt in hac vita Similiter vero dixerunt
de resurrectione mortuorum tamen resurrectionem non perceperunt
ergo a multo fortiori tu qui es exutus a corpore et spiritus purus
melius potes dicere de dampnatis et saluatis quam prophete qui
puri homines fuerunt et de incarnatione prophetauerunt Respondit
spiritus quicquid prophete predixerunt de incarnatione xpi et resurrectione
mortuorum hoc habuerunt solum per reuelationem dei et bonorum
angelorum quia eis inspirabant per spiritum sanctum eis infusum ad
fidem declarandum ut per hoc conuertent populum ad dei
culturam ego autem in purgatorio positus sum ad certum tempus
et dum fuero in tali pena deficiet mihi reuelatio angelorum
et infusio spiritus sancti quia alios non video angelos quamuis qui
habent me regere in hac pena et spiritum sanctum non possum
habere in me quousque fuero purgatus Cui prior ad huc
in verbis tuis probo te fallacem Cum dices quod non potes dicere
nobis aliquid de dampnatis et saluatis demones sunt spiritus et quia
tamen predixerunt de futuris contingentibus Respondit spiritus
quod demones non possunt aliquid loqui de secretis celestium nisi permissione
per reuelationem alicuius angeli superioris Nec anime existentes
in purgatorio sciunt nec possunt dicere de huiusmodi misteriis

ex ppa potestate Vnde dum fuero in hac pena revelacionem
angelorum non habeo nec habere potero nec penam dampnandorum
debeo videre quia si sic pena purgatorii stare posset cum
pena inferni quod falsum est Nam pena purgatorii bona spe
habet gratie et glorie Sed pena inferni nulla spe habet gratie
et glorie quia in inferno nulla est redempcio Vnde per hec omnia dicta
satis apparet quod non est simile argumentum de prophetis et demonibus
Tunc prior interrogavit eum ubi es tu Cui spiritus hic sum in purga
torio meo Cui prior ergo sequitur quod hic est purgatorium animarum
Quia qua racione tu es hic purgatus eadem racione alie anime
possunt hic purgari et ille locus ubi anime purgantur vocatur purgatorium
ergo per conclusionem sequitur quod hic locus purgatorii est animarum Respondit
spiritus quod duplex est purgatorium commune et particulare Cui prior Nulla
anima potest simul et semel in eadem hora in diversis locis puniri
Respondit spiritus Ego de die in communi purgatorio cum aliis animabus
punior et de nocte in hoc particulari purgatorio Tunc prior
interrogavit eum ubi est commune purgatorium Respondit quod in centro terre
Cui prior Quomodo potest purgatorium locus spiritualis et terra
locus corporalis esse in eodem loco Respondit spiritus Sicut anima est
in toto corpore sic est locus spiritualis unitus loco corporali Tunc
prior interrogavit quare fuisti hic punitus Respondit quod hic
commisi quoddam peccatum pro quo non satisfeci in vita mea Tunc

prior interrogauit quid plus gauat homines in moriendo. Respondit
spiritus concursus demonum qui simul tunc adunantur et congregantur
ad deiciendum hominem extra fidem et propriam memoriam per stridorem
dentium et horribile aspectum qui tunc obiciunt hominibus actus
suos malos. Cui prior quid confortat homines in morte. Respondit
meritum passionis xpi beneficium beate marie virginis et intercessio
omnium sanctorum. Cui prior indicat nobis quantum hoc plus confortant
in morte. Respondit libenter et auscultate. Si quis moritur
in mortali peccato sine contritione cordis et confessione oris
tunc passio xpi in morte sua recitabitur a bono suo angelo
ad concludendum hominem illum esse ingratum deo creatori suo
et hoc quia noluit dum potuit confiteri de peccatis sed contempsit
sacramenta ecclesie que per virtutem passionis ihesu xpi
mundant peccatores a culpa sua et restituunt eos ad
statum gratie et glorie. Et hiis dictis arripiunt eum de per
demones dicentes O ingrate homo ergo deum bene nobiscum
ad infernum ubi omnes ingrates deo hereditantur. Si bonus quis
discedit confessus licet non satisfecerit pro peccatis confessis
tunc accedunt angeli boni confortantes eum contra concursus
demonum dicentes eis nullam partem habetis in homine isto quia
quia meritum passionis est scutum et medium inter eum et vos.
Tunc spiritus maligni dicent hec homo sic et sic per manus suas
et sic per omnia membra. Sic et sic per omnes potencias anime
sue peccauit ergo aliquid habemus in homine hoc. Ad hoc

respondent boni angeli dicentes bene est quod isto modo peccavit
sed de omnibus hiis confessus est vel saltem contritus propter quod meritum
passionis christi erit medium inter eum et vos manus enim xpi
perforate pro homine isto mediant modo inter eum et manus vestras
Oculi similiter xpi sunt medium inter eum et vestros Ita etiam quod amplius
non videbitis eum ad terrendum membra xpi pro eo crucifixa
abluant peccata sua que per corporis sui membra commisit Et
totum corpus xpi expansum pro eo erit sibi scutum contra
fallacias Quibus fecistis eum sic et sic peccare Similiter
anima xpi quam dedit pro homine isto purgat animam eius ab
omnibus peccatis que ipse fecit Ita quod in isto homine non remanet
pena eterna sed pena purgatorii transitoria Et sic merita
passionis xpi iuvant homines in morte sua beneficium beate
marie etiam iuvant hoc modo Si enim aliquis moritur debite
confessus statim ad est beata virgo maria alloquens demones
hoc modo Ego sum mater xpi dicta regina celi domina mundi
Imperatrix inferni Inquantum mater xpi vocata sum rogabo filium
meum ut anima salvetur per meritum humanitatis sue quam cepit
de matre sua Inquantum sum regina celi vocata per filium meum
providebo huic anime locum in celo Inquantum sum domina mundi vocata
cum voluntate filii mei volo quod omnes orationes et elemosine
et omnia beneficia que fiunt in universo mundo ab omnibus
fidelibus suis sint huic anime in remissione omnium peccatorum

suorum Et inquam Imperati ix inferni dicta sum ex parte filii mei
vobis impero de moribus ut hanc animam amplius non vexetis sed
eam dimittatis et hoc dicto assunt sancti dei et maxime
illi sancti quos homo colebat dum vixit rogantes pro anima et
dicentes domine qui descendisti de celo peccatores salvos facere
pro amore beate matris tue miserere huius anime fratris nostri
vel sororis nostre Quibus peractis anima huiusmodi deducitur
per angelum suum bonum ad purgatorium et statim angelus
suus malus et alii angeli mali ab eo recedunt quasi confusi
et confutati dolentes de eius salvatione Et hec modo meritum
passionis christi et virginis marie beneficium cum intercessione
sanctorum iuvant homines in morte sua Tunc prior interrogavit
eum utrum homo in morte sua posset videre ihesum christum Et
beatam virginem mariam et alios sanctos sub propria forma
eorum Respondit quod non nisi esset ita sanctus quod non esset purgandus
in purgatorio Cui prior modo mihi videtur quod non sunt vera
omnia que dixisti Innuisti enim per verba tua quod omnes sancti isti
assunt homini in morte ad confortandum eum quod minime fieret
nisi eos videret Respondit spiritus quod sancti assunt in morte
hominis Et maxime illi sancti quos ille iam superstes colebat
sed tamen moriens non debet eos propter hoc videre sub
forma eorum quia si sic cum non sit alia beatitudo quam videre
xpm in propria forma essentie sue sequeretur quod homo

moriens statim in morte sua foret beatus quod est falsum
Tunc prior interrogavit eum Si spiritus sciret facta homini
et amicorum suorum postquam exuti fuerint a corpore Respondit
quod sic Tu ergo scis mihi dicere de quo missam celebravi
hodie Respondit prior tu celebrasti hodie missam de spiritu
sancto Cui prior modo video quod tu es spiritus fallax quia non
celebravi hodie missam de spiritu sancto immo missam
de requiem dixi pro animabus omnium fidelium defunctorum
Respondit spiritus O prior bene scio quod missa tua fuit de requiem
et tamen non mentior quod dixi quod celebrasti de spiritu sancto in missa
hodie Nam cum queritur aliquid ab aliquo illud quod propinquius
insidet corde illud ore citius profertur Nam ex habundancia
cordis os loquitur Sed inter omnes missas celebratas
vel celebrandas propinquius adiacet menti mee missa
de spiritu sancto et missa de trinitate et tales misse me modo
iuvant plus quam alie missa et dicam tibi causam in quo
dum vixi in hoc seculo totum visum et sensus meos et corpora
lem potenciam meam sepe expendi in diversis peccatis
cum tamen totam fortitudinem meam debuissem expendisse
in obsequio divino deo patri exhibendo fortitudinem
meam Nam pater est potens et ab eo derivatur omnis potencia
michi et aliis secundum mensuram devocionis sue Et sicut

peccaui p fortitudinem et potenciam meam contra deum patrem
cui attribuitur omnis potencia Similiter peccaui p sensum meum
contra deum filium cui attribuitur omnis sapiencia Nam sapiam meam
michi ab eo traditam impendi circa huius mundi fallacias
et vanitates Similiter peccaui contra spiritum sanctum cui attribuitur
omnis gracia et benignitas nam bona naturalia mea ut
pulchritudinem eloquenciam et effabilitatem admisi et donaui
circa peccata huius mundi Carnis et dyaboli de quibus licet
confessus fui tamen non toti trinitati non satisfeci in vita mea
Ideo saluator meus disposuit ut michi retulit angelus
meus quod misse celebrate de trinitate pro me plus quam alie
misse debent iuuare Et quia sepius peccaui contra benignitatem
spiritus sancti volendo plus habuisse de dono mundano quam benignitas
spiritus sancti voluit michi impartiri Ideo modo ad satisfaciendum
spiritui sancto propter peccata mea in hac parte plus vale-
bunt misse michi celebrate de spiritu sancto pro me quam alie misse
Et vero Tu prior hodie in missa tua habuisti post principalem
oracionem de spiritu sancto memoriam habuisti Que quidem oracio
michi plus valuit quam omnes alie oraciones quas dixisti
in missa tua Ideo magis inde gaudebam quam de residuo illius
misse quod transiuit ad subsidium et remedium omnium animarum
in purgatorio Sed illa mencio fuit michi speciale
sicut residuum fuit commune omnibus aliis animabus ergo non

mentior quando dixi celebrasti hodie de spiritu sancto. Tunc prior
interrogavit eum pro quot hominibus seu animabus potest unus sacer-
dos celebrare ita quod omnes eque percipient de effectu misse.
Respondit spiritus quod unus sacerdos simul et semel pro omnibus
fidelibus vivis et defunctis posset celebrare et quilibet
eorum habet integram missam nam virtus sacramenti corporis
Christi extendit se ad omnes quia sicut Christus qui est deus et
homo semel levatus in cruce se totum obtulit deo patri
pro salute totius generis humani. Sic in missa cuiuscumque
sacerdotis offertur Christus totus in sacramento altaris pro
salute omnium fidelium unde adeo potest sacerdos celebrare
pro omnibus simul sicut pro duobus et melius. Nam hec est
differentia inter bonum spirituale et bonum temporale. Bonum enim temporale
quanto plus partitur pluribus tanto minus est in se. Unde si
dividas unum pomum in plures partes quanto magis dividas
illud in plures partes tanto magis diminuitur in se. Sed
contra bonum spirituale quanto magis partitur tanto magis aug-
mentatur ut si doceas plures orationem dominicam ipsa oratio
in se nichil diminuitur sed maior inde eius est inde pro
effectus quam a pluribus dicitur sic est de missa sacerdotis cuiuscumque.
Nam effectus misse tanto maior est in se quanto ad plures
homines vivos seu mortuos se extendit. Cui prior. Quomodo
est quod scriptura dicit quod anime amicorum possunt liberari per missas

oraciones elemosinas speciales in dilectione dei et proximi factas
Et tamen tu dicis quod misse celebrate pro omnibus plus valent
Respondit dico quod quilibet sacerdos missam celebrans duo ~~debet~~ facere
debet Primo debet specialiter dirigere mentem suam ad deum pro illo
vel illa vel illis pro quibus specialiter tenetur Deinde pro
omnibus debet devotionem habere generaliter primo modo misse dicuntur
speciales et iuvant nos existentes in purgatorio pena
Et isto modo ego Gildydo sum liberatus a pena purgatorii
per quatuor annos citius quam debuissem de termino constituto
pro peccatis meis hoc enim unum cognatum pauperem religiosum
quem sustentavi in scolis Benedicte per quinque annos et ipse
pro me devote orat deum eius orationibus sum modo adiutus quod non
ero in pena nisi ad pascha et si volumus hoc probare verum
esse venias tunc ad locum istum et si me tunc non audieris
scias me tunc in celo esse quod et idem prior cum aliquibus de
familia pape ita fuisse invenit ut dixerat Item prior
interrogavit Si sciret utrum deus esset in celo in quo fuerunt
omnes sancti eius Respondit prius dixi tibi quod nondum fui in celo
et ideo nescio tibi aliquid dicere quam quod est mihi revelatum cum dixit
michi angelus meus Esto in hac pena usque ad pascha
et tunc videbis regem glorie sedere in diademate suo cum
angelis et sanctis eius Et ego respondi quando mihi hoc innotuit
longum est illud tempus et benedictus altissimus qui fecit
miam cum iusticia Item prior interrogavit quem plus posset

iuuant homines in purgatorio Respondit speciales misse specialiter
celebrate pro illis in quibus maiorem deuotionem habuerunt
in vita sua Cui prior ad quid tunc deseruit illud officium de requie
quod est specialiter assignatum pro mortuis Respondit illud officium
maxime conuenit quando aliquis voluit celebrare pro omnibus animabus
Et causa est quare illud officium de requiem pro illitteratis
et laycis qui non credunt alias esse proprias pro defunctis Item
prior interrogauit ex quo dicis quod misse speciales plus
iuuant in purgatorio que suffragia exceptis missis
plus iuuant animas Respondit psalteria et psalmi maxime
Septem psalmos penitentiales cum letania Cui prior hoc modo
videtur inconueniens [illegible] Christus composuit pater noster et angelus
Aue maria Et duodecim apostoli credo Septem psalmos
fecerunt dicta papa et doctores ecclesie quorum nullus potuit
nec potest attingere sanctitatem Christi vel angeli vel sanctificatio alicuius
apostoli ergo videtur quod eorum ordinatio de septem psalmis
non est ita auctentica et per consequens non est ita valida
pro animabus sicut pater noster et aue maria et credo Respondit
spiritus quod pater noster Aue maria et credo in quantum ad sanctitatem
componentium sunt meliores et validiores orationes dicende
in accidentia Christi excepta missa que est oratio principalissima Sed
tamen Septem psalmos cum letania quantum ad intentionem
ordinantium sunt orationes deuotissime animabus in purgatorio

Nam sancti patres sanxerunt septem psalmos dicendos
in remedium septem peccatorum mortalium Ita quod contra
superbiam dicatur primus psalmus Domine ne in furore quia deus
angelum luciferum per superbiam deiecit et in inferno
destituit eum in furore suo et sic de aliis septem
psalmis Item prior interrogavit cuius valoris utilitatis
esset placebo et dirige pro animabus Respondit O prior in
placebo disponunt animam quo ad decem preceptorum complecionem
Novem psalmos in dirige disponunt animam in purgatorio ad
aliquem gradum novem ordinum angelorum Et novem
antiphone cum tribus versibus duodecim articulos fidei
quos credidit secundum doctrinam ecclesie Et novem lectiones confor
tant animam quo ad novem status in purgatorio Nam quelibet
anima ibidem existens aut tenet statum paupertatis aut potestatis
aut senectutis aut iuventutis aut virginitatis aut coniugati
aut viduitatis aut clericorum aut laycorum Nam in quo
gradu et in quo statu quis hic peccaverit eodem statu et
gradu ibidem punietur. Quinque psalmos de laudibus mortuorum
confortant hoc animas quo ad quinque sensus quibus mediantibus
deo non servierunt et dyabolo peccaverunt Et quinque etiam
psalmos de laudibus recreant animam in purgatorio ad
quinque potencias suas quas dedit deus animabus hominum
Nam deus anime cuiuslibet hominis creavit tres potencias.

quibus ipse dno assimulat. Et duas creavit quibus
silant aliis creaturis a deo creatis p potentiam memorativam
aia assilat deo pri p potentiam intellectivam deo filio
p potentiam voluntativam deo spiritui sco Et p potentiam
vegetativam aia assilantur arboribus p potentiam progressivam
vel sensitivam aia assilat aiabus brutis Et pris magnificat
et benedictus p mortuis confortant aias in purgatorio
quo ad divinitatem et humanitatem in quibus aie cum purga
te fuerint debent magnificare et benedicere dnm ihm xpm
in celo sine fine due antiphone que dicuntur cum istis duobus
psalmis significant societatem angelorum et societatem
scorum quam habent aie purgate post suam purgationem
Et due collecte que dicuntur in placebo et dirige sunt
gratiarum actiones quas reddunt deo aie exute et liberate
a purgatorio Et hiis dictis Spus cepit ingemiscere flebili
voce dicens O prior interroga me velociter quia vis
quia tempus festinat quia sicut me oportet propter
penam aggravantem Cui prior possumus nos tibi in
aliquo subvenire ad pene tue alleviationem Respondit
quod sic Si velitis bona devotione dicere pro me quinquies
ave maria quod statim devote fecerunt quo facto Spus
dixit Regratior deo et vobis modo refocillatus sum ut
melius loquor vobis Tunc prior interrogavit possunt

ne demones videre corpus xpi in altari. Respondit quod sic
et luculentius quam homines et illud adorant velint nolint.
Cui prior possunt ne impedire consecrationem corporis xpi
in missa. Respondit quod non nisi in aliquibus sacerdotibus
qui indevote et indigne accedunt ad altare ut nullis
qui in aliquo peccato mortali celebrant. In talibus sacer-
dotibus aliquando accidentaliter vel subsequenter habet
dyabolus potestatem impediendi consecrationem corporis
verumtamen nisi boni angeli adessent in missis mali
angeli antecedunt impedire sacerdotes ne debite consecra-
rent in miscendo eis vanitates et varias cogitationes.
Tunc prior est ne aliquod remedium contra hoc malum
demonum. Respondit quod sic puritas conscientie devotio anime in
oratione. Est ne oratio aliqua competens ad malum illud
tollendum ne sacerdotes sic distracti sint in missa
ex huiusmodi temptatione antiqui hostis. Respondit si sacer-
dos mundo corde et devota mente dixerit ante missam
illam orationem quam beatus augustinus propter tale malum
edidit vix tunc temptaretur a dyabolo in missa sua que-
quedam oratio sic incipit. Summe sacerdos. Cui prior
vidisti ne corpus cristi antequam huc venisti. Respondit quod sic
Nam illud iam video et adoro coram pectore tuo in quadam
pixide pendente ex qua visione multi admirabantur
tam fratres quam alii audientes quia nullus sciunt priorem

corpus xpi detulisse. Alio modo quam secundum consecrationem quam
illo die sumpsit in missa. Tunc prior extraxit pixidem
a sinu suo tenens eam patenter in manibus suis dicens
si credis quod hic sit corpus xpi et omnes spiritus illud adorent
et eius virtuti resistere non possunt. Tunc in virtute huius
corporis xpi precipio tibi ut sequaris me usque ad portam
huius domus exteriorem. Respondit libenter sequor dominum meum
ihesum xpm quem tibi manibus tuis tenes. Tunc prior
lento gressu cepit ire versus dictam portam precedentibus
eum duobus fratribus suis cum aliis pluribus hominibus. Ipse
autem prior a tergo respiciens nichil eum sequi videbat
immo quendam mirabilem sonitum scopea mundante pani
mentum retro se audiebat et cum pervenit ad lectum uxoris
in sinistra parte illius parve camere ubi uxor illa fuit
statim illa cepit stridere dentibus suis et clamavit
admodum melius mulieris furiose ad quam omnes
cucurrerunt que subito facta est examinis. Prior hoc
advertens statim redijt ad predictum scabellum. Illa autem post
modicum intervallum silentibus omnibus cepit clamare dicens
Domine ihesu xpe qui me redemisti adiuva me in ista
fatigatione. Prior interrogavit spiritum in virtute passionis
xpi quare uxor fuit sic vexata. Cui spiritus ipsa sic
causam tristicie sue interroga ipsam si scire vis causam
Ad quam prior o bona domina indica mihi causam istius tristicie

que nichil respondit. Tunc prior ad spiritum. Adiuro te per dei
potenciam et per virtutem incarnacionis filii dei et per lac beate
virginis et per merita omnium sanctorum quare illa sic patitur. Respondit
ex quo omni modo scire vis causam dico quod pro quodam enormi
peccato quod simul commisimus in hoc loco de quo ambo sumus
confessi. Sed quia pro illo peccato illa ex negligencia sua nondum
satisfecit ideo deus modo extorquet ~~ipsam~~ inde penam ab ea.
Cui prior dicas michi hoc peccatum ut per me alii possunt premuniri
ne committatur illud peccatum vel aliud simile. Respondit deus non valet
ut prodatur illud peccatum quod per confessionem deletur. Sumus enim confessi
virtute cuius confessionis deus oblitus est illius peccati quo ad
culpam licet non quo ad penam. Ideo deus michi et sibi modo infligit
penam propter illud peccatum ut illud ex toto tam ad penam quam
ad reatum deleatur. Quod enim deletum est a noticia dei non est
rationabile ut reducatur ad noticiam hominum. Preterea extraneum et ignotum
peccatum non est extraneis et ignotis innotescendum ne quod absit
homo peccatum iterum committatur. Sed predica hominibus ut integre
peniteant et ~~confessione~~ penitenciam in confessione iniunctam
adimpleant. Nam ad premunendum aliquos de periculo deus permisit
me loqui tecum. Tunc prior interrogavit quare non venisti ad
viros religiosos et indicasti eis de statu tuo cum religiose
persone ~~sunt~~ sint prestanciores in obsequio divino quam seculares.
Respondit quod plus dilexi uxorem meam quam omnes religiosas personas
de mundo et ideo prius accessi ad eam. Nam quando adductus fui
huic pene rogavi dominum meum ut posset intimare uxori

mee de periculo precauendo admiuit mihi deus quod sit eam conturbaremus
ne ipsa perderetur et ne in purgatorio puniretur sicut ego
modo punitus sum. Cui prior quomodo potest loqui et non habet et lingwam
que sunt instrumenta loquendi. Respondit sicut carpentarius cum securi
qui est paratus ad quodlibet lignum scindendum et tamen non
potest applicari lingwo sine manibus hominis sic homo in presenti
vita non potest loqui sine lingwa et licet lingwam habuerit
tamen non potest per omnia loqui nisi ipsa in terminis virtute anime disponatur
unde totum corpus hominis non est nisi instrumentum anime cum anima libere
per se habet omnes virtutes suas et ideo libere potest loqui in genere
suo sine aliquo instrumento corporis nec valet quod tu supponis quod licet
nullus loquitur sine lingwa et ore. Nonne legitur in sacra scriptura
quod deus et angeli voces formabant et loquebantur sine lingwis
Sic ego spiritus virtute loquor tibi sine lingwa. Cui prior
utrum anime dum iudicantur esse in purgatorio sint in corporibus
sine quibus corpora. Respondit anime antequam exeant a corporibus
videbunt facta sua bona et mala et angelos suos bonos et
malos minus clare et magis clare secundum quantitatem peccatorum
et tunc in illa parua morula iudicantur esse in purgatorio
aut in celo aut in inferno et ibi in instanti perducitur. Ubi
debet esse nam sicut sole oriente lumen eius diffunditur
statim per totum emisperium suum nisi impediatur ab aliquo
obstaculo. Sic anima adiudicata purgatorio et in instanti
illuc deducitur nisi immediate fiant orationes et elemosine

p ea impedientes illam aiam deduci ad purgatorium quod clerus
et tante orationes et elemosine p aliqua aia possent fieri
q ipa stabit in aere expectando beneficium mie xpi sicut
fiebat hodie ~~Bonome~~ in villa Bonome de quodam fre morienti
qui adiudicatus fuit p angelum ad comune purgatorium
sz ipe rogavit fres suos q ille misse q debito iure ordinis
sui deberent celebrari celebrarent de bta virgine ante exitum
aie sue et ita factum est Vn postquam angelus dixerat aie
q p tres menses staret in comi purgatorio supervenit ipa
bta virgo bta rogans filium suum p ipso fre ita q aia
eius hodie p spacium duarum horarum stare in aere caliginoso
expectando beneficium mie et venie xpi q quedam aia ad
pcem bte marie virgis no stabit ibi nisi ad horam primam transeunte
diei Tunc prior Que sunt opa quibus eius pervenitur ad celum
Respondit opa caritatis facta in dilcone dei et proximi Tunc prior
de quo gne homini sunt plures in purgatorio Respondit q de
gne peccatorum Nam nullus ibi venit nisi fuit peccator
Tunc prior interrogavit eum Si sciret quis foret melior
vite in toto mundo Respondit cum nos deus hoc scire Nam scriptum
est Ne laudaveris hominem in vita sua sz lauda post mortem
et consumationem Nemo scit dum vivit utrum amore vel
odio dignus sit Io vita nullius preferat in hoc mundo
donec adductus fuit coram iudice Sicque ad questionem
tuam qui homines erunt maiores merito vel melioris vite
Respondeo qui melius vixerunt et sanctiores decesserunt

Tunc prior interrogauit eum si sciret quis status esset
maioris perfectionis inter omnes status huius Respondit
in omni statu aliquid dignum laude in uerno et aliquid dignum
calumpnie in proprio Ideo nullum statum in hoc mundo nec laudo
nec vituperio Sed laudo quod unusquisque in illa vocatione
qua vocatur sollicite deo seruiat Cui prior Que est
maior pena purgatorii Respondit quod flamma ignis
et frigus niuis transimus enim ab aquis niuis ad
calorem nimium Item prior utrum deus est magis misericors
aliquibus animabus quam aliis in purgatorio Respondit
quod sic Quia aliquibus remittit quartam partem pene debite
correspondentibus culpe sue Aliquibus autem tertiam
partem Et aliquibus secundam Item quod ipsi fuerunt misericordes
in mundo Et secundum quod magis uel minus rogetur ab amicis
in mundo uel sanctis in celo Cui prior qualem penam habes tu
Respondit flamma ignis Cui prior hoc non videtur verum quia in
rebus creatis deus idem agit contra eadem naturam
sed flamma ignis est quoddam corporale Et nullum corporale
in quantum corporale potest agere in aliquid spirituale Sed tu es spiritus
ut dicis ergo flamma ignis que est corporalis non potest
aliquid agere in te Respondeo ad argumentum quando dicis quod
deus nichil agit contra naturam rerum creaturarum hoc
fallit quia deus aliquando per miracula facit multa contra naturam

sicut fecit de tribus pueris Sidrach misac et
abdenago missis in ignem babylonis et tamen ignis
nichil egit in eos ~~a naturali actione~~ Unde sicut deus
per omnipotentiam suam saluos facit eos a naturali actione
ita per omnipotentiam suam fecit quod flamma ignis non
facit in me Quando enim dicis quod nullum corporale agit
in spirituale dico quod hoc non est verum Nam ignis infer
nalis est quoddam corporale et agit in demones qui
sunt spiritus maligni sicut tu legis in euangelio
ipsum dicturum dampnatis Ite maledicti in ignem eternum
qui preparatur diabolo et angelis eius Tunc dixit prior
si ergo tu es in igne inflamatus quomodo est quod camere
hic non comburitur ab illo igne exquo tu es in ea cum
flamma ignis Cui spiritus ad hunc modicum lumen
sapientie est mee Nonne dixi supra quod deus potest abstrahere
flammam ignis seu virtutem ne agat in combustionem
sibi oppositorum sicut fecit de tribus pueris et in
quinquaginta rethoricis ad fidem conversis per sponsam
suam kathermam Similiter tu vidis corporaliter quod
ignis fulguris descendit de celo sine combustione
alicuius domus tamen quando ignis comburit scias quod hoc est
signum vindicte sicut autem video quod sol penetrat vitrum
per medium fenestre sine lesione eius Sic ergo spiritus

inflammatus possum ingredi hanc domum sine eius detrimento
Cui prior an anima immediate post exitum suum a corpore habeat
sciam de rebus naturalibus Respondit quod sic Tunc prior quare
ergo ex quo habes talem sciam non loqueris michi liberaliter
in omnibus Respondit Non possum quia voluntas dei non est
ut ad omnia respondeam Et hoc dicto cepit spiritus ipse quasi ingenis
cens lamentari Prior autem timens ne spiritus nimis
fatigaretur opponibus suis dixit Creatura dei dimitto te ad
dominum qui det tibi requiem quam optas sicque dimisit eum libertati
sue extunc nocte illa nichil ulterius audierunt Post hec in
vigilia epyphanie ad maiorem certitudinem de isto casu
habendam prior iterum illuc iuit et adduxit secum tres fratres
cum multis secularibus et in presentia omnium ibidem astantium
dixerunt officium mox mortuorum cum multis specialibus
orationibus tandem pulsatis matutinis in monasterio beati
Germani audierunt eundem sonum quem in prima apparitione
perceperunt Tunc illa quesivit uxor defuncti assistens cum
magna comitiva mulierum multum timens signavit
se statim signo sancte crucis Prior fecit eam alloqui spiritum
ut prius querendo sicut prima vice An ibi esset spiritus
Gwydonis quondam mariti sui Respondit spiritus quod sic Tunc
prior et alii circumstantes appropinquaverunt voci ita quod secundum eorum
estimationem vox illa erat in medio eorum Prior autem

credens quod tam diu staret secum sicut fecerat in prima vice
non restrinxit eum ad manendum sed tantum adiuravit eum hoc modo
Adiuro te per meritum et virtutem passionis ihesu cristi et per preciosum
sanguinem in sancta cruce pro redemptione generis humani effusum ut
michi dicas si cognoscas me Respondit tu es prior Tunc prior
interrogavit eum Credis tu filium dei vivi vivi carnem
humanam assumpsisse remanente integra et inviolata
virginitate gloriose matris cristi Respondit extollens vocem
suam hoc est quod angeli in celo vident Anime in purgatorio
sentiunt demones in inferno credent et homines in mundo
adorant Item prior interrogavit si peccata confessa replicantur
in morte Respondit quod sit saltem illa de quibus non est satisfactum
Item prior quesivit Si indulgentie per se acquisite possent sibi
proficere si ipse se ex eis exueret et eum indueret eisdem
Respondit quod sic Cui prior resigno tibi omnes indulgentias quas
per unum annum acquisivi et eas quantas est michi possibile tibi
confero Tunc spiritus dixit Gratias ago deo et tibi iam bene
confortatus sum Cui prior Quare spiritus abhorrent adorant lumen
Respondit quia sunt in tenebris ad tempus Item prior Quid agit
corpus proprium ad demones Respondit terret eos et multum
cohibet eorum proterviitatem Item prior pro quibus peccatis
vexantur sic anime post mortem corporis Respondit quinque
propter maledictionem patris aut matris aut patris ecclesie
iustam et contemptam Et aliquando propter occulta peccata

en vnma de quibus homo negligit penitere Item por-
interrogauit causam quare ipse spus pocius quam alius
apparuit et cito euanuit spus et fuit oibus visum quod
ab ipso medio inter eos transijt ventus qui eos ad
modum debilis sufflauit qui eos ad modum debilis sufflauit
Et extunc nichil vlterius auditum fuit in illo loco vnde opina-
bantur quod residuum penitencie compleuerit in purgatorio quia
hec omnia probata sunt coram dno papa Johanne xxij
Et iterum in die pasche misit illuc et non inuenit dictum
spm vnde creditur quod iam regnat in celo ad quod nos
perducat qui sine fine viuit et regnat Dns noster
ihesus cristus in secula seculorum benedictus amen

Explicuit reuelaciones Gwydonis sub Anno dni
millesimo quadringentesimo vicesimo feria tercia
post festum Epyphanie dni Fr. hermannus van loen

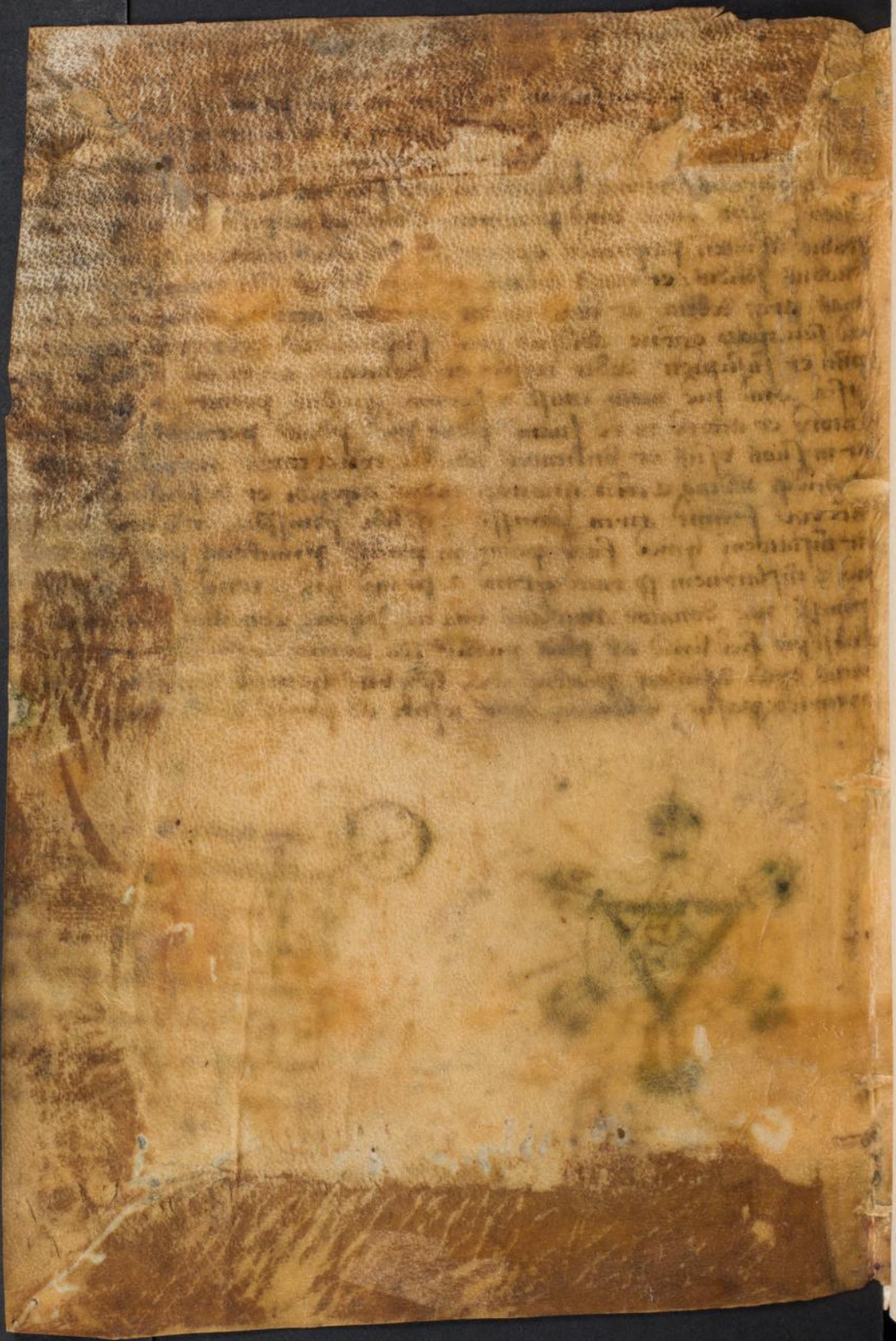

TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007
R G B W G K C Y M
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Centimeters
Inches